

Universitatea Liberă Internațională din Moldova
Departamentul Informațional Biblioteconomic
Institutul de Cercetări Filologice și Interculturale

Colecția „Universitaria”
Fascicula a 48-a

ION MANOLI

Mon unique roman: *Les Lettres*

Studium in Honorem

Chișinău, 2012

Mon unique roman: *Les Lettres*

CZU 016:[811.133.1+929]

I 60

Alcătuitori: Natalia GHIMPU, Victoria MOȘNEAGA

Ediție îngrijită de Zinaida SOCHIRCĂ

Redactor științific: Ghenadie RÂBACOV

Redactor bibliografic: Valentina CHITOROAGĂ

Picturile de pe coperta volumului aparțin
pictorului: Cezar SECRIERU

Coperta: Daniel PASTUH

Procesare computerizată: Victoria MOȘNEAGA

Volumul a fost recomandat pentru publicare de către Consiliul Coordonator DIB (proces verbal nr. 4 din 27 iunie 2012) și Senatul ULIM (proces verbal nr. 9 din 27 iunie 2012)

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Ion Manoli. Mon unique roman: Les Lettres: Studium in Honorem/
Univ. Liberă Intern. din Moldova, Dep. Inform. Biblioteconomic; alcăt.:
Ghimpu Natalia, Victoria Moșneaga; ed. îngr.: Zinaida Sochircă; red. șt.:
Ghenadie Râbacov; red. bibliogr.: Valentina Chitoroagă; cop.: Daniel Pastuh.
– Ch.: ULIM, 2012. – 270 p. – (Colecția "Universitaria"; Fascicula a 48-a).

50 ex.

ISBN 978-9975-101-88-2

--1. Manoli Ion, 1942 - ..., filolog – Studium in Honorem.

016:[811.133.1+929]

I 60

Departamentul Informațional Biblioteconomic ULIM

Adresa: str. Vlaicu Pârcălab, 52

2012 Chișinău, Republica Moldova

Tel. 21 24 18

e-mail: biblioteca@ulim.md

<http://www.ulim.md/library>

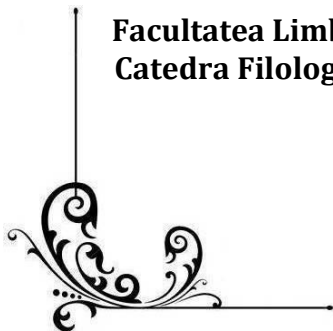
ISBN 978-9975-101-88-2

© ULIM, 2012

ION MANOLI

**Profesor universitar, Doctor habilitat
Facultatea Limbi Străine și Științe ale Comunicării,
Catedra Filologie Romanică „Petru Roșca”, ULIM**

Mon unique roman: *Les Lettres*

CUPRINS

Victoria MOȘNEAGA. *Les lettres* ale Cercetătorului Ion Manoli sau În loc de prefață.....8

CONFITEOR SOLUM HOC TIBI

Ion Manoli. DIB ULIM și Formula Fericirii.....12

Ion Manoli. Poetul Unirii (dez)unirii noastre: Grigore Vieru.....14

Ion Manoli. Din algebra traducerilor lui Eminescu și Vieru în limbile europene.....25

Ion Manoli. Haikul, rubaiatul și aforismul în viziunea lui Victor Banaru, poetul și traducătorul: Retrospectivă și provocare.....37

Ion Manoli. Un manual demn de secolul XXI.....60

Ion Manoli. Mots anciens – sens nouveaux: le français actuel dans le contexte des parlers francophones.....71

Ion Manoli. Eugeniu Coșeriu despre evoluția și viitorul lingvisticii contemporane: Ipostaze. Observații.....83

Ion Manoli. Unde sunteți, Doctore Aurel Batrînac?..... 97

LEVE FIT, QUOD BENE FERTUR ONUS

Ana Guțu. Une vie au service de la poésie: Ion Manoli - le professeur bohème.....104

Elena Prus. Ion Manoli: engendrer la culture dans son cœur.....106

Mon unique roman: *Les Lettres*

Ludmila Hometkovski. Mesaj de felicitare pentru Domnul Ion Manoli cu ocazia aniversării de 70 de ani de la naștere și 50 de ani de activitate profesională.....110

Ghenadie Râbacov. Ion Manoli: un littérateurophile et un francophile au service de l'Université.....112

Victor Untilă. Entretien de M. Victor Untilă: "Una carrière prodigieuse de 50 ans... !".....115

NIL DE NIHILO FIT.....138

Ion Manoli. Din metafora anilor.....143

VALE ET ME AMA148

PALMARES BIBLIOGRAFIC

Articole în culegeri, anale, reviste.....154

Ion Manoli - referent oficial159

Ion Manoli – redactor, recenzent, membru al colegiilor de redacție163

Lucrări didactice.....169

Dicționare.....174

Cronică. Note. Omagii.....174

REFERINȚE PRIVIND ACTIVITATEA PROFESORULUI

ION MANOLI.....179

INDEXURI AUXILIARE

INDICE DE NUME.....180

INDICE DE TITLURI (lucrări ale autorului Ion Manoli)..... 184

INDICE DE TITLURI (redactor, recenzent, referent oficial, traducător).....190

CĂRȚI CU AUTOGRAFE PENTRU ION MANOLI.....195

NIHIL EST TAM POPULARE, QUAM BONITAS

Dragoș Vicol. Pragurile Profesorului Ion Manoli.....200

Inga Stoianova. Un izvor curat ca roua în zori de zi.....203

Zinaida Camenev. Cum se simte o toamnă în luna
iunie.....206

Ana Mihalachi. Profesorul și savantul Ion Manoli la
vârsta împlinirilor.....209

Zinaida Radu. Ion Manoli - Profesor, Savant și Poet.....212

Ana Vulpe. O forță de dăruire exemplară.....216

Angela Savin-Zgardan. Ion Manoli - Profesor și om de
știință.....219

Zinovia Zubcu. Pedagog prin vocație, savant prin
formație.....222

Aliona Lisnic, Natalia Bejenuță. Omul potrivit la locul
și timpul potrivit.....225

Lilia Strugari. Pe aripi literare.....226

Elena Harconiță, Elena Scurtu. O Legendă Vie a
Facultății de Limbi și Literaturi Străine.....227

Ion Guțu. “Meșterul” Manoli sau omul care sfințește
cuvântul.....230

Gheorghe Reabțov, Gheorghe Moldovanu. Un maître
accompli: laudatio à M. le Professeur Ion Manoli.....235

Ion Dumbrăveanu. Septuagenarul Ion Manoli – distins
Savant și Profesor de vocație.....237

Svetlana Filip. Exemplu al profesionalismului și
preeminenței.....240

Анна Помельникова. Только раз бывает в жизни
встреча242

Elena Dragan. Ion Manoli – Intelectualul, Omul și
Savantul.....247

Mon unique roman: *Les Lettres*

Eufrosinia Axenti. Timpul de aur al Profesorului Ion Manoli.....	253
Angela Solcan. Vara jubiliară a distinsului Profesor Ion Manoli.....	255
Pierre Morel. Portrait d'un Professeur.....	257
Ana Bondarenco. Hommage au doyen des doyens.....	260
Ion Mărgineanu. Pentru Ion Manoli.....	269

LES LETTRES ALE

CERCETĂTORULUI ION MANOLI SAU ÎN LOC DE PEFATĂ

Ion Manoli, doctor habilitat, nume notoriu în domeniul filologiei franceze, activează în cadrul Catedrei Filologie Romanică „Petru Roșca” a Facultății Limbi Străine și Științe ale Comunicării, Universitatea Liberă Internațională din Moldova. Profesor universitar cu o imensă activitate științifică și pedagogică, Domnia sa a călăuzit și a instruit multe generații de studenți.

Prezenta lucrare, pregătită sub egida Departamentului Informațional Biblioteconomic și a Institutului de Cercetări Filologice și Interculturale, reprezintă un omagiu pentru Domnul Ion Manoli, care consemnează o vârstă a realizărilor frumoase.

Constituind cea de-a 48-a fasciculă din colecția „Universitaria”, lucrarea continuă și completează ediția „Ion Manoli: biobibliografie”, editată în anul 2003 de Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți. Excepție prezintă compartimentul „Ion Manoli – referent oficial”, acesta inserând descrierile bibliografice ale tezelor de doctor și doctor habilitat în filologie, specialitatea 10.02.05 – Limbi Romanice, pentru întreaga perioadă de activitate a Cercetătorului.

Compartimentul bibliografic este structurat după cum urmează: „Articole din culegeri, anale, reviste”, „Ion Manoli – referent oficial”, „Ion Manoli – redactor, recenzent, membru al colegiilor de redacție”, „Lucrări didactice”, „Dicționare”, „Cronică”. Note. Omagii”. Descrierile bibliografice ale documentelor sunt structurate în funcție de genul publicației, respectând criteriile direct cronologic și alfabetic. Descrierile bibliografice sunt realizate în corespundere cu prevederile standardelor bibliologice în vigoare.

Lucrarea include un ciclu reprezentativ de studii, semnate de către Domnul Ion Manoli. Acest compartiment începe în

Mon unique roman: *Les Lettres*

exclusivitate cu oda „DIB ULIM și Formula Fericirii” dedicată Departamentului Informațional Biblioteconomic ULIM. Un alt compartiment al lucrării cuprinde articole/omagii despre Ion Manoli, semnate de către colegii de la ULIM și din alte instituții din Republica Moldova, discipoli, studenți.

Cercetarea bibliografică efectuată ne permite să conchidem, că opera „manoliană” este prezentă predominant pe suport tradițional – hârtie. Conștientizând faptul că la etapa actuală tehnologiile informaționale ocupă un rol predominant în viața de zi cu zi, iar sursele electronice devin indispensabile oricărui cercetător, Domnul Ion Manoli a realizat 4 CD-ROM-uri. Fiecare CD este editat anual, completând colecția „e-Portofolii Educaționale ale cadrelor didactico-științifice ULIM” și fiind accesibil pe serverul universității, la adresa: <ftp://ftp.ulim.md>. La fel menționăm drept reușită crearea și asigurarea funcționării blogului profesional, care pe lângă funcția informațională, contribuie la promovarea imaginii profesionale, a realizărilor personale ale autorului și instituției.

Indicii auxiliari de nume și de titluri asistă utilizarea biobibliografiei, orientând beneficiarii spre numerele de ordine ale descrierilor bibliografice.

Lucrarea este destinată profesorilor și studenților, colaboratorilor instituțiilor științifice de profil, precum și tuturor celor interesați de destinul unei vieți în filologie.

Echipa alcătuitorilor aduce sincere mulțumiri Domnului Ion Manoli pentru contribuțiile Domniei Sale la elaborarea acestei lucrări, dorindu-i prosperitate și realizări personale și profesionale.

***Victoria MOȘNEAGA,
Centrul Resurse Electronice și Tehnologii Informaționale,
DIB ULIM***

Mon unique roman: Les Lettres

CONFITEOR SOLUM HOC TIBI

CONFITEOR SOLUM HOC TIBI

Mă destăinui numai ție

*„Religia filologică este unica formulă
și unicul sens de a pătrunde
în tainele Cuvântului”
Ion Manoli*

DIB ULIM ȘI FORMULA FERICIRII

***Ion MANOLI,
profesor universitar, doctor habilitat, ULIM***

Iată că s-au scurs 20 de ani de când DIB-ul, această Casă darnică și primitoare, spirituală și intelectuală, sinceră și politicoasă, savantă și modernă călăuzește neconținut, deschide larg ușile în fiecare zi, îmbrățișează și ghidează fără a-ți plânge oboseala.

Iată 20 de ani scriși în istorie în care DIB-ul a cunoscut iureșul evenimentelor de distinsă valoare și intensitate și totul în favoarea tineretului studios din Basarabia și de pe meridianele globului; Ea (Biblioteca) și-a creat concomitent filoane bogate de realități edificatorii. Numele Ei este pronunțat cu dragoste și pietate de români și ucraineni, ruși și evrei, arabi și americani, portoricani și africani.... Toți nutresc același sentiment unic de respect și admirație pentru Bibliotecă și Bibliotecarii ei.

Toată armonia unui viitor specialist poate fi completă și atractivă dacă va avea pecetea DIB-ului.

Elocvența academică a Bibliotecii ULIM i-a fost verbul sincer și just, iar ținuta i-a fost Haina. Sinceritatea și profunzimea cuvântului rostit de colaboratorii DIB-ului sunt incomensurabile.

Numele gravate în istoria de ieri și de astăzi a DIB-ului nu mai au nevoie de publicitate. Aceste nume sunt: Zinaida Sochircă, Ludmila Corghenci, Natalia Ghimpu.... Îmi este întotdeauna dor de verbul și de gestul lor, de simbolul promițător și tainic al formulei pe care o rostesc cu voce de prieten: „Îndată vă aduc Cartea! Ce noroc că o avem pe poliță!”. Nimic mai prețios și de valoare nu este atunci când cauți o sursă și pe loc ai și găsit-o.

În zborul grațios printre multiplele evenimente istorice, în cei 20 de ani de entuziasm fără frontiere, DIB-ul și-a scris pagini – anale, și-a consolidat structura pentru a corespunde rigorilor

Mon unique roman: *Les Lettres*

timpului, și-a edificat săli, care pot concura cu cele mai pretențioase spații bibliotecare din lume, și-a creat un soclu pe viu, care nu mai poate fi detronat.

Și astăzi, în octombrie 2012, când studenții, profesorii, colaboratorii ULIM celebrează aniversarea, ei nu pot să se eschiveze de la cuvântul magic, pe care-l au mereu în inimă: Bibliotecarul, dăruirea acestuia întru totul pentru a atinge culmile fericirii.

O națiune se poate considera prosperă și fericită dacă are drumuri bune, universități moderne și Biblioteci de talia DIB-ului ULIM.

Umberto Eco zicea odată: „Fiți pe pace, cărțile nu vor dispărea niciodată”. Ne permitem cu ocazia acestei solemne date să-l completăm pe universalul Eco, precizând că DIB-ul este unica instituție care-ți oferă tainele de a cuceri Europa, Lumea, Universul și de aceea nu poate fi eclipsat.

Are DIB-ul o regulă de aur: Nu poți deveni mai bun și mai prosper fără noi, fără sursa biblică și fără iubirea față de carte. Vin-o la noi, fii cu noi, avansează cu noi. Este o Religie a Timpului și a Istoriei, o Religie care înălțează Omul și îl descătușează.

DIB ULIM a fost și rămâne-va Templul în care poți intra sărac și ieși bogat. Porțile lui sunt mereu deschise, iar Biblioteca vă așteaptă aidoma unui părinte care-și iubește copilul și-i șoptește mereu cum să descifreze tainele succesului.

Bon anniversaire, ma Bibliothèque de l'ULIM!

POETUL UNIRII (DEZ)UNIRII NOASTRE: GRIGORE VIERU

Ion MANOLI,
profesor universitar, doctor habilitat, ULIM

Să vorbim un pic despre Grigore Vieru: aceasta cu certitudine ne va face bine... Să vorbim despre Cel, care a fost și rămâne cel mai valoros simbol al Basarabiei sec. XX, Cel care a stat la paza slovei românești în Basarabia și nu numai...

Cum să-ți spun,
Fratele meu drag,
Tu, care ne arăți ce duios
Trec cuvintele românești
Prin roua speranței noastre.
Cum să-ți spun.... (4, p. 303)

Ne-a iubit așa cum suntem: trudituri, răbdători, rușinoși, încovoiați... Ne-a văzut așa cum putea el să ne vadă: la plug, în vie, la școală...

Aceștia suntem noi:
Buni cât se cuvine
În mijlocul răului. (4,p.348)

Ne-a spus cum trebuie să fim: ca un soldat rănit care vrea să moară în picioare... Cât este de aproape de romanticul Théophile Gautier (Comme un soldat blessé qui veut mourir debout...)

A căzut în luptă pentru Limba Română, Istoria Românilor, pentru Adevăr, deci pentru Noi...

A purtat pe umerii săi plăpânzi, mai bine zis, a ținut cu răbdare și tenacitate cincizeci de ani Basarabia pe umerii săi, apoi obosit de toate (dar nu de toți) s-a întors la Dumnezeu, așa cum a mărturisit-o și el însuși:

Mon unique roman: *Les Lettres*

Mă-întorc în Dumnezeu
Cu alte cuvinte,
În Patrie mă-întorc.

Ne-a iubit mamele noastre și ne-a rugat prin slova lui să
pronunțăm cu pietate și sfințenie acest nume:

Pruncii îl zurue.
Bătrânii îl visează.
Bolnavii îl șoptesc.
Mușii îl gândesc.
Fricoșii îl strigă.
Orfanii îl lacrimă.
Răniții îl cheamă
Iar ceilalți îl uită
O, Mamă! O, Mamă!
(Cuvântul MAMA, 4, p. 135)

O studentă de la anul III de la facultatea Limbi Străine și Științe
ale Comunicării, ULIM mi-a adus un exemplu de anaforă de
insistență din creația poetului în traducerea-i modestă:

Les mioches le ronronnent.
Les vieux l'aspirent.
Les malades le chuchotent.
Les muets le méditent.
Les craintifs le crient.
Les orphelins le pleurent.
Les blessés l'appellent.
Tous les autres l'oublient
Oh, Mère! Ma Mère où es-tu?
(La parole MAMAN)

Mon unique roman: *Les Lettres*

M-am bucurat că traducătorii tineri își cunosc meseria și că simt că au mult de făcut la acest capitol – la capitolul europenizării și universalizării trudei poetului.

Cultura, spune Vieru, fie că e religioasă, fie că e științifică, artistică ori magică, este modul specific de a exista al omului în univers. Omul este creator de cultură datorită trăirii sale „între mister și realitate”. De-atâta în inima lui au încăput și Eminescu, și Pușkin, și Blaga, și Dostoievski, și Marin Sorescu, și Evtuşenco, și Enescu, și Ceaikovski... Dacă aş încerca să evoc aici doar numele celor care au contribuit la formarea și creșterea lui Vieru ca poet, care l-au cunoscut și cu care a discutat „al străvechii slove bucium”, apoi am avea nevoie de ore și ore astronomice. Evocăm aici doar câteva nume notorii: Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Laurențiu Fulga, Adrian Păunescu, Mircea Radu Iacoban, Romul Munteanu, Ion Popescu-Gopo, Gheorghe Tomozei, Dinu Săraru, Fănuș Neagu, Eugen Semion, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Victor Crăciun, Teodor Codreanu, Ion Rotaru, Viorel Dinescu, Constantin Preda...

S-a spus că veacul XX a adus în cultura umanistă două mari câștiguri: a regăsit și valorificat ca niciodată mitul și simbolul, pe de o parte, a adâncit și arătat concret lucrările inconștientului în om, pe de altă parte. La amândouă capitole, contribuțiile lui Grigore Vieru sunt remarcabile.

În producția poetică a lui Grigore Vieru întâlnim doi curenți ce pot fi socotiți autentici, însă a căror colaborare a reprezentat o necesitate. Pe de o parte avem de a face cu o undă melancolică, radioasă visare, de contemplație poetică a lucrurilor „simple”, de tremolată evocare a evenimentelor de temelie ale existenței, nu în ultimul rând a ființei dragi, indisociabile de inimă, de subiect, de forul interior, precum Mama căreia i-a închinat stihuri antologice (10).

Pe de altă parte consemnăm atitudinea combativă, postura de oștean în stare de veghe pentru a-și apăra vatra, neamul, unirea.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Dacă se poate reproșa ceva acestui mare poet gânditor, este tocmai efortul său neostenit și neodihnit de a gândi toate lucrurile de la început. Pentru Vieru, când e vorba de Limba Română și de Patrie, nu există asocieri semantice precare. La acest capitol el dobândește rezultate atât de originale încât adesea surprind și hipnotizează.

La 7 aprilie 2009 în Basarabia a avut loc evenimente care cu certitudine vor intra în istoria mișcării gândirii românești din Basarabia. Încă nu s-au găsit definiții exacte pentru a intitula evenimentele din această zi. Însă un lucru este cert: dacă Poetul Grigore Vieru ar fi fost cu noi la 7 aprilie s-ar fi convins că în centrul Chișinăului, în inima îndurerată și suferindă a Basarabiei a apărut Moldova aspirată de El: o Moldovă tânără necomformistă, trezită, bine informată, tricoloră, inimoasă, unionistă... Astfel și-a anunțat prezența politică o generație absolut nouă, neînfricată, educată și de poezia lui Vieru, dar și de Internet, dornică de schimbări, care a înțeles că ideologia de la putere este un mucegai și un rebut al istoriei. Ei au venit din toate universitățile și liceele țării ca să deschidă larg ușile și geamurile Basarabiei pentru ca renovarea, fluxul inovării și non-conformismului să intre și să prindă rădăcini aici, în acest colț de Țară, pe care a iubit-o atât de mult și a păzit-o cu atâta ardoare poetul Grigore Vieru:

În aceasta limbă
Toată lumea plînge,
În această limbă
Râde un pământ (În limba ta, 4, p. 476.)

Pentru Vieru, așa cum a fost și pentru Lucian Blaga*, influența etnică devine un datum; poetul nu numai că încearcă, dar și izbutește să-și lege căutările poetice de fondul sufletesc străvechi al poporului român, nealterat nici de romantism, nici de naturalism și nici de simbolism. Vieru, ca și Blaga, ar vrea să

Mon unique roman: *Les Lettres*

facă în poezie, ceea ce a făcut în sculptură genialul Brâncuși (11, p. 17)

Vieru a fost un erudit dar s-a ferit cu atâta discreție de această latură a culturii încât nu puteau să n-o observe, a avut acces la problemele esențiale ale tuturor disciplinelor umanistice : a făcut muzică, pedagogie, a fost un savant al vârstei preșcolare și școlare, a tămăduit răniții, a încurajat oboșiții, a fost un vizionar neobosit nu numai al Basarabiei ci al întregului neam.

De la „Numele tău”, la „Taina care mă apără” e o cale atât de lungă... Dar pe toată lungimea acestui traseu de o viață este numai un singur indicator rutier:

Fiți prudenți cu slova românească!

Nu trădați nici pe un moment cuvântul românesc,

Atenție la neam și la istorie...

*Încă în 1968 poetul își exprimă admirația pentru dialectica limbajului poetic al lui Lucian Blaga, pentru „numele acest ce are în el ceva amețitor de adânc”:

Numele-acest

e ca streășina casei noastre –

pe fiecare literă a lui

rândunica își poate clădi cuibul de lut

(Lucian Blaga, 4, p. 77)

O, neamule, tu, / adunat grămăjoară, /

ai putea să încapi/ într-o singură icoană.

(Acasă, 4, p. 36)

Dacă poetul ar fi aici să binecuvânteze lucrările Colocviului Internațional La Francopolyphonie** Langue et Culture Françaises en Europe du Sud-Est, indiscutabil că ne-ar sfătui părintește să zidim trainic cuvântul românesc ca Meșterul Manole, să-l admirăm și să-i iubim cum o iubim pe Mama, cum

Mon unique roman: *Les Lettres*

ne bucurăm de brazda pe care o tragem, care este adâncă, românească:

Mamă și copilă și crăiasă-
Astfel este limba cea de-acasă!
Mamă și Regină și Fecioară
Astfel este Limba cea de Țară,

Limba Română!

(Limpede ca lacrima, 4, p. 198-199)

**Colocviul Internațional La Francopolyphonie are loc în fiecare an în luna martie și este organizat de Institutul de Cercetări Filologice și Interculturale din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova cu susținerea financiară a mai multor Agenții și Birouri Internaționale. Coordonatorii acestui Colocviu, animatorii și conducătorii lui sunt neobosiții filologi Elena Prus și Pierre Morel.

A mărturisit odată, fiind cu slujba poetică la studenții bălțeni, că n-a ținut niciodată o piatră în mână. N-a aruncat niciodată pietre. Pietrele pe care le-a folosit El, Poetul, sunt cuvintele. Le ținea în mâini, le rostogolea, le cântărea, le asorta, le privea cu curiozitate uneori de departe, alteori de aproape, le dorlota cu degetele și cu condeiul, le muta și le permuta până când obținea un zid al răbdării și al speranței.

L-am întâlnit pentru prima oară în anii '70 ai secolului trecut. A venit la Bălți la Institutul Pedagogic de Stat „Alec Russo” într-o echipă de trei persoane. Mai era cu el poetul Ion Cațaveică, care a făcut mult ca Vieru să accepte să vină în urbea nordului. Primul gând de schimbare a alfabetului chirilic, de revenire la alfabetul latin l-am auzit atunci, pronunțat cu fermitate de poet „Așa va fi!”:

...Era oprit
Să strigi către Țară.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Să strigi către ea
Era ca și cum ai fi dorit război...
(Poarta basarabeană, 4, p. 317)

O tăcere se lăsase în toată sala arhiplină de studenți și profesori. Perplexitatea multă și inexplicabilă a tuturor se explica nu în urma faptului că se va schimba alfabetul, că vom reveni la latinitate. Rumoarea mută apăruse în urma unui act curajos de a spune cu voce tare, clară, plină de speranță lucruri într-o țară, într-un oraș în care totul era comunist: aerul, străzile, monumentele, închisoarea, creșele... Deja Grigore Vieru în acele timpuri avea darul de proroc. Dar mai mult pe poet îl cunoșteam din cărți: îl citeam, îl admiram și foloseam din abundență metaforele „ca floarea de cireș” în cursurile de stilistică lingvistică și literară, la Teoria literaturii, la Istoria literaturii universale.

Odată, mai exact la 27.XII.2001, l-am întâlnit pe poet la librăria „Scripta” de pe strada Ștefan cel Mare și Sfânt. Venea la librărie însoțit de o cohortă de cititori.

M-a recunoscut, mi-a zis pe nume și m-a întrebat poetic „Ce mai face meșterul Manoli pe la „Scripta”? I-am întins cartea „Acum și în veac” pe care o procurasem cu doar cinci minute înainte. S-a bucurat că-l citesc, m-a îmbrățișat, mi-a luat exemplarul și mi-a scris: „*Fratelui Ion Manoli pe care-l cunosc de două mii de ani și tot atâta vreme mi-i drag*”. Este cea mai scumpă medalie-decorație pe care o am în palmaresul mențiunilor mari și mici obținute pe tot parcursul vieții. Și cine mi-a decernat-o? Chiar poetul unirii dezunirii noastre.

Știm multe lucruri despre poetul nostru de la Pererâta, dar sunt multe pe care nu le știm. Știm de exemplu, că este cel mai accesibil dintre toți poeții moderni, că a scris despre Mamă, Patrie și Limbă cum n-a scris nimeni până la El, știm că în războiul permanent pe care l-a dus, El executa operațiile

Mon unique roman: *Les Lettres*

infanteriei: înainta încet, vorbea atât de așezat că aveai reticențe să mai adaugi ceva, încerca și izbutea în acțiuni majore, în fine a cucerit și stabilizat spațiul românesc dintre Prut și Nistru și nu numai. Dacă poetul ar fi scris doar numai o jumătate din ce El a izbutit, tot una ar fi fost genial. A fost un Balzac în poetică și a izbutit cea mai cunoscută Comedie Basarabeană, tot umană, dar una specifică genului și spațiului.

Gândirea românească a poetului Vieru e poate latura cea mai viabilă a operei, chiar a vieții sale. Vieru a scris pentru români, pentru neam, pentru Unire. Cuvântul de ordine al lui Vieru este unirea de țară și de neam. Curățenia morală a lui Vieru este temelia la toate. Admirăm (după trecerea poetului la cele veșnice) multe la Grigore Vieru, însă ce admirăm cu toții este curajul Creației. El este unul din rarii creatori pe care nu-l speria nici într-un fel dragostea de adevăr. El a străbătut neînfricat toate geografiile spirituale, toate meandrele moderniştilor, toate aventurile neîncrederii... Când poetul a împlinit 70 de ani la întrebarea „Ce proiecte de viitor are Maestrul Grigore Vieru”, el a răspuns profetic:

- „Proiectul meu fundamental este să trăiesc măcar încă cinci ani. Într-o perioadă în care aş scrie destule poeme, care să nu-mi compromită numele, destule cântece noi...

Un volum de cugetători, care să nu mă facă de rușine în fața cunoșcuților autori de aforisme.”

Azi în arta și filosofia aforismelor el are un loc binemeritat, alături de La Rochefoucaut, La Bruyère, Blaise Pascal, Lafont ...

Noi, creștinii, creștinii-ortodocși, admirăm importanța pe care o acordă finalității, ceasul determinismului cazalist. Credem, bunăoară, că niciun filosof nu are dreptul să trișeze în fața problemei morții. N-a șovăit nici o clipă:

Nu am, moarte, cu tine nimic
Eu nici măcar nu te urăsc,

Mon unique roman: *Les Lettres*

Cum te blestemă unii, vreau să zic,
La fel cum lumina pârăsc.

.....
Nu frică, nu teamă -
Milă de tine mi-i,
Că n-ai avut niciodată mamă,
Că n-ai avut niciodată copii.
(Nu am moarte cu tine nimic, p. 5)

Acum poetul s-a întors la Dumnezeu.

S-a dus la El ca și acolo să ne apere de Rău, de maladiile secolului, de ignoranță, de antiromânism, de lașitate și indiferență.

Fiindcă Vieru este al Patriei și al lui Dumnezeu, care sunt una cu Majuscule, noi vom cinsti în cugetări și amintiri întreaga viață a poetului, care a fost trăită cu o semnificație trans-individuală, concretă, dar simbolică.

Din cugetările, maximele, aforismele butadele lui G. Vieru, din cele peste 2000 de gânduri alese ale poetului am selectat doar zece, ca cititorul să poată încă o dată savura profunzimea și actualitatea lor. La acest capitol, Andrei Strâmbeanu consemnează: „Întrebați cititorul de exemplu, dacă i-a citit aforismele. Nu le-a citit, deși sunt adevărate bijuterii literare, poeme concentrate într-un singur rând” (4, p.26). Toate sunt pentru noi, pentru neam, pentru luciditatea noastră în eternitate. Vă prezentăm mai jos doar zece exemple (2, p. 5):

* Sunt trei supreme adevăruri: Dumnezeu, Patria și Dragostea. Celelalte sunt ca ciupercile – te bucuri când le găsești, dacă nu pădurea-i frumoasă și fără ele.

*Omul are un singur prieten: Mama și un singur dușman: Moartea. Ceilalți nu sunt decât o năzărire.

Mon unique roman: *Les Lettres*

*Dintre toate animalele două sunt care poartă sîrmă în bot: porcul și granița.

*Plec zilnic după cîștig la minele de aur ale graiului meu.

*Patria este ca un copil: dacă uiți de ea, poate să plece de acasă.

Mi-au măsurat întîi grădina, apoi icoana, iar la urmă lacrima.

*Un epitaf: „Sunt iarbă, mai simplu nu pot fi”.

*Doi sunt cei care pot muri de plăcere, scărpițați, porcul și granița de la Prut.

*Doi copii încap în brațele mamei, și doi frați nu încap într-o țară.

*A fi zilnic frumos și simplu – ce trudă!

* * * *

În memoria Poetului Unirii (dez)unirii noastre s-a deschis Centrul Cultural „Grigore Vieru” în incinta Sediului Central Mihail Sadoveanu al Bibliotecii Metropolitane București (21 mai 2009). Este al doilea Centru după cel din Spania, de la Barcelona, înființat la 24 martie 2009 de către românii de acolo. Suntem în așteptarea momentului fericit să vedem și la noi, în Basarabia, acasă, un Centru Cultural Grigore Vieru. Ce bine ar fi să ne clasăm și noi măcar pe locul III după Barcelona și București. Ar fi o virtute iubirea de Poet și de unire la Chișinău. La acest eveniment vor fi prezenți toți cei care l-au citit și recitit, l-au iubit, l-au petrecut în ultimul drum, vor veni și pruncii care s-au născut după 18 ianuarie 2009 cu mamele și tații, vor foșni cu respect și jale Codrii, salutând evenimentul, vor veni cei de la Lipcani și Pererâta, vor veni din Țară prietenii care l-au cunoscut, l-au admirat și venerat.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Grigore Vieru și-a fixat locul definitiv între poeții români din sec. XX – XXI: „Poet de mare profunzime, de o simplitate cuceritoare, dar înșelătoare, transformând cum bine zicea Nichita Stănescu, natura poeziei în natura naturii, îl așezăm pe Grigore Vieru, unul dintre atât de rari patrioți autentici, sacrificați ai acestor timpuri postmoderne, în Panteonul Poeților considerându-l unul dintre primii zece mari poeți de Limbă Română din toate timpurile” (8, p. 4)

Citat după Dr. Ion Constantin Deschiderea Centrului Cultural „Grigore Vieru”, la Biblioteca Metropolitană București – LA, N26, (3330) din 2.07.2009, p. 4.

Am mai avut oare de-a lungul veacurilor basarabene pe altcineva decât acest român în slujba unirii noastre?

Referințe bibliografice:

1. VIERU, Grigore. Acum și în veac. Ch.: Litera, 1997. 352 p.
2. VIERU, Grigore. Niște gânduri. In: Lit. și Arta, 2004, 12 febr., p. 5.
3. VIERU, Grigore. Rădăcini de foc. București: Univers, 1988. 372 p.
4. VIERU, Grigore. Strigat-am către tine. București/Ch.: Litera Internațional, 2002. 552 p.
5. VIERU, Grigore. Taina care mă apără. Iași: Princeps, 2009. 125 p.
6. ALEXANDRU, Ioan. Grigore Vieru. In: Cuvînt introductiv la ed. Grigore Vieru. Rădăcina de foc. București: Univers, 1988, pp. 7-9.
7. CIMPOI, Mihai. Grigore Vieru și timpul original. In: Grigore Vieru, Strigat-am către tine. București/Ch.: Litera Internațional, 2002, pp. 7 – 16.

Mon unique roman: *Les Lettres*

8. CONSTANTIN, Ion. Deschiderea Centrului Cultural „Grigore Vieru” la Biblioteca Metropolitană, București. In: Lit. și Arta, 2009, 2 iul., pp. 4.
9. DANILOV, Nichita. Câteva gânduri despre Grigore Vieru. In: România: Literara, 2009, 6 febr., pp. 12-13.
10. GRIGURCU, Gheorghe. Despărțire dureroasă. In: România: Literară, 2009, 23 ian., pp. 4-5
11. MANU, Emil. Arta poetica la români. București: Ed. Ion Creangă, 1979. 308 p.
12. STRÂMBEANU, Andrei. Poetul ca trandafirul. In: Grigore Vieru, Strigat-am către tine. București/Ch.: Litera Internațional, 2002, pp. 17-28.

DIN ALGEBRA TRADUCERILOR LUI EMINESCU ȘI VIERU ÎN LIMBILE EUROPENE

***Ion MANOLI,
profesor universitar, doctor habilitat, ULIM***

Eminescu și Vieru au crezut plener în forțele scriiturii, le-au exploatat și în rezultat au obținut capodopere. A traduce un poem-capodoperă cere eforturi intelectuale deosebite.

În prezentul articol am încercat să supunem analizei și să stabilim care este și ce conține algebra traducerilor lui Eminescu și Vieru în limbile franceză și germană.

Un loc deosebit a fost rezervat d-lui Ion Mărgineanu – un traducător prin excelență, care a pătruns în lirica viereană și a transpus-o într-o germană rafinată.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Cuvinte-cheie: *forța scriiturii, traducere poetică, traducere pedagogică, traductologie, factori lingvistici și extralingvistici, tehnica traducerii poetice.*

Mihai Eminescu et Grigore Vieru ont cru dans les forces de l'écriture, les ont exploitées pleinement afin d'obtenir des chefs-d'œuvres. Traduire des poèmes de ce genre exige de grands efforts intellectuels : linguistiques, littéraires, culturels.

Dans le présent article nous avons essayé d'analyser et d'établir le contenu de l'algèbre des traductions d'Eminescu et de Vieru en français et en allemand.

Nous avons réservé une place à part au traducteur par excellence M. Ion Mărgineanu qui a pu pénétrer le lyrisme de Vieru et l'a traduit dans un allemand raffiné.

Mots-clefs: *la force de l'écriture, traduction poétique, traduction pédagogique, traductologie, les faits linguistiques et extralinguistiques, la technique de la traduction poétique.*

Faimosul aforism al lui Charles-Quint (1500-1558) despre importanța și sferile comunicării limbilor străine a fost azi transformat în favoarea și viitorul limbii române în Europa. Iată cum ar suna el în forma lui renovată după aproape 500 de ani:

J'ai appris *l'italien* pour parler au Pape,
l'espagnol pour parler à ma mère,
l'anglais pour parler à ma tante,
l'allemand pour parler à mes amis,
le français pour parler à moi-même, et
le roumain pour parler à Dieu grâce à
Eminescu et Vieru.

Voi încerca în cele ce urmează să conving cititorul, dar și ascultătorul, că azi limba română este vorbită, cinstită și onorată grație celor doi mari poeți români, Eminescu și Vieru, deși ultimul din ei nu înceta să ne convingă: „Sunt o lacrimă a lui

Mon unique roman: *Les Lettres*

Eminescu, doar atât”. Ambii, și Eminescu și Vieru au fost și au rămas marii filosofi ai limbii române. Primul a pus bazele normative ale limbii române, cel de-al doilea a rămas timp de aproape 50 de ani străjerul limbii române în Basarabia și nu numai...

Ambii au crezut nezdruccinat în forțele scriiturii (croire trop aux forces de l'écriture) pentru a obține, după munci istovitoare, capodopere.

Dacă mi s-ar permite să parafralez un gând al lui Baudelaire, apoi aş obține: și Eminescu, și Vieru au frământat noroi, și au obținut aur. Au glorificat cultul imaginii literare și asta a fost unica, esențiala și primitiva lor pasiune. Au slujit cuvântul cu dragoste și prin dragoste, cu har, au știut să mobilizeze toate forțele secrete ale limbii române de ieri și de azi. Și unul și altul au făcut din viață o pasiune de a reflecta prin poetica lor marele griji ale secolelor XIX și XX (le souci des urgences des siècles).

Vieru, spre deosebire de Eminescu, prin poematica sa devine un „monologist”, un autor al căutării Eu-lui într-o societate dictatorială, într-o inchiziție totală a gândirii românești. Dar ambii poeți au cunoscut febra rănilor sufletului. Traumatismul moral i-a însoțit pe parcursul vieții, dar aveau un panaceu: Limba română, care era Patria lor, această „taină care i-a apărut mereu”, le-a acordat ospitalitatea de a se abrita în universul ei. Ambii au avut un respect rafinat și delicat în numele unei fidelități interioare de mari gânditori.

Doar o simplă trecere în revistă a câtorva gânduri:

Ce este Limba unui popor? Este prietenia și frățietatea dintre cuvinte; poate că singura prietenie sacră și durabilă (G. Vieru);

„Cel care falsifică Limba merită judecata lui Dumnezeu în cer, iar în viața pământească pedeapsa capitală, pentru că el omoară nu un singur om, ci toată comunitatea socială” (G. Vieru);

Mon unique roman: *Les Lettres*

„Dacă-i poți mulțumi lui Dumnezeu c-un singur cuvânt nu mai trebuie să-i mulțumești regelui c-o sută de vorbe” (G. Vieru);

„Să-și caute altă meserie poetul care nu este un Hristos al cuvintelor, un mântuitor al lor” (G. Vieru).

Nu demult „Jurnal de Chișinău” (01.02.2011, p. 9) prezenta un material cu genericul „Românii știu să-și cinstească pretutindeni valorile”. În Biserica Ortodoxă Română din Reggio Emilia, Italia, un preot cu numele de Mihail Ciocârlan își îndemna auditorii să participe la un Parastas de Pomenire și la un Memoriu artistic consacrat fraților de condei și de trăire românească M. Eminescu și G. Vieru. Greu să-ți imaginezi că toate acestea puteau să se desfășoare și în biserică, într-un lăcaș sfânt, căci e una cuvântul rostit într-o sală de teatru, într-o sală a Bibliotecii și cu totul altceva e cuvântul rostit într-o biserică. E ca și cum l-ai invita, l-ai lua pe Dumnezeu de martor; cuvintele se încarcă de mai multă valoare semnatică, iar stilistica se transformă în divinitate.

Îmi imaginez biserica arhiplină de români basarabeni, lumânări aprinse, atmosferă purificatoare și două nume cinstite cu pietate, Eminescu și Vieru – această Patrie Românească a Poeziei, a Neamului, a Limbii.

O participantă la Parastas cu numele de Olga Irimciuc zicea:

Io non ho niente contro dite, Morte!
Non riesco ne anche ad adiarti.
Ma come faresti, tu, e come vivresti
Si avessi una madre e lei morisse?
Come faresti, tu,
E come vivresti
Se un figlio avessi
E lui morisse?

Mon unique roman: *Les Lettres*

M-am uitat mai atent la pozele făcute de la Parastas și am descoperit-o pe Doamna Rodica Rusu, cândva profesoară de Limba și literatura română la liceul „Bogdan Petriceicu-Hașdeu” din Bălți, azi devenită Rodica Russu Bibliano care și pe alte paralele ale globului destăinuie tainele limbii române prin Eminescu și Vieru, așa cum făcuse odinioară, aici, în Basarabia.

Marele filosof și gânditor al secolului XX Jacques Derrida a zis-o practic profetic: „N-ar trebui să trecem niciodată cu vederea problema limbii și a stilului în care este pusă problema actului traductologic”.

În teoriile și practicile traducerii, ca și în dezbaterile privind critica și evaluarea traducerilor, se insistă tot mai pregnant asupra tipului de text tradus și a intenționalității pe care o exprimă acesta. Automat se impune elaborarea unei tipologii a textelor, axată pe strategiile de transpunere pe care le implică. În cadrul „textelor poetice” tot se poate dura o tipologie ale acestora, pornind de la faptul că textul unui sonet nu va coincide niciodată cu un text de rondel ori poem în proză. Textul poetic, specificul lui, adică apartinența acestuia la o categorie autonomă de „discursuri” necesită tehnici și procedee traductologice specifice. În cazul textului poetic nu mai avem de a face cu binarismul tradițional ce împarte textele de tradus în două categorii: *texte pragmatice* și *texte literare*. Avem de a face cu texte reprezentativ-poetice, expresive, emotive, afective, texte de apel, etc.

Deci, volens-nolens ne găsim într-o infinitate de variante, unite ori dezunite prin stilistica și haina stilistică a acestora.

Textele poetice s-ar caracteriza prin predominanța funcțiilor stilistice și estetice și ar trebui traduse în funcție de această orientare, ținând cont de transmiterea conținutului, a bagajului cel informativ literar, structura formală fiind și ea considerată esențială. Stilistica traducerii modelează combinarea

Mon unique roman: *Les Lettres*

procedeele atât stilistice cât și celor estetice, semantice, gramaticale și în ultima instanță a celor fonetice.

Dacă ideologia tehnicilor de traducere urmărește și „gestionarea” imposibilității teoretice a traducerii

- a) văzută uneori ca o reproducere exactă a originalului,
- b) alteori văzută ca reproducerea sensului, apoi stilistica vine în ajutor și la primii, și la cei din urmă.

Nu sunt puțini nici cei care consideră textul poetic o structură stratificată, ce ar pretinde tehnici de traducere distincte.

Aici ne vine în ajutor stilistica literară, pentru care textul poetic este o arhitectonică alcătuită dintr-un palier al Limbajului în limbaj, specializat în utilizare. Traducerea textului poetic ar constitui așadar un caz ultra special de combinare a tehnicilor de traducere pentru transpunerea universalităților poetice în profunzime. Numai în traducerea textului poetic traducătorului i-ar reveni rolul de a departaja cu strictețe limba folosită în uz de limba textului poetic.

Suntem conștienți de faptul că o asemenea viziune asupra traducerii textului poetic, în primul rând prin prisma tuturor stilisticilor, comportă și riscuri și nu din cele mai neînsemnate: ideologia din care ea privilegiază uneori forma, uneori sensul și numai în anumite cazuri și una, și alta.

Uneori dramatizăm fractura dintre traductibil și intraductibil din motivul că am uitat de stilistică și aici începe „drama” traducătorului. Întreprinderea traducerii textului poetic prin utilizarea amplă a stilisticilor ne va ajuta să ieșim mai ușor din registrul tensionant, încercând a descifra coincidența dintre o singularitate individuală – textul poetic – și universalitate – spre care orice poet tinde. Când M. Eminescu zice:

Ce suflet trist mi-au dăruit
Părinții din părinți

Mon unique roman: *Les Lettres*

De-au încăput numai în el

Atâtea suferinți ?

(Eminescu, *Opere*, v. I, p. 600)

ori când G. Vieru încearcă să convingă lumea, că universul lui de a exista este unul și unul specific: poezii, este evident că individualizează un act / am sufletul trist de ani și ani ; locuiesc la o margine de cântec), dar totodată li și universalizează. Mai jos prezentăm versiunea poemului „Locuiesc”, efectuată de studenta O. Panciu de la secția de traducători – franceză, anul I, care, după părerea noastră, a ținut cont de un șir de factori lingvistici și extralingvistici și a izbutit să transmită filosofia „scoicii” atât de scumpă poetului și filosofului Vieru:

Locuiesc

J'habite...

Grigore Vieru (1935-2009)

Locuiesc la marginea
Unei iubiri.
La mijlocul ei
Trăiește credința mea

J'habite la lisière
d'un amour
Au lieu de lui
C'est ma croyance qui vit.

Locuiesc la marginea
Unui cântec
La mijlocul lui
Trăiește speranța mea

J'habite en marge
d'une chanson
Au milieu d'elle
C'est mon Espoir qui vit.

Locuiesc la marginea
Unei pâini.
La mijlocul ei -
Dragostea mea pentru voi.

J'habite la marge
D'un pain d'épice
Au milieu de lui
C'est mon amour pour Vous

Qui y vit.

Traducătorul care are un singur scop – să fie cât mai fidel originalului – nu face în realitate altceva decât ori să „tulbure

Mon unique roman: *Les Lettres*

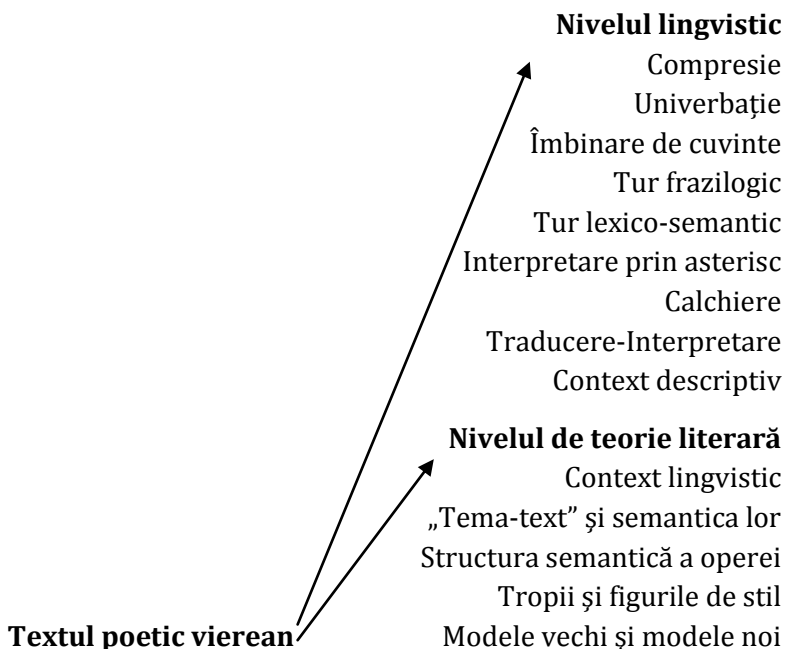
ritmul semantic al textului”, ori să mențină „echivalența semantico-stilistică (metaforic „liniștea semantică”).

L. Blaga zicea „A traduce înseamnă a anexa.”

Pentru noi, care ne-am ocupat de traducere mai mult în plan didactic, iar mai apoi și în plan didactico-științific* este important să se țină cont de mai multe axe-nivele în procesul traducerii, care diriguiesc valorile semantice și pragmatice. Aceste axe-nivele sunt:

1. Nivelul lingvistic (criteriile semantico-structurale);
2. Nivelul de teorie și practică literară (criteriile estetice, literare, artistice, etc.);
3. Nivelul social-psihologic (criteriile social-filosofice, psihologice, autohtone, etc.).

Fiecare din aceste nivele poate fi descifrat în parte și, pentru a facilita descifrarea lor, noi ne vom folosi de următoarea schemă:

Mon unique roman: *Les Lettres*

Textul poetic vierean

Forma poetică corespunzătoare epocii

Poetica genului literar

Procesul contemporan literar

Problemele interferențelor literare

Schimbul imaginii literare

Literatura în aspect cultural

Personalitatea literară

Imaginarul operei literare

În contextul epocii descrise

Nivelul social-psihologic

Particularitățile naționale

în comunicare

Național și universal în contextul poetic

Context social

Context psihologic

Context filosofic;

Lucru știut: Unitatea majoră a poeziei este **p o e m u l**. Versul din poem nu este decât o micro-unitate, o sub-unitate**. O teorie a Ritmului și a Măsurii versului în limbajul poetic necesită să conțină elemente nu numai de ordin lingvistic, ci și de ordin psihanalitic, de ordin de cultură și civilizație a scrisului, necesitatea logicii a tehnicii versului. Nu se poate pune la îndoială nici necesitatea logicii și tehnicii versului, moment pe care numai îl anunțăm aici, dar nu-l vom dezvălui.

În orice traducere a textului poetic vom avea pierderi de natură, valoare și nivelistică diferite. Misiunea traducătorului e să minimalizeze pe de o parte numărul pierderilor, iar pe de altă parte profunzimea și caracterul lor. Dacă într-un caz va câștiga nivelul semantic propriu-zis, apoi neapărat că vom avea pierderi de ordin ritmic, metric, care la rândul lor pot duce și la devalorizarea sensului. Ritmica versului românesc ține de muzicalitate, dar și mai mult ține de sens, căci e destul să ne

Mon unique roman: *Les Lettres*

aducem aminte de o frază cu caracter sentențios a lui Jean Cocteau.

Eminescu în anul 2000 era tradus în 64 de limbi și literaturi ale lumii.

În limbile Europei de azi el se simte bine, căci este pe larg tradus în engleză, franceză, spaniolă, italiană, portugheză, rusă, poloneză, bulgară, bielorusă, ucraineană, olandeză, daneză, sîrbă, maghiară, și multe altele. Cel care dorește să se informeze mai amplu la acest capitol o poate face, citind articolul lui Victor Crăciun „Cunosc 64 de limbi” înserat în volumul „Eminescu – peste nemărginirea timpului: Propagarea operei în 64 de limbi și literaturi” (Chișinău – București, LITERA-DAVID, 2000. – 959 p.)

Noi aici vom menționa un alt gând : alături de nume de rezonanță ale traducătorilor cum au fost:

Dimitrie Cuclin (engl.),

P. Grimm (engl.),

Michel Steriade (fr.)

Konrad Richter (germ.)

Zoltan Franzo (germ.)

Alberti (sp.)

A. Globa (rus.)

Iu. Kojevnikov (rus.)

I. Mirimski (rus.)

N. Stefanovici (rus.)

Alfred Margul-Sperber (germ.)

V. Drăgănescu-Vericeanu (fr.)

D.I. Suchianu (fr.)

Georg Scherg (germ.)

María Teresa León y Rafael

M. Pavlova (rus.)

Iu. Alexandrov (rus.)

Iu. Neiman (rus.)

M. Zenkevici (rus.)

C. Șervinski (rus.)

azi adăugăm un nume nou – Ion Mărgineanu. Traducătorul, lingvistul și poetul Ion Mărgineanu ne-a surpris printr-o spectaculoasă pătrundere a liricii vierene în limba lui Shiller și Goethe. Ion Mărgineanu s-a dovedit a fi un rafinat cunoscător al limbii germane, dar și al limbii române. Mie mi se pare că prin traducerile dlui Margineanu în limba germană a poeticii lui Gr. Vieru asistăm la un dialog imaginar al Traducătorului cu Măria Sa Poetul, la o iubire tainică pe care Ion Mărgineanu n-a reușit s-o

Mon unique roman: *Les Lettres*

mărturisească și nici s-o arhitecteze pe când poetul era în viață. Așa cum Mite Kremnitz a avut meritul esențial de a-l fi prezentat pe geniul Eminescu în cultura germană, într-o limbă de circulație și de interes în lumea artistică a vremii cu o sută treizeci de ani în urmă (V. Crăciun p. 14), asemeni a izbutit-o și dl Mărgineanu, fiind primul traducător de anvergură în limba germană a lui Vieru. Ce rotație de epoci, de timp, de talente și câtă asemănătoare, sincronie și armonie a faptelor.

Problema *Vieru în lume, Vieru în traduceri, Vieru în dicționare literare și de nume proprii, Vieru în enciclopedii, Vieru în marele Biblioteci ale lumii, dar și Vieru prezent în orice bibliotecă școlară din Basarabia* rămâne deschisă. Acum la capitolul „Gr. Vieru în germană” ușa rămâne și ea deschisă pentru toți cei, care vor înțelege, descifra și vor tălmăci în profunzime „taina care l-a apărât” pe poet, căci crezul lui Vieru coincide cu cel al lui Eminescu: A lăsa brazde adânci în limba română (laisser des traces dans la langue française – cum zice marele filosof Jacques Derrida).

Se știe că Orfeu împlânzea fiarele, muta stîncile din loc, liniștea furtunile pe mare, fapt pentru care Argonauții l-au luat pe corabia lor în căutarea Lînei de Aur.

Orfeul nostru, Grigore Vieru, împlânzește sufletul uman, cucerește sinceritatea și te învață să fii drept, adică vertical, îți destăinuie formulele iubirii de Mamă.

Deci, atunci cînd el este tradus, transliterat, interpretat, strămutat în altă limbă-univers, cel ce efectuează această „operație” este obligat să țină cont de algebra traducerii pe care am încercat s-o prezentăm mai sus.

Note _____

*A se vedea modestele noastre investigații: Маноли И. З. Лингво-стилистические приемы перевода потенциальной

Mon unique roman: *Les Lettres*

лексики. In: Переводческие аспекты сопоставительных исследований. Пермь, 1988, P. 19-28.

Место потенциальной лексики в теории художественного перевода. In: Потенциальная лексика современного французского языка. К.: Штиинца, 1981, гл. I, параг. 4. P. 25

**Henri Mesohonnig. Fragments d'une critique du rythme. In Langue Française: Poétique du vers français. Paris: Larousse, 1974, Nr. 23, P. 23.

Referințe bibliografice:

2. CIMPOI, Mihai. Grigore Vieru și timpul original. In: Grigore Vieru, Strigat-am către tine. București/Ch.: Litera Internațional, 2002, pp. 7-16.

3. CONSTANTIN, Ion. Deschiderea Centrului Cultural „Grigore Vieru” la biblioteca Metropolitană. In: Lit. și arta, 2 iul. București, 2009, p. 4.

4. CRĂCIUN, Victor. Cunosc 64 de limbi. In: Eminescu- peste nemărginirea timpului. Propagarea operei în 64 de limbi și literaturi. Ch./București: LITERA-DAVID, 2000. 959 p.

5. DANILOV, Nichita. Câteva gânduri despre Grigore Vieru. In: România Literară, 2009, 6 febr. pp. 2-3; 12 febr., pp. 3-4.

6. EMINESCU, Mihai. Opere. Poezii. Vol. 1. Ch.: GUNIVAS, 2001. 759 p.

7. GRIGURCU, Gheorghe. Despărțire dureroasă. In: România Literară, 2009, 23 ian., pp. 7-9; 29 ian., pp. 2-4.

8. MANU, Emil. Arta poetică la români. București: Ion Creangă, 1979, 308 p.

9. STRÂMBEANU, Andrei. Poetul ca trandafirul... In: Grigore Vieru, Strigat-am către tine. București/Ch.: Litera Internațional, 2002, pp. 17-28.

10. VIERU, Grigore. Acum și în veac. Ch.: Litera, 1997. 352 p.

Mon unique roman: *Les Lettres*

11. VIERU, Grigore. Niște gânduri. In: Lit. și arta, 2004, 12 febr., p. 5.
12. VIERU, Grigore. Rădăcini de foc. București: Univers, 1988. 372 p.
13. VIERU, Grigore. Strigat-am către tine. București/Ch.: Litera Internațional, 2002. 552 p.
14. VIERU, Grigore. Taina care mă apără. Iași: Princeps, 2009. 125 p.
15. VIERU, Grigore. Cele mai frumoase poezii = Die schönsten Gedichte. Trad. de Ion Mărgineanu. Ch., 2010. 180 p.

HAIKUL, RUBAIATUL ȘI AFORISMUL ÎN VIZIUNEA LUI VICTOR BANARU, POETUL ȘI TRADUCĂTORUL: RETROSPECTIVĂ ȘI PROVOCARE

Ion MANOLI,
profesor universitar, doctor habilitat, ULM

„Entre deux mots il faut choisir le moindre”.

Paul Valéry

Haikul¹ (cuv. japonez, în fr. *haïku*; în engl. *haikku*) cu formele sale *haikai* și *hai-kai* și **rubaiatul**² (cuv. de origine arabă – *rub*: „patru”. În fr. *rubaiyyat*) cu forma normativ admisă *rubai*

¹ *Haikul* s. m. Poem clasic japonez, de o deosebită finețe a expresiei lirice, cultivat începînd cu sec. XV și format din trei versuri, care alcătuiesc 17 silabe repartizate în 5,7,5, (limba japoneză fiind o limbă silabică).

² *Rubaiat* s. n. Catren persan, în care primul, al doilea și al patrulea vers rimează reciproc și care exprimă o idee fie mistică, fie filozofică. (A fost cultivat îndeosebi de Omar Khayyam, Saadi, Hafiz, Jami, Rumi, Hosir Hisrou, etc.)

Mon unique roman: *Les Lettres*

sunt considerate ca formele cele mai rafinate ale gândirii poetice a multor poeți universali (Matsuo Bashô, Yosa Buson, Masaoka Shiki, Kobayashi Issa, Banya Natsuishi Hôsai, Santôka, Omar Khayyam, Saadi, Hafiz, Jami, Rumi, Hosir Hisrou și câți alții).

În literatura română haikul a intrat mai târziu, dar în rândul celor care au practicat acest gen găsim nume românești de anvergură: Marin Sorescu, Ștefan Augustin Doinaș, etc. La 19 martie 1991 s-a constituit Societatea Română de Haiku, fiind înființată de membrii colegiului al Revistei Haiku. Din acesta făceau parte scriitori de prestigiu ca cei sus-nominalizați, precum și Aurel Rău, Vasile Smărăndescu, Ion Acsan, Mihai Diaconescu...

Lingvistul și Poetul Victor Banaru discuta mult și cu lux de amănunte despre aceste forme poetice ale misterului semantic.

Avea și unele răspunsuri la întrebarea: De ce haikul și rubayatul sunt considerate subtile, fine și delicate în forme?

Primo: fiindcă acestea constituie o opoziție fundamentală la tot ce este perfid, superficial, șiret și viclean;

Duo: probabil din cauza misterului de sensuri: aceste forme conțin valori ale gândirii rafinate ascunse enigmatic în carapacea lexematică;

Terzo: din cauza intimității și a seismului sentimental ascuns.

Poetul Victor Banaru se interesa *de tout près* de algebra traducerii acestor forme și cunoștea enciclopedic de mult din istoria traducerilor formelor poetice scurte, efectuate în franceză, română, rusă, engleză.

Scopul comunicării noastre este cel de a valorifica și de a re-actualiza în bună parte tot ce Victor Banaru ca traducător a izbutit în acest domeniu și de a expune unele idei, care au mai apărut după trecerea tragică în neființă a acestuia și care explică motivele fenomenului **haikul** și **rubaiat**, care o dată intrate în sufletul nostru nu numai că nu ne mai părăsesc, ci ne oferă un stil de a re-gândi, de a re-visa, ținându-ne departe de oniric și onirism.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Ar mai exista motive pentru care **haikul** găsește ușor calea de a face natura să vorbească în locul omului:

Ce printemps dans ma cabane
absolument rien,
absolument tout !

(Jamaguchi Sodô).

- Această primăvară venită-n casă-
n-am absolut nimic,
am absolut totul.

(Trad. ne aparține)

În acest context un critic francez observă cu exactitate cosmogonică percepția ancestrală a momentului efemer (de l'instant éphémère): „...comme si la nature, tout soudain, prenait la parole à la place de l'homme, telle une extension de lui-même et de ses émotions”. (Atlan, Bianu, p. 8).

Mai prezentăm în acest sens un haiku de Bashô:

Une nuit au temple –	O noapte în citadelă
la lune	și luna
au plus clair de mon visage.	S-a înfipt luminos în fața-mi

(Bashô)

(Trad. ne aparține)

Poetul contemplează luna (deși ar părea că lucrurile sunt inversate) – iar chipurile lor se reflectă unul în altul pînă se scufundă și se contopesc.

Haikul este o salvă împotriva canonului și clișeului, ceea ce francezii numesc «*Salve contre l'habitude*». Este o formulă reușită a poetului Henri Pichette (1924) à propos de secretul misterios al poeziei scurte – „c'est le ravissement soudain dans l'imprévisible”. Însă e momentul să specificăm cu o tonalitate obiectivă: și în cazul haiku, și în cazul rubaiatului e vorba de o simplitate savantă (nicidecum familiară ori populară; asteriscul fam., pop., vulgaire nu poate avea vigoare), de o explozie spontană a unui sens într-o constelație de sensuri:

Mon unique roman: *Les Lettres*

Ciel de neige –
je n'ai pas connu mon père³
dans sa cinquantaine.

(Kubota Keiko)

Univers de zăpadă -
Nu l-am știut pe tata
Măcar la cei cinzeci de ani.

(Trad. ne aparține)

Haikul se ascunde în sensuri aidoma focului care se ascunde în lemn. Am putea crede că haikul stă la baza Poeziei însăși, aidoma metaforei individuale⁴.

Doar a zis Tudor Vianu (1897-1964): „Metafora este poezia însăși... Fără aperccepție metaforică, poezia încetează să mai fie poezie” (Vianu).

Criticii literari, exegeții, analiștii textelor poetice încă nu și-au spus cuvântul asupra catrenelor regretatului Victor Banaru, care are genericul „S-a dezis de mine soarta...”.

Admitem că avem de a face cu o suită de haikuri adunate în mod anaforic ori, dacă e să fim și mai obiectivi, e vorba de o suită de poeme scurte (poèmes courts), în care concizia semantică ne duce spre o conștiință globală anterioară cu conceptul „De ce s-a întâmplat așa !?”. Chiar și gramatica particulară a poemului scurt bănărean ne împinge spre ambivalențe: ar putea ca soarta să fie și cu tine flotantă...

S-a dezis de mine soarta,

S-a dezis, s-a dezis ...

Drumuri grele, chin și jale

Au pornit, au pornit...

În ultima instanță haikul știe (și poate) să ne halucineze ușor:

³ Nu tăgăduim faptul că am selectat acest haiku din multe sute citite și gândite care are subtextul „de tată” din viața regretatului Victor Banaru.

⁴ Ca să fim și mai convingători vom aduce aici poate cea mai îndrăzneată definiție a imaginii literare care aparține lui Charles Baudelaire: « J'ai pétri de la boue, et j'en ai fait de l'or. Glorifier le culte des images ma grande, mon unique, ma primitive passion ». (Baudelaire, 1970, citation sur la couverture de l'édition).

Mon unique roman: *Les Lettres*

Sur la pointe d'une herbe
devant l'infini du ciel
une fourmi.

(Hôσαι)

Pe un vîrf de iarbă
În infinitul cerului
O furnică trudește.

(Trad. ne aparține)

De comparat cu gândul-aforism al lui Grigore Vieru (1935-2009):

„Sunt iarbă. Mai simplu nu pot fi”.

(Vieru, epitaf)

Nimic impunător: nici prin rimă, nici prin ritm, nimic maiestuos: nici imn, nici odă, practic o simplitate a formei de invidiat, dar un semantism de profunzimi încă neexplorate, neatinse, ceea ce pictorul Modigliani (1884-1920) numea „beauté sauvage”, cînd acesta descoperea o formă nouă de sintaxă imaginară din poetica Anei Ahmatova.

Este evidentă fragilitatea Omului în acest infinit: Un simbol al activității plene, a hărniciei, a vieții organizate prin muncă, dar și prin risc. Să mai urmărim cîteva haikuri, ori chiar și rubaiaturi:

Ворон – скиталец, взгляни !
Где гнездо, твое старое ?

Всюду сливы в цвету.

Пер. В. Марковой

Uite o cioară rătăcită

Iși caută cuibul din an..

Prunii peste tot au dat în floare...

(Bashô)

Bashô a redat în acest vers sentimentul pe care îl are un ins, întors la casa părintească după mulți ani de pribegie. De altfel, revederea locurilor natale constituie tema fundamentală din poetica lui Bashô. Unde nu s-ar fi găsit de Victor Banaru, dorul lui nestins de Tîrnovo și de Mama nu l-ar părăsit niciodată.

Inspirați de creația poetică bănăreană am putea propune atenției cititorului măcar cîteva haikuri despre adevărul curat al amintirilor:

Mon unique roman: *Les Lettres*

Ce face omul în țara asta
Uitându-se în lună-
Gust de mătrăgună...

Un vis spart de frate
Mi-a tușit în spate
S-a uscat copacul meu.

Cumpărăm cuvinte,
Vindem cuvinte,
Rușii pleacă valsînd.

A zis luna-n-tr-o zi:
Am să aprind lumina
Să vezi cum cîntă cucul.

Filozoful îi zice lutului:
Cînd te vei rări
Va înflori teiul.

J'ai détourné la tête
l'arbre pleurait
Mon cercueil.

Ради пищи на поле
Люди плугом
пишут каракули... (Тароп, с. 85).

Dacă Jean de La Fontaine (1621-1695) împinge acest simbol pînă la egoism și zgîrcenie, nu ne rămîne decît să reactualizăm dialogul dintre *furnică* și *greieraș*, care-i propune acestuia să-și pregătească de cu vară... sania (hrana), simbolismul japonez îl plasează spre valoarea relațiilor în univers, spre tenacitate, curaj și perseverență. Filosoful V. Banaru ar fi susținut acest schimb de accent european pe un altul – cel japonez. Nu accepta gîndul că furnica mai sugerează și prețul redus pe care-l au făpturile umane luate individual, hărăzite mediocrității și morții. La replica noastră involuntară „Suntem niște furnici... Ce putem noi să facem...”. Eram prin anii 1972-1973 și ne numeam sovietici, vorbeam în surdină despre România și românism, el replica cu formule filosofice de invidiat:

Ioane, uită-te nu la furnică, ci la furnicar, cît este de mare și cîte labirinturi are (dialogul este absolut autentic).

Poetul, filosoful, traducătorul V. Bănanu vorbea despre simbolul furnicii în tradiția indiană, celtică, despre descrierea furnicii în Talmud. Vorbea despre acest simbol ca despre o

Mon unique roman: *Les Lettres*

energie-enigmă, care circulă în scoarțele terestre pe care noi nu le vedem, dar suntem obligați să le simțim.

Partea a doua a articolului îl vom prezenta în limba franceză la care Victor Banaru ținea tot atât de mult, cât și la română.

La acest capitol avea aceleași gânduri, care îl apropiau mult de Emil Cioran⁵.

Faire surgir d'un texte un passage significatif pour en user dans son propre discours est une pratique aussi ancienne que le discours. Depuis l'allusion discrète, déformée ou sollicitée, jusqu'aux emprunts systématiques le recours à la parole antérieure est l'une des dimensions fondamentales de toute production en langage; il assure matériellement cette circulation du sens que la critique moderne a nommé « intertextualité » (Rey, VII).

La citation (maxime, sentence, aphorisme, etc.) n'a pas toujours bonne presse. On la qualifie souvent de pédante, de cliché; on y voit une faiblesse qui consiste à s'abriter derrière la pensée et l'expression de l'autre, et du passé.

Mais à l'inverse, prétendre s'exprimer exclusivement en son propre est presque aussi fou que de vouloir inventer sa langue: c'est l'appanage du génie. Encore celui-ci est habile à citer, pour peu qu'il s'accompagne de cette supérieure sagesse, la modestie. Et, pour donner l'exemple, nous voilà conduit à emprunter cette citation de Montaigne: « Car je sais faire dire aux autres ce que je ne puis si bien dire, tantôt par faiblesse de mon langage, tantôt par faiblesse de mon sens » (Montaigne, Essais, I, II, ch. 10).

⁵ „A scrie în altă limbă este o experiență uluitoare. Reflectezi asupra cuvintelor, asupra scriiturii. Când scriam în românește, nu-mi dădeam seama despre ceea ce scriam, scriam pur și simplu... De îndată ce m-am apucat să scriu în franceză, toate cuvintele au devenit conștiente...” (Cioran, p. 29-30).

Mon unique roman: *Les Lettres*

Voici un merveilleux programme pour tout choix anthologique. On en a toujours besoin parce que la citation heureuse est une « force de langage », c'est de la lucidité, de la sagesse venue juste au moment où l'on veut obtenir une « force de sens. » Qu'on le croit ou non, il y a encore des critiques acerbes contre la citation. Mais la réalité est tout autre: parfois on la blâme, mais plus souvent on l'emploie, l'essentiel est de l'utiliser à sa place (en roumain: *un cuvânt potrivit la locul potrivit*).

Le passage le plus beau, le plus profond, le plus connu, devient banal et absurde à être cité hors de propos, comme un tableau sublime hideusement encadré et placé dans une chaumière. De la citation scientifique au kitsch poétique, toutes les pratiques sont possibles.

Bref, si l'on a l'intention d'illustrer une dissertation, agrémenter un discours, égayer une conversation, retrouver une référence, approfondir une idée ou, simplement se cultiver et s'enrichir, on a besoin d'un *Dictionnaire des citations*. Les titres de ces dictionnaires sont divers (à voir la bibliographie), mais les mots **maxime**, **sentence**, **citation** sont obligatoirement présents ou bien dans le titre, ou dans le sous-titre.

La série synonymique alors réunit les termes et quasi-termes comme **maxime n.f.**, **sentence n.f.**, **citation n.f.**, **aphorisme n.m.**, **adage n.m.**, **apophtegme n.m.**, **précepte n.m.**, **dit n.m.**, **dicton n.m.**, **proverbe n.m.**, **pensée n.f.**, **boutade n.f.**, **phrase plaisante n.f.**, **mot spirituel**, etc.

En principe, un dictionnaire des citations et des sentences englobe un certain nombre (petit, grand, énorme) des formules, des vers, des pensées d'un grand nombre d'auteurs. Ce sont tantôt des citations célèbres, tantôt insolites qui font penser, réfléchir, méditer sur un fait, un phénomène ou une notion, etc.

Le choix des citations de ces dictionnaires est différent, mais quelques critères les réunissent comme:

Mon unique roman: *Les Lettres*

1. Qu'elles soient des maximes de la Rochefoucault ou de la Bruyère, qu'elles soient des phrases-morales de la Fontaine ou des pensées historiques de Napoléon elles doivent faire partie du patrimoine culturel (d'une nation);

2. Les sentences expriment une idée, une pensée, un réfléchissement d'une manière dogmatique, mais littéraire aussi;

3. L'ordre alphabétique des termes y est pour beaucoup;

4. L'ordre thématique des termes (s'il arrive le besoin ou le cas);

5. La citation est un art de bon aloi. L'exactitude de citer un auteur est avant tout un talent et une obligation dictée par la norme.

L'objet d'un recueil de citations dépend donc de l'idée qu'on se fait de son usage. Cette idée, il faut la préciser par l'analyse des ambiguïtés du terme lui-même.

Nous y présentons tout d'abord quelques définitions des termes en discussion telles que nous les proposons les sources lexicographiques contemporaines:

1) **Maxime**: n.f. (1330; lat. médiév. *maxima, sententia*). Formule lapidaire énonçant une maxime (Le Petit Robert – 1, éd. 1990, p. 1169);

2) **Sentence**: n.f. (1190; lat. *sententia*). Pensée (surtout sur un point de morale) exprimée d'une manière dogmatique et littéraire. (p. 1799)

3) **Citation**: n.f. (1355; lat. *citatio*). Passage cité d'un auteur, d'un personnage célèbre (généralement pour illustrer ou appuyer ce que l'on avance) (p. 319).

4) **Aphorisme**: n.m. (1490; bas lat. *aphorismus*, gr. *aphorismos*, « définition »). Formule ou prescription résumant un point de science, de morale. (p. 80)

5) **Adage**: n.m. (1529; lat. *adagium*). Maxime poétique ou juridique ancienne ou populaire (p. 23);

Mon unique roman: *Les Lettres*

6) **Apophtegme**: n.m. (1529; gr. *apophthegma*). Parole mémorable ayant une valeur de maxime (p. 82);

7) **Dicton**: n.m. (1477; lat. *dictum* «sentence»). Sentence passée en proverbe (p. 537);

8) **Précepte**: n.m. (*Precept*, « commendement », « ordre », 1119; du lat. *praeceptum*). Formule qui exprime un enseignement, une règle, une recette (art, science, morale, etc.)

9) **Dit**: n.m. (1249; « parole »(1226); « maxime » (1330). Genre littéraire, petite pièce traitat d'un sujet familier ou d'actualité (p. 559);

10) **Pensée**: n.f. (1150; « ce qu'on pense », de penser). Tout ce qu'il implique une idée, un jugement (p. 1394);

11) **Proverbe**: n.m. (XII-e s.; lat. *proverbium*). Vérité d'expérience, ou conseil de sagesse pratique et populaire commun à tout un groupe social, exprimé en une formule elliptique généralement imagée et figurée (p.1557);

12) **Boutade**: n.f. (1588; de *bouter*, « pousser une pointe ») Trait d'esprit (p. 210).

On y voit facilement combien les limites sémantiques sont délicates à définir, et imprécises. Ces différents termes se recoupent, se superposent, sans jamais s'exclure l'un l'autre. Il semble toutefois que deux caractéristiques se retrouvent dans toutes ces définitions: la portée générale, la valeur morale et celle esthétique. Caractéristiques que seule la citation ne revêt qu'exceptionnellement.

Un dictionnaire des citations vaut par le nombre des termes cités. Un dictionnaire de maximes, au contraire, vaut par la haute tenue littéraire des maximes qui y figurent. Alors que dans le premier, toute phrase – ou presque – contenant le mot choisi peut être retenue, dans le second la règle est de ne conserver que la pensée qui s' énonce sous forme de précepte ou d'adage. C'est réduire la quantité.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Il très difficile de s'imaginer qu'on pourrait reproduire intégralement dans le cadre d'un seul dictionnaire toutes **Les Maximes** de La Rochefoucault, les **Pensées** de Pascal, les **Caractères** de La Bruyère, les **Réflexions** et **Maximes** de Vauvenargues, les **Caractères**, **Pensées** et **Anecdotes** de Chamfort, les **Essais** de Montaigne, la **Philosophie** de Voltaire. Alors il faut faire le choix. Celui-ci serait toujours subjectif et impartial.

C'est sans aucun doute en France que l'art de la maxime s'est développé avec le plus de succès, particulièrement au XVII-ème et XVIII-ème siècle. Mais le XIX-ème (avec Flaubert, Stendhal, Balzac) et le XX-ème (avec Malraux, Camus, Sartre) ne méritent pas d'être ignorés.

Dans la rhétorique d'hier et dans la stylistique d'aujourd'hui il y a deux termes figures: **l'allusion** et **l'application**, qui reposent uniquement sur des citations. Si vous employez volontairement un passage de prose ou de poésie dans un sens nouveau – le plus éloigné possible du sens primitif – vous faites une application qui peut être ingénieuse si ce jeu d'esprit est utilisé bien à propos.

Certains dictionnaires de maximes – citations sont des recueils de fragments considérés comme aptes à être cités ou qui sont effectivement cités.

D'autres recueils rassemblés doivent faire partie d'un système de référence culturelle suffisamment actif.

Deux maladies attaquent sa citation, qui lui viennent de sa nature. Presque toute citation – maxime est à la fin des fins arrachée à un organisme vivant (un roman, un poème, un discours, un traité philosophique, historique, etc.); elle périt (partiellement), s'étirole ou se métamorphose. Employée dans d'autres textes plus ou moins vifs, elle renaît, nous l'avons déjà vu, en **allusion** ou **illusion**. Il lui arrive de prendre son charme et son vrai sens, faisant alors figure d'ornement étrange, de corps

Mon unique roman: *Les Lettres*

étranger (deux cambrioleurs d'une banque se disent sans réticence « être ou ne pas être »); de conserver un poids solennel de pensée ou de vaciller entre dix sens que son milieu»); lui propose.

Pour un lexicographe, on doit le constater, la sémantique de la citation est subtile¹. Il suffira de dire ici qu'on peut distinguer trois termes fondamentaux:

1) Le fragment caractérise par sa forme souvent brève, et sa substance

2) (pensée générale); ou énoncé d'une rhétorique poétique le plus souvent. Par ex.: Nos vrais ennemis sont en nous-mêmes (Bossuet, Oraison funèbre de la Reine de France); Nature peut tout et fait tout (Montaigne, Essais, I, p. 24).

3) L'emploi de ce fragment qui nécessairement implique une « extraction » préalable, une lecture ou une audition, une compréhension, une mise en mémoire, enfin une reproduction caractérisée par diverses intensions possibles;

4) Le fragment tel qu'il est reproduit et utilisé dans un projet de lanagage.

Ce dernier sens est le plus usuel; on dit qu'on livre est bourré de citations, qu'un « dictionnaire sans citations est un squellette » (citation de Voltaire); le deuxième point est assez rare (on dira par exemple, « la citation de nombreux extraits de Freud dans ce livre sur le cinéma ne me paraît pas indispensable »).

On connaît des exemples devenus depuis longtemps classiques où **l'allusion** et **l'application** utilisés avec effervescence nous ont laissé des dialogues pleins d'esprit, d'intelligence et de raffinement.

Lors de l'érection en pairie de l'archevêché de Paris, au XVII-ème siècle Mgr. Harlay de Champvallon reçut les compliments des duchesses réunis en corps.

Mon unique roman: Les Lettres

- *Monseigneur, déclara leur porte-parole en faisant la révérence; les brebis viennent féliciter leur pasteur de ce qu'on a couronné sa houlette.*

- *Alors, jetant un long regard sur les nobles dames, l'archevêque un des plus beaux hommes de l'époque, au dire de ses contemporains – se tourna vers sa cour sacerdotale et murmura en souriant:*

Formosi pecoris custos (d'un beau troupeau, je suis le pasteur).

Mais la duchesse de Bouillon, ayant aussitôt reconnu Virgile dans le vers cité, se permit de le compléter tout de go par ces mots:

- *Formosior ipse (le pasteur est plus beau lui-même).*

Et chacun apprécia cet assaut d'érudition classique qui, maintenant, serait taxé de pédantisme.

Exemple cité de Karl Petit dans son « Dictionnaire des citations du monde entier » (p. 6).

Mais on doit préciser que de notre temps il y arrive des cas où **la citation** reste en vogue. Voici un de ces cas:

Mihail Sergheevici Gorbaciov (n. 1931) homme politique soviétique pendant qu'il était Secrétaire général de PCUS (1985-1991) et Président du soviet suprême de l'URSS (1988-1991) lors d'une rencontre avec Mme Madeleine Korbelt Albright (n. 1937, ville de Prague, femme politique, Secrétaire d'Etat américaine pendant le gouvernement de Bill Clinton, d'ailleurs une femme spirituelle très rusée et malicieuse), celle-ci avait voulu faire plaisir (on peut-être triompher) à M. Gorbaciov et a cité le commencement d'un rubāiat de Omar Khayyām (1048-1123) dans un russe loin d'être parfait:

*Чтоб мудро жизнь прожить, знать надобно немало.
Два важных правила запомни для начала...*

Mon unique roman: *Les Lettres*

Grande a été la surprise pour le public réuni quand Gorbaciou a continué le quatrain dans un russe parfait:

*Ты лучше голодай, чем, что попало есть,
И лучше будь один чем вместе с кем попало.*

(Trad. en russe de O. Roumère)

Pour le lecteur curieux nous y présentons deux traductions en français et en roumain pour que le lecteur puisse comparer:

Version roumaine:

*Există două lucruri la baza înțelepciunii
Si două revelații deschise-s pentru unii:
Să nu te-nfrunți din toate ce se numesc mâncare
Si să te ții departe de tot ce viu îți pare.*

(Trad. en roumain par George Popa).

Il va sans dire qu'on peut se tenir à lexicographier en exclusivité les auteurs d'une nation, d'une civilisation ou de plusieurs cultures, de plusieurs pays. On peut admettre que Bernard Shaw et Virgile, Kant et Camus, Kierkegaard et Cicéron voisinent avec Marcel Proust ou Grigore Vieru. Il ne faut pas oublier les auteurs anonymes qui, le plus souvent, nous ont laissé des réflexions subtiles et tout empreintes de poésie – les écrivains orientaux les plus célèbres.

Par exemple: *Dacă aș fi un copac ori o plantă, eu aș simți dulcea influență a primăverii. Eu sunt doar un om... Să nu vă mire bucuria mea.* (Auteur chinois anonyme, s.XI).

Si j'étais un arbre ou une plante, je sentirais la douce influence du printemps. Je suis un homme... Ne vous étonnez pas de ma joie. (Auteur chinois anonyme, XI-ème siècle).

Bien sûr que les dictionnaires de maximes et de sentences retiennent un nombre relativement restreint de mots-clefs (les uns deux cents à peine (Dictionnaire illustré des pensées et maximes, 1963); les autres plus de 780 comme le fait Simenschy,

Mon unique roman: *Les Lettres*

1979). Il y a des éditions encore plus complexes et détaillées. Mais une chose est certaine: dans les plus grandes éditions il arrive, par exemple, de chercher les mots-clefs comme **musée** n.m., **professeur** n.m., **froid** n.f., **froideur** n.m., **angoisse** n.f., **cinéma** n.m., **cinématographie** n.f. et combien d'autres.

Hélas, ils ne sont pas fixés.

Il arrive souvent que les citations, les maximes ou les sentences soient tronquées d'un ou plusieurs éléments en laissant le mot-clef avec un ou quelques déterminatifs.

La pensée de Blaise Pascal (1623-1662) visant la nature de l'Homme est universalement connue: « L'homme n'est qu'un roseau, le plus faible de la nature; mais c'est un roseau pensant » (Moralistes français, p. 76).

Theofil Simenschy dans son ouvrage « Un dicționar al înțelepciunii » donne une variante en raccourci: « *L'homme n'est qu'un roseau* » « *mais c'est un roseau pensant* » (Simenschy, p. 673).

Le dictionnaire de Babkine et de Shendentsov donne la formule ultra-abrégée: *Roseau pensant* avec l'explication suivante: франц. *Мыслящая тростинка*. О человеке. Паскаль разбивает свою знаменитую тему *roseau pensant*. *Все величие человека заключено в его мысли сознание*. «Вопросы философии», 1978, Nr. 2, с. 144.

Roseau pensant одарен в музыке Шостаковича самыми прекрасными качествами этой одухотворенной материи. Прежде всего, совестью. Г. Козинцев. *О Шостаковиче*.

- Выражение принадлежит Паскалю (1623-1662), Мысли, VI, 347: Человек всего только тростинка, самая слабая в природе, но это тростинка мыслящая. (Бабкин Шенденцов, с. 355).

Dans le plan structurel il existe plusieurs types de dictionnaires des citations, maximes et sentences:

Mon unique roman: *Les Lettres*

1. Dictionnaire d'un seul auteur: Dictionnaire de pensées de M. Proust, de Flaubert, de Kant, de Claude Levi-Strauss, etc.

2. Dictionnaire thématique des citations ayant un seul mot-clef: Dictionnaire du pain; des vins et vignobles; d'amour et amitié, de la peur et d'esprit;

3. Dictionnaire des maximes et des sentences françaises, chinoises, roumaines, etc.;

4. Dictionnaire des maximes et sentences d'une époque, d'un courant, d'un mouvement: Maximes et sentences de la Renaissance; Les Adages du Romantisme français et celui européen; Les aphorismes du Réalisme et du Naturalisme; Le dictionnaire des pensées symboliques, etc.

5. Dictionnaire des sentences organisées sur le principe *époque (historique) – pays – auteur*²: d'après le modèle XX-ème:

France (A. France, R. Rolland, A. Maurois, A. de Saint-Exupéry, A. Camus, A. Malraux, J.- P. Sartre, Fr. Sagan, etc.);

Grande Bretagne (B. Shaw, B. Russell, M. Thatcher, etc.);

Roumanie (O. Goga, T. Arghezi, G. Bacovia, L. Blaga, etc.);

Russie (K. Balmont, N. Berdéaev, A. Blok, A. Ahmatova, M. Tsvétaieva, S. Esenine, E. Evtuchenko, A. Voznésensky, etc.);

Etats-Unis d'Amérique (B. Washington, D. London, E. Hemmingway).

6. Dictionnaire des sentences et maximes organisées sur le principe antonymique des séries comme:

Franceză	Română	Rusă
Vie et Destin	Viața și Destinul	Жизнь и Судьба
Souffrance et Malheur	Suferință și Nenorocire	Страдания и Горе
Bonheur et Joie	Bucurie și Fericire	Счастье и Радость
Vaillance et Gloire	Bărbăție și Glorie	Доблесть и Слава
Richesse et Pauvreté	Sărăcie și Bogăție	Бедность и Богатство
Amitié et	Prietenie și	Дружба и

Mon unique roman: *Les Lettres*

Dévouement	Devotament	Привязанность
Amour et Jélosie	Dragoste și Gelozie	Любовь и Ревность
Homme-Femme	Bărbat-Femeie	Мужчина и Женщина
Famille-Mariage	Familia și Căsnicia	Семья и Брак
Vices et Défauts	Vicii și Neajunsuri	Пороки и Недостатки
Vertue et Valeur	Virtute și Merite	Добродетель и Достоинства
Bien et Mal	Binele și Răul	Добро и Зло
Désirs et Passions	Pasiuni și Dorințe	Страсти и Желания
Conscience et Raison	Raționament și Conștiință	Разум и Сознание
Art et Muse	Artă și Muza	Искусство и Вдохновение
Jeunesse et Vieillesse	Tinerețe și Bătrânețe	Молодость и Старость
Maladie et Santé	Boală și Sănătate	Болезнь и Здоровье
Mort et Désespoir	Moarte și Disperare	Смерть и Отчаяние
Croyance et Espoir	Credință și Speranță	Вера и Надежда ³

La suite de la série est loin d'être exhaustive, mais le principe est assez vivant dans la branche lexicographique soumise à l'analyse.

7. Un cas à part d'organisation et de présentation d'aphorismes, de mots ironiques constitue le Dictionnaire des hommes et des femmes célèbres de toutes les époques et de tous (!) les pays du monde. Par exemple, on a soumis à l'analyse une édition récemment parue sous les titres *Мысли, афоризмы и шутки знаменитых мужчин* où sont présentées 359 personnes

Mon unique roman: *Les Lettres*

– grands – hommes, et *Мысли, афоризмы и шутки выдающихся женщин: Энциклопедия женской мудрости и женского остроумия.*

On y cite des noms de Pythagoras (≈ 560-500 à J.-Ch.), à Vladimir Putine (né en 1952), de Baudelaire (1821-1867) à Lech Walesa (né 1943), d'Aristote (384-322 à J.Ch.) à Mao Tzedun (1893-1976)...

Mais attention: Une certaine discrimination s'entrevoit: par exemple, aucun nom roumain ou d'origine roumaine n'a été signalé, même si les noms de Cantemir, Ionesco, Istrati, Brâncuși, Enescu, Eliade, Eminescu soient d'une résonnance universelle. Une seule exception honorable: le nom de Maria, Reine de Roumanie (1875-1938).

Un problème spécifique de la citation étrangère est celui de la traduction: Horace et Virgile, Dante et Shakespeare, Kant et Cervantes, Cantemir et Léon Tolstoi... C'est peut-être pour cela que la citation étrangère chez les Français n'est pas riche. C'est sans doute que son statut (maxime étrangère) renforce son caractère paradoxal. Comme toute citation, elle est privée de son milieu natal; mais en outre elle a perdu sa forme, ses sonorités. Cf.:

Il est minuit, docteur Schweitzer! (Gilbert Cesborn)⁴

Уже полночь, доктор Швейцер! (russe)

E deja miezul nopții, doctore Schweitzer! (roumain)

Ou le vers – citation de Baudelaire:

Homme libre, toujours tu chériras la mer!

Premier vers du XIV poème « L'homme et la Mer » dans les « Fleurs du Mal » (« Spleen et Idéal »): Les abîmes que l'homme porte en lui sont comparés aux grands fonds maritimes: profonds et imprévisibles.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Voici les versions les plus connues en roumain:

Om liber, pururi fi-vei inamorat de Mare...

(Radu Carneci);

Om liber, totdeauna iubi-vei vasta mare.

(C.Z. Buzdugan);

Om liber, totdeauna tu adora-vei marea!

(Radu Boureanu);

Om liber, fi-vei pururi îndrăgostit de mare...

(Ion M. Gane);

Tu, om al libertății, mereu iubi-vei marea!

(Al. Hodoș);

Om liber, totdeauna îți va fi dragă marea.

(Emanoil Pop);

Om liber, te apropii, cu dragoste de mare!

(Nicolae Țimiraș);

Tu, omule, ce veșnic ești îndrăgît de mare.

(Al. Westfried)

Versions en italien:

Sempre il mare, uomo libero, amerai!

(Luigi de Nardis);

Il mare, se sei libero, ti sarà sempre caro!

(Giovāni Raboni):

Versions en anglais:

Free man, you'll love the ocean endlessly!

(James McCowan);

Always, unfettered man, you will cherish the sea!

(Ruthvĕn Todd).

Mon unique roman: *Les Lettres*

Version en allemand:

Freier Mensch, immer wird das Meer dir liet sein!
(Friedhel, Kemp).

Il faut tomber d'accord qu'il ne serait point facile de faire le meilleur choix pour la variante plausible et vraisemblable, car les motifs sémantiques sont très proches l'un de l'autre. Nous aurons choisi pour un éventuel dictionnaire la traduction en roumain de Ion M. Gane qui est le plus proche de l'original, puis celle de Giovanni Raboni en italien, celle de Ruthewen Todd en anglais.

En guise de conclusion nous voudrions accentuer les faits suivants:

1. Pour tout choix anthologique des aphorismes, maximes ou sentences il faut avoir avant tout un programme lexicographique bien défini où les aspects seront déterminés avec précision;

2. Dans l'immensité inépuisable des discours humains gisent d'innombrables correctifs: il faut avoir de la prudence avant de faire le choix;

3. De la citation profonde et ingénieuse au sens obscur et médiocre toutes les pratiques sont possibles. Il faut y être attentif et impartial;

4. Une préface à tout dictionnaire de citations s'impose pour ne pas dire qu'elle soit strictement obligatoire, car « une préface ne doit être qu'un titre plus long. » (Jean-Paul, 1763-1825);

5. Des notes à caractère pratique s'impose aussi: comment utiliser tel dictionnaire, de quelle façon sont classées les citations, dans quel ordre celles-ci sont rangées, etc.

6. L'ordre chronologique dans un dictionnaire de citations est non seulement souhaitable, mais strictement nécessaire;

Mon unique roman: *Les Lettres*

7. Pour chaque auteur on doit trouver des données comme prénoms, noms, date de naissance et de mort, bien sûr dans la mesure où elles sont connues. Les auteurs anonymes seront mentionnés avec les formules acceptées dans la lexicographie;

8. A la fin des volumes il serait bien utile de trouver: des tables des pays; des tables alphabétiques des auteurs et des œuvres; tables des thèmes et des citations. Tout cela fera d'un pareil dictionnaire une véritable « source de travail »;

9. Une présentation laconique de la part de l'auteur du dictionnaire où l'on expliquera « les secrets personnels » de l'édition y serait pour beaucoup.

Note

¹Un ouvrage théorique et littéraire existe et qui analyse ce problème assez largement. Il s'agit de „La Seconde Main”, par A. Compagnon (éd. du Seuil, 1978). Les bases sémantiques de la citation, c'est-à-dire le discours rapporté et la phrase métalinguistique, sont exposés dans „Le Métalangage” par J. Rey-Debove (éd. Le Robert, 1978).

²A consulter la structure de: *Мудрость тысячелетий*; c. 844-847.

³A consulter l'organisation antonymique du dictionnaire *В мире мудрых мыслей*; c. 606-607.

⁴Pour décoder l'univers sémantique de cette citation il faut au moins connaître toute une série des patterns du drame. D'après le texte c'est la première et dernière réplique de la pièce... Pour l'infirmière qui vient interrompre les méditations nocturnes du docteur, il s'agit de rappeler la nécessité du repos à un homme qui se consacre entièrement à sa mission. Pour le docteur Schweitzer, minuit est plutôt l'heure du doute, du découragement, de l'examen de minuit, parfois amer. En cours de pièce, la guerre de 1914 éclate, et Schweitzer, Alsacien, sait qu'il doit être arrêté le lendemain, avant minuit. La dernière réplique sera donc pour lui la fin d'un rêve, l'abandon d'un hôpital colonial qui aura du mal à subsister sans lui (Bologne, Jean Claude, p. 173).

Referințe bibliografice:

1. BAUDELAIRE, Charles. Oeuvres complètes. Paris: Aux Editions du Seuil, 1970. 760 p.
2. BOLOGNE, Jean Claude. Les Allusions littéraires: Dictionnaire commenté des expressions d'origine littéraire. Paris: Larrousse, 1990. 336 p.
3. CHEVALIER, Jean, GHEERBRANT, Alain. Dicționar de simboluri în trei volume. București: ARTEMIS, 1995, Vol. 2. 423 p.
4. CONVORBIRI cu Cioran. București: Humanitas, 1993. 288 p.
5. DICȚIONAR enciclopedic ilustrat. DEL. Ch.: Cartier, 1999. 1808 p.
6. DICTIONNAIRE des Citations de langue française. Paris: Booking International, 1995. 459 p.
7. DICTIONNAIRE des Citations du Monde Entier sous la direction de Fl. Montreynaud et Jeanne Matignon. Paris: Les Usuels du Robert, 1990. 871 p.
8. DICTIONNAIRE des pensées et maximes. Paris, Collection Seghers, 1963. 325 p.
9. KARL, Petit. Le Dictionnaire des citations du Monde Entier. Paris: Gérard and Cie, Verviers, 1960. 479 p.
10. KHAYYĀM, Omar. Rubāiyate. Iași: Timpul, 1995. 126 p.
11. KLINKENBERG, Jean – Marie. Précis de sémiotique générale. Paris: De Boeck Université, 2000. 501 p.
12. MORALISTES français du XVII-ème siècle: Pascal. La Rochefoucauld. La Bruyère. M.: Progrès, 1967. 392 p.
13. REY, Alain. Préface au Dictionnaire de Citations du Monde Entiers. Paris: Les Usuels du Robert, 1990. 467 p.
14. SIMENSCKY, Theofil. Un dicționar al înțelepciunii. Iași: Junimea, 1979. 1061 p.
15. VIANU, Tudor. Problemele metaforei și alte studii de stilistică. București: Literatură și artă, 1957. 262 p.

Mon unique roman: *Les Lettres*

16. VIERU, Grigore. Taina care mă arăă: Opera poetică. Iași: Princeps Edit, 2008. 683 p.
17. АФОРИЗМЫ Лауреатов Нобелевской премии по литературе. Минск: Современный литератор, 2000. 448 с.
18. БАСЕ. Стихи. М.: Худ. литература, 1985. 224 с.
19. ДАВТЯН, А. В мире мудрых мыслей. М: ОЛМА-Пресс, 2000. 608 с.
20. ВОРОНЦОВ, Вл. Симфония разума: Афоризмы и изречения отечественных и зарубежных авторов. М.: Молодая Гвардия, 1976. 624 с.
21. БАЛЯСИН, Волдемар. Мудрость тысячелетий: Энциклопедия. М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2002. 848 с.
22. МЫСЛИ афоризмы и шутки знаменитых мужчин: 359 персон от Пифагора до Путина. М.: ЭКСМО-Пресс, 2001. 640 с.
23. МЫСЛИ, афоризмы и шутки выдающихся женщин: Энциклопедия женской мудрости и женского остроумия. М., ЭКСМО-ПРЕСС, 2001. 640 с.
24. БАБКИН, А., ШЕНДЕЦОВ, В. Словарь иноязычных выражений и слов. Л.: Наука, 1981. 856 с.

Mon unique roman: *Les Lettres*

**UN MANUAL DEMN DE SECOLUL XXI:
HORIZONS FRANCOPHONES. DES BALKANS AU CAUCASE,
SOUS LA DIRECTION DE SOUNGALO QUEDRAOGO. –
ORGANISATION INTERNATIONALE DE LA FRANCOPHONIE,
2010. – 159 P., ACCOMPAGNÉ D'UN COMPACT DISC**

Ion MANOLI,
profesor universitar, doctor habilitat, ULIM

*C'est un métier que de faire un livre,
comme de faire une pendule.
La Bruyère. Les Caractères.*

Un liceu, o universitate se consideră bine cotate dacă are planuri de instruire de performanță, profesori de anvergură și manuale pe măsura timpului și a exigențelor.

Sunt profesor universitar cu o vechime de muncă de o jumătate de secol. Mi-a fost drag întotdeauna să muncesc după un manual bun, bogat în materiale, bine structurat, cu un sistem de exerciții care te ajută să explorezi în profunzime aspectele teoretice gramaticale, lexicale, civilizatoare.

În vara anului 2011 am primit în dar de la bunul și neobositul francofil și francofon **Ion Guțu**, șeful Catedrei de Filologie Franceză, Universitatea de Stat din Moldova un manual cu un titlu neobișnuit: „Horizons francophones”. L-am răsfoit de multe ori, apoi l-am citit pe sărite de cangur, apoi am trecut la lectura acestuia cu pași de melc, ca să pot zice în final: iată că avem și un manual demn de sec. XXI: argumentat, novator, irepetabil în multe lucruri, neobișnuit pentru cei care au învățat din manualele sec. XX, incitant și..., în ultima instanță, curajos. Vom încerca în rândurile ce urmează să descifrăm semantica fiecărui epitet atribuit acestui manual.

În primul rând manualul are un caracter novator. Și iată de ce:

Mon unique roman: *Les Lettres*

Rară carte cu funcție didactică (dacă aceasta nu are funcție geografică ori istorică) care să cuprindă date concomitent dintr-un șir de țări, culturi și istorii naționale. În prezentul manual găsim ample informații din istoria și civilizația Albaniei, Armeniei, Bulgariei, Ex-Republicii iugoslave Macedonia, Moldovei și României. Să menționăm un gând subtil și important pentru zilele noastre: nici umbră, nici adiere cât de malițios ascunsă de **naționalism, șovinism, fobism, xenofobism** și alte -*isme* nu veți găsi în el. E vorba de un manual făcut în stil **xenofil** și **filantrop**. Ar părea la începuturi că în asemenea manuale va fi extrem de greu de evitat **xenismele** (< fr. *xénisme*), acele cuvinte și sintagme, îmbinări și frazeologisme introduse într-o limbă, care corespund integral relațiilor specifice limbii din care s-a făcut împrumutul. Bucură faptul că numărul lor este minim și că el variază de la capitol la capitol, dar neîntrecând măsura.

La ora actuală este greu de a elabora concepția unui manual fie el școlar ori universitar, fără a reflecta în prealabil asupra **rolului competențelor** în cadrul acestuia. Eu sincer mă bucur pentru echipa care a structurat și a „echilibrat” manualul, a descifrat în profunzime semantica termenului „*competență*” care oferă un teren favorabil pentru confuzii și erori, dat fiind faptul că acesta este des utilizat în mai multe sensuri diferite. Deci, în al doilea rând, manualul este axat pe competențe.

Nouă ni se pare argumentat ca termenul de bază care caracterizează competența manualului să includă:

- argumentarea (tematică, temporală și conținutală);
- structurarea propriilor gânduri și idei despre cultura, civilizația, istoria țării pe care o prezintă autorii.

Aici toată echipa s-a învrednicit de competențe comportamentale, lingvistice și extralingvistice, lingvistice și cultural-estetice;

Mon unique roman: *Les Lettres*

- exprimarea scrisă și orală: limbajul modern, cizelat și... plasat între *langue populaire* – *Bon Usage* – *langue littéraire*. Nivelul „*bon usage*” este perfect;
- sintetizarea informațiilor. La acest aspect autorii au dat dovadă de competențe achiziționate pe parcursul anilor de muncă (vezi microbiografiile de la sfârșitul recenziei). Informația se vede că a fost filtrată de un coordonator, ori de un redactor cu experiență. Ea a fost selectată calitativ și au fost puse la dispoziție numai postulatele esențiale.
- transpunerea într-un alt limbaj. Este clar că noi am urmărit această transpunere făcută de autorii din România și cei din Republica Moldova (Ion Guțu, Tatiana Petcu, Nicolae Florentin Petrișor, Marina Nicolăescu), care au dat dovadă și la acest capitol de capacități profesionale excelente.

Din simpla curiozitate m-am uitat mai detaliat la „capitolul” 2:

A flisni frëngjisht ? / Говорите ли френски ? /

Зборуваате ли французски? / Vorbiți franceza? (Parlez-vous français), p.18-25, care mi s-a părut poate cel mai consistent și cel mai actual în utilizarea mai multor „operații” concomitent: *a identifica, a memora, a sintetiza, a clasifica și a ierarhiza*.

- gerarea (administrarea) informației poate fi ușor practică mai ales când elevul trece la compartimentul *Activités*. Acesta cuprinde 1-6, 1-7, 1-8, ..., 1-14 obligații sub titlul „Documents”. – Bucură faptul că structura și conținutul acestor „Documente” este atât de bine selectată și inclusă în orbita filologică, că elevului-studentului nu-i rămâne decât să verifice competențele sale, ori să le aprofundeze. Credem că nu-i supărător faptul că vom aduce aici o mostră din cele peste 950 de poziții ca cititorul, ori criticul să se convingă de profunzimea

Mon unique roman: *Les Lettres*

subiectului și de necesitatea de a cunoaște „anume aceste lucruri” la subiectul dat. Urmăriți „documentele” de la pag. 24-25 ale manualului ca să vă convingeți o dată în plus de veridicitatea celor spuse mai sus.

Activités

Documents 1 et 2 A2 ©

1. Laquelle de ces langues n'est pas indo-européenne ?
 l'albanais le bulgare le grec le macédonien le rromani le roumain le turc
2. Lesquelles de ces langues sont du groupe slave des langues indoeuropéennes ?
 l'albanais le bulgare le grec le macédonien le rromani le roumain le turc
3. Le roumain fait partie du groupe des langues :
 slaves romanes germaniques.
4. Lesquelles de ces langues utilisent actuellement l'alphabet cyrillique ?
 l'albanais le bulgare le croate le grec le macédonien le rromani le russe

Document 2 B1 ©

1. Le glagolitique est un alphabet qui:
 - a. a été utilisé seulement pour le macédonien.
 - b. a été utilisé seulement pour le bulgare.
 - c. a été utilisé pour le macédonien, le bulgare et pour d'autres langues slaves.
 - d. est plus récent que le cyrillique.
 - e. a été créé par les frères Cyrille et Méthode au IXe siècle.
2. Dans le tableau 1, quelles sont les lettres du glagolitique qui ressemblent le plus à des lettres cyrilliques ? Comment peut-on expliquer ces similitudes ?

Mon unique roman: Les Lettres

Document 3 (tableaux 2 et 3) B1 ©

1. Le macédonien et l'albanais partagent les sons A} / et le I.
Découvrez les lettres cyrilliques qui notent ces deux sons en macédonien et les lettres latines qui les notent en albanais.
a. en macédonien: et.....
b. en albanais:..... et.....
2. Le macédonien et l'albanais distinguent deux L et deux N.
Découvrez les lettres correspondantes.
a. en macédonien:..... et;.....et
b. en albanais:..... et;..... et
3. Comment est noté le son l\ I dans chacune des quatre langues
a. bulgare, macédonien: **b.** albanais: **c.** roumain:
4. Comment est noté le son /3 / dans chacune des quatre langues ?
a. bulgare, macédonien: **b.** albanais : **c.** roumain:
5. Les lettres J et X n'ont pas la même valeur phonétique en albanais et en roumain. Découvrez la différence et notez le symbole phonétique correspondant en vous servant du tableau 3:

	a. en albanais	b. en roumain
1 . J		
2 . X		

B2 ©

6. Le roumain utilise des diacritiques pour noter certains sons. Découvrez les deux consonnes qui sont notées à l'aide d'un diacritique.
7. En quoi change la prononciation de ces deux consonnes par l'ajout du diacritique ?

Mon unique roman: *Les Lettres*

8. Une voyelle en roumain utilise deux diacritiques différents qui changent sa valeur phonétique. Laquelle? Quels changements dans la prononciation en résultent?
9. Une deuxième voyelle roumaine utilise un diacritique. Sa valeur coïncide avec une des valeurs de la première voyelle. Quelle est cette voyelle?
10. **Document 4.** Découvrez les neuf digraphes de l'alphabet albanais.

A2 ©

1. Comment dit-on « bien » dans les quatre langues?
a. Albanais **b.** Bulgare **c.** Macédonien **d.** Roumain
2. Lesquelles de ces quatre formes se ressemblent? Pourquoi?
3. Laquelle de ces formes ressemble au mot français «bien»? Pourquoi ?

Document 5 A2 ©

Comment dit-on « jour », « soir » et « nuit »:

a. Albanais **b.** Bulgare **c.** Macédonien **d.** Roumain

1. Jour.....
2. Soir.....
3. Nuit.....

Document 6 B1 ©

1. Identifiez le mot « année » dans chacune des quatre langues.

a. Albanais **b.** Bulgare **c.** Macédonien **d.** Roumain ... Vitin

2. Les quatre langues emploient l'adjectif « nouveau » à côté de « année » dans « Bonne année ! ». En sachant que l'adjectif se place après le nom en albanais et en roumain, identifiez les équivalents de « nouveau »:

a. Albanais **b.** Bulgare **c.** Macédonien **d.** Roumain

Mon unique roman: *Les Lettres*

3. Quel adjectif correspond à « bon » dans « Bonne année ! » ?
a. Albanais **b.** Bulgare **c.** Macédonien **d.** Roumain

Document 7 B2 ©

1. Qu'est-ce qui correspond au pronom « te, t' » dans chaque langue ? **a.** Albanais **b.** Bulgare **c.** Macédonien **d.** Roumain
2. Dans quel ordre apparaît « te » par rapport au verbe « aimer » dans chaque langue ?
3. Y a-t-il un équivalent du pronom « je » dans les quatre langues ? Lequel ?

Manualul recenzat pune mai întâi de toate accentul **pe capacitățile elevului-studentului**. Ce este o capacitate?

- Aceasta este putința, aptitudinea de a face ceva. O capacitate se manifestă doar atunci când se aplică la conținuturi. Manualul vizat conține zeci de parametri la nivelul conținut: gramatical, lexical, frazeologic, semantic, geografic, istoric, economic, cultural, tehnic, științific, etc. Să precizăm aici că un număr mare de capacități dezvoltate în învățământ sunt cognitive; autorii nu au uitat de capacitățile socio-afective.

Noi am identificat cum au fost corelate diferite capacități cu diverse forme de inteligență și le putem ierarhiza în felul următor:

- inteligență lingvistică (în primul rând);
- inteligență logică și științifică;
- inteligență vizuală (manualul conține zeci de fotografii, schițe, hărți, documente selectate cu mult rafinament);
- inteligență corporativă (vezi fotografiile în grup);
- inteligență interpersonală și intrapersonală.

Cel mai bun mijloc pentru dezvoltarea unei capacități este **exersarea** acesteia pe variate conținuturi. Și aici manualul s-a dovedit a fi novator: el folosește din abundență date, informații

Mon unique roman: *Les Lettres*

ce se raportă la diverse discipline. Se știe că **competența** face apel și purcede la mobilizarea unui ansamblu de resurse: cunoștințe, experiențe, scheme, automatisme, capacități, savoir-faire de diferite tipuri, etc., ceea ce nu este suficient pentru a face deosebirea între **capacitate** și **competență**, căci această mobilizare o găsim și o regăsim deja în capacitățile menționate mai sus care sunt destul de operaționale. Însă se știe că caracterul finalizat pune punctul pe i. Când **competența** este finalizată ea are o funcție socială, o utilitate socială. Manualul recenzat are un ansamblu de funcții, dar ele n-o eclipsează pe cea socială, ci o completează. Expresia „**funcție socială**” o folosim aici în sensul larg al termenului, în cel de „purtător de sens” social pentru elev-student. Pentru crearea unui produs, efectuarea unei acțiuni, rezolvarea unei probleme cu care se confruntă în practica de predare (școală-universitate) sau în viața cotidiană, dar care în orice împrejurare are un caracter semnificativ pentru elev-student, el mobilizează diverse resurse. Tocmai în aceasta constă, probabil, caracterul limitativ al **competenței** în învățământul secundar și superior. Căci nu se prea știe cum s-ar putea dezvolta aici numai competențe, ceea ce ar duce, fără îndoială, la un învățământ utilitarist, exagerat de profesionalizant. Autorii manualului au adoptat un demers orientat spre **competențe** reale. Și aici se cuvine să fim și atenți și prudenți. Anume aici se situează marea miză a echilibrului între un învățământ „generalist”, axat pe acumularea de cunoștințe și capacități, și un învățământ mai specific, mai operațional, bazat mai mult pe acumularea de **competențe**, abordează direct problema reinvestirii acestor cunoștințe și capacități în practicile sociale sau, cel puțin, în practici purtătoare de sens pentru elev-student.

Manualul recenzat este rezultatul dezvoltării care abordează direct problema reinvestirii acestor cunoștințe și

Mon unique roman: *Les Lettres*

capacități în practicile sociale sau, cel puțin, în practici purtătoare de sens pentru elev-student.

Manualul recenzat este rezultatul dezvoltării și expunerii unui ansamblu de situații cunoscute și mai puțin cunoscute, dar toate strict necesare pentru ziua de azi.

Deci, cea de a treia caracteristică ține de faptul că mobilizarea are loc în cadrul unui ansamblu de situații bine determinat (Albanie – Arménie - Bulgarie, Ex-République Yougoslave de Macédonie – Moldavie – Roumanie).

Dacă autorii ar fi mers pe calea de a pune în valoare o singură situație, în care fiecare să-și exerseze **competența**, atunci această exersare ar constitui pur și simplu o reproducere. Autorii au purces pe altă cale: ei au definit competențele printr-un spectru larg de situații care a permis evidențierea competenței într-un anumit moment, dar și în ansamblu.

Noi nu vom aduce mostre (exemple) de competențe care vor ajuta elevul-student să fie „la curent și actual”, dar vom menționa că toate aceste exemple în manual au un caracter crescendo.

Ion Guțu - Român din Republica Moldova. Doctor conferențiar, Șeful Catedrei de Filologie Franceză, Universitatea de Stat din Moldova. Autor a peste 200 de lucrări, monografii, suporturi didactice, ghiduri metodice, articole lingvistice publicate în țară și în străinătate. Este coordonatorul permanent al tuturor Conferințelor, Colocviilor și Simpozioanelor Internaționale în filologia generală și cea romanică. A tradus și a coordonat ediții de excepție a Bibliografiilor personalităților din lumea filologică. La ora actuală este considerat nervul și gândul Francofoniei în Republica Moldova.

Andromaqi Haloci – Albania. Conferențiar la Universitatea din Tirana. Domenii de cercetare: didactica, psihologia elevului. Testele de evaluare în Universitatea din

Mon unique roman: *Les Lettres*

Tirana pentru examenul de admitere sunt efectuate de sus-numita.

Gueorgui Jetchev – Bulgaria. Profesor-cercetător la Universitatea Saint-Clément-d’Ohrid din Sofia. A urmat mai multe școli de studii franceze în diferite centre universitare din Franța și Bulgaria. În prezent este directorul programului de master „Etudes sur les francophonies à l’Université de Sofia”.

Mirela Kumbaro Furxhi – Albania. Traducătoare și interpretă, conferențiar și pedagog de anvergură. Cercetările ei sunt axate pe probleme de traductologie contemporană. Traducerile efectuate de ea din Kundera, Beckett, Genet, Braudel i-au adus faimă.

Arayik Navoyan – Armenia. După studii efectuate în domeniul agronomiei urmează un master la Montpellier. Actualmente este vice-rector, responsabil de relațiile externe la Universitatea din Armenia din 2007. În prezent autorul reprezintă Armenia la CREFECO.

Tatiana Petcu – Moldova. Este profesoară de limbă franceză la Liceul bilingv român-francez „Gheorghe Asachi”, or. Chișinău. Are grad didactic de profesor superior. În calitatea sa de autor de manuale școlare pentru clasele IX, X, XI, ea s-a încadrat perfect în cohorta profesorilor de anvergură din Republica Moldova. Interesul profesoarei și elevilor pe care îi ghidează pentru Francofonie și tot ce este francofon o plasează printre cei mai dotați didacți din Republică.

Nicolae-Florentin Petrișor – România. Este autor de manuale și de articole de cercetare. I-a tradus pe Françoise Dolto și Jordan Plevnes.

Jordan Plevnes – Macedonia. Este rectorul Universității de Arte audiovizuale ESRA, Paris, Scopje, New York. Piesele sale: *Mon Assassin très cher*, *Le bonheur est une idée neuve en Europe*; *La Peau des autres* au fost montate și jucate pe scenele a peste treizeci de țări de pe cele cinci continente ale lumii. În prezent

Mon unique roman: *Les Lettres*

este președintele Comitetului Dialogurilor între civilizații de la UNESCO.

RennieYotova – Bulgaria. Actualmente este responsabilă de CRÉFECO (Centru Regional Francofon pentru Europa Centrală și Orientală. Mai activează în calitate de profesoară de literatură a țărilor francofone. Cartea sa „Poétique de la géométrie dans le nouveau roman (L'Harmattan, 2006)” este de mult considerată o raritate bibliografică.

Maria Nicolaescu – România. Este profesoară de limba franceză și a contribuit substanțial la redactarea acestui manual modern.

Manualul “Horizons Francophones” poate fi văzut și acceptat și ca un model al genului și într-un sens, mai intensiv și totodată mai extensiv. În această viziune, Manualul nu este rescrierea sau repetarea manualelor din „vremurile trecute”, el se vrea și este în realitate o comprimare a ideilor pedagogice revoluționare, prezentate într-o formă modernă. Manualul se citește la prima vedere ușor, apoi la o re-recitare a acestuia se observă clar contrastul cu „istoria” manualelor de altă dată.

De aici reacția curioasă a cititorului de manuale: infinită uimire (uite ce simplu stau lucrurile și cât de bine sunt expuse). Am mai zice că este o venerație nelimitată a tot ce n-a fost expus de cineva până la apariția acestui manual novator.

În final ar fi nedrept să ne prefacem că n-am observat și parametrul lucru **asupra manualului în echipă** și căile de **căutare, fixare și prezentare a informației** în manual.

Echipa de autori a trudit cu sârg, dar evident, în prim plan a perseverat cu profesionalism. Autorii ne-au pus la dispoziție un manual liceal-universitar de o valoare pedagogico-editorială incontestabilă pentru învățământul european la acest început de secol. Doresc să prezentăm ultra-succint echipa în ordinea în care autorii sunt enumerați în pag. 144-145 ale manualului.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Keti Dimbovska - Macedonia. Profesoară de franceză și italiană la liceul Goce-Delcev, or. Kumanovo. Este o traducătoare de excepție; Responsabilă pentru proiectele internaționale din instituția în care lucrează. Mai este și coordonator pedagogic regional.

Valentina Gacoska - Macedonia. Profesoară de franceză și traducătoare de studii de limbă și literatură franceză la Universitatea Saints-Cyrille-et-Méthode la Skopje. A tradus multe cărți pentru copii.

MOTS ANCIENS – SENS NOUVEAUX: LE FRANÇAIS ACTUEL DANS LE CONTEXTE DES PARLERS FRANCOPHONES

Ion MANOLI,
profesor universitar, doctor habilitat, ULIM

Ce qu'il y a de plus remarquable dans la variation des différentes formes de français, ce n'est pas l'apparition de mots nouveaux, de néologismes empruntés à des langues locales ou forgés de façon plus ou moins régulière. Non, ce qui frappe le plus, dans cette variation, c'est lorsqu'elle donne des sens différents à un mot ou à une expression eux-mêmes anciens.

Lorsque les Frères Lumière mirent au point en 1895 le *cinématographe*, ils n'avaient aucune idée de l'avenir de cette invention ni de l'avenir du nom qu'ils lui donnaient. Or les appellations successives de cette « *écriture de ce qui bouge* » (c'est le sens des racines grecques qui composent le mot) constituent un exemple lexicographique d'une grande richesse que voici:

cinéma n.m. (1900; abrég. de *cinématographe*)

Mon unique roman: *Les Lettres*

cinémascope n.m. (1933; du gr. *kinéma*- « mouvement », et – *scope*, marque déposée); *Cinémascope* nous a donné un dérivé *cinémascopique* adj. (1957): digne d'un film en cinémascope.

cinémathèque n.f. (1921); de *cinéma*, d'apr. (*biblio*)*thèque*);

cinématique n.f. (1834; *cinétmique* (1753): du gr. *kinématikos*, de *kinéma* « mouvement »);

cinématographe n.m. (1895; du gr. *kinéma*, *kinèmatos* « mouvement »; et – *graphie*);

cinématographie n.f. (1898; de *cinématographe*);

cinématographier v. tr. (1897 ; de *cinématographe*);

cinématographique adj. (1896; de *cinématographe*);

cinématographiquement adv. (av. 1910 de *cinématographique*);

cinérama n.m. (1912; « Cinérama – Théâtre », mot angl.)*;

ciné-roman n.m. (1925; De *ciné* -, et *roman*);

ciné-parc n.m. (1970; Mot québécois, de *ciné* -, et *parc*);

ciné-shop n.m. (1971; De *ciné* – et angl. *shop*);

cinéthéodolite n.m. (1973; De *ciné*, et *théodolite*);

cinétique adj. (1877; Du gr. *kinématikos*).

Le *cinématographe*, nous l'avons vu, apparaît en 1895. L'invention va évoluer sur le plan technique et les cinq syllabes un peu lourdes qui composent le mot désignant vont très vite être raccourcies en *cinéma* (1900), puis en *ciné* (1910) pour ensuite devenir *cinoche* (1935).

La première apocope (*cinématographe*>*cinéma*) représente une économie évidente (dans la vision de Martinet), amplifiée par la seconde (*cinéma*>*ciné*). Ces apocopes enchâssées témoignent d'un principe extrêmement productif dans le langage populaire, mais aussi dans celui familier.

Le passage de *ciné* à *cinoche* illustre une autre tendance du langage populaire et familier, celle qui consiste à ajouter à un

Mon unique roman: *Les Lettres*

mot tronqué un suffixe à connotation argotique: *pellicule* est devenu *pelloche*; *facile* est remplacée par *fastoche*; Calédonien d'origine européenne > *caldoche* ou *caledoche*; *cantine* > *cantoche* (lieu où l'on prend les repas en commun); La Bastille > la Bastoche, etc. Mais *cinoche* n.m. s'emploie encore dans le sens de « Représentation mentale d'une chose, le plus souvent agréable ». Ex.: *Dédé la joncaille sur les gravosses y se faisait un cinoche du feu de Dieu* (Petit Simonin, p. 81-82):

Généralement les dictionnaires de l'argot fixent à côté de *cinoche* des expressions largement employées *Se faire du cinoche* – *se faire des illusions*, imaginer; *C'est du cinéma*, c'est invraisemblable; c'est du chiqué; *faire tout un cinéma* – faire une démonstration compliquée et vaniteuse; *se faire du cinéma* – se faire des illusions; être mythomane.

Claude Nongaro (poète et chanteur, né en 1929 – mort en 2004) a utilisé en deux vers qui constituent un parfait exemple de dictionnaire: « *Sur l'écran noir de mes nuits blanches où je me fais du cinéma* ».

L'exclamation *Quel cinéma!* s'emploie dans le sens « *quelle comédie!* »; Une locution d'origine familière occupe une place active dans le parler comme *Se faire (un) du cinéma*, se montrer de la tête, s'imaginer les choses comme on souhaiterait qu'elles soient. Par ex.: *Il se fait son ciné personnel, son petit cinéma intérieur* (Le Robert, Supplément, 111).

A la palce de l'adjectif normatif *cinématographique* on préfère plutôt *cinémateux*: qui a un concurant *cinochier* – adj. – qui a trait, qui appartient au *cinoche*, *cinématographique*.

Cinochier n.m. s'emploie aussi comme n.m. – amateur du cinéma. On dit: *Les cinochiers du dimanche*; *Les cinochiers fous*, etc.

L'argot du cinéma ou « Le vocabulaire du Septième Art » (Sandry, Géo et Carrère Marcel, p. 338)

Mon unique roman: *Les Lettres*

« *C'est cinéma !* » - c'est du français du monde francophone. Louis-Jean Calvet remarque: « Etrangement, le français d'Afrique n'a guère enrichi ce champ sémantique. Au Mali et au Congo démocratique, on utilise *cinéma* au sens de *film* » (« j'ai vu un bon cinéma »). Quant aux Rwandais, ils en ont fait un adjectif avec le sens de « inquiétant », « étrange »: « *C'est cinéma !* » (Calvet, 19).

Mais le *cinéma* nous apporte encore d'autres illustrations des tendances de la langue. L'emprunt, par exemple: l'arabe maghrébin utilise ainsi le mot *film*, qui est suffisamment intégré pour donner au pluriel *aflam*, tandis que l'on dit parfois en français *kino* (du russe, ou de l'allemand).

La forme la plus utilisée aujourd'hui pour la formule « *aller au cinéma* » ou « *au ciné* » est *se faire une toile*; ou *va se faire une toile ce soir*, avec une image qui ne nécessite guère d'explication: ou *se fait une toile, on s'offre une toile* (1955).

Et encore un sujet qui à notre avis mérite d'être au moins posé, celui de l'emploi des vocables *ciné*, *cinéma*, *cinématographie* dans des citations, sentences, maximes, proverbes, boutades dans le français et dans d'autres langues romanes.

Nous avons consulté plusieurs Dictionnaires des citations de langue française: « Dictionnaire de citations du Monde entier », sous la direction de Florence Montreynaud et Jeanne Matignon, Paris, Les Usuels du Robert (poche), 1990, 871 p.; « Dictionnaire des citations de langue française », Paris, Booking International, 1995, 459 p.; « Le Dictionnaire des citations du monde entier » sous la direction de Karl Petit, Verviers, Les Editions Gérard and C, 1960, 479 p.

On le sait bien: citer, utiliser des citations, c'est envie de briller, de mettre en évidence qch à tout prix.

C'est tout un art que de citer à bon escient; art passé de monde, sans doute.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Et de nos jours on apprécie une citation venant juste à propos autant qu'un trait d'esprit original ou une pensée personnelle. Si la citation est un art de bon aloi, *l'exactitude* de citer un auteur est un talent. Elle nous habitue à la précision, à l'abnégation et, pourquoi pas, à la modestie.

Possédez-vous peu de mémoire ?... Attention ! vous risquez fort de vous exposer à des substitutions de paternité. Ce qui appartient à Dieu ne le rendez-donc point à César.

Enfin, une citation choisie avec éclectisme n'est pas iniquement un ornement littéraire appréciable; elle peut être aussi une référence; il faut mettre d'effort de ne pas la déformer ni la tronquer distraitemnt.

Les vocables techniques liés au terme *cinéma* sont nombreux et ils sont largement utilisés dans le langage de l'industrie de cinéma; mais aussi avec de nombreuses variantes dans le langage argotique:

Cadrage, cadrer, caméraman, casserole, champ, cinémascope, cinémathèque, cinéophile, claquette, collure, contrechamp, coproduction; documentariste, doublage, dialyscope; festivalier, filmographie, flash-back; grise; idhec, intérieur; microcinéma, mixer, montage, monteur, moviola; off, opérateur; panoramique, paronamiqner, papillotage, perchman, pied, polyvision; rush; série, star-system, super-huit, technicolor, zoom.
(*Le Robert, Supplément, 111*).

Ciné n.m. comme apocope du *cinéma* n.m. et *ciné* – comme élément tiré du même vocable à permi à Jacques Audibert et à Camille Bryan de créer *cinéspectateur* n. m.: Le cinéspectateur normal est humé par l'écran alors que le théatrespectateur pompe la scène (L'Ouvre-boite, Paris, Gallimard, 1952, P. 83).

Bien sûr qu'à l'époque de 1952 c'était un hapax legomenon, construit sur le modèle de téléspectateur (1949) apparu quelques années avant L'Ouvre-boite (1952), avant même que la télévision se répande. L'absence de *cinéspectateur*

Mon unique roman: *Les Lettres*

dans la langue est un peu étonnante. Mais on a *cinéphile* n.m. et pas *téléphile* n.m.

Ce qui en dit long sur la qualité respective de ces deux spectacles. On regarde la télévision et on aime le cinéma.

Généralement *ciné* – comme élément, tiré du *cinéma* sert aux néologistes (R. Queneau, B. Vian, L. F. Céline) de « fabriquer » diverses compositions ou créations individuelles qui choquent parfois.

Cinéphage, adj. de Céline est employé à côté d'autres créations comme dans l'exemple qui suit: Le lecteur moyen, l'amateur rafignolesque, le snob cocktalien, le public enfin, la horde abjecte *cinéphage*, les abrutis-radios, les fanatiques envedettés, cet international prodigieux, glapissant, grouillement de jobards ivrognes et cocus, constitut la base piétinable à travers villes et continents... (L. F. Céline, *Bagatelles pour un massacre*, Paris, Denoël, 1953, p. 186).

Composé de *ciné* - *phage*, qui mange, dévore. Dans le contexte de Céline « atteint de boulimie cinématographique, où la quantité prime la qualité » (Rheims, 1969, p. 133).

J. Giraud dans «Vie et Langage» a dressé un suprenant «vocabulaire farfêlu du cinéma», il a relevé «les petits cinéastes universitaires qui ont des trouvailles à rendre jaloux les *cinémagnifiques* patentés (J. P. Chabrol), les *dessinaniméistes* (Simone Dubreuilh), la *glamourisation* (L. Marcorelles), l'*hollywoodite* (Ben Hecht), le spectacle lumiérien (G. Sandoul), *siestival* formé sur *sieste* et *festival* (état dans lequel se trouvent les malheureux critiques, épuisés par la vision des films dont ils doivent rendre compte) (G. Sadoul); la *starité* – qualité nécessaire pour parvenir au rang de star (E. Morin), la *stellâtrie* (sous le modèle de *idolâtrie*; *bardolâtrie*), la *tournaison* d'un film, attribué à Jean Renoir; ainsi qu'une série de néologismes créés autour de *vamp* n. f. (1921), abréviation de *vampire*: Type de femme fatale et irrésistible (d'abord type du cinéma) (Le Petit

Mon unique roman: *Les Lettres*

Robert – 1, 2063): *Vamper, vamping, vampirat, vampirer, vampiresque, vampiressse, vampirette, vampirique, vampirisation.*

Nous y présentons quelques exemples: « *Et cette femme sera encore une petite femme, en dépit des vampirisations* » (Armand Lanoux, *Les Lézards dans l'horloge*, p. 42); *vampiriser* v.tr. « *L'on vampirise infatigablement les pauvres hommes* » (Maurice Dekobra); *vampirisme, vampiroclastie* et *vampirologique*: « Ce « classique » du cinéma allemand (« murnal cien », préciseront les connaisseurs) serait un document *vampirologique* » (P. Philippe). La Revue du cinéma attribue à M. Pagnol l'invention de *cinématurge*, comme *cinéaste* aurait été forgé par Louis Dellac et *photogénique* par Argo en (1839).

La domination des verbes du premier groupe a été et reste encore écrasante. Le nombre des verbes du II-ème et III-ème groupe est assez restreint. La langue en principe s'autorégule et exclut ce qui sort du modèle dominant.

Conséquence: la domination des verbes du I-er groupe devient parfois caricaturale, parfois imprévisible.

Allons-nous vers un français dans lequel la grande majorité des verbes du I-er groupe serait encore plus écrasante ?

Cela semble probable.

On entend employer *s'abstiner* au lieu du normatif *s'abstinir*; *solutionner* tend à remplacer *résoudre*; *s'accroupitonner* remplace *s'asseoir à croupitons*, etc.

Plusieurs fois j'ai demandé aux étudiants de la section française pendant les classes du lexique d'inventer des verbes français, et le résultat a été chaque fois le même: ils mettent toute leur imagination dans la recherche d'une racine et créent régulièrement des verbes du premier groupe: *acharmer* (pour *enchanter, rêvir*); *affabler* (affaiblir); *fabler* (réciter des fables); *naiter* (la nuit qui vient), etc.

Mon unique roman: *Les Lettres*

La raison en est simple: le premier groupe est régulier, facile à conjuguer, facile à faire le participe passé, et c'est pourquoi *s'agater* tend à remplacer « *prendre la couleur de l'agate* », par exemple.

Même s'il est hautement improbable que l'on crée aujourd'hui de nouveaux verbes en *-ir*, *-oir*, *-endre*, on glane par-ci, par-là:

S'affroidir – devenir froid; sur le modèle *grand/s'agrandir*; *lourd/s'alourdir*.

Le dernier néologisme verbal en *-ir* a sans doute été *alunir* (et son dérivé *alunissage* sur le modèle d'*atterrir* (et d'*atterrissage*), parce qu'on imaginait mal des phrases de type « la fusée a atterri sur la lune »... Il fallait donc créer à partir du mot *lune* un verbe portant un sémantisme parallèle à celui créé à partir du mot *terre*, et ce parallélisme de sens mena à un parallélisme de forme. Mais il paraît exclu qu'apparaisse un jour une forme comme *amarsir* (*atterrir sur la planète Mars*): on lui préférerait sans doute, si le besoin s'en faisait sentir, une locution verbale comme *se poser sur la planète Mars*. Si cette éventualité se réalisait, elle irait contre la tendance fréquente dans le français d'Afrique qui remplace des locutions verbales par un verbe, toujours de ce premier groupe si commode et si moderne: c'est ainsi que *faire la grève* donne *gréver*; *faire la sieste* donne *siester*, etc. (Calvet L. J., *Le Français dans le Monde*, N. 313, p.23).

Dans le vocabulaire dit rare du français on rencontre encore:

agourmandir (Alphonse Daudet) pour *affriander*, *affrioler*;

amiévrir (Jean de Tinan) pour *rendre mièvre*;

s'amoitir (René Ghil) pour *devenir moite*, *se transformer en moiteur*;

s'anonchalir (Rémy de Gourmont) pour *devenir nonchalant*;

Mon unique roman: *Les Lettres*

cramoisir (Raymond Queneau) pour *devenir rouge foncé, presque violet* sur le modèle de *vert/verdir, rouge/rougir; dériver* (J. K. Huysmans) pour *priver de ravissement; s'échaudir* (J. P. Clébert) pour *se réchauffer*.

Mais toutes ces créations verbales sont le résultat des recherches stylistiques des écrivains. Pour eux la conjugaison peu importe. Ils cherchent des créations, et des sens hermétiques. L'emploi de mots clos correspond alors à un certain désir d'élever un barrage entre le vulgaire lecteur et le « myste »: un lanagage de club comme celui des symbolistes qui, pour décrire des « minorités érotiques » ou un petit univers de précieux, usèrent souvent d'un langage « réservé »: bonne façon pour des écrivains « élégants de marquer à la fois leur communion d'idées avec les milieux décrits et la distance qui les séparait d'avec les naturalistes ou les populistes (Rheims, 1969, 23). Bref, ces créations individuelles sont l'empreinte d'une école, d'un courant, d'un mouvement ou tout simplement d'un goût littéraire.

En conclusion on pourra bien sûr se demander si, dans ce cas particulier, *s'abstiner* est vraiment plus simple à conjuguer et à employer que *s'abstenir*. La comparaison des formes comme je *m'abstiens* et je *m'abstine*; *nous nous abstenons* et *nous nous abstinons*; qu'il *s'abstienne* et qu'il *s'abstine*, peut en faire douter. On pourrait aussi penser qu'*abstiner* a été construit par attraction sur *abstinence*, mai l'explication ne serait que partielle car cette forme ne suffit pas à expliquer le passage au premier groupe.

En fait il est clair que la langue française va lentement mais sûrement vers un paradigme verbal unique et que, mis à part les verbes signalés plus hauts et quelques autres trop fréquents pour être modifiés, le premier groupe va s'imposer obstinément. Georges Pérec écrivait naguère un roman « La Disparition », dans

Mon unique roman: *Les Lettres*

lequel il n'utilisait jamais la lettre « e », il serait amusant que quelqu'un écrive aujourd'hui un texte dans lequel on ne trouve que des verbes du premier groupe, faisant ainsi oeuvre de précurseur, au plan linguistique sinon au plan littéraire.

Quelques moments pédagogiques s'y imposent que voici.

Grâce aux inventaires du français fondamental, un professeur qui enseigne le français à l'étranger possède une liste des thèmes de vocabulaire, des formes et des constructions grammaticales et lexicales que ses élèves devraient non seulement connaître, mais aussi faire fonctionner, au bout de trois ou quatre années d'études du français.

Après une première étape où les étudiants au fur et à mesure apprennent à véritablement maîtriser le français normatif et littéraire, pendant très longtemps contenue à se poser le problème des niveaux de langue. Il y a un dialogue devenu presque « classique », repris par plusieurs manuels de français où deux amis se décident d'aller au cinéma, puis au moment où ils en sortent. Ils vont s'exprimer :

- a) dans un français parlé ;
- b) dans un français normatif, Bon Usage;
- c) dans un français recherché, littéraire.

A. Les étudiants s'entretiennent dans un français parlé:

1. On va au cinéma ? (comparez au roumain parlé: mergi la un film ? hai la un film)
2. D'acc on prend ma bagnole ?
3. On y est ! Ça colle ?
4. On est verni. Y a pas un chat !
5. C'était marrant, tu trouves pas ?
6. Ça m'a cassé les pieds.
7. Dis voir, ça caille dehors !
8. Je me taille, salut !

Mon unique roman: *Les Lettres*

B. Les étudinatns parlent un français normatif:

1. Si nous allons au cinéma ?
2. D'accord, prenons ma voiture !
3. C'est là ! Est-ce que ça te plaît ?
4. C'est une chance ! Il n'y a personne (dans la salle).
5. C'était amusant, n'est-ce pas ?
6. Ça m'a ennuyé.
7. Mais il ne fait pas chaud ici !
8. Je rentre, au revoir !

C. Les étudiants parlent un français « recherché », littéraire:

1. Pourquoi n'irons-nous pas voir un film ?
2. Volontiers, je suis avec ma voiture, je vous invite.
3. Nous y voilà ! Le film vous plaît-il ?
4. Nous avons beaucoup de chance. Je ne vois pas âme qui vive !
5. C'était très distrayant, quel est votre avis ?
6. J'ai trouvé le temps long.
7. Dites, la température s'est plutôt rafraîchie !
8. Quittons-nous là, à bientôt !

Nous remarquons qu'il en résulte des différences sensibles entre le français normatif, le français recherché et le français parlé. Ce sont des différences – décalages qui se rapportent au niveau *morphologique, syntaxique, lexical et phraséologique*. Quel français faut-il enseigner ?

Quand même le français classique serait mieux décrit il faut pour l'enseignement donner la priorité au français contemporain. C'est de celui-ci d'abord que nos étudiants ont besoin.

Un étranger qui se trouve dans une situation quotidienne – situation de tous les jours et à n'importe quelle heure de la

Mon unique roman: *Les Lettres*

journée – doit apprendre à ne pas tomber dans le piège des décalages d'une langue trop familière (A) ou trop soutenue (C) et s'en tenir au registre d'une langue correspondant à un niveau (B), « sous-niveau » du Bon usage qu'on qualifie aujourd'hui de langue *courante, quotidienne* (mais normative !)

Une conclusion s'impose enfin sur le plan pédagogique. Un professeur qui enseigne la langue française à l'étranger doit être sans cesse conscient que son but principal, quel que soit le niveau des bacheliers venus de différents lycées de la république, est d'apprendre ou de continuer d'apprendre avant tout à communiquer en *langue courante*. Lorsqu'un professeur commence à présenter des textes littéraires à ses étudiants, il ne faut pas oublier que ces étudiants doivent absolument continuer à enrichir et à manier un français courant bien plus qu'une langue trop soutenue (I-er et II-ème étapes). Quant aux tournures familières ou, au contraire, choisies, il nous semble suffisant de les signaler à l'occasion d'un texte ou d'un film, pour qu'elles soient comprises sur le moment, reconnues plus tard, faire l'objet d'un apprentissage systématique (III-ème étape) pour ceux qui se spécialisent en français, qui éprouvent le besoin (et le désir) d'avoir de la langue française une connaissance presque aussi complète et sûre que celle qu'ils ont (ou doivent avoir) de leur langue maternelle.

Sources bibliographiques:

1. CALVET, Jean-Louis. Arrête ton cinéma, on va se faire une toile. In: Français dans le Monde, 2001, Nr. 320, pp. 19.
2. CALVET, Jean-Louis. Les Matériels insérés dans la rubrique. Univers du français: Parlers francophones. In: Français dans le Monde, 2008, Nr. 310, pp.18-23.

Mon unique roman: *Les Lettres*

3. CARDEC, François. N'ayons pas peur des Mots. Dictionnaire du français argotique et populaire. Paris: Larousse, 1996. 320 p.
4. COSTE, Daniel. Quel français enseigner ? In: Guide pédagogique pour le professeur de français langue étrangère sous la direction d'André Reboullet. Paris: Hachette, 1971, pp. 23-35.
5. Dictionnaire alphabétique et analogique de la Langue française: Le Robert en six volumes, Le Supplément. Paris: Le Robert, 1976. 517 p.
6. LE PETIT Robert: Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française. Paris: Le Robert, 1990. 2174 p.
7. PETIT Simonin illustré par l'exemple: Nouveau Dictionnaire de l'argot. Paris: Gallimard, 1968. 285 p.
8. RHEIMS, Maurice. Dictionnaire des mots sauvages (écrivains des XIX-ème siècle). Paris: Larousse, 1969. 605 p.
9. SANDRY, Géo, CARRERE, Marcel. Dictionnaire de l'argot moderne. Paris: Dauphin, 1975. 493 p.
10. STOURDZE Colette. Les niveaux de langue. In: Guide pédagogique pour le professeur de français langue étrangère. Paris: Hachette, 1971, pp. 37-44.

EUGENIU COȘERIU DESPRE EVOLUȚIA ȘI VIITORUL LINGVISTICII CONTEMPORANE: IPOSTAZE. OBSERVAȚII

*Ion MANOLI,
profesor universitar, doctor habilitat, ULIM*

Eugeniu Coșeriu a fost și rămâne-va un lingvist teoretician prin excelență, un adept consecvent al semanticii și funcționalismului, dar și în același timp un adversar feroce și fără

Mon unique roman: *Les Lettres*

menajamente al formalismului exacerbat, al teoretizărilor idealizate ale fenomenelor.

În persoana savantului Coșeriu lingvistica contemporană s-a aflat pe parcursul sec. XX „...în preajma unui gigant al filologiei”.

Pentru noi, Basarabeni, E. Coșeriu constituie o parte vitală din destinul istoric al Basarabiei pe care-l trata cu optimism, cu speranță, dar și cu reticență. A trăit intens acest destin și a făcut în mod constant totul ca adevărul despre noi să atingă în toate colțurile lumii.

Cuvintele-cheie: *lingvistica contemporană, funcționalism, formalism, fenomen lingvistic, sistem, normă, vorbire, limbaj și poetică, limbaj și politică, evoluție lingvistică, filosofia limbajului, lingvistica integrală.*

Eugeniu Coșeriu a été et restera encore un théoricien de la linguistique par excellence, un adèpte conséquent de la sémantique et du fonctionnalisme, mais en même temps il a été un adversaire ouvert et catégorique du formalisme exagéré, et de la théorisation idéalisée des phénomènes linguistiques.

La linguistique contemporaine a eu et aura dans la personnalité de Coșeriu un géant de la pensée philologique, philosophique et historique moderne.

Pour nous, ceux de Bessarabie, E. Coșeriu constitue une partie intégrante de notre destin historique, qu'il a traité avec beaucoup de sagesse et de réticence. Il a intensesment vécu ce destin et il a fait tout le possible pour que la réalité concernant cette région de la Roumanie soit connue partout dans le monde.

Mots-clés: *linguistique contemporaine, fonctionnalisme, formalisme, phénomène linguistique, système, norme, purile, langage et poétique, langage et politique, évolution linguistique, philosophie du langage.*

Mon unique roman: *Les Lettres*

Înainte de a expune subiectul anunțat în titlu am dori să amintim doar câteva slove despre savantul-lingvist, despre savantul-filosof, despre savantul-istoric, despre Cel care a purtat un nume basarabean de onor și de glorie – Eugeniu Coșeriu.

Primul dialog cu renumitul lingvist l-am susținut în anii '70, sec. al XX-lea la Universitatea „Mihail Lomonosov” (МГУ). Atunci am luat prima lecție de fonetică de la Maestru. Lingvistul a vorbit în fața unui auditoriu universitar numeros și și-a ținut discursul 10-15 min. în română, 10-15 min. în rusă, 10-15 min. în franceză, apoi în germană, italiană... Toți ascultătorii au rămas de-a dreptul fascinați.

Au trecut anii și la 25 septembrie 1998, ora 16.00, în sala de festivități a Universității de Stat „Alec Russo” din Or. Băți am rostit un *Laudatio* cu prilejul conferirii titlului de **Doctor Honoris Causa** domnului profesor, academician, filosof și poet Eugeniu Coșeriu (Manoli, p. 9-12)

O să încerc să reactualizez doar un crâmpei din acel *Laudatio*:

Azi fericirea a venit și la Bălți, în urbea noastră: A sosit în vizită Ambasadorul Extraordinar și Plenipotențiar al Limbii Române de pe toate meridianele globului: Eugeniu Coșeriu... El este în lăcașul din care și-a luat zborul acum 58 de ani (Plecat din Liceul „Ion Creangă” în septembrie 1940).

După cum sublinia în mod deosebit Iorgu Iordan (1888-1986), în lingvistica mondială E. Coșeriu este considerat „un fruntaș între fruntași”. În această disciplină științifică E. Coșeriu a fost și rămîne cercetătorul-savant care a manifestat un interes sporit față de noile direcții în lingvistică, dar niciodată nu s-a conformat modei, nu a făcut „concesii teoriilor eronate sau false” (Lingvistica integrată: Interviu cu Eugeniu Coșeriu realizat de Nicolae Saramandu, București, 1996, p. 121), pentru că „realitatea limbajului nu se poate sacrifica... nimănui” (*ibidem* : 120).

Mon unique roman: *Les Lettres*

În anul 2001 o echipă de filologi de la Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți (conf.univ. Gheorghe Popa, dr.conf. Maria Șlehtițchi și dr.conf. Nicolae Leahu) au avut marele noroc să întrețină două dialoguri de excepție cu ilustrul lingvist Eugeniu Coșeriu, transformându-se apoi în unul singur. A fost un dialog sincer, amplu și profund despre importanța și valorile lingvistice contemporane, despre școli și curente lingvistice, despre poesis ca limbaj absolut, despre limbaj și politică, etc. aceste două interviuri-dialog au fost publicate între copertele unuia și aceluiași volum cu un titlu demn de personalitatea Coșeriu: *Universul din scoică* (Chișinău, Știința, 2004, 70 p.)

Din cele circa 70 de întrebări și tot atâtea răspunsuri am selectat doar una:

- **Gh. Popa:** Domnule profesor, ce prognoze ați face în ceea ce privește evoluția lingvisticii?
- **E. Coșeriu:** Am scris despre aceasta în cartea mea „Omul și limbajul său”. Un capitol din carte este despre viitorul lingvisticii, despre care sînt posibilitățile ei de dezvoltare, precizînd însă că nu există o știință a viitorului. Savantul precizează ceva mai târziu: „O știință a viitorului nu există. De astfel nu există nici pentru științele naturale (Univ. din scoică, p. 38).

Putem afirma cu toată certitudinea că printre lingviștii moderni care s-au referit la o serie de probleme încă elucidate se află și basarabeanul nostru Eugeniu Coșeriu, care în 2011 (născut la 27.07.1921) ar fi fost nonagenar (decedat în Germania, la Tübingen la 07.08.2002).

Eugeniu Coșeriu are meritul de a fi descoperit că fenomenul limbii este produsul unui sistem potențial. Grație anume acestui fapt noi am efectuat un studiu asupra lexicului potențial din limba franceză contemporană. Coșeriu constata că „incontinuu se schimbă realizările limbii... însă sistemul ca „un sistem de posibilități” se păstrează întotdeauna și în afara

Mon unique roman: *Les Lettres*

limitelor sincroniei, rămânând în fiecare caz concret același, până nu va avea loc o mutație”.

Potențialul și creativitatea vor rămâne arii de cercetare și pentru sec. XXI și nu numai...

Coșeriu a observat și a menționat lipsa de perspectivă a tentativei lui N. Trubețkoi de a defini fenomenele dispartate din planul expresiei, pornind de la opozițiile lor. Acum ne putem da seama de ce E.Coșeriu consideră că „structuralismul trebuie să renunțe completamente la părerea că limba ar fi un sistem realizat” (Evdosenco, p. 96).

Această greșală precum și multe altele comise de structuraliști au fost remarcate de savantul Coșeriu, indicând cum trebuie de evitat impasul. A făcut-o cu discreție diplomatică, dar cu tenacitate de expert de anvergură.

La ultima venire în Basarabia (mai, 2001) a răspuns generos oricărei invitații să se pronunțe asupra viitorului nostru (nu numai cel lingvistic, dar și cel etno-istoric) și a făcut-o echilibrat și cu exactitate aproape matematică. Despre cei care nu înțeleg ori se prefac a nu cunoaște adevărul despre limba română, despre unitatea românilor o zicea scurt:

„Noi nu putem să ne pierdem timpul ca să respingem prostiile sau neadevărurile. Adevărul totdeauna este unul, iar prostiile sunt infinite. Dacă e adevărat că 2 plus 2 fac 4, de ce să te apuci să aperi acest adevăr în fața celui care zice că fac 5? Altul zice că fac 7, altul 3. Așa pierdem timpul. Argumentele trebuie să le prezinte cel care spune că 2 plus 2 fac 5, nu eu, care știe că 2 plus 2 fac 4”. Coșeriu ne-a lăsat idei, raționamente, planuri care trebuie și credem că vor fi realizate în sec. XXI. „Pierderea timpului” în viziunea coșeriană se leagă cu îndemnul lui Alexe Marteevici – „Să nu vorbim dejeaba!”

Art.13 din Constituția Rep. Moldova „mai este viu”, un articol controversat, dubios, fals cu iz stalinist. Și pentru cei care se prefac că nu înțeleg falsul și pentru cei care se mai tem de

Mon unique roman: *Les Lettres*

Unire, Coșeriu are un răspuns axiomatic: „Cei care nu înțeleg, nu vor înțelege niciodată. Trebuie să-i ignorați. Aveți grijă de ceilalți, care sunt în formare”.

O problemă de viitor, de perspective apropiată a mileniului III este și problema unității noastre, problema unirii (dez)unirii noastre, a integrității și integrării Basarabiei în contextul european. Desigur că această problemă nu este una universală, globală, dar Coșeriu a avut-o mereu în vizorul său.

Unul din cei mai buni cunoscători ai exegezei coșeriene în plan mondial la ora actuală este și unul dintre cei mai reputați dicipoli ai lui Eugeniu Coșeriu și numele lui este Mircea Borcilă. În noiembrie 2003 Mircea Borcilă a discutat amplu cu Mircea Ciobanu de la „Contrafort”, și, bineînțeles că a „atacat” și problema viitorului lingvisticii ca știință, a vorbit și despre lingvistica integrală, care în momentul de față este dacă nu prima „forță” pe plan mondial, apoi este cel puțin a treia forță după „generativismul” în accelerată descreștere și semantismul cognitiv, care se află într-un masiv progres.

Mircea Borcilă a remarcat, că în țările de limba spaniolă, portugheză și germană poziția lingvisticii integrale este, în general, mult mai puternică, iar doctrina acesteea a fost mult mai bine „înțeleasă” și asimilată.

Din păcate, nu același lucru se poate afirma despre arealul lingvistic românesc.

Un subiect care ne este cu totul aproape de interesele noastre și pe care Coșeriu l-a tratat cu multă atenție științifică este limbajul și poezia.

Am putea ușor numi acest subiect „Limbaj și poezie, poezie și limbaj” în orizonturile coșeriene ale lingvisticii viitorului.

Limbajul fiind în mod esențial activitate cognitivă, E. Coșeriu constată că „fiind în mod efectiv și concret activitate sau, pentru a spune în termeni humboldieni, energia, (Tätigkeit) limbajul nu este cognoscibil în mod științific, nu este „studiabil”

Mon unique roman: *Les Lettres*

decât ca produs, ergon (Werk), at fiind că numai în felul acesta este sistematic” (Apud Cercetări de Limbă și Literatură, 2000, p. 15).

Limbajul, mai susține Coșeriu, este o creație continuă a limbii, a formelor de cunoaștere în care se manifestă” (ibid, p. 16).

„Limbajul este o formă a vieții, noi trăim și lingvistic”. „Orice act lingvistic nou corespunde unor intuiții și unor situații de fiecare dată inedite, fiind prin urmare el însuși inedit: este un act de creație.

Dincolo de diferențele idiomatice, etnice, culturale, cunoașterea lingvistică (în viziunea coșeriană) este de multe ori o cunoaștere prin intermediul imaginilor, o cunoaștere metaforică ce se impune ca expresie unitară și imediată a unei „intuiții poetice” ce poate implica o identificare momentană a unor obiecte distincte.

Motivele intime ale creației în limbaj sunt însă un teritoriu insuficient explorat, iar dna Cazacu constată (bineînțeles în urma lui Coșeriu) că „nu pot fi reprezentate rațiunile impulsurilor capricioase și de nebănuit ale imaginației umane creatoare. Ceea ce se poate indica sunt rațiunile acceptabilității, mai mari sau mai mici, a unei invenții într-o comunitate umană!

O limbă nu este un depozit, ea este și creație liberă, dar și creație pentru altul, prin atribuirea propriului eu, celui alt.

„Cuvintele se schimbă continuu, nu numai din punct de vedere fonetic, ci și din punct de vedere semantic, un cuvânt nu este niciodată același (...) în fiecare moment se manifestă ceva care deja a existat și ceva care niciodată n-a existat înainte; o inovație în forma cuvântului, în folosirea sa, în sistemul său de asociație” (E. Coșeriu, *El hombre e su lenguaje*, Madrid, Gredos, 1977) de aceea nu se poate fixa un sistem concret și static, limbajul fiind, așa cum spunea Heidegger, „casa în care locuiește

Mon unique roman: *Les Lettres*

ființa”, fiindcă găsește ființa acolo, în limbaj, fără a spune ceva despre ființă.

În această perspectivă, de considerare a limbajului ca activitate creatoare, se impune și considerarea lingvisticii ca știință a culturii și integrarea ei în orizontul științelor umane (Lingvistica integrată: Interviu cu Eugeniu Coșeriu realizat de Nicolae Saramanche, București, 1966, p. 121), pentru că „realitatea limbajului nu se poate sacrifica... nimănui”.

E. Coșeriu a fost și rămîne un lingvist teoritician prin excelență, un consecvent adept al structuralismului și funcționalismului, dar și în același timp un adversar deschis al formalismului exagerat și al unui idealism extremist în știința limbii.

Lingvist și literat, istoric și filosof al limbii, poliglot cum rar se mai întîlnesc în zilele noastre, lingvistul E. Coșeriu a lansat idei, teorii, reflecții, sugestii ale căror izoglose au trecut frontierele continentelor și circulă în nenumărate țări din lume, unde sunt preluate, împărțășite și dezvoltate (Ciobanu, p. 4).

Prin menirea sa Coșeriu desigur că a fost un lingvist al lumii, al Universului. E destul să ne reamintim aici geografia țărilor, unde a fost venerat, publicat și așteptat cu febrilitate. Dar Coșeriu este desigur al nostru, al Basarabenilor. Când un corespondent de al nostru l-a întrebat de ce a plecat din Mihăilenii Basarabiei, el a răspuns genial: „Eu niciodată n-am plecat din Mihăilenii mei...” Eu am plecat în lume ca de acolo, din înălțimi, să pot spune tuturora unde se găsesc Mihăilenii Basarabiei.”

Lecturile coșeriene din inițiativa academiilor, universităților, centrelor de cercetare lingvistică și literară, ale catedrelor de specialitate au avut loc la Roma și la Bălți, la Paris și la Chișinău, la Montevideo și Iași, la București și la Barcelona, la Lisabona și Buenos Aires, la Moscova și Tokio, la Beijing și Cluj...

Mon unique roman: *Les Lettres*

Astăzi opera dlui Eugeniu Coșeriu este cunoscută practic de toți acei care, în orice punct al planetei noastre și-au consacrat viața și activitatea studierii „limbilor istorice concrete” sau „limbajului” ca fenomen. Universități de pe toate continentele îi acordă lingvistului notoriu cel mai înalt titlu onorific universitar de Doctor Honoris Causa. Peste 40 de universități din lume i-au acordat cu simpatie și prețuire acest titlu.

Despre evoluția gândirii filosofice a lui Coșeriu s-a mai scris și s-a mai vorbit. Nu știu cum să explic cu exactitate ceea ce îmi părea mie: Coșeriu în unele momente era mai întâi filosof și apoi lingvist, alteori era lingvist și apoi filosof. Nu ne rămâne decât să urmărim intervenirile savantului din ultimii ani. Chiar și Materialele recent apărute în „Contrafort” au fost întitulate „Eugeniu Coșeriu a devenit din întâmplare lingvist, la fel de bine putea să devină și filosof... (Contrafort, (197-198), N. 3-4, 2011, p. 12-15).

Este vorba despre un amplu interviu cu Prof. Dr. Adolfo Murguía de la Universitatea „Karl Eberhard” din or. Tübingen, Germania. Interviul a fost realizat de cunoscută lingvistă de formație coșeriană Eugenia Bojoga.

Dăm aici un mic pasaj al acestui interviu unde avem niște judecăți de valoare despre fundamentele filosofice ale teoriei lingvistice ale lui Coșeriu.

- Să vorbim despre fundamentele filosofice ale teoriei lingvisticii integrale. Dat fiind că sunteți filosof de formație, Dvs. aveți toată legitimitatea să confirmați dacă în spatele textelor lui Coșeriu există un fundament filosofic.
- Bineînțeles. Când se vorbește de E. Coșeriu, acesta-i unul dintre aspectele cele mai interesante și relevante ale personalității sale intelectuale. Totodată, prin aceasta se face referire la prezența întregii culturi occidentale în opera sa. Odată i-am spus Profesorului

Mon unique roman: *Les Lettres*

că a devenit din întâmplare lingvist, la fel de bine ar fi putut deveni și filosof/ profesor de filosofie. Așa cum știi, Coșeriu avea formația necesară pentru ambele domenii, în Italia își luase două doctorate: unul în filologie, altul în filosofie. În fine, s-a văzut privilegiată știința limbajului în detrimentul filosofiei. Cu toate acestea, prezența filosofiei în opera sa e destul de pregnantă, la fel și literatura. Firește, literatura are alte funcții și alte perspective.

Nu vom insista asupra funcției filosofiei în cadrul sistemului lingvisticii integrale, deoarece Coșeriu însuși s-a referit la acest aspect în traducere la cele două volume ale sale *Geschichte der Sprachphilosophie* (Istoria filosofiei limbajului), vorbind despre conceptele de știință, filosofie și filosofie a limbajului. Menționăm, că prezența filosofiei în opera lui Eugeniu Coșeriu este foarte pregnantă, așa cum e prezentă și în opera lui Noam Chomsky, a lui Vinogradov, Budagov, Iordan.

Deoarece a știut să-și intituleze cu încredință operele și lucrările, este ușor să realizezi din titlurile sale un compediu de probleme pe care le-a tratat și care nu vor mai putea fi lesne tratate fără a ține seama de doctrina sa integratoare: formă și substanță în sunetele limbajului, logică și anti-logică în gramatică, părțile de vorbire, formă și funcție, sincronie, diacronie și tipologie, universalitățile lingvistice și celelalte, logica limbajului și logica gramaticii, tradiție și noutate în știința limbajului, schimbul lingvistic, omul și limbajul său, primatul istoriei, interdisciplinaritatea și limbajul, sens și sarcini ale dialectologiei, socio- și etnolingvistica, limbajul și politica, competență lingvistică, lingvistica contrastivă, principiile semanticii structurale, creația metaforică, limbaj și un etcetera care poate fi interminabil. Toate aceste subiecte-probleme aparțin mai mult viitorului lingvisticii, decât trecutului.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Dacă n-ar fi fost Coșeriu multe studii lingvistice n-ar fi fost duse la bun sfârșit. În anii '70 ne interesa problema neologismului stilistic, al creativității lexicale, dar și cea a creativității semantice, atât în cadrul limbajului (sau a vorbirii), cât și în operele poetice în sensul cel mai cuprinzător. Sugestiile profesorului, indicațiile sale, lucrarea sa care a fost publicată în traducere în limba rusă *Синхрония, диахрония и история – Новое в лингвистике*. М., «Прогресс», 1963, вып. III., с.143-343.

Dimensiunile de profunzime ale viziunii coșeriene integrale asupra *creativității fundamentale a limbajului* a fost remarcate de G. V. Stepanov, V. G. Gak, Gh. Cincilei, V. Banaru și mulți alții.

Să nu uităm că în acea perioadă în centrele de Lingvistică din Moscova și nu numai la modă era chomskysmul, proiectele de abordare unitară a creativității lingvistice și poetice trebuiau clădite cu totul în altă arhitectură.

La capitolul „Literatură, Poetică, Critică literară” vom menționa următoarele:

Dacă Coșeriu n-ar fi scris în plan liric decât poemul „Sângele nostru” el totuna ar fi fost asemuit cu Mateevici, Goga, Coșbuc ori cu alți mari poeți ai timpului, care ne-au lăsat poem-testamente „Limba noastră”, „Bătrâni”, „Vrem pământ”...

Considerăm că este oportun de a insera aici textul integral al poemului „Sângele nostru”, care în Basarabia a fost publicat pentru prima dată în revista „Limba română”, 1998, Nr. 6 (42), p. 5.

Sângele nostru

Din sângele nostru
s-au hrănit atâtea popoare.

Din sângele nostru s-au născut
poeți și cărturari ruși.
Mai ruși decât rușii.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Din sângele nostru s-au născut
voievozi și regi maghiari,
hatmani de cazaci,
frunțași albanezi,
frunțași sârbi,
frunțași chirghizi.

Din sângele nostru s-au născut cârmuitori,
eroi și vlădici greci.
Mai greci decât grecii.

Dar să nu vă temeți!
Nu! Nu vă cerem să ni-l dați înapoi –
sângele
pe care vi l-am dăruit
la nord și la sud de Dunăre!

Vă rugăm numai să nu ni-l cereți și pe cel
pe care îl mai avem.
Lăsați-ne și nouă
măcar câteva picături
ca să ne putem înfățișa cu ele
ca noi înșine la judecata de apoi.

Pentru noi, Basarabeni, poemul este un manifest al viitorului, al existenței și unității noastre, al identității de neam, limbă și istorie.

În încheiere putem conchide următoarele:

1. Eugeniu Coșeriu la ora actuală este lingvistul cu cele mai multe și mai impresionante volume omagiale din lume – fapt care atestă implicit recunoașterea de către comunitatea științifică internațională a teoriei sale lingvistice. Această vastă și amplă teorie rămâne viabilă și pentru sec. XXI.

Mon unique roman: *Les Lettres*

2. E. Coșeriu a explicat lucrurile, fenomenele, problemele lingvistice într-o singură cheie: a evitat obscurul, implicitul, echivocul, dându-le prin aceasta fenomenelor și problemelor profunzime, autenticitate și veridicitate.
3. Opera lui Coșeriu are un alt tip de filiație, o filiație care transcede dincolo de raționalism, fără a cădea în iraționalism. Iată de ce studiile sale din domeniile stilisticii lingvistice, creativității lexicale și ale traductologiei sunt multilateral cercetate de autorii generațiilor moderne.
4. E. Coșeriu a evitat opozițiile contradictorii, propunând mereu soluții noi, visionare, actuale și logice. Cea mai bună introducere în teoria lingvisticii integrale ne-o oferă textele coșeriene propriu-zise, care rămâne cartea de vizită pentru orice cercetător al acestui domeniu și în sec. XXI.
5. La inițiativele Academii Științifice din lume ale Centrelor de Investigații Lingvistice din Universități și Colegii au loc anual *Lecturi coșeriene* drept omagiu genialului lingvist al tuturor continentelor – semn că lingvistica limbajului reprezintă o cheie pentru a înțelege dacă nu toate, apoi o parte bună a fenomenelor universului, căci prin intermediul limbajului se speră să se obțină accesul la tot ce este mai profund și mai misterios, în ce privește spiritul uman în ansamblu.
6. Publicistul Vitalie Ciobanu de la „Contrafort” (Chișinău) a dialogat cu dl Mircea Borcilă (Cluj) despre viitorul studiilor integraliste și al lingvisticii în general l-a întrebat pe acest din urmă cum arată în acest context posteritatea Coșeriu:

Răspunsul dlui prof. Borcilă ni se pare o mostră autentică de formulă-răspuns despre evoluția și viitorul lingvisticii: „... un singur lucru poate fi spus cu certitudine despre viitor: lingvistica nu își va putea permite, în nici un fel de circumstanțe, să ignore aportul integralismului și nici celelalte discipline umane nu își vor putea permite să ignore aportul lingvisticii. În acest sens, se

Mon unique roman: *Les Lettres*

poate afirma, fără teamă de a greși că – independent de toate dorințele și eforturile noastre particulare în această privință opera lui Coșeriu a învins deja veacurile”.

Referințe bibliografice:

1. BORCILĂ, Mircea. Operă lui Coșeriu a învins veacurile. In: *Contrafort*, supliment, 2003, 15 noim., pp. 5-6.
2. CIOBANU, Anatol. ... în preajma unui gigant al filologiei. In: *Făclia*, 1993, 19 noiem., pp. 4.
3. COȘERIU, Eugeniu. *Introducere în lingvistică*. Cluj: Echinox, 1995. 143 p.
4. COȘERIU, Eugeniu. *Leții de lingvistică generală*. Ch.: ARC, 2000. 304 p.
5. COȘERIU, Eugeniu. *Universul din scoică: Interviu realizate de Gheorghe Popa, Maria Șleahțișchi și Nicolae Leahu*. Ch.: Știința, 2004. 70 p.
6. COȘERIU, Eugeniu. *Limbaj și politică*. In: *Revista de Lingvistică și știință literară*, 1996, Nr.5, pp. 10-28.
7. CONSTANTINESCU, Doina. *Limbaj și poezie în orizonturile coșeriene*. In: *Cercetări de Limbă Literară*. București, 2000, pp. 15-21.
8. EUGENIU Coșeriu a devenit din întâmplare lingvist, la fel de bine putea să devină și filosof... In: *Contrafort*, 2011, Nr. 3-4, pp.12-15.
9. EVDOȘENCO, Arcadie. *Spre lingvistica mileniului al III-lea*. In: *Revista de lingvistică și Știința literară*, 1966, Nr.5, pp. 94-99.
10. *Limba română*. *Revistă de știință și cultură* [Număr dedicat integral lui E.Coșeriu], 1998, Nr. 6 (42), 112 p.
11. *LINGVISTICA integrală*. București: Fundația Culturală română, 1996. 120 p.

Mon unique roman: *Les Lettres*

12. OMAGIU profesorului Eugeniu Coșeriu la 75 de ani. In: Revistă de lingvistică și știință literară, 1996, Nr. 5, pp. 170.
13. MANOLI, Ion. Laudatio cu prilejul conferirii titlului de Doctor Honoris Causa domnului prof. Eugeniu Coșeriu (anul 1998). In: Semn, Simbol, Cuvânt în paza lingvistului Eugeniu Coșeriu. Deținătorii ai titlului de Doctor Honoris Causa. Bălți: Biblioteca Științifică, 2008, pp. 9-12.
14. СИХРОНИЯ, диахрония и история. In: Новое в лингвистике. М., Прогресс, 1963, вып. III, сс. 143-343.

UNDE SUNTEȚI, DOCTORE AUREL BATRÎNAC?

Ion MANOLI,
profesor universitar, doctor habilitat, ULM

Degrabă se vor împlini trei ani de când m-am născut din nou. Sunt viu, lucid și încă puternic de a scrie aceste rînduri-gînduri în adresa celui care mi-a salvat viața. Numele acestui făcător de minuni, acestui **Chirurg Basarabean** este domnul **Aurel Batrînac** de la Centrul de Cardiochirurgie al Spitalului Republican.

Domnule Doctor, să știți că nu este adevărat că nu m-am gîndit mai înainte la Dumneavoastră și la echipa pe care ați condus-o, că nu aveam formule de mulțumire și de recunoștință pentru miracolul pe care l-ați făcut. Ca și aproape orice moldovean, mă gîndeam că lasă... că am s-o fac și eu cîndva. Dar cînd am citit un amplu material despre Dumneavoastră și despre profesionalismul care nu vă părăsește în săptămînalul „Аргументы и факты” (nr. 25 din 2010) „ На страже сердца” mi-am zis, că a venit și rîndul meu (și a cîtor altora ca mine) să

Mon unique roman: *Les Lettres*

scriu despre Cel care n-a fost indiferent față de mine și inima mea suferindă.

Înainte de a fi ținut pe masa de operație am mai auzit vorbe bune despre chirurgul cu mâini de aur Aurel Batrînac. Prima odă mi-a fost dat s-o audiez de la medicul cardiolog de la Spitalul nr.1 orășenesc din Bălți, de la Liubovi Ojog - o doamnă nemaipomenită, o profesionistă și ea care de fiecare dată când mă duceam la Ea să-mi taie din dureri (și o făcea cu dăruire) îmi tot repeta: trebuie să vă vadă neapărat chirurgul de la Chișinău Aurel Batrînac. Așa am și făcut.

Am sosit în ultimele zile ale lui februarie 2008 și, făcînd investigațiile de rigoare, m-am dus cu toate filmulețele, pelicolele și multe alte fișe la domnul chirurg să mai vorbească și El cu inima mea și cu durerile mele, care erau infernale.

S-a întîmplat faptul acesta pe 8 martie, cînd tradițional bărbații, inclusiv medicii bărbați, mai lasă din treburi și își aduc aminte de soții, de mame, de fiice. N-a fost să fie așa în această zi pentru chirurgul Aurel Batrînac. Le-a lăsat pe toate la o parte și s-a ocupat de mine și de inima mea.

Tîrziu în noapte, după lungi ore de operație, i-a comunicat soției mele că voi fi dus în sala de reanimare a spitalului. Îmi aduc aminte că după zile și nopți petrecute aici, am deschis ochii și l-am văzut la căpătîiul meu tot pe domnul chirurg Aurel Batrînac. I-am spus că știu niște versuri profunde de Dumitru Matcovschi, care le-a scris și el tot despre inimă și despre durerile acestea cînd este trădată.

Doctorul mi-a zis zîbind și mi-a propus să fiu calm și să nu uit să-i recit poemul ceva mai tîrziu. Am uitat s-o fac atunci și o fac acum cu gîndul că își va reaminti acest moment pentru mine de neuitat:

Ai crezut că toate trec,/ Însă nu-i adevărat,
Rana-i rană orișicînd,/ Chiar de s-a cicatrizat.
Eu lovit de-atîtea ori,/ Ca să plîng și ca să caz,

Mon unique roman: *Les Lettres*

Îmi știi inima din piept/ Numai cicatrice azi.
Și mă doare.../ Și de ce nu m-ar durea,
Dacă-i inimă și nu-i/ Cu pereche inima...
Și mă uit în ochii tăi/ Spre-a-nțelege cine ești,
Tu, cel care m-ai lovit,/ Astăzi mă compătimești. Poemul e citat din memorie.

În afară de profesionalismul care îl caracterizează, dl Aurel Batrînac mai are o trăsătură rară, dar atât de necesară în domeniul medicinei- nu este indiferent, îl doare orice suspin adînc de bolnav, vibrează cu neliniște la orice „of”, rostește împreună cu bolnavul rugăciunea ca boala să cedeze. Ajută mult cînd simți că doctorul tău este numai și numai al tău, el este cu tine în acest tainic și lung drum al tămăduirii și convalescenței.

Am ieșit din spital și m-am întors acasă. Toate și toți mă așteptau să intru în casă și un moment de profundă nostalgie m-a învăluit: nu era lîngă mine doctorul meu, Aurel Batrînac. I-am telefonat și i-am comunicat formula nostalgiei care m-a cuprins.

Mi-a zis să-i telefonez la orice moment de incertitudine, m-a convins că nu se va supăra niciodată de apelurile pe care pot să le fac. Așa a și fost: aveam nevoie de precizări, aveam incertitudini, îmi părea că durerea nu vrea să plece din culcușul meu. Îl telefonam, îl deranjem, îmi părea uneori că îl tachinam chiar.

Vă mulțumesc, dle Doctor Batrînac, de stoicismul de care ați dat dovadă, vă mulțumesc că ați pătruns nu numai în formula fiziologiei și anatomiei organismului meu, dar ați acceptat și capriciile unui bolnav, care adeseori sunt ridicole, indescifrabile și imprevizibile.

Am telefonat la Spitalul Republican, dar mi-au spus că dl Batrînac este plecat... L-am sunat la telefonul mobil. Tăcere. Am revenit de mai multe ori și la alte telefoane din secția de cardiologie. Tăcere, un tainic mister.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Unde sunteți, doctore Batrînac, căci doresc să vă spun personal că sunt bine, că nu v-am uitat, că am vorbit cu mai mulți foști pacienți, care și ei, la rîndul lor, vor să vă întîlnească și să vă spună vorbe din inimile vindecate de Dumneavoastră. Iată o vorbă:

Trăiesc acum o singură iubire/ Pe care mi-a dăruit-o un chirurg/ Care într-o zi mi-a zis: Vrei să trăiești/ Ridică-te și-nvinge...

Te ia la bătaie cu boala/ Și spînzur-o în lațul iubirii...

Dl chirurg Aurel Batrînac este un clarvăzător în cardiochirurgia modernă, un mag, un cititor al liniilor din palmă, dar este mai întîi de toate un profesionist de anvergură, un Leo Bokeria al Basarabiei, un doctor Barnard-Bătrînac al sec. XXI, un credincios profund în ideea că inima n-are pereche și că ea trebuie „descântată” științific prin metode moderne și ultramoderne pe care le-a studiat și le-a asimilat în centre cardiologice de prestigiu din Germania, Rusia, Croația, Italia...

Dacă nu-mi răspundeți la telefon, înseamnă că s-a întîmplat ceva. Oamenii buni întotdeauna au cumpene în viață. În asemenea cazuri nu-mi închipui că a-și putea la rîndul meu să vă iau din cumpene și dureri. Dar mi-aduc aminte un gînd din poemul lui R.Kipling din vestitul poem **If... (Dacă...)**, unde el zice: „*Dacă tu poți să vezi cum cineva îți distruge opera vieții tale, dacă tu rezști și nu spui nici un cuvînt... ti vei fi Om..., feciorul meu*”.

Da, nu e săracă o țară, dacă are așa specialiști chirurghi ca Aurel Batrînac, precum nu-i bolnavă o țară, dacă știe să prețuiască la justa valoare asemenea chirurghi, dîndu-le posibilități ca aceștia să facă miracole și să aducă bucurie în casele oamenilor...

P.S. Vroiam să vă spun atâtea, dar m-am rătăcit în gînduri și mi-am zis că mai bine într-o zi să mă duc la Centrul de Cardiochirurgie, să-l revăd și să-i spun totul ce a încăput anii

Mon unique roman: *Les Lettres*

aceștia într-o inimă sănătoasă și zburdalnică, mângâiată într-o zi de mâinile dlui chirurg Aurel Batrînac.

Mon unique roman: *Les Lettres*

A decorative border with intricate black floral and scrollwork patterns, framing the central text. The border is composed of four corner pieces that meet at the center, creating a rectangular frame.

LIVE FIT, QUOD BENE FERTUR ONUS

Greul devine mai ușor, atunci când îl duci cu resemnare

*Un portret bun nu este acel
care seamănă cu modelul,
ci acel care nu seamănă cu nimeni”
J. Prévost*

Mon unique roman: *Les Lettres*

**UNE VIE AU SERVICE DE LA POÉSIE:
ION MANOLI - LE PROFESSEUR BOHÈME**

Ana GUTU
profesor universitar, doctor, ULIM

La vitesse globalisante de notre monde en quête permanente de quelque chose qui nous rende heureux, qui nous fasse sensible à la beauté, qui nous exonère du malheur, qui nous transforme en être assoiffés de poétique, capable d'offrir l'amour à l'extrême à nos prochains, nous invite à trouver le Graal de la perfection et enseigner la sagesse et l'équilibre spirituel, sans rester suspendu dans la vaine opacité du matérialisme. Victor Hugo remarquait à ce propos que « *...le domaine de la poésie est illimité. Sous le monde réel, il existe un monde idéal, qui se montre resplendissant à l'œil de ceux que des méditations graves ont accoutumés à voir dans les choses plus que les choses* ». La poésie nous inspire, nous guide, nous définit. Elle est au centre de nos mondovisions. La poésie est l'axe porteur d'une carrière de Maître. Le Maître enseigne la raison d'être. Le maître doit enseigner.

Enseigner. Enseigner acharnement. Enseigner acharnement la poésie. Enseigner acharnement la poésie de la vie. Une vie comme un miroir à plusieurs battants, dans lesquels se reflètent le Maître talentueux, l'Orateur consacré, le Savant prolifique, mais surtout le Poète ! Un Poète – bohème qui ne vend pas ses poèmes, mais qui les offre généreusement à ses disciples. Telle serait la définition métaphorique de la vocation incarnée par le distingué professeur Monsieur Ion Manoli.

Résistant aux intempéries des idéologies, des doctrines, mais irrésistible par son éloquence poétique qui lui a fait la gloire de son expérience de Maître, Ion Manoli a été toujours au centre du processus éducationnel, entourés de ses étudiants,

Mon unique roman: *Les Lettres*

demandeurs de connaissances. Energique et bienveillant, le professeur Ion Manoli garde toujours son sourire désarmant, sourire qui ne cèdera jamais la place à la tristesse.

Véritable joailler du verbe poétique, le savant Ion Manoli devient dans les milieux philologiques francophones de la République de Moldavie un nom de référence. Auteur de dictionnaires et de manuels de stylistique, parrain des jeunes chercheurs, gestionnaire institutionnel perspicace et dédié, Ion Manoli nous apprend la tolérance, la condescendance, l'amour pour son prochain. Il décline toute aspérité du verbe, comme si une pareille dureté tachèterait l'immaculé du langage pur, tel que le voyait Walter Benjamin. Car le langage est de Dieu. Dieu est le vari Maître, dirait Monsieur Manoli.

Modeste et avenant, le collègue Ion Manoli est toujours à vos cotés quand vous avez besoin de son aide, car sa présence et sa contribution sont les métaphores poétiques de vos démarches, si variées ou variables qu'elles ne soient.

Guillaume Apollinaire avait remarqué à juste titre que la poésie est la voie de communication avec Dieu: "*Douce poésie! le plus beau des arts ! Toi qui, suscitant en nous le pouvoir créateur, nous met tout proches de la divinité.*" Ne serait-ce ce lien privilégié qui fait du professeur Ion Manoli un confident toujours à l'écoute de votre esprit, toujours prêt à vous soutenir dans votre combat existentiel matière-esprit pour incliner la balance en faveur le parti du *Espiritu*.

Ion Manoli est un exégète égaré de manière expresse dans les débris du vers baudelairien, car, comme l'affirme Baudelaire lui-même (dites-moi qui aurait-pu le noter mieux?): « Qu'est-ce qu'un poète, si ce n'est un traducteur, un déchiffreur ? » Ion Manoli se positionne, sans prétendre à la perfection de dernière instance, en tant que déchiffreur privilégié de la poésie baudelairienne, en faisant éclore le secret « Des Fleurs du Mal » au jeune public sensible de nos écoles et universités.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Cher Professeur Ion Manoli,

Soyez fier de votre vie digne, pleine de poésie sincère et protubérante, au bénéfice de votre famille, de vos disciples, de vos collègues et des établissements qui ont eu la chance de collaborer avec vous! Bel et joyeux anniversaire!

ION MANOLI: ENGENDRER LA CULTURE DANS SON CŒUR

Elena PRUS,
profesor universitar, doctor habilitat,
Directorul Institutului de
Cercetări Filologice și interculturale, ULIM

Où il existe beaucoup de métaphores, il existe
aussi beaucoup de métaphysique
(M.Heidegger)

Nous nous sommes réunis dans ce volume pour exprimer à monsieur le professeur Ion Manoli notre profonde estime, affection et gratitude au moment de son anniversaire. C'est un moment de haute tension pour vous, cher professeur, et pour tous ceux qui ont été associés à votre brillant parcours.

Je me souviens encore de vous, jeune espérance prometteuse, à un moment où vous investissiez toutes vos espérances et énergie managériale dans l'avenir de la faculté des Langues étrangères à l'Université d'Etat « Aleco Russo » de Bălți. J'avais dès lors remarqué votre envergure philologique, exactitude et rigueur, diligence et raffinement, sagesse et délicatesse, capacité de communication et esprit d'organisation, expérience d'excellence et aptitudes de mise en œuvre, votre vif et passionné intérêt qui a toujours caractérisés votre style personnel.

Mon unique roman: *Les Lettres*

D'abord, j'apprécie fortement votre oeuvre scientifique au service de la lexicologie française, poursuivie avec détermination constante de chercheur et enseignant.

Vous, qui avait vu sous vos yeux apparaître et disparaître écoles, personnalités et doctrines, devenez le messenger du temps vécu d'une façon euristique. Toujours curieux, vous avez respecté le canon, mais aussi l'expérimentation textuelle caractérisant le fragmentarisme moderne.

Vous avez toujours pratiqué une critique complète, de nature linguistique, mais aussi poétique (vers laquelle vous vous êtes (re)tourné avec passion), avec des coordonnées extrinsèques et intrinsèques. Les multiples ramifications lexiques, rhétoriques, stylistiques des phénomènes philologiques ont personnalisés votre démarche investigatrice. Vos travaux sont la personnification de la philologie dans son complexité (histoire de la pensée, domaines et compétences polyvalentes, mécanismes, illustrations etc.). La récupération du poétique a fait de vous un chercheur plié sur diverses phénomènes de la littérature française, roumaine et comparée. Cette hétérogénéité est toujours amplifiée par l'étude approfondie du textuel, vers laquelle poussent les études des configurations du fond poétique originaire et moderne.

Les matériaux publiés par vous respirent une analyse de différentes perspectives, une caractérisation différenciée des phénomènes, une grande variété des concepts exploités, des déductions pertinentes, des formules qui vont vers des définitions et qualificatifs de valeur et, bien entendu, une riche côté didactique toujours abondamment illustrées.

Je salue votre parcours professionnel d'enseignant, avec une forte prise de conscience qui aboutit a une meilleure moyenne entre l'institutionnel et le personnel, le collectif et l'individuel.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Avec votre capacité de s'investir et de se mobiliser vous avez su et pu contaminer les autres, étant toujours au cœur des débats universitaires.

Formant son univers spirituel à l'école de grands linguistes (Z. I. Hovanskaya, L. I. Ilia, N. P. Pototzky, E. Gh. Rizel, G. V. Kolsanski, I. R. Galperine, G. V. Stépanov et autres), vous vous êtes approprié toujours des concepts d'analyse moderne, un équilibre partant de la recherche vers la didactique mise aux services de bien des générations de philologues moldaves. Vous vous êtes impliqué dans l'élaboration des nouvelles approches de problèmes fondés sur des méthodologies provenant des zones différentes pour les articuler de la meilleure façon. A vos cours magistraux de lexicologie, stylistique ou théorie de la littérature, la mise en thème des étudiants est toujours particulière, toujours à la recherche des voies nouvelles de pédagogie attractive.

Durant les années prolifiques de management des facultés de langues étrangères à l'Université d'Etat « Aleco Russo » de Bălți et à l'Université Libre Internationale de Moldova (des facultés de référence dans le circuit national et international) vous avez identifié plusieurs plans de convergence pour amplifier et consolider une démarche philologique complexe. Votre rôle est décisif dans la formation de plusieurs générations d'étudiants moldaves.

Votre parcours de père de famille me paraît de même exemplaire en tant que dévouement et sens de grande responsabilité. Comme vous vous êtes investi dans le parcours des enfants, vous le faites maintenant à l'égard des neveux adorés, les associant tous à une véritable atmosphère intellectuelle. Les distances géographiques n'ont que renforcé ce sentiment profond de paternité et soins généreux.

Mais, surtout et toujours, la « voie régale » par laquelle vous abordez le travail et l'existence reste la culture. Vous la trouvez partout: la culture comme bien publique, la

Mon unique roman: *Les Lettres*

culture morale, la culture de la mémoire et la cultivation des univers possibles. Dans cette postmodernité perturbée par *l'immundum*, vous continuez à lutter, tel un Don Quichotte, avec la barbarie extérieure et intérieure.

La tension vers la culture a toujours été votre épice ontologique et créatif. Etant une encyclopédie ambulante de littérature nationale et européenne, vous déclamez toujours d'une manière copieuse les poètes connus, ceux oubliés et les nouvelles espérances, faisant un travail de Sisyphe, mais tellement admiré de diffusion et vulgarisation de l'acte littéraire et de culture, nous délectant de même avec vos propres aphorismes, vers ou boutades. Depuis plusieurs décennies le monde philologique assiste au déploiement de cette synthétique illustration omniprésente dans vos conférences, vos discours et vos recherches qui sont devenus un acte de célébration de la culture.

Le Maître Manoli a et a fait de la poésie pour les petits – pour ses neveux, pour les adolescents – ces étudiants et pour les adultes – nous tous. Chez vous, le mot est devenu, comme chez O. Mandelchtamp, image et représentation verbale. Je crois que vous existez d'une manière exemplaire, cher monsieur Ion Manoli, par le Mot cosmocréateur et, tel le grand poète Nikita Stănescu, vous pouvez croire que vous « aidez à la naissance de la poésie dans l'homme ».

La culture est votre source inépuisable, votre « livre de sable » que vous reprenez avec la même ardeur que Borges : « Les mots sont des symboles qui postulent une mémoire partagée » (Borges. *Le livre de sable*). Votre crédo a été toujours celui d'Umberto Eco et de Jean-Claude Carrière – « N'espérez pas vous débarrasser des livres ». Vous êtes parmi ceux qui n'ont pas cru dans la « déshumanisation de l'art », proclamée par José Ortega y Gasset et vous avez arrivé jusqu'à voir ce concept

Mon unique roman: *Les Lettres*

dépassé. Je vous souhaite de même voir le jour où les antinomies entre les traditions et les industries seront traversées.

La scène mythique et mystique de la culture est votre milieu naturel où vous cherchez l'image narrative du monde, de vous-même, de nous tous et de chacun en particulier pour la meilleure compréhension et représentation. Par des personnalités comme vous, cher monsieur Ion Manoli, la culture va continuer d'exister (sa fiinteze) d'une façon significative et nous remercions pour cette grande leçon.

Par toute votre carrière, vous personnifiez ce qui est honneur et dignité en philologie. De la hauteur de votre âge, vous symbolisez le degré de durabilité d'une vocation véritable, en assurant ainsi, comme dit Andrei Pleșu, au futur de votre passé.

MESAJ DE FELICITARE PENTRU DL ION MANOLI CU OCAZIA ANIVERSĂRII DE 70 DE ANI DE LA NAȘTERE ȘI 50 DE ANI DE ACTIVITATE PROFESIONALĂ

***Ludmila HOMETKOVSKI,
Conferențiar universitar, doctor, ULIM***

În numele tuturor unităților didactico-științifice ale Facultății Limbi Străine și Științe ale Comunicării din cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova – Catedra Filologie Germanică, condusă de Dna Inga Stoianova, Catedra Filologie Romanică „Petru Roșca”, condusă de Dl Ghenadie Râbacov, Catedra Limbi Asiatice, condusă de Dna Kim Won Sim, Catedra Jurnalism și Științe ale Comunicării, condusă de Dl Alexandru Bohanțov, Institutul de Cercetări Filologice și Interculturale, condus de Dna Elena Prus – venim cu un mesaj de

Mon unique roman: *Les Lettres*

felicitare către Dl Ion Manoli, doctor habilitat, profesor universitar, cu ocazia frumoaselor jubilee de 70 de ani de viață și 50 de ani de activitate didactică și științifică.

Dl Ion Manoli este, fără îndoială, un adevărat pedagog și un bun filolog, este un om care și-a dedicat viața sistemului educațional și activității didactico-științifice. Astăzi Dl Profesor poate constata cu mândrie că a pregătit mulți specialiști în domeniul filologiei romanice, că limba franceză, care i-a devenit un stil al vieții, i-a dus pe discipolii Domniei sale pe toate continentele lumii. Cu certitudine, întrebând miile de foști studenți, dacă își amintesc despre profesorii lor de la facultate, numele Dlui Profesor Ion Manoli, va fi rostit de fiecare, și fiecare ne va povesti câte o istorioară din viața lor studentească legată de limba franceză și profesorul lor, rămânându-i recunoscători până astăzi.

Stimate Domnule Profesor!

Vârsta pe care o impliniți este vârsta înțelepciunii și nu este cazul să vă întristați. Înainte vor urma, cu siguranță, încă mulți ani fericiți, cartea vieții Dumneavoastră încă nu este scrisă plenar.

Lucrările semnate de Dvs. (nenumărate articole științifice, elaborări metodice, impresionantul dicționar de termeni stilistici etc.) merită toată atenția din partea savanților autohtoni și străini, colegilor, tineretului studios.

Noi, colegii de la Facultatea Limbi Străine și Științe ale Comunicării, ULIM, cei care avem ce învăța de la Dumneavoastră, Vă dorim, Domnule Profesor, sănătate, bucurie în viață, zile cu zîmbet pe buze, atitudine călduroasă din partea celor dragi, împlinirea visurilor și realizarea tuturor planurilor inițiate.

*Să plouă încet deasupra ta
Cu picături de fericire,
Să fie visul tău un zbor de împlinire...*

Mon unique roman: *Les Lettres*

*Povara vieții să-ți fie car cu sănătate...
Să-ți fie sufletul scăldat în stropi de bunătate...
Să ai oricând în drumul tău un soare zâmbitor...
Să ai alături chipuri dragi și-un înger păzitor!*

La Mulți Ani, stimate Domule Profesor!

**ION MANOLI:
UN LITTÉRATUROPHILE ET UN FRANCOPHILE
AU SERVICE DE L'UNIVERSITÉ**

***Ghenadie RÂBACOV,
chargé de cours, master en lettres
Chef du Département de Philologie Romane « Petru Roșca »***

« Aimer la littérature, c'est refuser de prendre la vie comme elle est, les choses comme elles sont, les événements comme ils viennent et les calamités comme elles sont. Aimer la littérature, ce n'est pas seulement vouloir comprendre les hommes, mais c'est aussi les transformer et se transformer ». Ce jugement de l'écrivain français Claude Roy peut être attribué à l'activité d'un littératurophile qui œuvre à la formation des jeunes spécialistes au Département de Philologie Romane « Petru Roșca » de l'Université Libre Internationale de Moldavie. Un littératurophile et un francophile qui porte le nom de Ion Manoli, personnalité notoire de l'espace roumain de Moldavie, docteur d'Etat ès lettres, professeur des universités, ancien doyen de la Faculté des Langues Etrangères de l'ULIM.

Chacun construit son propre soi en élaborant une toile de significations, un réseau de sens unique qui représente son modèle d'être. Le modèle humain de Monsieur Ion Manoli c'est

Mon unique roman: *Les Lettres*

l'esprit encyclopédique, esprit qui d'ailleurs n'est pas à la mode à l'époque où l'on met l'accent plutôt sur l'hyper-spécialisation des individus. A la longue des années, notre distingué collègue s'est formé en fonction de ce qu'il voulait être et non pas d'après l'impératif de « la mode ». D'une manière modeste qui est loin de couvrir entièrement la personnalité de M. I. Manoli, j'essayerai ici bas de dresser son portrait qui repose sur un rapport triadique entre le savant, le professeur et l'homme.

Le savant Ion Manoli s'impose comme une personnalité complexe de grand savoir. Très branché dans le domaine de la littérature française et universelle, méthodologue en matière de recherche scientifique, grand amateur de Charles Baudelaire, stylisticien raffiné, il crée sa propre Poésie, celle de sa vie, celle de l'université pour laquelle il se sacrifie. M. Ion Manoli compte parmi les savants moldaves les plus connus, à côté de Grigore Cincilei, Victor Banaru, Petru Roșca, Ana Guțu, Ana Bondarencu, Elena Prus, Ion Dumbrăveanu et d'autres. M. Ion Manoli est un des chercheurs les plus prolifiques de l'Institut de Recherches Philologiques et Interculturelles de l'ULIM où il orchestre brillamment la Direction scientifique « Linguistique et glottodidactique ». Ses nombreux articles, monographies, dictionnaires mettent en valeur son travail immense et son dynamisme qui, selon les confessions de ses collègues et disciples, le caractérisent depuis l'époque de ses études à l'université. C'est l'Homme de lettres qui met devant l'autel le Livre. Je n'ai jamais vu sa bibliothèque, mais je suis sûr que sa collection contient une montagne de publications dont la valeur est incontestable. Il s'inscrit dans la pléiade des chercheurs expérimentés qui n'ont pas « peur » de concurrence.

Le professeur Ion Manoli se distingue par une qualité inouïe de pénétrer dans la vie intérieure de ses étudiants, de voir le monde avec leurs yeux, tout en faisant preuve des qualités rares telles la responsabilité, l'esprit d'organisation, l'honnêteté,

Mon unique roman: *Les Lettres*

la bienveillance, l'abnégation, la bonhomie etc. Un professeur comme M. I. Manoli, qui s'engage dans « l'aventure » de « conquérir » le monde, parfois infranchissable, des jeunes, qui travaille sans relâche pour former de vrais spécialistes, est un spécimen rarissime. Sévère et respectueux envers ses étudiants, il parvient à faire aimer sa matière grâce à la démarche pédagogique qu'il adopte (faire des applications, donner du sens à son cours, utiliser correctement les supports didactiques etc.) soit grâce à sa propre personne (son sens de l'humour, son charisme, sa voix). L'énergie miraculeuse qu'il émane à ses étudiants de même que son talent oratoire, font l'admiration de tous.

L'Homme Ion Manoli est un collègue exceptionnel, très compétent et qui sait nous mettre à l'aise. Il se distingue par une sociabilité extraordinaire. Avec beaucoup de patience, il est toujours prêt à aider les jeunes talentueux dans leur ascension professionnelle et scientifique. Quoiqu'il laisse l'impression que sa devise de vie est *Festina lente*, il réussit à faire beaucoup plus que ceux qui se dépêchent et font tout en grande vitesse. Un célèbre proverbe dit: *Cultiver les sciences et ne pas aimer les hommes, c'est allumer un flambeau et fermer les yeux*. En d'autres mots, le savoir est inutile s'il n'est pas au service de l'homme. Le savoir disséminé par Monsieur le Professeur n'est point inutile car il imprime du sens à la mission éducative de notre département qu'il aime passionnément.

A l'occasion d'un double anniversaire que célèbre M. Ion Manoli (70 ans depuis sa naissance et 50 ans d'activité pédagogique), les professeurs du Département de Philologie Romane « Petru Roșca » expriment leurs meilleurs sentiments de gratitude, de respect et de profonde reconnaissance pour sa contribution précieuse dans la promotion de la science et des valeurs francophones. Merci d'être attentif aux soucis et aux problèmes du Département, de la Faculté et de l'Université.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Merci d'être toujours à côté de vos étudiants et de vos collègues. Toutes nos félicitations *ab immo pectore*, Monsieur le Professeur ! Que le bon Dieu vous protège, on a vraiment besoin de vous.

UNE CARRIÈRE PRODIGIEUSE DE 50 ANS... !

Entretien de M. Victor Untilă, maître de conférences, docteur en philosophie, vice-directeur de l'ICFI, ULIM avec M. Ion Manoli, docteur d'État ès lettres, professeur universitaire, ULIM à l'occasion de son LXX-ème anniversaire

1. **Victor Untila:** *M. Le Professeur, à l'occasion de cet bel anniversaire et d'une carrière prodigieuse de 50 ans je voudrais vous adresser tout premièrement mes félicitations et meilleurs voeux ainsi que quelques questions, qui auraient la mission de dévoiler en plus votre personnalité, vos succès exceptionnels et un parcours intellectuel à envier. En jouant sur la célèbre phrase – Et s'il était à refaire ..., Vous referez votre chemin ...?*

Ion Manoli: Merci de votre félicitation, merci de votre sincérité collégiale et de votre attitude généreuse à l'égard de moi, et de mon anniversaire.

Je dois vous avouer qu'après cette date je reprends l'attente d'un nouveau départ.

L'idée de se faire professeur d'école, puis professeur universitaire m'est venue après avoir terminé l'École Pédagogique de la ville d'Orhei (1958-1960). Puis suivirent les années d'études dans des Universités du monde: Bălți, Moscou, Kiev, Montpellier, Paris, Bucarest, etc.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Et s'il était à refaire, je deviendrais... professeur universitaire. Seul lui, en compétition avec le prêtre de l'église, a la possibilité de monter à la chaire pour dire sa prière scientifique pour le culte de la stylistique, de la littérature, de la linguistique. „La prière est la forme oratoire de l'âme” – disait André Gide. La prière universitaire est le contact permanent avec un public spécifique, avec les jeunes, voilà pourquoi l'apologie scientifique doit être sincère, véritable. Elle est obligée d'exprimer le mouvement de l'esprit et du sens. C'est une vocation, si vous voulez. Certainement, je voudrais recommencer... C'est de la naïveté en marche.

2. **Victor Untila:** *Derrière une longue et prodigieuse carrière, distinctions et titres obtenus: docteur d'État, Professeur universitaire, Doyen de faculté, vous vous sentez plus – savant, professeur ou manager ?*

Ion Manoli: Il est vrai que j'ai eu une longue vie dans ma carrière pédagogique *stricto modo*, presque aussi longue dans l'administration d'une faculté des Langues et Littératures étrangères et bien sûr il fallait **écrire** pour maintenir à vif mon titre de chercheur en philologie. Dans cette triade j'étais un pivot, un noyau et une... fève. Mais avant tout je me sentais professeur: « *C'est là que j'ai vécu des voluptés calmes* », dans la salle d'études, devant eux, devant les yeux largement ouverts des étudiants. C'est là qu'il fallait « se montrer ». Je voulais être un univers, un théâtre à un seul acteur, un metteur en scène et bien sûr un interprète. J'avais peur de ne pas tricher. Il fallait se préparer attentivement pour les classes théoriques et pratiques. Je n'ai jamais eu d'assistants. Jamais. J'ai eu des cours universitaires à envier. Jugez vous-même:

- Histoire de la littérature univernelle: civilisations grecque et romane;

Mon unique roman: *Les Lettres*

- Histoire de la littérature française (XIX-e et XX-e siècles);
- Stylistique française;
- Rhétorique: Technicités de l'élocution. À l'heure actuelle j'essais de faire un peu de journalisme:
- Techniques de la rédaction des textes journalistiques;
- La théorie et la pratique du discours. Bien sûr qu'il fallait écrire des manuels, des monographies, des articles, des tablettes. Je les ai écrits.

3. **Victor Untila:** *D'ailleurs, à propos des appréciations et distinctions. Quelle est l'appréciation la plus chère adressée à travers les années de votre activité ?*

Ion Manoli: Appréciations... Distinctions... Médailles... Décorations... Vous vous servez des notions qui me sont peu connues. Je ne saurai jamais leurs secrets, je ne comprendrai jamais à quel moment de la vie et pour quel mérite vient une distinction ou une médaille. Mais il faut que je l'avoue: j'ai eu une grande chance dans ma vie d'avoir une phrase-médaille de la part de notre poète national, Grigore Vieru. Sur la première page de son livre "**Acum și în veac**" (Aujourd'hui et à jamais) il m'a écrit: „*Fratelui Ion Manoli pe care-l cunosc de două mii de ani și tot atâta vreme și mi-e drag*" (27.12.2001), („À mon Frère Ion Manoli que je connais depuis deux milles ans et pour lequel, depuis, je porte toute mon affection"). C'est vraiment une très chère décoration que nulle autre personne dans ce monde n'en aura plus.

Une autre „décoration" vient de la part de mes chers étudiants. Alexandru Crăciun, I-ère année (2004) m'a écrit: « *Gratitude et reconnaissance pour vos leçons de performance en littérature universelle* ».

Mais en réalité la plus grande décoration qui m'a été décernée par Dieu, c'est ma Vie que j'ai vécue tantôt en

Mon unique roman: *Les Lettres*

montant, tantôt en descendant... Merci, Dieu, pour cette palme honorifique.

4. **Victor Untila:** *Le propre de l'homme est le comparatisme - comparer constamment. Mais entraîné par ce processus nous finissons par perdre de vue notre propre identité, nos rêves et notre perspective personnelle, et prendre des décisions et évaluer nos capacités et nos performances par rapport aux autres. En distinguant **comparer à** et **comparer avec** Vous préférez vous comparer comment ?*

Ion Manoli: J'apprécie votre subtilité linguistique et provocatrice. Si je me rappelle bien *comparer à* se dit plutôt quand on veut trouver un rapport d'égalité. *Comparer avec* se dit plutôt quand on confronte, quand on recherche les dissemblances et les ressemblances. Il y a encore *se comparer*. A travers les années je n'hésitais pas à m'en servir de toutes les trois formes, mais je veillais toujours à la manière de le faire – **attentive** et **prudente**, qui est mère de sûreté. L'homme est un comparatiste en marche: il est dans la rue, il voit une femme blonde... et il compare; il est à Paris sur la Tour Eiffel, il contemple Paris du vol d'oiseau et il compare; il est dans une librairie, et il fait son choix d'un nouveau livre en comparant... Je pense qu'il compare tout pour ne pas perdre son identité. Il croit qu'il fait son meilleur choix comme résultat des comparaisons.

Je me rappelle des moments où j'expliquais aux étudiants la typologie des comparaisons (plan stylistique). Les comparaisons traditionnelles sont connues par la plupart des gens. On connaît: *fier comme un coq; fier comme un hidalgo; fier comme un Ecossais; fier comme Artaban* et que d'autres. Mais tout d'un coup on annonce qu'on pourrait être *fier comme un pou sur l'épaule d'un prêtre* ou *être fière comme une galère* et l'attention deviennent plus sensible. L'essentiel dans la comparaison

Mon unique roman: *Les Lettres*

comme dans la métaphore est souvent un « je ne sais quoi » qui échappe au plus subtile des sentiments. Si pendant l'explication du mécanisme de la comparaison me viennent d'autres comparaisons absolument individuelles, alors mon identité gagne et je gagne l'esprit de l'étudiant, dans le cas contraire « je suis mortel comme tous ». Bien sûr que les performances viennent comme suite des milles et milles comparaisons. Quel que soit le degré d'explication, il y a comparaison lorsque les deux termes (le comparé et le comparant) sont exprimés dans une proximité suffisante. Dans la vie ordinaire on *compare* à et on *compare avec*. A en croire André Breton, « *comparer deux objets aussi éloignés que possible l'un de l'autre, ou, par tout autre méthode, les mettre en présence d'une manière brusque et saisissante, demeure la tâche la plus haute à laquelle la poésie puisse prétendre* ».

5. **Victor Untila:** *Les statistiques affirment que les Lettres en général sont en disgrâce, les mots désormais n'ont plus les sens établis, les livres sont remplacés par toutes sortes d'écrans, le Logos, parait-il, est dénaturé, perverti. Croyez-vous toujours dans le pouvoir du Mot, des Lettres ? comment pourrait-on revigorer leur apprentissage ?*

Ion Manoli: J'ai déjà abordé ce phénomène, j'ai écrit sur l'indifférence de l'homme moderne à l'égard du Mot qu'il emploie. Les grandes pensées liées à ce phénomène sont nombreuses et les plus relevantes me viennent à l'esprit:

Avant tout c'était la Parole (La început a fost Cuvântul)/L'Évangile selon Jean/.

Car le Mot c'est le verbe, et le Verbe c'est Dieu (V.Hugo).

Dans les années '20 du XX-ème siècle un grand poète russe Nicolai Gumiliov (1886-1921) a écrit un poème-hymne au Mot, à la Parole, à la Grandeur du Mot. C'est un heureux moment de se rappeler ce poème:

Слово

В оный день, когда над миром новым

Бог склонял лицо Свое, тогда
Солнце останавливали словом,
Словом разрушали города.

И орел не взмахивал крылами,
Звезды жались в ужасе к луне,
Если, точно розовое пламя,
Слово проплывало в вышине.

А для низкой жизни были числа,
Как домашний, подъяремный скот,
Потому что все оттенки смысла
Умное число передает.

Патриарх седой, себе под руку
Покоривший и добро и зло,
Не решаясь обратиться к звуку,
Тростью на песке чертил число.

Но забыли мы, что осиянно
Только слово средь земных тревог,
И в Евангелии от Иоанна
Сказано, что Слово это — Бог.

Мы ему поставили пределом
Скудные пределы естества,
И, как пчелы в улье опустелом,
Дурно пахнут мертвые слова.

Des années passent, et un autre poète, d'un autre coin du monde soucieux toujours de la même trahison du Mot nous laisse un poème-inquiétude. Il s'agit de Vasile Levițchi (1921-1997), poète roumain de Bucovine. Il a intitulé son poème « Pentru când

Mon unique roman: *Les Lettres*

trădezi cuvântul » (Ce qui arrive quand tu trahis le Mot), que
voici:

E mort cuvântul iubire
Cînd iai în deșert cuvântul,
E moartă pretinsa trăire
Și nimeni nu-ți caută cîntul.

Poate nu știi, ci doar ți se pare,
Poate crezi, dar mai stai la'ndoială,
Poate minți că te doare,
Poate singur ești ceea ce te înșală.

Și n-au rod înfloririle tale,
Prinosul întreg îl dai în vamă,
Tot ce zidești se prăvale,
Tot ce'mplinești se destramă.

Soarele-i rece, roua-i fierbinte,
Un ram de-l atingi – se usucă,
Tot ce-n-dragești - te minte,
Tot ce rîvnești e nălucă.

Șoaptele zgîrîie, foșnetul țipă,
Lumea senină o vezi mohorîță,
Tot ce aduni e risipă,
Tot ce mîngîi se'ntărită
Cuvântul jucat se răzbună,
Nimic din ce cînți nu-ți vrea cîntul,
Nimic din ce suni nu răsună
Atunci cînd trădezi cuvântul.

Alors suite à la lecture de ces poèmes on s'aperçoit que le
problème de l'indifférence et de la trahison du Mot,
caractéristiques pour les temps modernes, est un problème

Mon unique roman: *Les Lettres*

d'hier, mais aussi d'aujourd'hui.

Mensonge et hypocrisie, illusions et rêves, tromperie et invention fausse, duplicité et pharisaïsme, tartufferie et poutinerie... Bon Dieu que de binarismes... Le Mot se sent fatigué à l'époque moderne. Il ne résiste plus, et alors la tricherie fait son devoir. A se rappeler la lutte de Jean-Paul Sartre contre la filouterie du Mot. Cette lutte a duré toute sa vie.

Mais le pouvoir du Mot reste. Tout dépend de celui qui le prononce, l'emploie, le sémantise.

Le pouvoir de M. Eminescu, et de ses paroles « *Suntem români și punctum!* » (Nous sommes roumains – Dixi!) restent incontestables. Bien sûr que je crois encore dans la puissance et la grandeur du Mot. Être nihiliste c'est facile. Mais aucun pouvoir ne pourrait abolir les mots de Proust et de Gide, de Camus et Malraux, d'Eluard et de Sartre, d'Ormesson et Derrida... Le dernier croyait trop aux forces de l'écriture et à la magie du Mot. Sa passion absolue pour la langue française, lui le «monolingue», lui interdisait tout relâchement de l'expression. Jacques Derrida aura été avant tout un philosophe de la langue française (d'ailleurs comme Gide et Sartre). Il s'amusait et s'étonnait d'être à la fois l'auteur français contemporain le plus traduit dans le monde - et le plus intraduisible tant il avait su mobiliser toutes les ressources les plus secrètes du français. Rare philosophe n'aura été autant écrivain.

Heureusement le pouvoir du Mot ne disparaîtrait jamais. Voilà pourquoi je crois encore dans le pouvoir de leurs écrits: de Roland Barthes, Paul de Man, Paul Valéry, Michel Foucault, Louis Althusser, Edmond Jabès, Sarah Kofman, Gilles Deleuze, Emmanuel Levinas, Maurice Blanchot, Jean-François Lyotard et bien d'autres. Ils ne sont plus mais leurs Mots vivent grâce à leur vérité.

Mon unique roman: *Les Lettres*

6. **Victor Untila:** *Un domaine par excellence le vôtre est la stylistique. Partant de l'affirmation classique que le style c'est l'homme même, pouvez vous affirmer qu'il y a un style Manoli dans la linguistique, la pédagogie, le management universitaire ?*

Ion Manoli: Buffon a été génial en disant que le style c'est l'homme même. Il y en a des dizaines de vocables comme *écriture, expression, langage, rhétorique, phraséologie*, mais celui-ci est fondamental et il me semble universel. Paul Valéry disait: « *Le style résulte d'une sensibilité spéciale à l'égard du langage. Cela ne s'acquiert pas ; mais cela se développe* ». Dans la conception valéryenne on pourrait affirmer avec modestie qu'il y a un style Manoli dans la linguistique comme dans la pédagogie et dans le management universitaire aussi.

Dans le plan linguistique on pourrait admettre une trace stylistique qui pourrait me caractériser: j'ai consacré plus de 40 ans à l'étude de *la néologie stylistique, au néologisme d'auteur*, à la recherche du secret d'un vocable qui n'existe pas..., mais qui existe en réalité. C'est un peu abracadabrantesque. Des mots comme *nostalgérie* (H.de Montherlant), *tintinnabulaille* (A.Stil), *brouchtoucaille* (R.Queneau) doivent être repris, commentés, expliqués linguistiquement. Puis les lexicographes.. Puis les aimer et les enseigner: C'est tout un art, c'est du style.

Dans la pédagogie, dans le processus de l'enseignement il faut avoir du style, sans lui le public s'ennuie très vite, et la catastrophe professionnelle vient. Quand un étudiant commence à bâiller à se décrocher la mâchoire, cela veut dire que le style est ennuyeux. Dans la pédagogie il faut être enseignant, psychologue, sociologue, linguiste et ... stylisticien.

Dans le management universitaire un administrateur sans style est un monstre. Etre monstre surtout parmi les jeunes c'est la faillite. Celle-ci vous amène à un échec complet. L'autorité d'un patron ne doit jamais faire corrélation avec l'antagonisme.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Un manager universitaire est à la fois un professionnel, un artisan qui aspire toujours à obtenir une place parmi « Les grands patrons ». Sans style c'est impossible d'y occuper une place honorable.

7. **Victor Untila:** *Restant toujours dans la stylistique, votre Dictionnaire des termes stylistiques reste(ra) une source de référence. Qu'apportez-vous de neuf par cet ouvrage ?*

Ion Manoli: Presque rien de neuf. Tout simplement par cet ouvrage j'ai voulu contredire Michel Arrivé qui avait déclaré que la stylistique comme science était morte. C'était une déclaration sans preuves et sans avenir. La stylistique définie au commencement du XX-ème siècle par Charles Bally (1865-1947) le disciple de Ferdinand de Saussure (1857-1913) est aujourd'hui une discipline philologique indépendante avec son objet d'étude, ses méthodes de recherches avec son appareil terminologique. Ce dernier n'est pas encore complètement défini, il n'est non plus décrit exhaustivement. Il fallait faire une tentation. Il fallait oser. J'ai eu le courage de faire ce pas. C'est aux élèves, aux professeurs en lettres, aux étudiants de s'y prononcer. Je me rappelle à ce sujet une boutade de Oscar Wilde: « *Il n'existe pas de livre moral ou immoral. Les livres sont bien ou mal écrits. C'est tout* ». Notre dictionnaire est un livre de conseils et puisque l'homme a toujours besoin de bien parler, de bien écrire, de bien commenter un discours, alors il doit ouvrir ce livre...

8. **Victor Untila:** *Par quel(s) terme(s), figure(s) de style pouvez vous caractériser le système éducatif de notre pays ? la République de Moldova en général ?*

Ion Manoli: C'est avant tout un *palimpseste*, un manuscrit sur lequel on écrit et on efface et on trace de nouveaux

Mon unique roman: *Les Lettres*

galimatias (comme figure). Le système d'enseignement de chez nous c'est un éternel manuscrit où viennent fixer leurs « idées géniales » les médiocres, ratés et fatigués mentaux. Exception : l'actuel ministre de l'éducation, l'intellectuel Mihai Şleahitiçi (Et je me demande pour combien de temps il va résister ?!).

Autre figure stylistique qui convient parfaitement à caractériser la situation dans le domaine de l'éducation c'est la *métastase* par laquelle le sujet rejette sur le compte d'autrui ce qu'il est forcé d'avouer sincèrement lui-même. En grammaire stylistique l'emploi d'un temps à la place d'un autre exigé par la logique de la phrase est une métastase temporelle. La métastase dans l'éducation fait tâche d'huile.

Et enfin il y a encore une figure qui est la leur: *l'afféterie* qui est une recherche exagérée dans les manières et dans le langage. C'est dans le but de cacher la vérité qu'elle est largement employée. *L'afféterie* se caractérise par un effort constant à plaire: l'année passé l'histoire comme discipline scolaire s'appelait *Histoire complexe*, puis vient un autre nom plaisant aux autres: *Histoire universelle*, puis suit *l'Histoire des roumains*, puis vient *l'Histoire des Histoires...* Elle vise à plaire cette figure, mais elle manque de naturel pour y parvenir.

Les *antonymes stylistiques*, les *antithèses*, les *parallélismes*, *l'inflation du style*, toutes ces figures peuvent facilement être actualisées pour mieux décrire notre Tour de Babel.

9. **Victor Untila:** *Du sommet de votre expérience de vie et celle professionnelle quelles seraient d'après vous les trois impératifs de notre époque pour construire non pas le meilleur des mondes possibles mais, au moins, un monde (un pays) meilleur ?*

Ion Manoli: Oh, les impératifs d'une époque... Avant tout il faut que je remarque les étapes historiques qui se sont

Mon unique roman: *Les Lettres*

succédées l'une après l'autre durant une vie de l'homme que je suis:

- la deuxième guerre mondiale;
- l'annexe de la Bessarabie par la Russie (1812), puis par l'Union Soviétique (1940);
- la famine provoquée par le stalinisme (1946-1950);
- la déportation de l'élite du pays, son massacre (1940; 1949 ; 1952);
- l'époque dictatoriale de Staline, de Brejnev... du communisme;
- la chute du colosse de l'Empire soviétique (1989-1992);
- la Pérestroïka dépendante de l'histoire des époques de 1812, 1917, 1940...
- la docilité aveugle devant la Russie... (durant deux siècles).

Bref, *on nous a laissé tel un arbre dont a coupé les branches* (P.Beard).

Pour nous, les Roumains de Bessarabie, la chute ne cesse point encore.

Bien sûr que nous avons besoin de quelques impératifs pour changer le désastre en lumière, le rêve en réalité et ... les ennemis en frères. Ce sont, à notre avis, les suivants:

- 1) Reconnaître qu'il n'y a pas d'autres axiomes que celle unique de M. Eminescu: *Suntem români și punctum !* (Nous sommes Roumains: Dixi!);
- 2) Il n'y a pas d'autre voie que l'une seule: devenir partie intégrante de l'Europe, être avec l'Europe, penser Europe, travailler comme l'Europe;
- 3) Le monde politique de chez nous est mort. Vive le nouveau monde. À la suite peut être qu'on pourra construire un monde et un pays meilleur. Eluard a répondu à cette question encore en 1951:

Mon unique roman: *Les Lettres*

Une loi vieille et nouvelle
Qui va se perfectionnant
Du fond du cœur de l'enfant
Jusqu'à la loi suprême.

10. **Victor Untila:** *Mythes, rêves, gestes, formes, figures, couleurs, nombres vous sont chers, connus. Vous les employez dans vos conférences. Lesquels ont un caractère primordial ?*

Ion Manoli: Tous ces termes peuvent être réunis sans grande réticence sous un seul vocable – Symboles. À ce sujet dans la lexicographie des langues romanes on a assez grand nombre des dictionnaires et des études fondamentaux. Il suffit qu'on y cite une seule source celle de Jean Chevalier et Alain Gheerbrant Dictionnaire des symboles, éd. originale 1969. (Éditions Robert Laffont, S.A. et Éditions Jupiter, Paris). Ce dictionnaire a été traduit et en roumain (Édition Polirom, 2009), grâce à un groupe de traducteurs professionnels.

J'ai eu toujours affaire à tout ce qui passe dans la langue, dans le style, dans la littérature, Tout cela n'est que symbole selon la heureuse formule de W. Goethe (Le Second Faust, V). Comment enseigner Baudelaire et son homme « *qui passe à travers des forêts de symboles* » ? La symbologie littéraire exige toujours d'aborder thématiquement le sujet.

Puis on est né et on vit dans le monde balcanique. Le balcanisme c'est une mythologie à part, d'ailleurs peu étudiée. Comme exception on pourrait citer l'ouvrage de Doina Ruști, Dicționar de teme și simboluri din literatura română (București, Univers Enciclopedic, 2002).

Le symbole – le symbolisme – la symbologie est le moteur de toute nation, l'artillerie de l'intelligence de la nation et bien sûr le secret à déchiffrer.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Le symbolisme de la littérature française c'est un sujet à part, d'ailleurs unique au monde.

11. **Victor Untila:** *Hier, Aujourd'hui et Demain comment vont-ils dans votre vie ?*

Ion Manoli: « *Jadis et Naguère* » (Paul Verlaine), « *Acum și în veac* » (Grigore Vieru), « *Demain* » (Robert Desnos), « *Aujourd'hui* » - un thème éternel dans la philosophie comme dans la littérature. Probablement qu'il faut faire une distinction « Hier » dans l'histoire, « Hier dans la littérature », « Hier » dans la vie d'un homme...

« Hier » dans l'histoire de chez nous c'était Staline, c'était la famine des années 46-47, c'étaient plusieurs déportations des familles moldaves en Sibéries. Hier c'étaient les kolkhozes et ... les communistes. On restait tacitement à l'attente de la mort de celui qui était appelé « le plus grand »: un Kruchciou, un Brejnev, un Cernenko, un Andropov et que d'autres encore. Ils mourraient, mais le miracle ne se produisait pas. On attendait « demain ».

« Hier » dans la littérature française est heureux. Depuis la Cantilène de Sainte Eulalie, la Vie de Saint Alexis, jusqu'à Colette et Marguerite Yourcenar, Eluard ou Queneau, en passant par la littérature de La Rochefoucault, Pascal et La Bruyère, par Ronsard et par Apollinaire, la littérature française s'étend sur plus de mille ans, toujours fidèle, toujours nouvelle, dans la gloire de la langue française. C'était hier, mais c'est aujourd'hui en même temps.

Aujourd'hui j'analyse tout ce que j'ai fait hier, et je pense à ce que je ferai demain.

Aujourd'hui je fais une prière-remerciement à Dieu et à la Sainte-Marie pour la journée d'hier, mais aussi pour celle de demain.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Dieu merci que ce cercle miraculeux « *Aujourd'hui – Demain* » soit clos, sans aucune rupture (pour le moment).

Le meilleur poème ayant ce thème appartient à Robert Desnos. Il porte le titre « *Demain* ». Voici au moins un quatrain:

Âgé de cent mille ans j'aurais encore la force
De t'attendre, ô demain pressenti par l'Espoir.
Le temps, vieillards souffrant de multiples entorses,
Peut gémir: le matin est neuf, neuf est le soir...

Il s'agit d'un grand thème universel... « *Demain* » me sauve, car sa splendeur « *nous prouve toujours que nous vivons au présent* ».

12. Victor Untila: *Êtes-vous riche ou pauvre aujourd'hui ?*

Ion Manoli: D'après le nombre de livres, auteurs, études linguistiques et littéraires, éditions en miniature, dictionnaires du monde entier (tout a été acheté au temps d'antan), je suis un riche, un richard. D'après l'argent que j'ai comme économie dans des banques je suis un pauvre, un aumônard dans la terminologie de Jean-Paul Clébert (Paris insolite). Il est vrai, je ne suis point un mandigot, un flaire-poubelle, un ramasse-miettes, mais je connais la torture surtout quand on veut s'acheter des éditions nouvelles. En ce moment-ci j'étouffe à cause d'être aborigène de ce beau pays. C'est peut-être l'unique moment-choc de ma vie: être professeur universitaire dans un pays européen et ne pas pouvoir s'acheter des livres nécessaires. C'est honteux, horrible, misérable, étourdissant...

13. Victor Untila: *Alors vous vivez dans la misère ?*

Ion Manoli: Non, ce n'est pas ça. Chez nous il y a une misère spécifique:

- le professeur ne peut pas s'en acheter les livres aspirés pour faire mieux son devoir;

Mon unique roman: *Les Lettres*

- le paysan ne peut pas labourer sa terre qu'il aime chèrement à cause des prix exorbitants (O brazdă în Moldova costă cel mai scump de pe planetă);
- la femme ne peut pas mettre des enfants au monde pour son pays, et alors elle s'en va faire « son métier » pour la Turquie, la Grèce, l'Italie (Mă duc să nasc în Italia, în Spania...);
- l'enfant orphelin (car ses parents sont partis au monde pour gagner leur pain) est élevé par des grands-parents impuissants et nostalgiques... Cette énumération de la misère est sans fin.

14. **Victor Untila:** *Quel vers baudelairien (poème, quatrain, syntagme) vous considerez immortel, universel, dit « à tout jamais » ?*

Ion Manoli: Je ne sais pas si c'est une coïncidence ou si c'est de la magie de M. Untilă d'avoir une question sans le chiffre blâmé 13. Une chose est certaine: Charles Baudelaire (1821-1867) est le poète génial de la poésie française, mais aussi de la littérature universelle. Il a eu dans sa vie une minute de gloire, un siècle d'agonie pour qu'il ait enfin l'immortalité et l'éternité. Rappelons ici la vue de Paul Valéry: « *Avec Baudelaire la poésie française dépasse les frontières nationales pour devenir universelle* ».

Chez Baudelaire tout poème est éclairé par des rayons de génie. Il suffit qu'on dise, qu'on chuchote ou qu'on exclame:

*Homme, nul n'a sondé le fond de tes abîmes;
Ô mer, nul ne connaît tes richesses intimes...*

(L'Homme et la mer)

*ou: Il est des parfums frais comme de chairs d'enfants,
Doux comme les hautbois, verts comme les prairies...*

(Correspondances)

ou: Sois sage ô ma Douleur, et tiens-toi plus tranquille...

(Recueillement)

Mon unique roman: *Les Lettres*

ou: ... *et l'Angoisse atroce, despotique,*
Sur mon crâne incliné plante sont drapeau noir./ (Spleen)

Les « Fleurs du Mal » doivent être reconnues comme les bijoux parfaits de la pensée humaine. Ses vers sont comme des vases communicants entre l'Univers réel et celui Imaginaire, comme signes de communications avec les civilisations d'autres planètes.

Je suis heureux, peut-être le plus heureux universitaire du monde, car j'ai réussi à travers des années convaincre des générations et des générations que Baudelaire est l'unique Poète qui a su et qui a pu dialoguer avec Dieu et Satan ayant un seul but: sauver l'Homme. J'espère qu'il a réussi, car le XXI-ème siècle serait en exclusivité le siècle de Jésus Christ.

Si quelqu'un me demande que je dise la meilleure citation à l'adresse du « poète maudis », j'aurais dit: C'est un poète immense de l'âme cachée, il est le plus experte chirurgien de l'Angoisse, de la Douleur et du Désespoir.

Pour que la quatorzième question ne soit plus liée au nom de Baudelaire je devine votre pensée et je réponds sur le champ: *Quel est le poème que vous préférez de Baudelaire ?* – C'est « Le goût de Néant », suivi du poème en prose « Un émisphère dans une Chevelure » (17).

La phrase géniale du poète:

*J'ai pétri de la boue et j'en ai fait de l'or. Glorifier le culte des
images (ma grande, mon unique,
ma primitive passion).*

15. **Victor Untila:** *La littérature qu'est-ce qu'elle signifie pour vous ?*

Ion Manoli: C'est la mer à boire, c'est à surmonter le pic Kilimandjaro sans grand équipement, c'est... un antipoison

Mon unique roman: *Les Lettres*

contre le temps et l'oubli. Il y a peut-être plus de mille définitions scientifiques et métaphoriques de l'objet de la littérature. Les grands maîtres du monde entier s'y sont prononcés en laissant voir que chacun à son aise et à son talent donne la meilleure, la plus précise, la plus ample définition du terme. Je ne cite que quelques noms: Goethe, Mihai Eminescu, Andrian Marino, Tzvetan Todorov, Paul Valéry, Roland Barthes, Derrida, Eugen Simion, Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija... Mais la meilleure définition à notre avis appartient à Jean d'Ormesson: « *Cette immense machine à changer le monde ét à le rendre plus beau: la littérature* ».

On pourrait vivre sans littérature, sans livres – mais on vivra moins bien. Impossible de s'imaginer une enfance sans livres, sans navires, sans pirates et sans trésors, sans mythes et sans contes. Les livres sont comme les voyages: ils ouvrent des vies nouvelles. Ils sèment des rêves pour que l'Homme les réalise.

L'âge d'or de la littérature s'est achevé sous nos yeux. Les géants et leurs noms: Marcel Proust, André Gide, P.Claudiel, P.Valéry, Sain-John Perse et tant d'autres. Je ne cite que des noms français. Mais la grande littérature universelle connaît beaucoup d'autres noms. Pas de pommier qui ne donne des fruits, pas d'année et d'époque sans grand écrivain ou poète.

16. **Victor Untila:** *Dernière question: Vos amis, vos enfants, vos proches comment vont-ils célébrer votre anniversaire ?*

Ion Manoli: Moi, je suis aussi curieux à ce sujet. À vrai-dire je ne sais pas... Mais une chose est certaine: ce jour-là je serai un petit Roi, un grand-père gâté par les voix sincères de mes neveux, un père salué de Londres par ma fille, et bien sûr ma femme qui me dira obligatoirement: *Non, mon âme jamais de toi ne s'est lassée.*

Mon unique roman: *Les Lettres*

17. **Victor Untila:** *Si vous voulez remercier quelque(s) personne(s) qui a (ont) joué un rôle décisif dans votre vie, quels seront vos remerciements que vous allez métaphoriser ?*

Dacă ar fi să aduceți mulțumiri cuiva, care a făcut, a jucat un rol decisiv în viața Dumneavoastră, apoi care ar fi numele acestuia/acestora și care ar fi metafora mulțumirilor?

Ion Manoli: Ași putea desigur evoca nume și nume ... nume de profesori, nume de rezonanță științifică, nume de prieteni, care merită plecăciunea sinceră a mea.

În cadrul acestui interviu mă voi limita doar la câteva nume. N-am mulțămuit așa cum ar fi trebuit s-o fac părinților mei: Mamei Lisa și Tatălui meu – Zosim. Nu le-am luat niciodată palmele lor crăpate și pline de durere în mâinile mele, n-am mângâiat niciodată ridurile de pe fețele lor, care apăruse și din cauza mea, nu i-am lăsat să se uite în urma mea când plecam „pe drumuri mari”, îi alungam mai repede după poarta casei... Ce rău îmi pare acum... Dar simt grija lor venită din ceruri, teama lor ca nu cumva să mă poticnesc, ca nu cumva cineva să mă lovească rău. Și în lacrimi de durere și nostalgie nestinsă tot îmi amintesc de ei și le mulțumesc pentru o viață atât de lungă.

A doua persoană, care merită să adun toată stilistica slovei de mulțămire, este doctorul meu, chirurgul cu bisturiul de aur, domnul Aurel Bătrânac, care la 8 martie 2008 mi-a schimbat ziua de naștere: mi-a salvat inima și mi-a salvat și viața. Este Chirurgul, este Omul, este Personalitatea care face miracole de milioane. Eu doar atât pot să-i spun: Vă iubesc, doctore Bătrânac, ca pe un frate, ca pe unicul copil al meu... ca și pe inima pe care mi-ați salvat-o.

Și o a treia persoană, căreia eu îi aduc mereu mulțumirea sinceră și recunoștința profundă este academicianul Andrei Galben, Rectorul Universității Libere Internaționale din Moldova,

Mon unique roman: *Les Lettres*

unde eu mi-am găsit în ultimii ani liniștea sufletească și spațiul luminos de activitate științifico-didactică.

Mulțumesc acestui Om care mi-a dat și îmi dă încrederea în ziua de mâine, care neapărat va veni.

17. **Victor Untila:** *Avez-vous un poème, un quatrain, un vers quelconque de la littérature roumaine que vous admirez le plus ? Aveți un poem, un catren, un vers din literatura română de care nu puteți să Vă despărțiți niciodată?*

Ion Manoli: Da, este vorba despre PSALM-ul lui Nicolae Dabija, pe care ași dori să-l reproduc integral aici pentru ca cititorul să se convingă cât îi datorăm încă lui Dumnezeu:

PSALM

Nu am Doamne nimic, și-s bogat.
Sunt Doamne cel mai bogat, că te am.
Cu fiecă mugur ce iese din ram – Te-am aflat,
Cu cerul ce-mi intră în casă pe geam!
Nu te supăra, Doamne, că port roua-n gene,
Că cel mai fericit am fost, fără să știu:
Când sfâșiat eram de fiare în arene
Tu mă strângeai la pietu-Ți, ca pe-un fiu...

Și ce ușoare-s lanțurile grele
In locul unde lacrimile mele
Se întâlnesc cu râurile Tale!
Dixi!

18. **Victor Untila:** *En Vous remerciant pour cet entretien dévoilant et divulguant votre personnalité j'oserais vous faire une dédicace en vers. Même si ce n'est pas de Beaudelaire, cela vient de tout mon cœur et de mes considérations les plus sincères:*

*Rester jeune quel que soit son âge,
c'est ne pas se résigner,
ne pas céder à l'amertume d'avoir échoué,
ni à l'autosatisfaction d'avoir réussi.
C'est bannir les "c'était mieux avant",
"c'est de pire en pire"
c'est ne pas perdre sa faculté à s'enthousiasmer,
être riche de son expérience sans être blasé,
tirer l'aspect positif de chaque événement,
conserver un esprit vif et créatif.
C'est aussi garder foi en soi et en l'avenir
et donner confiance aux plus jeunes,
les inciter à être audacieux
comme vous l'étiez à leur âge...
Chaque époque est porteuse de problèmes
mais aussi de richesses et de perspectives.
Rester jeune c'est se réjouir d'aujourd'hui
sans regretter hier
et sans craindre demain ...*

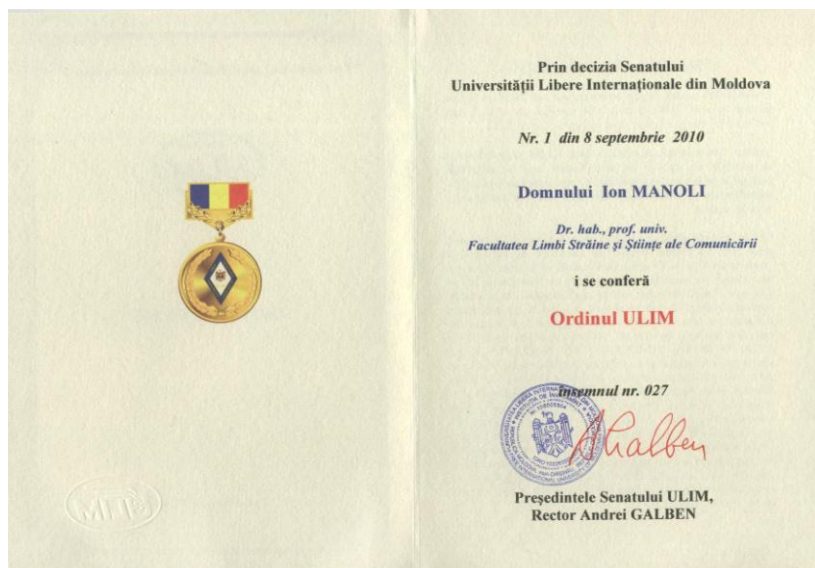
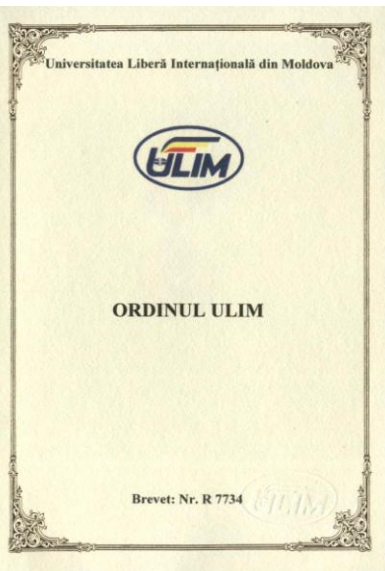
Mon unique roman: *Les Lettres*

Descrierea Ordinului ULIM

Ordinul Universității Libere Internaționale din Moldova a fost instituit în anul 1999. În anul 2009 modelul distincției a fost perfectat în corespundere cu noua redacție a Cartei ULIM.

Ordinul este conferit de către Senatul ULIM personalităților remarcabile din țară și de peste hotare care au contribuit esențial la propășirea universității în plan educațional, științific, organizatoric și economic, promovarea valorilor europene și general-umane.

Ordinul este din alamă acoperită cu un strat de aur de 2,0 microni, titlul 990⁰, de formă circulară cu diametrul de 30,0 mm și grosimea de 3,0 mm. Pe contur are bordură de 1,5 mm. În mijloc este montat un romb în poziție verticală cu dimensiunile 22,0 x 12,0 mm, flancat de o coroană de lauri. Rombul are pe contur bordură din email de culoare albastră deschisă de 2,0 mm lățime, delimitată de chenar metalic auriu cu lățimea de 0,25 mm. Pe suprafața bordurii, pe verticală, se citește cu litere aurii FREE INTERNATIONAL UNIVERSITY OF MOLDOVA. Partea interioară a rombului este acoperită cu email de culoare albă, iar în partea centrală este așezată stema Republicii Moldova. Sub stema este abrevierea metalică aurie *ULIM*. Câmpul aflat între romb și coroana de lauri este punctat. Suprafața reversului este netedă punctată, iar în partea inferioară este indicat însemnul distincției. Muchia piesei este netedă. În partea superioară a muchiei Ordinul are o urechiușă, prinsă printr-un inelș de o bareță patruleterală din alamă aurită, cu dimensiunile 26,0 x 20 mm, care reprezintă drapelul țării - tricolorul format din email albastru-galben-roșu, așezat pe două crenguțe de lauri. Pe reversul baretei se află acul pentru acroșarea distincției.

NIL DE NIHILO FIT
NIL DE NIHILO FIT

Nimic nu se naște din nimic

*„Ca să te înalți la cer,
trebuie să îngenunchezi”
G. Papini*

CURRICULUM VITAE

Numele: Manoli

Prenumele: Ion

Numele după tată: Zosim

Data și locul nașterii: 22 iunie 1942, Comuna Mateuți, județul Orhei, Republica Moldova.

Tatăl: Manoli Zosim, născut la 15 septembrie 1910 în satul Mateuți, județul Orhei, Basarabia. Fiu de țărani. Ortodox. A lucrat pământul primit de la părinții săi (bunicii mei). După confiscarea pământului a muncit în colhoz pînă la moarte. Decedat la 26 mai 1983. Înfirmat la 28 mai 1983, avînd vîrsta de 72 ani.

Mama: Matcovschi, Elizaveta (devenită Manoli prin schimbarea numelui după căsătorie). Născută la 10 septembrie 1910 în satul Hlijeni, județul Orhei, Basarabia (în prezent Hlijeni, raionul Șoldănești). Ortodoxă. Fiică de primar. A urmat cursuri de soră medicală la Iași, România. După căsătorie a devenit țărăncă și a lucrat, alături de Tata, la pămînt pînă la moarte. Decedată la 6 iunie 1972, înfirmată la 9 iunie 1972, avînd vîrsta de 62 de ani neîmpliniți. Ambii părinți sînt înfirmiți în cimitirul ortodox din comuna Mateuți.

Cetățenia: Republica Moldova

Naționalitatea: Român

Religia: Creștin-ortodox

Starea civilă: Căsătorit în 1973 cu Larisa Liliac, născută în 1947 în satul Criva, Briceni, Republica Moldova. Tata ei - Liliac Mitrofan a fost tehnician, iar mama-Liliac Măria a fost țărăncă.

Avem un singur copil, Manoli Mihaela, născută în 1973, 10 octombrie în s. Criva, Briceni, Republica Moldova.

Studii:

- Școala medie incompletă de 7 ani din comuna Mateuți, raionul Rezina, anii 1948-1955;

Mon unique roman: *Les Lettres*

- Școala medie completă de 10 ani din satul Șoldănești (atunci raionul Rezina), anii 1955-1958;
- Școala Pedagogică din orașul Orhei, anii 1958-1960; Institutul Pedagogic „Alec Russo”, or. Bălți, anii 1961-1968;
- Institutul de limbi străine „Maurice Thorez” din or. Moscova, anii 1969-1972;
- Institutul de Lingvistică din or. Moscova, anii 1980-1983.

Atestate și diplome:

1. Atestat de maturitate eliberat după absolvirea școlii medii din s. Șoldănești, raionul Rezina la 22.06.1958, Nr. 067578;
2. Diplomă eliberată după absolvirea Școlii Pedagogice din or. Orhei la 30.06.1960, Nr. 1086;
3. Diplomă cu mențiune eliberată după absolvirea Facultății Limbi și Literaturi Străine, Institutul Pedagogic „A.Russo” din or. Bălți la 25.06.1968, numărul de înregistrare 080, P, Nr. 142667;
4. Diplomă eliberată după absolvirea aspiranturii din or. Moscova la 25.12.1972. Procesul-verbal Nr.28, MOJ1N008167;
5. Diplomă de conferențiar al catedrei Limba Franceză (docent). Procesul-verbal N 159/38 din 18 aprilie 1979, LWNr. 026851;
6. Diplomă de doctor habilitat în filologie, Institutul de Lingvistică din or. Moscova. Procesul- verbal Nr. 139/35 din 8.04 1988, <DJINr. 001361;
7. Diplomă de conferire a titlului de profesor la Catedra Filologie Franceză. Procesul Nr. 76 din 22.02.1990, FIPNr.004591.

Cursuri de reciclare profesională:

- Universitatea "La Sorbonne" , Paris, Franța. 15.09-15.12. 1968;
- Istitutul de Limbi Străine, or. Kiev. 15.09.1968 -15.01.1969;

Mon unique roman: *Les Lettres*

- Universitatea "La Sorbonne", Paris, Franța. 01.10. - 25.12.1974;
- Universitatea "Paul Valéry", Montpellier, Franța. 15.09.- 15.12.1976. Certificatul P-1221;
- Universitatea de Stat "M.V.Lomonosov" (МГУ). 14.02.- 14.06.1979. Certificatul Nr.19726;
- Universitatea din București, România. Octombrie-noiembrie 1993. Certificatul Nr.1234.
- Universitatea din Lisabonna, Portugalia, or. Sesimbra. 1- 20.12.1999.
- Limbi străine cunoscute: franceza, rusa, spaniola, înțeleg, citesc și traduc din engleză, dar nu o vorbesc.

Serviciul militar:

Marina militară, or. Sevastopol, URSS. Unitatea militară Nr.90055"r". 12.11.1963-15.06.1964; Marina militară, or. Poți, Georgia (Gruzia). Unitatea militară Nr.90684. 16.06.1964- 03.08.1966.

Funcții îndeplinite: Marinar, marinar superior, traducător militar.

Grade militare:

Locotenent militar, ord. Nr. 275 din 05.06.1972;

Locotenent major în rezervă, ord. Nr. 60 din 05.10.1974;

Căpitan în rezervă, ord. Nr. 2 din 10.02.1983; Maior în rezervă, traducător ord. Nr. 168 din 25.08.1987.

Decorații:

- Medalia „XX de ani de la Victoria în cel de al II-lea război mondial”, anul 1965;
- Medalia „XXX de ani de la Victoria în cel de al II-lea război mondial”, anul 1975;
- Medaliile „Veteran al muncii”, anii 1976, 1978;

Mon unique roman: *Les Lettres*

- Eminent al Învățămîntului public din Republica Moldova, anul 1989. Livretul Nr. 11283 din 17 octombrie 1989;
- Medalia ULIM „15 ani de ascensiune”, anul 2007;
- Ordinul ULIM cu prilejul semicentinarului activității pedagogice, anul 2010

Situație profesională:

- Învățător la clasele primare din s. Lingura, raionul Cahul (azi raionul Cantemir), anii 1960-1961. Ord. Nr.63 din 11.08.1960;
- Profesor de Limbă Franceză în școala medie din s. Ignăței, raionul Rezilia, anul 1966. Ord. Nr.45 din 15.08.1966;
- Asistent la catedra Limba Franceză și Fonetică, Institutul Pedagogic de Stat „A. Russo”, or. Bălți, anii 1968-1969. Ord. Nr. 85 din 17.07.1968;
- Lector superior al catedrei Limba Franceză, Institutul Pedagogic „A. Russo”, or. Bălți, anii 1973-1977. Ord. Nr. 28-II din 18.01.1973;
- Decan interimar al Facultății Limbi Străine și Lector superior al catedrei Limbă Franceză, anii 1976-1977; ord. Nr. 81-11 din 24.02.1976;
- Decanul Facultății Limbi Străine și Lector superior al catedrei Limba Franceză, 1977; Ord. Nr. 39-0 din 17.02.1977;
- Ales în funcția de conferențiar (docent) al Catedrei Limba Franceză. 1977-1980; Ord. Nr. 128-0 din 23.06.1977;
- Colaborator Științific Superior 1980-1982; Ord. Nr.176-II din 22.05.1980;
- Decanul Facultății Limbi Străine și conferențiar al Catedrei Limba Franceză. 1982-1984. Ord. Nr. 207 -II din 25.05.1982;
- Reales și confirmat în funcția de decan al Facultății Limbi Străine 1988-1996. Ord. Nr. 5-115 din 11.04.1988.

Mon unique roman: *Les Lettres*

- Ales prin concurs în funcția de profesor universitar, Catedra Filologia Franceză pentru următorii 5 ani 1988-1996. Ord. 5-312 din 15.02.1988;
- Ales prin concurs profesor universitar la Catedra Filologia Franceză, 1996-2003, ord. Nr. 05 - 80 din 18.04.1996;
- Ales prin concurs în postul de decan al Facultății Limbi și Literaturi Străine pentru termenul de 5 ani - 2000-2005. Ord. Nr. 05 - 139 din 29.05.2000;
- Se acceptă demisia din funcția de decan și de profesor conform art.85, Codul Muncii Republica Moldova, din propria inițiativă. Ord.Nr. 05-127 din 19.04.2006. Universitatea de Stat „A.Russo” din mun. Bălți;
- Angajat în funcția de director al Departamentului Limbi Străine și profesor universitar la catedra Filologie franceză, Ord. Nr.47 din 19.04.2006. Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM);
- Ales prin concurs în funcția de profesor universitar la catedra Filologie franceză, Departamentul Limbi Străine. Ord. Nr. 102 din 28.06.2006. Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM);
- Numit în funcția de cercetător științific, coordonator la Institutul de Cercetări Filologice și Interculturale cu norma 0,5. Ord. Nr. 47-A din 19.04.2006. Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM);
- Eliberat din funcția de decan al facultății Limbi Străine și Științe ale Comunicării cu păstrarea funcției de profesor universitar la catedra Filologie Romanică. Ord. Nr. 63-C din 01.07.2010. Universitatea Liberă Internațională din Moldova (ULIM).

Mon unique roman: *Les Lettres*

Adresa domiciliului: or. Chișinău, str Nichita Smochină, 2.

Tel. domiciliu (0373) 22.288652.

Mobil: 069288366

Serviciu: (0 22) 20.59.26

DIN METAFORA ANILOR

Ion MANOLI,
profesor universitar, doctor habilitat, ULIM

Eram copil: Pădurea Ghidrianei, Fântâna lui Moș Tofan, dealurile Cracului toate erau ale mele. Eram împăratul unei turme de oi; mai fiind și păzitorul unei vaci care ne-a hrănit cu dăruire în anii de foamete. O rugam pe mama să-mi depene povești cu Țepeș-Doamne...

Mon unique roman: *Les Lettres*

Fiind elev în școala din com. Măteuți (1949-1955), apoi din Șoldănești (1955-1958) am deprins să mă uit lung la calea ferată, tot așteptam ca două trenuri să se întâlnească în gară pe aceeași linie, tot atunci am numărat cel mai lung stol de cocori în zbor, atunci am descoperit că Tata este cel mai puternic om de pe Pământ.

Tânăr fiind m-am trezit într-o zi prima dată în barca iubirii la Școala Pedagogică din Orhei (1958-1960), am deschis ușile unei școli primare din com. Lingura, Cahul (azi Cantemir), apoi am suferit stoic mersul cadențat de militar (1963-1966) în Sevastopol și Poti (Georgia), am făcut o facultate...

Fiind bărbat m-am aruncat în vârtoarea vieții, m-am căsătorit, am construit o casă, apoi alta, am dat viață și am educat un copil de excepție, am făcut doctoranturi și doctorate, am sădit copaci, am instruit generații, am legat amicitii... Doamne, câte furtuni am îndurat și pe câți i-am apărât de ele! De unde venea atîta energie?

Fiind bătrân mai am zece lucruri de făcut:

1. Să nu uit nicio slovă din romanțele vieții. Sunt multe, iar cuvintele din ele încep deabia acum să prindă sens cu adevărat;

„Bătrânii” de Octavian Goga este un text-romanță genial, etern și profund românesc...

2. Să dezvolt în mod accelerat studenților tot ce am descoperit din tainele cuvîntului: lingvistică, poetică, literatură, stilistică;

3. Să-mi exprim din timp condescența prietenilor, cunoscuților care au avut fermitate de a nu lovi, de a nu trăda și de a nu ucide sufletul din mine;

4. Să reușesc să-mi conving nepoții mei, Flaviu-Sebastian și Darius-Cosmin că Viața este un vulcan care poate arunca lavă

Mon unique roman: *Les Lettres*

incandescentă la orice moment, să fie pregătiți de a suporta erupțiile...;

5. Să revăd toate variantele poetice ale lui Eminescu „Mai am un singur dor”...;

6. Să mai salvez vreun suflet de boala indiferenței și a vanității;

7. Să mai citesc ceea ce n-am reușit să fac din „Comedia Umană” a lui Balzac. De recitat „Louis Lambert”;

8. Să curăț copacii din grădină, dar nu în primăvară, ci în toamnă, ca aceștia să nu simtă că le pricinuiesc durere. Mai ales *Cireșul Alb*, cel mai fidel prieten al meu din toată flora Basarabiei;

9. Să-mi cer iertare și scuze de la cei pe care cândva și cumva i-am neîndreptățit prin slovă și prin fapte...;

10. Să fac ordine la locul de veci din *Cimitirul Central din strada Armenească*.

P.S. Ultima frază pe care aș dori să o pronunț fiind încă lucid:

„Nu vă certați prieteni-dragi,

Uniți-vă'ntr-un dor de codru și de frați...

**POEMUL DE CARE NU POT SĂ MA DESPART ȘI PE CARE-L
I-AU CU MINE ȘI LA BINE ȘI LA RĂU**

Marin Sorescu

Viața ne face rău

Viața ne face rău? Acesta-i leacul:
Săltați mormintelor, duios, căpacul
Și coborâți în ele întru Domnu.
Plantele vă ocrotească somnul.

Va fi atunci pe-această lume tihnă,
Căci viața asta fi-va ceealaltă.
Pe ceealaltă nu va fi odihnă.
Cerul lăsa-va sufletele baltă,

Să se descurce, fie-n jos, în sus,
Însă în liniște și-n camuflaj.
Obloanele la inimă de-ai pus
În noaptea ta pășește cu curaj.

Albinele, făcând în taină mierea,
Polenizează moartea cu-nvierea.

VALE ET ME AMA!
VALE ET ME AMA!

Fii sănătos și iubește-mă!

*E greu de dobândit o fericire
fără a ști să scoți spinul din picior”*

Ion Manoli

Mon unique roman: *Les Lettres*

Fiica Mihaela, soțul Ilian și nepoții
Flaviu-Sebastian, Darius-Cosmin

Nepoții Flaviu-Sebastian și Darius-Cosmin

Mon unique roman: *Les Lettres*

Ei vor fi stăpânii secolului XXI

C'est à l'ULIM que j'ai vécu des voluptés calmes...

Mon unique roman: *Les Lettres*

În armonia colegială a Facultății Limbi Străine și Științe ale Comunicării, ULIM

O conferință științifică de amploare ridică dispoziția și îți fortifică încrederea

Mon unique roman: *Les Lettres*

La Francophonie en marche à l'ULIM

În compania jurnaliștilor care cunosc forța și taina
cuvântului scris

Mon unique roman: *Les Lettres*

A fi traducător îndrăgostit nu e ușor

Traducătorii Chișinăului la un seminar de creație

Mon unique roman: *Les Lettres*

O metaforă e ca și o pâine caldă,
ca și o floare de cireș, mai ales dacă aparține lui Grigore Vieru

Traducătorul profesionist, dacă își face studiile la ULIM
nu are dreptul să trișeze

PALMARES BIBLIOGRAFIC
LUCRĂRI SEMNATE DE CĂTRE ION MANOLI

CONTRIBUȚII DOCUMENTARE

2005

1. **Manoli, Ion.** Imaginea poetică între mit, realitate și necesitate stilistică = La linguistique entre recherche et application: Actes du Colloque Intern. organisé à l'occasion du XL-ème anniversaire du Dép. de Philologie Française „Grigore Cincilei”, 18-19 nov. 2005 / Univ. de Stat din Moldova. – Ch.: USM, 2005. - P. 87 – 90.
2. **Manoli, Ion.** Stilistica Limbii Franceze: probleme de teorie și practică = Stylistique Française: Problèmes Théoriques et Pratiques: Cours de leçons: Destinat studenților fac. Lb. și Lit. Străine / Ion Manoli; Univ. de Stat "Alec Russo" din Bălți. Catedra Filologie Franceză. – Bălți: Presa univ. bălțeană, 2004. – 183 p.: scheme, tab. – Referințe bibliogr. la sfârșitul temelor. - ISBN 9975-931-49-9.
3. **Manoli, Ion.** Statutul terminologiei stilistice și poetice în lexicografia franceză contemporană // Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știință literară: Materialele Conf. Șt. Intern. consacrate aniversării a 50-a de la fondarea Fac. de Lb. și Lit. Străine, 15-16 oct. 2004, Bălți / Univ. de Stat „Alec Russo”. – Bălți: Presa univ. bălțeană, 2005. - Vol. 1. - P. 60-67.

Notă _____

Biobibliografia este o continuitate a lucrării „Ion Manoli: biobibliogr.”, editată în anul 2003 de Bibli. Șt. a Univ. de Stat „A. Russo”, Bălți, excepție – compartimentul „Referent oficial ...”

2006

4. **Manoli, Ion.** Interpretarea textului între alegoria cuvintelor și adevărul lor // *La Francopolyphonie comme vecteur de la Communication = Francopolifonia ca vector al comunicării: Colocviu Intern., 24 mar. 2006, Chișinău / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben. – Ch.: ULIM. – 2006. - P. 193-196.*
5. **Manoli, Ion.** L'anthologie poétique française et sa place dans la francopolyphonie de la communion esthétique // *Lecturi filologice. – 2006. - Nr 2. - P. 123-124.*
6. **Manoli, Ion.** Le vol de la parole à l'adresse de Monsieur Petru Roșca, professeur et savant // *Analele Universității Libere Internaționale din Moldova. Seria Filologie / Univ. Liberă Intern. din Moldova. - Ch.: ULIM, 2006. - Vol. 4. - P. 213-214.*
7. **Manoli, Ion.** Lingvistica ca formă universală de comunicare umană // *Tradiție și modernitate în abordarea Limbajului: Materilae Colocviului Intern. consacrat aniversării a 65-a de la nașterea prof. Mircea Ioniță, 25 noiem. 2006. Bălți / Univ. de Stat „Alec Russo”. – Bălți: Presa universității bălțene, 2006. - P. 85-96; // *Analele Universității Libere Internaționale din Moldova. Seria Filologie / Univ. Liberă Intern. din Moldova. – Ch.: ULIM, 2006. - Vol. 4. - P. 218-221.**
8. **Маноли, Ион.** Пространство мысли о языке в концепции Виктора Николаевича Мигирова // *Инновации и прагматика филологических исследований: Материалы Междунар. Науч. Конф. – Бельцы, 2006. - P. 15-18.*

2007

9. **Manoli, Ion.** Cel mai viabil fenomen poetic: Charles Baudelaire. Cine îl va traduce pe Baudelaire în sec XXI? // *Connexions et perspectives en Philologie contemporaine:*

Mon unique roman: *Les Lettres*

Actes du Colloque Intern. consacré à Victor Banaru à l'occasion du 65 - ème anniversaire de sa naissance, 2-ème édition, les 20-21 oct., 2006. - Ch.: USM, 2007. - P. 367 - 373.

10. **Manoli, Ion.** Facultatea Limbi Străine în maratonul universitar al secolului XXI: Istorie. Tradiție. Dinamism // Intertext: rev. șt. - 2007. - Nr 3/4. - P. 43-46.
11. **Manoli, Ion.** Langue. Style. Identité // La Francopolyphonie: Langues et Identités = Francopolifonia: Limbi și Identități: Colocviu intern. 23-24 mar. 2007, Chișinău / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben. - Ch.: ULIM, 2007. - Vol. 1. - P. 257-260.
12. **Manoli, Ion.** O viziune modernă despre literatura universală // Intertext: rev. șt. - 2007. -Nr 1/2. - P. 278-281.

2008

13. **Manoli, Ion.** O viziune revoluționară asupra literaturii comparate și universale // Româna ca limbă străină - între metodă și impact cultural: Simp. intern. 24-25 noiem. 2008 / Univ. „I. Cuza” din Iași. - Iași: Casa Editorială „Demiurg”, 2008. - P. 218-221.
14. **Manoli, Ion.** Un suport util pentru învățământul universitar / Ion Manoli, Zinaida Camenev // Intertext: rev. șt. - 2009. - p. - Nr 3/4. - P. 213-215.

2009

15. **Manoli, Ion.** Anthologies littéraires, recueils de poèmes et morceaux choisis dans le contexte de la francopolyphonie moderne // La Francopolyphonie: Langue et Culture française en Europe du Sud- Est / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben. - Ch.: ULIM, 2009. - P. 103- 110.

Mon unique roman: *Les Lettres*

16. **Manoli, Ion.** De la sintaxa imaginarului la fantezia scriiturii: valorificarea operei lui Roland Barthes în arealul filologic românesc // Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știință literară: Colocviu Șt. Intern. / Univ. de Stat „Alec Russo”. – Bălți: Presa univ. bălțeană, 2009. - P. 260–263.
17. **Manoli, Ion.** Eugene Ionesco devant la critique d’hier et d’aujourd’hui // Intertext: rev. șt. – 2009. – Nr 3/4. – P. 182-187.
18. **Manoli, Ion.** Un poem de iubire într-un coș cu fructe și cu ... ani // Strategii actuale în lingvistică, glotodidactică și știință literară: Colocviu Șt. Intern. / Univ. de Stat „Alec Russo”. – Bălți: Presa univ. bălțeană, 2009. - P. 9–11.

2010

19. **Manoli, Ion.** Avant-propos: Es Deus în nobis // Simion Răileanu. Louange à l’Eternel. – Iași: Rovimed blishers, 2010. - P. 5-6.
20. **Manoli, Ion.** Le néologisme d’auteur entre le pouvoir linguistique et l’aventure stylistique // La Francopolyphonie: Langue, littérature, culture et pouvoir = Francopolifonia: Limba, literatura, cultură și putere An. / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben; coord.: P. Morel. – Ch.: ULIM, 2010. – Nr 5. - P. 150–158.
21. **Manoli, Ion.** Semantica, pragmatica și autenticitatea traducerii valorilor stilistice. – Didactica limbilor străine // Strategii și tehnologii educaționale: Materialele seminarului metodologic cu participare intern., 14 ian. 2010, Chișinău. – Ch.: Melil – Grafica, 2010. - P. 43 -46.
22. **Маноли, Ион.** Целесообразность и возможность создания словаря потенциальной лексики французского языка // Лингвистичні та методичні

Mon unique roman: *Les Lettres*

проблеми навчання мови як іноземної: Матеріали VIII Міжнар. науково-практич. конф. 14 -15 травня 2010 р. – Полтава, 2010. - P. 301– 303.

2011

23. **Manoli, Ion.** Conceptele poetice „imaginație” și „inspirație” în viziunea lui Federico García Lorca // Itinerarios hispánicos. Interculturalidad a través de la traducción, la lingüística y la literatura. Coloquio Intern. 8 abril de 2011. – Ch.: ULIM. - P. 307–313.
24. **Manoli, Ion.** Conceptul de lingvistică contemporană în viziunea profesorului Ruben Budagov: Omagii cu prilejul centenarului nașterii // Profesorul Ruben Budagov: 100 ani de la naștere. – Ch.: ULIM, 2011. – P. 36-47.
25. **Manoli, Ion.** Eugeniu Coșeriu despre evoluția și viitorul lingvisticii contemporane: Ipostaze. Observații // Normă - Sistem – Uz codimensionare actuală: Colocviiu intern. de Șt. ale limbajului „Eugeniu Coșeriu”: Ed. a 11-a, 12-14 mai 2011, Chișinău. – Ch.; Suceava; Cernăuți: USM, 2011. – P. 102-114.
26. **Manoli, Ion.** La ponctuation de la langue française: Histoire. Tradition. Modernisme. La place et l'importance de la ponctuation française dans le processus de l'enseignement à la Faculté des Langues et Sciences de la Communication // Interconexiunea paradigmelor didactice și metodologice în predarea limbilor străine: Materialele Seminarului metodologic intern., 25 ian. 2011, Chișinău / Univ. Liberă Intern. din Moldova; dir. publ.: L. Hometkovski. – Ch.: ULIM, 2011. – P. 162-191.
27. **Manoli, Ion.** La néologie en français contemporain. Aspects pédagogiques // Acta didactica. Interconexiunea paradigmelor didactice și metodologice în predarea limbilor străine: Materialele Seminarului metodologic intern. 25 ian.

Mon unique roman: *Les Lettres*

2011, Chişinău / Univ. Liberă Intern. din Moldova; dir. publ.: L. Hometkovski. – Ch.: ULIM, 2011. – P. 122-128.

28. **Manoli, Ion.** Lexicograful face à face cu frazeologia și expresiile frazeologice. Citation et (ou) maxime, sentence et (ou) boutade comme sujet de lexicographie // Intertext: rev. șt. – 2011. - Nr 1/2. – P. 34-42.
29. **Manoli, Ion.** Mic glosar de termeni și cuvinte-cheie utilizați în „Analectele” lui Confucius . de la esență, rădăcină (BĚN) până la a merge pe urmele cuiva, a urma (ZHŪ) // Paradigme ale culturii chineze – fond valoric și imagine civilizațională: Conf. Intern. – Ch.: ULIM, 2011. – P. 45-52. - În curs de apariție
30. **Manoli, Ion.** Mots anciens – sens nouveaux: le français actuel dans le contexte des parlers francophones // La Francopolyphonie: Des langues aux langues-cultures: nouveaux enjeux, nouvelles pratiques = Francopolifonia: De la limba la limbă-cultură: noi practice, noi provocări: An. / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben; coord.: P. Morel. – Ch.: ULIM, 2011. – P. 76-86.

ION MANOLI - REFERENT OFICIAL

1986

31. **Аксентий, Ефросинья.** Формально-семантические особенности имен действия, мотивированных глаголом, в современном французском языке: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук: специальность 10.02.05 - Романские языки / *офиц. оппоненты: Ион Манолу [et al.]*; Пед. ин-т им. "Н. К. Крупской". – М., 1986. – 16 с.

1989

32. **Молдовану, Георгий.** Комплексные деривационные парадигмы французского языка, мотивированные глаголом: на материале глаголов передвижения в пространстве: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук: специальность 10.02.05 - Романские языки / *офиц. оппоненты: Ион Маноли [et al.]*; Пед. ин-т им. "Н .К. Крупской". - М., 1989. - 17 с.
33. **Суркова, Людмила.** Лексико-семантическая группа глаголов изменения состояния в современном французском языке / семантика и функционирование: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук: специальность 10.02.05 - Романские языки / *офиц. оппоненты: Ион Маноли [et al.]*; Пед. ин-т им. "Н .К. Крупской". - М., 1989. - 16 с.

1990

34. **Раевский, Николай.** Контакты восточных Романцев со Славянами: на основании лингвистических данных: автореф. дис. на соиск. учен. степ. доктора филол. наук: специальность 10.02.02 - языки народа СССР (молд.) / *офиц. оппоненты: Ион Маноли [et al.]*; Ин-т яз. и лит. АН ССР Молдовы. - К., 1989. - 16 с.

1993

35. **Guțu, Ana.** Aspectul sistematic și funcțional al antonimiei: pe baza inventarului lingvistic francez: Rez. tz. de doct.: Specialitatea 10.02.05 - limbi romanice / conducător șt.: Grigore Cincilei; *referenți oficiali: Ion Manoli [et al.]*; Univ. de Stat din Moldova. - Ch., 1993. - 14 p.

1994

36. **Cotlău, Maria.** Unitățile lexicale complexe în sistemul derivativ al francezei contemporane: Rez. tz. de doct.: Specialitatea 10.02.05 - limbi romanice / consultant șt.:

Mon unique roman: *Les Lettres*

Grigore Cincilei; *referenți oficiali: Ion Manoli [et al.]*; Univ. de Stat din Moldova. – Ch., 1994. – 16 p.

1995

37. **Placinta, Lidia.** Analiza semantico-structurală a numelor proprii folclorice: pe baza basmului românesc: autoref. al tz. doct.: Specialitatea 10.02.05 – Limbi romanice / conducător șt.: Victor Banaru; *referenți oficiali: Ion Manoli [et al.]*; Univ. de Stat din Moldova. – Ch., 1995. – 17 p.

1996

38. **Boboc, Leonid.** Stylistique comparée des termes de couleur: rez. tz. de doct.: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice / conducător șt.: Teodora Cristea; *referent oficial: Ion Manoli [et al.]*; Univ. din București. – București., 1996. – 27 p.
39. **Chirinciuc, Vladimir.** Funcția estetică a simbolului în poezia romantică franceză: autoref. al tz. doct.: Specialitatea 10.02.05 – Limbi romanice / conducător șt.: Victor Banaru; *referenți oficiali: Ion Manoli [et al.]*; Univ. de Stat din Moldova. – Ch., 1996. – 21 p.

2003

40. **Bujor, Ala.** Categoria de stare în corelația cu acțiunea și calitatea: în baza materialului limbii franceze contemporane: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice / conducător șt.: Ana Bondarenco; *referenți oficiali: Ion Manoli [et al.]*; Univ. de Stat din Moldova. – Ch., 2003. – 24 p.

2005

41. **Prus, Elena.** Reprezentarea românească a parizienei în literatura franceză din a doua jumătate a secolului al XIX-lea: autoref. al tz. doct. hab.: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice / *referenți oficiali: Ion Manoli [et al.]*; Univ. de Stat din Moldova. – Ch., 2005. – 44 p.

2007

42. **Grădinaru, Angela.** Atracția paronimică în limba franceză: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.05 – Limbi romanice / conducător șt.: Eufrosinia Axenti; *referenți oficiali: Ion Manoli [et al.]* Univ. de Stat din Moldova. – Ch., 2007. – 26 p.
43. **Mațcan, Rodica.** Dimensiuni funcțional-semantice ale viitorului în limba franceză: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice / conducător șt.: Zinovia Zubco; *referenți oficiali: Ion Manoli [et al.]*; Univ. de Stat din Moldova. – Ch., 2007. – 24 p.

2010

44. **Cazacu, Lidia.** Compuse și analitisme metaforice în italiana modernă: tendințe și procese derivaționale: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice / conducător șt.: Ion Dumbrăveanu; *referenți oficiali: Ion Manoli [et al.]*; Univ. de Stat din Moldova. – Ch., 2010. – 28 p.

2011

45. **Clichici, Ludmila.** Specificul structural-semantic al propoziției tautologice în limba franceză: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.05 – Limbi romanice (lb. fr.) / conducător șt.: Ana Bondarencu; *referenți oficiali: Ion Manoli [et al.]*; Univ. de Stat din Moldova. – Ch., 2011. – 29 p.
46. **Sulac, Sofia.** Studiu asupra sistemului terminologic din domeniul finanțe: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.19 - Lingvistică generală (cu specificare: sociologică, psihologică, contrastiv-tipologică, structurală, matematică, computațională) / conducător șt.: Valentin Cijacovshi; Univ. de Stat din Moldova. – Ch., 2006. – 23 p. [Recenzent în cadrul CNA]
47. **Popa, Gheorghe.** Variabilitatea diafazică în cadrul unor serii stilistico-istorice: autoref. al tz. doct. în filologie:

Mon unique roman: *Les Lettres*

Specialitatea 10.02.01 – Limba română / conducător șt.:
Silviu Berejan; Univ. de Stat "A. Russo" din Bălți. – Bălți,
2009. – 21 p. [Recenzent în cadrul CNAA]

ION MANOLI - REDACTOR, RECENZENT, MEMBRU AL COLEGIILOR DE REDACȚIE

2006

48. **Lecturi** Filologice: rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Andrei Galben; *col. red.:* Petru Roșca, *Ion Manoli*, Jan-Rene Admiral [et al.]. – 2006. - Nr 1. – 128 p. – ISSN 1857-095X.
49. **Lecturi** Filologice: rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Andrei Galben; *col. red.:* *Ion Manoli*, Petru Roșca, Zinaida Radu [et al.]. – 2006. - Nr 2. – 127 p. – ISSN 1857-095X.
50. **Lecturi** Filologice: rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Andrei Galben; *col. red.:* Francois Rasner, Claude Gemar, *Ion Manoli* [et al.]. – 2006. - Nr 4. – 234 p. – ISSN 1857-095X.
51. **Lecturi** Filologice: rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Andrei Galben; *col. red.:* Francois Rasner, Claude Gemar, *Ion Manoli* [et al.]. – 2006. - Nr 4. – 133 p. – ISSN 1857-095X.

2007

52. **Intertext:** rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.:

Mon unique roman: *Les Lettres*

Ana Guțu; *col. red.*: Marius Sava, Mihai Cimpoi, *Ion Manoli* [et al.]. – 2007. - Nr 1/2. – 232 p. - ISSN 1857-3711.

53. **Intertext:** rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Ana Guțu; *col. red.*: Marius Sava, Mihai Cimpoi, *Ion Manoli* [et al.]. – 2007. - Nr 3/4. – 212 p. - ISSN 1857-3711.
54. **La Francopolyphonie:** Langues et Identités = Francopolifonia: Limbi și Identități: Colocviu intern., 23-24 mart. 2007, Chișinău / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben; *col. red.*: Paul Miclău, Sandală-Maria Ardeleanu, *Ion Manoli* [et al.]. – Ch.: ULIM, 2007. - Vol. 1. – 238 p. – ISBN 978-9975-934-37-4.
55. **La Francopolyphonie:** Langues et Identités = Francopolifonia: Limbi și Identități: Colocviu intern., 23-24 mart. 2007, Chișinău / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben; *col. red.*: Paul Miclău, Sandală-Maria Ardeleanu, *Ion Manoli* [et al.]. – Ch.: ULIM, 2007. - Vol. 2. – 246 p. – ISBN 978-9975-934-37-6.
56. **Roșca, Petru.** Dialectele romanice – studiu geolingvistic / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filologice și Interculturale; *red. șt.*: *Ion Manoli*. – Ch.: ULIM, 2007. – 135 p.: tab., [25] p. – Referințe bibliogr.: p. 121-132 (251 tit.).

2008

57. **Intertext:** rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Ana Guțu; *col. red.*: Marius Sava, Mihai Cimpoi, *Ion Manoli* [et al.]. – 2008. - Nr 1/2. – 240 p. - ISSN 1857-3711.
58. **Intertext:** rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.:

Mon unique roman: *Les Lettres*

Ana Guțu; col. red.: Marius Sava, Mihai Cimpoi, *Ion Manoli* [et al.] – 2008. - Nr 3/4. – 238 p. - ISSN 1857-3711.

59. **La Francopolyphonie:** Les valeurs de la francophonie = Francopolifonia: Valorile francofoniei: Colocviu intern., 21-22 mar. 2008, Chișinău / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: P. Morel; col. red.: Jan-Claude German, Philippe Hamon, *Ion Manoli* [et al.]. - Ch.: ULIM, 2008. - 335 p. – ISBN 978-9975-920-61-2.
60. **Manoli, Ion.** Ana Guțu. Universaliiile unui curs modern de traductologie: [rec.] // Intertext: rev. șt. – 2008. - Nr 1/2. - P. 233-235.
61. **Manoli, Ion.** „Cartea Vieții mele” de Mircea Ioniță // Tradiție și modernitate în abordarea Limbajului: Materialele Colocviului Intern. consacrat aniversării a 65-a de la nașterea prof. Mircea Ioniță, 25 noiem. 2006, Bălți / Univ. de Stat „Alec Russo”. - Bălți: Presa univ. bălțeană, 2006. P.18-20.
62. **Manoli, Ion.** Ion Dumbrăveanu: Studiu de derivatologie romanică și generală: [rec.] // Intertext: rev. șt. – 2008. - Nr 3/4. – P. 234-236.

2009

63. **Intertext:** rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Ana Guțu; col. red.: Marius Sava, Mihai Cimpoi, *Ion Manoli* [et al.]. – 2009. - Nr 1/2. – 214 p. - ISSN 1857-3711.
64. **Intertext:** rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Ana Guțu; col. red.: Marius Sava, Mihai Cimpoi, *Ion Manoli* [et al.]. – 2009. - Nr 3/4. – 223 p. - ISSN 1857-3711.

Mon unique roman: *Les Lettres*

65. **La Francopolyphonie:** Langue et culture françaises en Europe du Sud-Est = Francopolifonia: Limbă și cultură franceză în Europa de Sud-Est: An. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben; coord.: P. Morel; *col. red.:* Pierre Morel, Elena Prus, *Ion Manoli* [et al.]. – Ch.: ULIM, 2009. - 246 p. – ISBN 978-9975-920-61-4.
66. **Parcours féminins. L'intellectuelle, colloque intern. (2009; Chișinău).** Parcours féminins. L'intellectuelle: En hommage à Elena Prus: Colloque intern., Chișinău, ULIM, 18 nov. 2009 / coord. șt.: Pierre Morel; consultanți șt.: Ion Manoli, Ana Guțu. – Ch.: ULIM, 2009 (Tipogr. "Foxtrot" SRL). – 359 p.- (Colecția "Parcours" ; Fascicula a 2-a). - Antetit.: Univ. Libere Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filologice și Interculturale. – Texte: lb. rom., fr., engl., germ. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. și în notele de subsol. -- ISBN 978-9975-934-61-9.
67. **Symposia Masterandum et Studentium:** Materialele ses. șt., 29 apr. 2009: Seria Filologie / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Instit. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Andrei Galben; *red.-șef.:* *Ion Manoli*. – Ch.: ULIM, 2009. – 262 p. – ISBN 978-9975-934-84-8.
68. **Symphonie** en Philologie Majeure : Studium in Honorem Elena Prus / Univ. Liberă Intern. din Moldova; alcăt.: N. Ghimpu, L. Beșelea; red. șt.: L. Corghenci; resp. de ed.: Z. Sochircă; *coord. de ed.:* *Ion Manoli*. – Ch.: ULIM, 2009. – 232 p. – ISBN 978-9975-934-60-2.
69. **Știința** filologică în cadrul universitar: căutări și realizări: Rap. de autoevaluarea profilului șt.: Studii contractive în filologia germano-romanică (2002 – 2006) / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben; com. șt.: P. Morel; *col. red.:* Pierre

Mon unique roman: *Les Lettres*

Morel, Ana Guțu, *Ion Manoli [et al.]*. – Ch.: ULIM, 2009. – 116 p. – ISBN 978-9975-934-73-2.

2010

70. **Intertext:** rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Ana Guțu; col. red.: Marius Sava, Mihai Cimpoi, *Ion Manoli [et al.]*. – 2010. - Nr 1/2. – 238 p. - ISSN 1857-3711.
71. **Intertext:** rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Ana Guțu; col. red.: Marius Sava, Mihai Cimpoi, *Ion Manoli [et al.]*. – 2010. - Nr 3/4. – 224 p. - ISSN 1857-3711.
72. **La Francopolyphonie:** Langue, littérature, culture et pouvoir = Francopolifonia: Limba, literatura, cultură și puterea An. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filolog. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben; coord.: P. Morel; red.: Pierre Morel, Elena Prus, *Ion Manoli [et al.]*. – Ch.: ULIM, 2010. – Nr 5. - 338 p. – ISSN 1857-1883.
73. **Symposia** Masterandum et Studentium. Materialele ses. șt., 15 apr. 2010. Seria Filologie / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Andrei Galben; red.-șef.: *Ion Manoli*. – Ch.: ULIM, 2010. – 142 p. – ISBN 978-9975-934-84-8.

2011

74. **Intertext:** rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Ana Guțu; col. red.: Marius Sava, Mihai Cimpoi, *Ion Manoli [et al.]*. – 2011. - Nr 1/2. – 234 p. - ISSN 1857-3711.
75. **Intinerarios** Hispánicos. Interculturalidad a través de la traducción, la lingüística y la literatura = Intinerarii Hispanice. Interculturalitatea prin prisma traducerii, lingvisticii și literaturii: Colocviu intern. 8 apr. 2011,

Mon unique roman: *Les Lettres*

Chişinău / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. ed.: Ana Guțu; col. red.: E. Prus, A. Hemera, *Ion Manoli*, P. Morel. – Ch.: ULIM, 2011. – 409p. – ISBN 978-9975-101-53-0.

76. **La Francopolyphonie:** Des langues aux langues – cultures: nouveaux enjeux, nouvelles pratiques = Francopolifonia: De la limba la limbă-cultură: noi practicei, noi provocări. An. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben; coord.: P. Morel; red.: Pierre Morel, Elena Prus, *Ion Manoli* [et al.]. – Ch.: ULIM, 2011. – Nr. 6. - 212 p. – ISSN 1857-1883.
77. **Manoli, Ion.** Dicționar francez-român, român-francez. Autori: A. Mihalache, Z. Radu, V. Oprea, A. Sava: [rec.] / Ion Manoli, Veronica Păcuraru // *La Francopolyphonie: Des langues aux langues – cultures: nouveaux enjeux, nouvelles pratiques = Francopolifonia: De la limba la limbă-cultură: noi practicei, noi provocări.* An. / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben; coord.: P. Morel. – Ch.: ULIM, 2011. – P. 208-213.

2012

78. **Guțu, Ana.** Guțu, Ana. Un poet poate să fie fără să-ți trădeze vocația definiția, un luptător [interview cu Prim – Vice Rector Univ. Libere Intern. din Moldova / *pentru confirmare: Ion Manoli* // *Lit. Și Arta.* – 2012. – 22 mar. – P. 7
79. **Hometkovski, Ludmila.** Elemente de terminologie și terminografie. Informatizarea metalimbajului juridico-comunitar: culeg. de art. didactico – șt. / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Fac. Lb. Străine și Șt. ale Comunicării, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; red. șt.: P. Morel, *Ion Manoli*, Zinaida Radu. – Ch.: ULIM, 2012. – 183 p. – ISBN 978-9975-101-79-0.

Mon unique roman: *Les Lettres*

80. **Intertext:** rev. șt. / fondator: Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: Ana Guțu; *col. red.:* Marius Sava, Mihai Cimpoi, *Ion Manoli* [et al.]. – 2011. - Nr 3/4. – 244 p. - ISSN 1857-3711.
81. **La liberté** de la création au féminin = Libertatea creației la feminin. In honorem Ana Guțu / Univ. Liberă Intern. din Moldova; coord. șt.: Elena Prus; red. resp.: Ludmila Hometkovski; *consultant șt.:* *Ion Manoli*, Dragoș Vicol, Victor Untilă. – Ch.: ULIM, 2012. – 508 p. – ISBN 978-9975-101-72-1.
82. **Strâmbeanu, Andrei.** La Fleur d’Abricotier ou L’agneau non voue.: Poeme pascal / [*rec. effectuee par Ion Manoli*]. – Ch.: Baștina-Radog, 2012. – 16 p. - ISBN 978-9975-4334-2-7.

LUCRĂRI DIDACTICE

2006

83. **Manoli, Ion.** Arta oratorică. Retorica: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2006. – 7 p. – Cu statut de manuscris.

2007

84. **Manoli, Ion.** Istoria literaturii universale: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2007. – 7 p. – Cu statut de manuscris.
85. **Manoli, Ion.** Istoria literaturii franceze de la origine până în sec. XX: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2007. – 3 p. – Cu statut de manuscris.

2008

86. **Manoli, Ion.** E-portofoliu [Resursă electronică]. – CD. – 95 Mb. – Cuprins: CV; Programe analitice: Istoria Literaturii franceze, Limba A (limba franceză); Probleme de cultură, civilizație, estetică (sec. XIX-XX); Curs de stilistică; Teoria literaturii; Tematica tezelor jurnalism; Tematica tezelor franceza; Descrierea unităților de curs; Teze de an; Planul de perspectiva; Programul de realizare 2006/2008; Realizare 2006-2008; Conceptul ULIM; Raport de acreditare 2007; Teme de licență și master 2008; [accesat la 31.05.2012]. - Mod de acces: <ftp://ftp.ulim.md/>.
87. **Manoli, Ion.** Istoria literaturii franceze, sec. XIX-XX: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2008. – 5 p. – Cu statut de manuscris.
88. **Manoli, Ion.** Istoria literaturii franceze de la origine până în sec. XX: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2008. – 5 p. – Cu statut de manuscris.
89. **Manoli, Ion.** Tehnici de redactare a textului jurnalistic: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2008. – 6 p. – Cu statut de manuscris.

2009

90. **Manoli, Ion.** E-portofoliu [Resursă electronică]. – CD. – 95 Mb. – Cuprins: CV; Programe analitice: Istoria Literaturii franceze, Limba A (limba franceză); Probleme de cultură, civilizație, estetică (sec. XIX-XX); Curs de stilistică; Teoria literaturii; Tematica tezelor jurnalism; Tematica tezelor franceza; Publicații Coseriu; Descrierea unităților de curs; Teze de an; Planul de perspectiva; Programul de realizare 2006/2019; Realizare 2006-2009; Conceptul ULIM; Raport

Mon unique roman: *Les Lettres*

de acreditare 2007; Teme de licență și master 2009; [accesat la 31.05.2012]. - Mod de acces: <ftp://ftp.ulim.md/>.

91. **Manoli, Ion.** Istoria literaturii universale: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. - Ch.: ULIM, 2009. - 6 p. - Cu statut de manuscris.
92. **Manoli, Ion.** Stilistica limbii franceze: probleme de teorie și practică: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. - Ch.: ULIM, 2009. - 7 p. - Cu statut de manuscris.
93. **Manoli, Ion.** Teoria literaturii: Cours introductiv / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. - Ch.: ULIM, 2009. - 2 p. - Cu statut de manuscris.

2010

94. **Manoli, Ion.** E-portofoliu [Resursă electronică]. - CD. - 95 Mb. - Cuprins: CV; Programe analitice: Istoria Literaturii franceze, Limba A (limba franceză); Probleme de cultură, civilizație, estetică (sec. XIX-XX); Interpretation textuelle: Problèmes Théoriques et Pratiques; Cours de stylistică; Teoria literaturii; Dictionar final.; Publicatii; Tematica tezelor jurnalism. Tematica tezelor franceza; Lecții model; Descrierea unităților de curs; Teze de an; Planul de perspectivă; Programul de realizare 2006-2010; Realizare 2006-2010 Conceptul ULIM; Raport de acreditare 2007; Teme licență și master 2010; [accesat la 30.05.2012]. - Mod de acces: <ftp://ftp.ulim.md/>.
95. **Manoli, Ion.** Limbajul textului jurnalistic: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. - Ch.: ULIM, 2010. - 5 p. - Cu statut de manuscris.

Mon unique roman: *Les Lettres*

96. **Manoli, Ion.** Stylistique française: Problèmes théoriques et pratiques. Cours. – Ch.: ULIM, 2010. – 12 p. – Cu statut de manuscris.
97. **Manoli, Ion.** Tehnici de redactare a textului jurnalistic: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2010. – 7 p. – Cu statut de manuscris.

2011

98. **Manoli, Ion.** Arta oratorică. Retorica: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2011. – 3 p. – Cu statut de manuscris.
99. **Manoli, Ion.** E-portofoliu [Resursă electronică]. – CD. – 95 Mb. – Cuprins: CV; Programe analitice: Istoria Literaturii franceze, Limba A (limba franceză); Probleme de cultură, civilizație, estetică (sec. XIX-XX); Interpretation textuelle: Problèmes Théoriques et Pratiques; Cours de stylistique; Teoria literaturii; Dicționar final.; Publicații; Tematica tezelor franceza; Lecții model; Descrierea unităților de curs; Teze de an; Planul de perspectivă; Programul de realizare 2006-2011; Realizare 2006-2011; Conceptul ULIM; Raport acreditare 2007; Teme de licență și master 2011; [accesat la 30.05.2102]. - Mod de acces: <ftp://ftp.ulim.md/>.
100. **Manoli, Ion.** Mass-media în Occident: programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2011. – 3 p. – Cu statut de manuscris.
101. **Manoli, Ion.** Metodologia cercetării științifice (Aspecte filosofico-lingvistice): programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale,

Mon unique roman: *Les Lettres*

Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2011. – 6 p. – Cu statut de manuscris.

102. **Manoli, Ion.** Mass-media în Occident (în baza materialelor franceze, belgiene, canadiene): programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2011. – 4 p. – Cu statut de manuscris.
103. **Manoli, Ion.** Problemele discursului (aspect jurnalistic): programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2011. – 5 p. – Cu statut de manuscris.

2012

104. **Manoli, Ion.** Stilistica Limbii Franceze : probleme de teorie și practică. – [accesat la 30.05.2012]. – Mod de acces: <http://imanoli.ulim.md/?page_id=80>.
105. **Manoli, Ion.** De la sintaxa imaginarului la fantezia scriiturii: valorificarea operei lui Roland Barthes în arealul filologic românesc / Univ. Liberă Intern. din Moldova. – [accesat la 30.05.2012]. – Mod de acces: <http://imanoli.ulim.md/?page_id=48>.
106. **Manoli, Ion.** E-portofoliu [Resursă electronică]. – CD. – 95 Mb. – Ch., 2012. – Cuprins: CV; Programe analitice: Istoria Literaturii franceze, Limba A (limba franceză); Probleme de cultură, civilizație, estetică (sec. XIX-XX); Interpretation textuelle: Problemes Theoriques et Pratiques; Cours de stilistică; Teoria literaturii; Dicționar final; Publicații; Tematica tezelor la jurnalism; Tematica tezelor la franceza; Lecții model; Descrierea unităților de curs; Teze de an; Planul de perspectivă; Programul de realizare 2006-2012; Realizare 2006-2012; Conceptul ULIM; Raport de acreditare

Mon unique roman: *Les Lettres*

2007; Teme de licență și master 2012; [accesat la 30.05.2012]. - Mod de acces: <<ftp://ftp.ulim.md/>>.

107. **Manoli, Ion.** Metodologia cercetării științifice: (Aspecte filosofico-lingvistice) / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2012. – 6 p. – Cu statut de manuscris.
108. **Manoli, Ion.** Problemele discursului (aspect jurnalistic): programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2012. – 2 p. – Cu statut de manuscris.
109. **Manoli, Ion.** Teoria literaturii: Curs introductiv / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2012. – 5 p. – Cu statut de manuscris.

DICȚIONARE

110. **Manoli, Ion.** Dictionnaire des termes stylistiques et poétiques. – 2-ième éd., revue et augmentée. – Ch.: ULIM, 2012. – 345 p. – În curs de apariție.

CRONICĂ. NOTE. OMAGII

2006

111. **Manoli, Ion.** Cuvânt despre Colegul și Savantul Petru Roșca // Petru Roșca la 70 de ani: bibliogr. / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Dep. Informațional Biblioteconomic; alcăt.: N. Ghimpu, E. Idrisov;; red. șt.: Ludmila Corghenci; resp. de ed.: Zinaida Sochircă. – Ch.: ULIM, 2006. - P. 18-22.
112. **Manoli, Ion.** Stilistica și poetica lui Nicolae Iorga - Profesorul Nicolae Iorga: Omagiu // Tradiție și modernitate în abordarea Limbajului: Materialele Colocviului Intern. consacrat aniversării a 65-a de la nașterea prof. Mircea

Mon unique roman: *Les Lettres*

Ioniță, 25 noiem. 2006, Bălți / Univ. de Stat „Alec Russo”. – Bălți: Presa univ. bălțeană, 2006. - P. 87-95.

113. **Manoli, Ion.** Tărăță Zinaida. Unele exigențe generale privind crearea abrevierilor // *Analele Universității Libere Internaționale. Seria Filologie Univ. Liberă Intern. din Moldova*; dir resp.: Andrei Galben, red.: Ana Guțu. – Ch.: ULIM, 2006. – Vol. 6. – P. 68-70.
114. **Manoli, Ion.** Text – telegramă cu prilejul inaugurării Institutului de Cercetări Filologice și Interculturale (ICFI) în cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova // *Tradiție și modernitate în abordarea limbajului: Materialele Colocviului Intern. consacrat aniversării a 65-a de la nașterea prof. Mircea Ioniță, 25 noiem. 2006. Bălți / Univ. de Stat „Alec Russo”*. – Bălți: Presa univ. bălțeană, 2006. - Vol. 1. - P. 60-67.

2007

115. **Manoli, Ion.** Bon anniversaire, mon professeur! // Zinovia Zubcu. Dăruire întru desăvârșirea Binelui: *Studium in honoris / Univ. Liberă Intern. din Moldova*; alcăt.: L. Corghenci, T. Levința; red. șt.: L. Corghenci; resp. de ed.: Z. Sochircă. – Ch.: ULIM, 2008. – P. 57-60.
116. **Manoli, Ion.** În avalanșa amintirilor de la Sokolniki, Moscova // *Слово и предложение – базисные единицы языка*. – K.: USM, 2007. – P. 174-177
117. **Manoli, Ion.** Menit să porți și numele de Poet – Ana Guțu = Bénit soit le nom de la femme - poète – Ana Guțu // Ana Guțu – Femeia în căutarea adevărului: *Studium in honoris / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Dep. Informațional Biblioteconomic*; alcăt.: N. Ghimpu, I. Soltan; red. șt.: Ludmila Corghenci; resp. de ed.: Zinaida Sochircă. – Ch.: ULIM, 2007. - P. 15-18.

Mon unique roman: *Les Lettres*

118. **Manoli, Ion.** Nume notorii: [cuvânt despre Gr. Cincilei, renumitul filolog la 80 de ani de la naștere] // Lit. Și Arta. – 2007. – 6 dec. – P. 7
119. **Manoli, Ion.** O viziune modernă despre literatura universală // Intertext: rev. șt. – 2007. - Nr 1/2. - P. 278-281.
120. **Маноли, Ион.** Филологическая школа Людмилы Ивановны Илия в Молдове: её ученики, её последователи // Слово и предложение - базисные единицы языка. – К.: USM, 2007. - P. 97-103.

2008

121. **Manoli, Ion.** Beatitudine // Symphonie en Philologie Majeure: Studium in Honorem Elena Prus / Univ. Liberă Intern. din Moldova; alcăt.: N. Ghimpu, L. Beșelea; red. șt.: L. Corghenci; resp. de ed.: Z. Sochircă. – Ch.: ULIM, 2008. – P. 60-62.
122. **Manoli, Ion.** Cuvântul potențial cu valoare stilistică în abordarea conceptuală a profesorului Grigore Cincilei // Probleme de lingvistică generală și romanică: Actele Colocviului Intern. consacrat prof. Grigore Cincilei cu prilejul aniversării a 80-a de la naștere: Ed. a 2-a. – Ch.: CEP USM, 2008. - P. 35-39.
123. **Manoli, Ion.** De l'art de porter le nom de Madame Dragan // Din Arta de a purta numele Doamna Elena Dragan: Studium in honoris / Univ. de Stat „Alecru Russo”. – Bălți, 2008. - P. 18.
124. **Manoli, Ion.** Laudatio cu prilejul conferirii titlului de Doctor Honoris Causa dlui prof. Eugeniu Coșeriu (anul 1998) // Deținători ai titlului de Doctor Honoris Causa / Univ. de Stat „Alecru Russo”. – Bălți, 2008. - P. 9-12.

Mon unique roman: *Les Lettres*

125. **Manoli, Ion.** Laudatio cu prilejul conferirii titlului de Doctor Honoris Causa dlui Alexandru Budișteanu (anul 2000) // Deținători ai titlului de Doctor Honoris Causa / Univ. de Stat „Alec Russo”. – Bălți, 2008. - P. 63-67.
126. **Manoli, Ion.** O simfonie a anilor și ideilor = Une Symphonie des années et des idées // Symposion en philologie majeure: Studium in Honorem Elena Prus / Univ. Liberă Intern. din Moldova; alcăt.: N. Ghimpu, L. Beșelea; red. șt.: L. Corghenci; resp. de ed.: Z. Sochircă. – Ch.: ULIM, 2008. – P. 7-8.
127. **Manoli, Ion.** Qui être-vous, Madame Mihalache? // Lit. și Arta. – 2008. - 3 iul. - P. 7.
128. **Manoli, Ion.** Umanismul și pedagogia împotriva vârstei - Zinaida Radu // Zinaida Radu - La porțile înțelepciunii: Studium in honoris / Univ. Liberă Intern. din Moldova; alcăt.: N. Ghimpu, Sv. Cîrlan; red. șt.: L. Corghenci; resp. de ed.: Z. Sochircă. – Ch.: ULIM, 2008. – P. 20-21.

2009

129. **Manoli, Ion.** Catedrala „La Parisienne” // Symphonie en Philologie Majeure : Studium in Honorem Elena Prus / Univ. Liberă Intern. din Moldova; alcăt.: N. Ghimpu, L. Beșelea; red. șt.: L. Corghenci; resp. de ed.: Z. Sochircă. – Ch.: ULIM, 2008. – P. 105-108.
130. **Manoli, Ion.** Poetul unirii dezunirii noastre: Grigore Vieru // Intertext: rev. șt. – 2009. – Nr 1/2. – P. 238 -244.
131. **Manoli, Ion.** S'arc-en-cieliser avec Monsieur Pierre Morel // Intertext. – 2010. – Nr 3/4. – P. 230–234.
132. **Manoli, Ion.** S-a stins un astru-lingvistul Rajmund Piotrowski / Andrei Galben, Ana Guțu, Ion Manoli [et al.] // Lit. și Arta. – 2009. – 10 sept. - P. 6.

Mon unique roman: *Les Lettres*

133. **Manoli, Ion.** Telescopia ca formă activă de exprimare a valorilor neologice stilistice // Omagiu lui Ion Dumbrăveanu la 70 ani / Univ. de Stat din Moldova. – Ch.: CEP USM, 2009. - P. 57-64.
134. **Manoli, Ion.** Universul și universaliiile doamnei Ana Guțu // *Parcours féminins: L'Intellectuelle: En hommage à Elena Prus* / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale; dir. publ.: A. Galben. – Ch.: ULIM, 2009. – P. 134- 140.
135. **Manoli, Ion.** Unde sunteți, doctore Aurel Batrînac? // Lit. și Arta. – 2010. - 2. dec. - P. 6.

2010

136. **Manoli, Ion.** L'écriture de la Prière chez le poète francophone Simion Răileanu // *Ecrivains d'expression française de l'Europe de Sud – Est. L'Ecrire et l'écriture des écrivains d'expression française: Colloque Intern., 5-6 nov., 2010, Bucarest.* - Bucarest, 2010. - P. 211 -216.

2011

137. **Manoli, Ion.** De la traduction aux traductions. Hypothèses. Observations // Raport cu prilejul Zilei Traducătorului, 30 sept. 2011, Chișinău / Univ. Liberă Intern. din Moldova. – Ch.: ULIM, 2011. – P. 34-47.
138. **Manoli, Ion.** Chirurgul cu bisturiul dăruit de Dumnezeu // Lit. și Arta. – 2011. – 24 noiem. - P. 7.

2012

139. **Manoli, Ion.** Devenir philologue d'envergure c'est une vocation // *La liberté de la création au féminin = Libertatea creației la feminin.* In honorem Ana Guțu / Univ. Liberă Intern. din Moldova; coord. șt.: Elena Prus; red. resp.: Ludmila Hometkovski. – Ch.: ULIM, 2012. – P. 26-37.

Mon unique roman: *Les Lettres*

140. **Manoli, Ion.** O viață plină de cântări și poeme lingvistice // Un drum lung la răscruci de timpuri: biobibliogr. / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Dep. Informațional Biblioteconomic; N. Ghimpu, Z. Sochircă, V. Moșneaga [et al.]; red. șt.: Ludmila Corghenci; resp. de ed.: Zinaida Sochircă. - Ch.: ULIM. - 2012. - P. 26-29.
141. **Manoli, Ion.** L'intellectuel français d'origine roumaine - Monsieur Ion Guțu ou tout simplement *În luna mai înfloresc cireșii și se nasc Ionii* // Ion Guțu sau În căutarea simbolului etern...: culegere în Honorem: simp. departamental aniversar; Univ. de Stat din Moldova; coord.: A. Lețca. - Ch.: USM, 2012. - P. 48-51.

REFERINȚE PRIVIND ACTIVITATEA PROFESORULUI ION MANOLI

[“Manoli Ion »: Blog]. - Mod de acces: <http://imanoli.ulim.md/?page_id=48>. - Accesat la 12.06.2012.

[Ion Manoli. Cartea Anei Guțu Confucius. Mod de acces: <<http://www.google.md/url?sa=t&rct=j&q=Ion+Manoli+www.youtube.com>>. - Accesat la 30.05.2012.

[Ion Manoli. În avalanșa aminirilor de la Sokolniki, Moscova. - Mod de acces: < manoli.ulim.md/wp-content/uploads/2008/11/ion-manoli.doc>. - Accesat la 30.05.2012.

Harconiță, Elena. Cuvânt înainte = Avant - propos = Preamble = Vorwort // Ion Manoli: Biobibliogr. / Univ. de Stat „A. Russo” din Bălți; alcăt.: E. Scurtu. - Bălți, 2003. - P. 7-17.

Ion Manoli: Biobibliogr. / Univ. de Stat « A. Russo », Bălți; alcăt.: E. Scurtu; red. resp. și ed. îngr. de E. Harconiță. - Bălți., 2003. - 147 p. - ISBN 9975-931-32-4.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Jitaru, Valentin. Profesor, savant, administrator = Professeur, savant, administrateur = Professor, scientist, administrator = Professor, wissenschaftler, leiter // Ion Manoli. Biobibliogr. / Univ. de Stat „A. Russo” din Bălți; alcăt.: E. Scurtu. – Bălți, 2003. – P. 18-27.

Popa, Iulius. Dan’s space of perception through student personality = Einfühlungsvermögen herrn dekans in die persönlichkett des studenten = L’art de la conquête de l’espace estudiantin // Ion Manoli: Biobibliogr. / Univ. de Stat „A. Russo” din Bălți; alcăt.: E. Scurtu. – Bălți, 2003. – P. 30-35.

Popa, Iulius. Spațiul de simțire al Decanului în personalitatea studentului // Ion Manoli: Biobibliogr. / Univ. de Stat „A. Russo” din Bălți; alcăt.: E. Scurtu. – Bălți, 2003. – P. 28-29.

INDEXURI AUXILIARE

INDEX DE NUME

A

Ardeleanu, Sandală-Maria 54, 55

Axenti, Eufrosinia (conducător șt.) 42; p. 253

B

Banaru, Victor (conducător șt.) 37, 39

Batrînac, Aurel 135

Bejenuță, Natalia p. 225

Beșelea, Lorena (alcăt.) 68, 121, 126, 129

Boboc, Leonid 38

Bondarenco, Ana (conducător șt.) 40, 45

Budagov, Ruben 24

Budișteanu, Alexandru 125

Bujor, Ala 40

C

Camenev, Zinaida 14; p. 206

Mon unique roman: *Les Lettres*

Cazacu, Lidia 44

Chirinciuc, Vladimir 39

Chitoroagă, Valentina p. 2

Cijacovshi, Valentin (conducător șt.) 46, 47

Cimpoi, Mihai (col. red.) 52, 53, 57, 58, 63, 64, 70, 71, 80

Cincilei, Grigorie 118; (conducător șt.) 35; (consultant șt.) 36

Cîrlan, Svetlana 128

Clichici, Ludmila 45

Corghenci, Ludmila (red. șt.) 68, 111, 115, 117, 121, 126, 128, 129, 140; (alcăt.) 115

Coșeriu, Eugeniu. 25, 124

Cotlău, Maria 36

Cristea, Teodora (conducător șt.) 38

F

Filipp, Svetlana p. 240

D

Dragan, Elena 123; p. 247

Dumbrăveanu, Ion (conducător șt.) 44, 62, 133; p. 237

G

Galben, Andrei (dir. publ.) 20, 30, 48, 49, 50, 51, 54, 55, 65, 67, 69, 72, 73, 76, 77, 113, 132, 134

Gemar, Claude 50, 51

German, Jan-Claude (col. red.) 58

Ghimpu, Natalia (alcăt.) 68, 111, 117, 121, 128, 129, 140

Grădinaru, Angela 42

Guțu, Ana 35, 52, 53, 60, 63, 64, 66, 69, 78, 117, 132, 134, 139, 143, (dir. publ.) 57, 58, 69, 70, 71, 74, 75, 80; (red.) 113; p. 104

Guțu, Ion 141; p. 230

H

Hamon, Philippe 59

Mon unique roman: *Les Lettres*

Harconiță, Elena. 145; (red. resp.) 146; p. 227

Hemera, A. (col. red.) 75

Hometkovski, Ludmila 79; 139; (dir. publ.) 26, 27; (red. resp.) 81, 139; p. 110

I

Idrisov, Eleonora (alcăt.) 111

Ioniță, Mircea 61

Iorga, Nicolae 112

J

Jitaru, Valentin 147

L

Ladmiral, Jan-Rene 48

Lența, Anatol (coord.) 141

Levița, Tatiana (alcăt.) 115

Lisnic, Aliona p. 225

M

Manol, Ion 1-30, 83-141; (referent oficial) 31-47; (red. șt.) 56, 67, 73; (col. red.) 48, 49, 57-65, 68, 69, 72, 75; (consultant șt.) 66, 81; (coord. de ed.) 68; (*col. red.*) 70, 71, 74, 78-80, 82; p. 12, 14, 15, 37, 60, 71, 83, 97, 143

Marius, S. (col. red.) 8, 57, 70, 71, 74,

Mațcan, Rodica 43

Miclău, Paul (col. red.) 54, 55

Mihalache, Ana 77; p. 209

Moldovanu, Gheorghe p. 235

Morel Pierre 131; (dir. publ.) 59; (coord. șt.) 20, 30, 66, 76, 77; (red. șt.) 72, 76, 79; (col. red.) 65, 75; (com. șt.) 69; p. 257

Moșneaga, Victoria 140; p. 2, 8

O

Oprea, V. 77

Mon unique roman: *Les Lettres*

P

Pastuh, Daniel p. 2

Păcuraru, Veronica 77

Piotrowski, Rajmund 132

Placinta, Lidia 37

Popa, Gheorghe 47

Popa, Iulius. 148, 149

Prus, Elena 41, 65, 72, 76, 121, 126, 129, 134; (col. red.) 75;
(coord. șt.) 81, 139; p. 106

R

Radu, Zinaida 49, 77, 79, 128; p. 212

Rasner, Francois (col. red. :) 50, 51

Răileanu, Simion 19, 136

Râbacov, Ghenadie p. 2, 112

Reabțov, Gheorghe p. 235

Roșca, Petru 6, 56, 111; (col. red.) 48,49

S

Sava, A. [rec.] 77

Sava, Marius (col. red.) 52, 53, 58, 63, 64

Savin-Zgardan, Angela p. 219

Scurtu, Elena (alcăt.) 146; p. 227

Secrieru, Cezar p. 2

Sochircă, Zinaida (resp. de ed.) 68, 111, 115. 117. 121. 126. 128.
129. 140; p. 2.

Solcan, Angela p. 255

Soltan, Inesa (alcăt.) 117

Stoinanova, Inga p. 203

Strâmbeanu, Andrei 82

Strugari, Lilia p. 225

Sulac, Sofia 46

Mon unique roman: *Les Lettres*

T

Tărăță, Zinaida 113

U

Untilă, Victor 81; p. 115

V

Vicol, Dragoș 81; p. 200

Vieru, Grigore 130

Vuple, Ana p. 216

Z

Zubcu Zinovia 115; (conducător șt.) 43; p. 222

A

Аксентий, Ефросинья 31

И

Илия, Людмила 120

M

Маноли, Ион 120

Маноли, Ион 8, 22, 120; (офиц. оппоненты) 31, 32, 33, 34

Мигирина, Виктор 8

Молдовану, Георгий (науч. рук.) 33, 34

П

Помельникова, Анна P. 242

INDEX DE TITLURI

(lucrări ale autorului Ion Manoli)

A

Ana Guțu. Universalile unui curs modern de traductologie: [rec.]

60

Mon unique roman: *Les Lettres*

Anthologies littéraires, recueils de poèmes et morceaux choisis dans le contexte de la francopolyphonie moderne 15

Arta oratorică. Retorica: programă analitică 83

Arta oratorică. Retorica: programă analitică 98

Avant-propos: Es Deus în nobis 19

B

Beatitudine 121

Bon anniversaire, mon professeur! 115

C

Cartea Vieții mele” de Mircea Ioniță: [rec.]61

Catedrala „La Parisienne” 129

Cel mai viabil fenomen poetic: Charles Baudelaire. Cine îl va traduce pe Baudelaire în sec XXI? 9

Chirurgul cu bisturiul dăruit de Dumnezeu 138

Conceptele poetice „imaginație” și „inspirație” în viziunea lui Federico García Lorca 23

Conceptul de lingvistică contemporană în viziunea profesorului Ruben Budagov: Omagii cu prilejul centenarului nașterii 24

Cuvânt despre Colegul și Savantul Petru Roșca 111

Cuvântul potențial cu valoare stilistică în abordarea conceptuală a profesorului Grigore Cincilei 122

D

De l’art de porter le nom de Madame Dragan 123

De la sintaxa imaginarului la fantezia scriiturii: valorificarea operei lui Roland Barthes în arealul filologic românesc 16

De la sintaxa imaginarului la fantezia scriiturii: valorificarea operei lui Roland Barthes în arealul filologic românesc 105

De la traduction aux traductions. Hypothèses. Observations 137

Devenir philologue d’envergure c’est une vocation 139

Mon unique roman: *Les Lettres*

Dictionnaire des termes stylistiques et poétiques. – 2-ième éd., revue et augmentée 110

Dicționar francez-român, român-francez. Autori: A. Mihalache, Z. Radu, V. Oprea, A. Sava: [rec.] / Ion Manoli, Veronica Păcuraru 77

E

E-portofoliu [Resursă electronică] 90

E-portofoliu [Resursă electronică] 94

E-portofoliu [Resursă electronică]86

E-portofoliu [Resursă electronică]99

E-portofoliu [Resursă electronică]106

Eugene Ionesco d'evant la critique d'hier et d'aujourd'hui 17

F

Eugeniu Coșeriu despre evoluția și viitorul lingvisticii contemporane: Ipostaze. Observații 25

F

Facultatea Limbi Străine în maratonul universitar al secolului XXI: Istorie. Tradiție. Dinamism10

G

Guțu, Ana. Un poet poate să fie fără să-ți trădeze vocația definiția, un luptător [interview cu Prim-Vicerector Univ. Libere Intern. din Moldova]78

I

Imaginea poetică între mit, realitate și necesitate stilistică 1

Interpretarea textului între alegoria cuvintelor și adevărul lor 4

Ion Dumbrăveanu: Studiu de derivatologie romanică și generală: [rec.] 62

Istoria literaturii franceze de la origine până în sec. XX: programă analitică 85

Mon unique roman: *Les Lettres*

Istoria literaturii franceze de la origine până în sec. XX: programă analitică 88

Istoria literaturii franceze, sec. XIX-XX: programă analitică 87

Istoria literaturii universale: programă analitică 84

Istoria literaturii universale: programă analitică 91

Î

În avalanșa amintirilor de la Sokolniki, Moscova 116

L

L'anthologie poétique française et sa place dans la francopolyphonie de la communion esthétique 5

L'écriture de la Prière chez le poète francophone Simion Răileanu 136

L'intellectuel français d'origine roumaine – Monsieur Ion Guțu ou tout simplement În luna mai înfloresc cireșii și se nasc Ionii 141

La néologie en français contemporain. Aspects pédagogiques 27

La ponctuation de la langue française: Histoire. Tradition. Modernisme. La place et l'importance de la ponctuation française dans le processus de l'enseignement à la Faculté des Langues et Sciences de la Communication 26

Langue. Style. Identité 11

Laudatio cu prilejul conferirii titlului de Doctor Honoris Causa dlui prof. Eugeniu Coșeriu (anul 1998) 124

Laudatio cu prilejul conferirii titlului de Doctor Honoris Causa dlui Alexandru Budișteanu (anul 2000) 125

Le néologisme d'auteur entre le pouvoir linguistique et l'aventure 20

Le vol de la parole à l'adresse de Monsieur Petru Roșca, professeur et savant 6

Lexicograful face à face cu frazeologia și expresiile frazeologice. Citation et (ou) maxime, sentence et (ou) boutade comme sujet de lexicographie 28

Mon unique roman: *Les Lettres*

Limbajul textului jurnalistic: programă analitică 95

Lingvistica ca formă universală de comunicare umană 7

M

Mass-media în Occident (în baza materialelor franceze, belgiene, canadiene): programă analitică 102

Mass-media în Occident: programă analitică 100

Menit să porți și numele de Poet – Ana Guțu 117

Metodologia cercetării științifice (Aspecte filosofico-lingvistice): programă analitică 101

Metodologia cercetării științifice: (Aspecte filosofico-lingvistice) 107

Mic glosar de termeni și cuvinte-cheie utilizați în „Analectele” lui Confucius. De la esență, rădăcină (BĚN) până la a merge pe urmele cuiva, a urma (ZHUI) 29

Mots anciens – sens nouveaux: le français actuel dans le contexte des parlers francophones 30

N

Nume notorii 118

O

O simfonie a anilor și ideilor = Une Symphonie des années et des idées 126

O viață plină de cântări și poeme lingvistice 140

O viziune modernă despre literatura universală 119

O viziune modernă despre literatura universală 12

O viziune revoluționară asupra literaturii comparate și universale 12

P

Poetul unirii dezunirii noastre: Grigore Vieru 130

Mon unique roman: *Les Lettres*

Problemele discursului (aspect jurnalistic): programă analitică / Univ. Liberă Intern. din Moldova, Inst. de Cercet. Filol. și Interculturale, Catedra Limbi Romanice. – Ch.: ULIM, 2011. – 5 p. – Cu statut de manuscris 103

Problemele discursului (aspect jurnalistic): programă analitică 108

Q

Qui être-vous, Madame Mihalache? 127

S

S'arc-en-cieliser avec Monsieur Pierre Morel 131

S-a stins un astru-lingvistul Rajmund Piotrowski 132

Semantica, pragmatica și autenticitatea traducerii valorilor stilistice. – Didactica limbilor străine 21

Statutul terminologiei stilistice și poetice în lexicografia franceză contemporană 3

Stilistica Limbii Franceze: probleme de teorie și practică 104

Stilistica Limbii Franceze: probleme de teorie și practică 2

Stilistica limbii franceze: probleme de teorie și practică: programă analitică 92

Stilistica și poetica lui Nicolae Iorga - Profesorul Nicolae Iorga: Omagiu 112

Stylistique française: Problèmes théoriques et pratiques 96

T

Tărăță Zinaida. Unele exigențe generale privind crearea abrevierilor 113

Tehnici de redactare a textului jurnalistic: programă analitică 89

Tehnici de redactare a textului jurnalistic: programă analitică 97

Telescopia ca formă activă de exprimare a valorilor neologice stilistice 133

Teoria literaturii: Cours introductiv 109

Teoria literaturii: Cours introductiv 93

Mon unique roman: *Les Lettres*

Text – telegramă cu prilejul inaugurării Institutului de Cercetări Filologice și Interculturale (ICFI) în cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova 114

U

Umanismul și pedagogia împotriva vârstei - Zinaida Radu 128

Un poem de iubire într-un coș cu fructe și cu ... ani 18

Un suport util pentru învățământul universitar 14

Unde sunteți, doctore Aurel Batrînac? 135

Universul și universaliiile doamnei Ana Guțu 134

П

Пространство мысли о языке в концепции Виктора Николаевича Мигирова 8

Ф

Филологическая школа Людмилы Ивановны Илия в Молдове: её ученики, её последователи 120

Ц

Целесообразность и возможность создания словаря потенциальной лексики французского языка 22

INDEX DE TITLURI

(redactor, recenent, referent oficial, traducător)

A

Analiza semantico-structurală a numelor proprii folclorice: pe baza basmului românesc: autoref. al tz. doct.: Specialitatea 10.02.05 – Limbi romanice 37

Aspectul sistematic și funcțional al antonimiei: pe baza inventarului lingvistic francez: rez. tz. de doct.: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice 35

Mon unique roman: *Les Lettres*

Atracția paronimică în limba franceză: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.05 – Limbi romanice 42

C

Categoria de stare în corelația cu acțiunea și calitatea: în baza materialului limbii franceze contemporane: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice 40

Compuse și analitisme metaforice în italiana modernă: tendințe și procese derivaționale: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice 44

D

Dialectele romanice – studiu geolingvistic 56

Dimensiuni funcțional-semantice ale viitorului în limba franceză: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice 43

E

Elemente de terminologie și terminografie. Informatizarea metalimbajului juridico-comunitar: culeg. de art. didactico – șt. 79

F

Funcția estetică a simbolului în poezia romantică franceză: autoref. al tz. doct.: Specialitatea 10.02.05 – Limbi romanice 39

I

Intertext: rev. șt. 52

Intertext: rev. șt. 53

Intertext: rev. șt. 57

Intertext: rev. șt. 58

Intertext: rev. șt. 63

Intertext: rev. șt. 64

Mon unique roman: *Les Lettres*

Intertext: rev. șt. 70

Intertext: rev. șt. 71

Intertext: rev. șt. 74

Intertext: rev. șt. 80

Itinerarios Hispánicos. Interculturalidad a través de la traducción, la lingüística y la literatura 75

L

La Fleur d'Abricotier ou L'agneau non voué. : Poème pascal 82

La Francopolyphonie: Des langues aux langues – cultures: nouveaux enjeux, nouvelles pratiques 76

La Francopolyphonie: Langue et culture françaises en Europe du Sud-Est = Francopolifonia: Limbă și cultură franceză în Europa de Sud-Est: An. 65

La Francopolyphonie: Langue, littérature, culture et pouvoir = Francopolifonia: Limba, literatură, cultură și putere An. 72

La Francopolyphonie: Langues et Identités, Vol. 1 54

La Francopolyphonie: Langues et Identités. Vol. 2 55

La Francopolyphonie: Les valeurs de la francophonie 59

La liberté de la création au féminin 81

Lecturi Filologice: rev. șt. 48

Lecturi Filologice: rev. șt. 49

Lecturi Filologice: rev. șt. 50

Lecturi Filologice: rev. șt. 51

P

Parcours féminins. L'intellectuelle, colloque intern. (2009; Chișinău). Parcours féminins. L'intellectuelle : En hommage à Elena Prus : Colloque intern., Chișinău, ULIM, 18 nov. 2009 66

Mon unique roman: *Les Lettres*

R

Reprezentarea românească a parizienei în literatura franceză din a doua jumătate a secolului al XIX-lea: autoref. al tz. doct. hab.: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice 41

S

Specificul structural-semantic al propoziției tautologice în limba franceză: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.05 – Limbi romanice (lb. fr.) 45

Studii contractive în filologia germano-romanică (2002 – 2006) 69

Studiu asupra sistemului terminologic din domeniul finanțe: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.19 - Lingvistică generală (cu specificare: sociologică, psihologică, contrastiv-tipologică, structurală, matematică, computațională) 56

Stylistique comparée des termes de couleur: rez. tz. de doct.: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice 38

Symphonie en Philologie Majeure : Studium in Honorem Elena Prus 68

Symposia Masterandum et Studentium. Materialele ses. șt., 15 apr. 2010. Seria Filologie 73

Symposia Masterandum et Studentium: Materialele ses. șt., 29 apr. 2009: Seria Filologie 67

Ș

Știința filologică în cadrul universitar : căutări și realizări: Rap. de autoevaluarea profilului șt.

U

Unitățile lexicale complexe în sistemul derivativ al francezei contemporane: rez. tz. de doct.: Specialitatea 10.02.05 – limbi romanice 36

Mon unique roman: *Les Lettres*

V

Variabilitatea diafazică în cadrul unor serii stilistico-istorice: autoref. al tz. doct. în filologie: Specialitatea 10.02.01 – Limba română 47

К

Комплексные деривационные парадигмы французского языка, мотивированные глаголом: на материале глаголов передвижения в пространстве: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук: специальность 10.02.05 - Романские языки 32

Контакты восточных Романцев со Славянами: на основании лингвистических данных: автореф. дис. на соиск. учен. степ. доктора филол. наук: специальность 10.02.02 – языки народа СССР (молд.) 34

Л

Лексико-семантическая группа глаголов изменения состояния в современном французском языке / семантика и функционирование: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук: специальность 10.02.05 - Романские языки 33

Ф

Формально-семантические особенности имен действия, мотивированных глаголом, в современном французском языке: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. филол. наук: специальность 10.02.05 - Романские языки 31

Mon unique roman: *Les Lettres*

**CARȚI SCUNMPE CU AUTOGRAFE SINCERE PENTRU
PROFESORUL ION MANOLI**

Calamanciuc, Gheorghe. *Ispita înecului* / red.: Anatol Ursu - Ch.: Sivis, 2000. – 334 p. – ISBN 9975-9585-0-8.

Distinsului Doctor Ion Manoli, în fața erudiției strălucite a căruia se simt și mai mici pigmeii ce se cred mari. Gheorghe Calamanciuc.

Cioclea, Eugen. *Dați totul la o parte ca să văd: Metapoeme.* - Ch.: Cartier, 2001. – 77 p. – (Col. Rotonda). – ISBN 978-9975-79-098-4.

Domnului Manoli cu simpatie și cu relativă explozie a mămăligii Moscovite, Eugen Cioclea.

Coșeriu, Eugeniu. *Lecții de lingvistică generală* / trad. span.: Eugeniu Bojoga; cuv. înainte: Mircea Borcilă. - Ch.: Arc, 2000. – 304 p. – ISBN 9975-61-146-X

Domnului Profesor Ion Manoli cu multe urări de bine.

Dabija, Nicolae. *Libertatea are chipul lui Dumnezeu: Basarabia astăzi* / pref.: Nestor Vornicescu; red.: Tudor Nedelcea. – Craiova: Scrisul Românesc, 1997. – 268 p. ISBN 973-38-0196-8.

Meșterului Ion Manoli, care s-a zidit în zidirile Graiului Matern, făcându-le să dăinuie, recunoștința lui Nicolae Dabija.

Guțu, Ana. *Confusio identarum* / Univ. Libre Intern. de Moldavie; Fac. Des Langues Etrangères et Sciences de la Communication; Inst. de Recherches Philologiques et Interculturelles Departement de Philologie Romane. – Ch.: ULIM, 2011. – 150 p. – ISBN 978-9975-101-62-2.

Distinsului profesor Ion Manoli cu cea mai înaltă considerațiune și nobile sentimente din partea autoarei.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Leahu, Nicolae. Aia: Poeme; cop.: Vitalie Corban. - Ch.: Cartier, 2010. - 144 p. - ISBN 978-9975-79-619-4.

Domnului Profesor Ion Manoli, ziditor de gânduri în sufletului neamului, cu prețuire, nostalgie și urări de bine. Nicolae Leahu

Leahu, Nicolae. Erotokritikon: Făt-Frumos fiul pixului. - Iași: Timpul, 2001. - 150 p. - ISBN 973-612-002-3.

Domnului Profesor Ion Manoli, acest lexicon de personaje, având menirea de a descreți frunțile grave și didactice, dar și de a re-duce „plăcerea lecturii”. Cu sentimente de prețuire și grație.

Matei, Valeriu. Somn de lup și alte poeme. - Iași: Feed Back, 2010. - 120 p. - ISBN 978-973-88588-7-9.

Domnului Profesor Ion Manoli, cu veche prietenie și urări de succes

Michnik, Adam. Scrisori din închisoare și alte eseuri / trad. și îngr.: Adrina Babeți, Mircea Mihăieș; pref.: Vladimir Tismăneanu. - Iași: Polirom, 1997. - 260 p. - (Col. Plural). - ISBN 973-9248-59-4.

Pour Prof. Manoli avem mon admiration Adam Michnik.

Moraru, Anatol. Ion Druță. Opera epica și dramatică. - Ch.: Arc, 2010. - 52 p. - (Col. „Cartea care te salvează”). - ISBN 978-9975-61-558-7.

Domnului Profesor Ion Manoli, o veritabilă fabrică de spiritualitate, această exegeză, cu toată considerațiunea.

Moraru, Anatol. Turnătorul de medalii / cop.: Adrian Ciubotaru. - Ch.: Prut Internațional, 2008. - 279 p. - ISBN 978-9975-69-988-4.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Domnului Ion Manoli un profesor care „a schimbat la față” limbile străine din Basarabia, cu multă prețuire și urări de sănătate. Anatol Moraru.

Șleahtițchi, Maria. Cvartet pentru o voce și toate cuvintele: eseu dramatic în două acte / Maria Șleahtițchi, Nicolae Leahu; coord.: Constantin Cheianu; cop.: Mihai Bacinschi. - Ch.: Arc, 2001. - 39 p. - (Colecția „Cântăreașa cheală”). - ISBN 9975-61-150-8.

Domnului Profesor Ion Manoli această piesă – la patru mâini – despre Eminescu și urările de Bine și Succese ale autorilor.

Șleahtițchi, Maria. Jocurile alterității. - Ch.: Cartier, 2002. - 168 p. - ISBN 9975-79-149-2.

Pentru distinsul Profesor Ion Manoli cu sentimentul de recunoștință, toată prețuirea Mariei Șleahtițchi.

Țâu, Nicolae. Diplomație în culise. - București: Enciclopedica, 2002. - 388 p. - ISBN 973-45-0406-1.

Distinsului Profesor de talie Internațională, Domnului Ion Manoli, cu alese gânduri din partea autorului.

Vieru, Grigore. Acum și în veac: poeme, confesiuni. - Ch.: Litera, 2000. - 334 p. - Ed. a 3-a rev. și ad. - ISBN 9975-74-244-0.

Fratelui Ion Manoli pe care-l cunosc de două mii de ani și tot de atâta vreme mi-e drag. Omagiu. Grigore Vieru.

PERICOPA GENERAȚIILOR

Flaviu-Sebastian Cașu promite că va continua romanul bunicului său *Les Lettres*

« Prutul pentru viitorul limbii române

Moldavian Airlines a lansat zboruri Low Cost din CHIȘINĂU direct spre Roma (Fiumicino), Milano (Bergamo) și Veneția (Marco Polo) »

Lumea lui Flaviu

Number of View: 248

Flaviu Cașu, 10 ani: „Am tot ce-mi trebuie: părinți, învățătură, jocuri, dragoste, și... mici recreații. Nu sunt în rai, dar mă simt bine”

„Fără a-ți supraveghea copilul nu poți avea rezultate”

Flaviu Cașu este un copil deosebit. La vârsta de zece ani, este la curent cu situația politică din republică și de peste hotarele ei privind zilnic buletinele de știri la TV. A promovat clasa a patra cu 10 pe linie. Preferă să citească cărți în română și engleză, să rezolve mai degrabă un sudoku decât să privească televizorul sau să navigheze pe Internet. În viitorul apropiat, la invitația unui deputat, băiatul va asista la o ședință legislativă.

NIHIL EST TAM POPULARE, QUAM BONITAS
Cicero

Cicero

Nimic nu este mai prețios, decât bunătatea

*A zice o rugăciune sinseră
pentru sănătatea cuiva este tot atât
de prețios cum ai arunca un colac de
salvare pentu cel ce se luptă cu abisul*
Ion Manoli

PRAGURILE PROFESORULUI ION MANOLI

***Dragoș VICOL,
profesor universitar, doctor habilitat, ULIM***

Astăzi profesorul Ion Manoli atinge un nou prag, pe care știm cu toții că îl va traversa cu brio. Suntem convinși de acest fapt, că îl va traversa cu brio, deoarece ni s-a destăinuit de nenumărate ori că masa de lucru a Domniei Sale este plină de proiecte științifice și artistice temerare, de volume pe care abia așteaptă să le închege, de tratate savante pe care are obligațiunea supremă de a le lăsa posterității.

Dar Ion Manoli, înainte de toate, ni se înfățișează ca un aed. Cu un suflet mare, solar, atins de lirism pătimăș, din care străluminează razele bonomiei, înțelepciunii, dragostei și poftei neostoite de viață.

Ion Manoli are o inimă fierbinte, pe care ani la rândul a pus-o cu larghețe și uitare de sine la dispoziția tuturor, și a celor buni (dar puțini) și a celor răi (dar mulți), fără a se gândi o clipită la eventuale consecințe grave, generate de afecțiuni de ordin cardiac. Iar cei mulți și răi au fost neîndurători cu inima profesorului, au abuzat de ea și au atacat-o mișelește. Dar profesorul Ion Manoliu a rezistat stoic, fiindcă inima lui e un pojar care arde orice urmă de invidie, vendetă, blasfemie și hulă. Inima lui preabună știe doar să iubească fără preget, să oblojească tăcut rănilor noastre, știe să ne miruiască, făcându-ne astfel mai milostivi, mai darnici, mai iubitori de Patrie, Carte, Poezie.

Iată de ce, lăsând pentru alții, misiunea nobilă de a trece în revistă meritele incontestabile ale profesorului în plan pedagogic și științific, voi păși pe câmpul înmiresmat al metaforei angelice și al ficțiunii artistice neprecupețite (câmp atât de îndrăgît de

Mon unique roman: *Les Lettres*

omagiat), aducându-i în semn de închinăciune următoarele cuvinte (potrivite):

Când vine ora scrisului, cuvintele izvorăsc, năboiesc, curg ca suvoaiele de munte. Bucăți de viață, chipuri și întâmplări mă urmăresc, mă obsedează, mă gonesc întruna, îmi sfășie în mii de fărâme făptura, cerându-mi în genunchi, ca la spovedanie, să le pun pe hârtie, să le învii, să le înalț, să le dau suflet.

Tâmpelile atunci îmi bat năvalnic, inima îmi sparge pieptul, sângele îmi galopează ca o herghelie de noateni. Rememorez până la nebunie marele pasiuni ale omenirii: nașterea și moartea, dragostea și ura, înălțările și decăderile, splendoarea și mizeria, adevărul și minciuna, care surpă temeliile vieții.

Nu pot suferi dușmănia, violența, prăbușirea, scârbile, mi-i dragă munca, sacrificiul, înălțarea, fericirea. În afară de Iisus n-am mai avut adevărați creatori. Poate doar coloșii celor șapte minuni ale lumii, dar ei au aparținut timpurilor profane.

Iisus ne-a dat viață veșnică. El ne-a demonstrat că prin credință și mântuire putem atinge eternitatea. Alexandru Macedon, Caesar, Napoleon au fost niște cuceritori, robiți de patima grandorii, niște stăpânitori de sclavi.

Oamenii își închipuie că dacă îi supun pe cei mai slabi, că dacă îi robesc pe cei mai săraci cu duhul, le însușesc bucuriile și îi silesc să muncească pentru ei, și-au îndeplinit rostul. Nimic mai infam, nimic mai fals, nimic mai nedrept.

În clipele de creație, când mi se deschid Porțile Cerului și aud Glasul Demiurgului, nu vreau să mai fiu nici puternic, nici bogat, nici chiar împărat. Pentru a sta o clipă lângă Dumnezeu, sunt gata să-mi sacrific tot ce am făcut, tot ce am agonisit, sunt gata să-mi pun pe Altar viața.

Atotputernicul, care a fost trădat, după ce a creat Cerul și Pământul, nu și-a pângărit și nu și-a demolat creația. El i-a dat omului posibilitatea de a urca din nou în Împărăția Lui și a recăpăta nemurirea, iar datoria noastră este de a ne ierta unul pe

Mon unique roman: Les Lettres

altul și de a-i ajuta și pe cei din jurul nostru să se ridice din nimicnicie. Omul e dator să se îndrepte spre cele veșnice zi de zi, să se întoarcă la sfințenie, căci numai astfel va obține din nou puritatea pierdută.

Cei care trăiesc numai pentru burtă, numai pentru a-și satisface poftele lubrice, sunt niște animale și nu merită să fie numiți oameni. Ei sunt niște gănganii, care se plodesc, viețuiesc pe spinarea altora și dispar fără a lăsa nimic în trecerea lor efemeră pe pământ. Cei care aleargă în această viață numai după cele trecătoare, sunt cei mai jalnici oameni din lume.

Adevărații Vestitori ai Vieții fără de Moarte au fost cei 12 ucenici ai Domnului, de fapt primii scriitori autentici, prin care Creatorul ne-a lăsat Legea Iubirii. Dintre ei cel mai mare a fost Ioan Botezătorul care a pregătit Calea Fiului Omului și ne-a lăsat drept Păvăză Apocalipsa.

Demiurgul a făcut Cerul și Pământul din necesitatea de a crea. El a simțit adevărata fericire numai după ce a făcut Omul, căruia i-a dat Chipul și asemănarea Sa, iar ca Omul să fie fericit, i-a dăruit o fărâmbă din Harul Său și l-a învățat să creeze.

Ion Manoli poate fi lesne regăsit în rîndurile de mai sus, căci întreaga-i viață a zidit, a creat, a trecut pragurile multor izbânzi și suferințe, construindu-și fără abatere un destin exemplar. Pentru a ajunge astăzi la Potoul celor Fericți și Încărcați de Daruri Supreme: recunoștința discipolilor, considerația colegilor, dragostea celor aproiați.

Și, mai presus de acestea, faptul că și-a păstrat în toate și pentru toate chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Iar la acest PRAG DIVIN ajung în timpul vieții pământești doar cei vas-aleși.

UN IZVOR CURAT CA ROUA ÎN ZORI DE ZI...

Inga STOIANOVA,
conferențiar univniversitar, doctor,
ULIM

Lunie, o lună de vară...O lună, când dimineața începe cu o rază de soare și florile își deschid petalele suave, iar mirosul lor plăcut, viu parfumat este mult admirat de oameni. Anume la sfârșitul acestei luni distinsul domn Ion Manoli, doctor habilitat, profesor universitar, sărbătorește 70 de ani de la naștere și 50 de ani de activitate didactică. Este o dată frumoasă ce într-un fel sau altul marchează o nouă etapă în viața omagiatului. A vorbi despre personalitatea unui slujitor de excepție a filologiei romanice, pe umerii căruia apasă o vastă și bogată experiență didactică și științifică nu este o sarcină ușoară, deoarece nici un enunț oricât de corect ar fi din aspect stilistic sau gramatical, nu ar putea reda mărinimea și profesionalismul mult stimatului domn Profesor.

Domnul Ion Manoli este un reprezentant clasic al semnului său zodiacal: mereu politico și galant, un fel de cavalier de modă veche, care a pășit de pe paginile romanelor medievale și s-a oprit în nedumerire în secolul nostru supra, ultra, tehnologic. Dumnealui este o persoană neliniștită care tinde către meditație, este un fel de idealist și un visător sentimental. Dominat de Lună, trăiește sentimente înălțătoare și are talentul de a atrage studenții și colegii în direcțiile dorite de el de parcă ar avea o misiune fără de preț: de a semăna Lumină, Adevăr și Înțelepciune. Mereu m-a impresionat sensibilitatea și simțul său artistic, subtilitatea și fantezia de care dă dovada în diverse situații. Clepsidra renaște idei, iar marile idei – fapte!

Însă să nu uităm și de pasiune, pasiunea pentru Măria sa Limba, Limba Franceză, Limba Spaniolă și, îndeosebi, Limba

Mon unique roman: *Les Lettres*

Română care întruna va rămâne cheia de boltă a faptelor noastre de gândire, doinare și de simțire românească. Pentru domnul Ion Manoli a vorbi despre limba în care gandește este ca o sărbătoare. Fiecare ședință a Consiliului Profesor al facultății Limbi Străine și Științe ale Comunicării moderată de decanul Ion Manoli avea o notă literară, un aspect poetic. Citate, extrase și secvențe literare aplicate la anumite situații sau drept comentarii la diverse aspecte discutate în cadrul acestor ședințe importante și reproduse de domnul Profesor din operele poezilor poporului român erau o ocazie minunată pentru a sublinia frumusețea și profunzimea limbii și a culturii plaiului natal, de parcă ar urma ideea “Neamul meu e tot ce se cuprinde între Tiparnițe, Altare și Cetăți”.

Ființă umană genuină, domnul Ion Manoli este, în primul rând, un umanist, care știe să fie critic cu sine însuși și absurditățile vieții, fără a fi cinic sau disperat. Este o persoană care se autodezvăluie, astfel încât studenții și colegii îi pot vedea și virtuțile și imperfecțiunile. Pășind sigur pe pământ, domnul Profesor Ion Manoli, prin exemplul propriu, ajută studenții și discipolii să-și dezvolte voința, curajul și speranța în realizarea potențialului.

Prin felul său de a fi ori de a nu fi, prin comportamentul în diverse situații dificile apărute pe parcursul anilor în funcția de decan al facultăților de Limbi și Literaturi Străine atât la Institutul Pedagogic de Stat „A.Russo” din Bălți, cât și la ULIM, prin diverse atitudini, domnul Ion Manoli mereu apropie, motivează, povățuiește și încurajează tânăra generație, dând impresia ca ai în fața ta un prieten pe care l-ai întrebat pe unde să mergi și nu un Profesor cu un renume internațional, deoarece un adevărat profesor nu este cel care știe cel mai mult, ci cel care îi face pe cei mai mulți să știe.

Profesia didactică necesită îndrazneală, încredere într-un viitor mai bun pentru discipoli, căutare permanentă a noului,

Mon unique roman: *Les Lettres*

ancorare în realitate, originalitate în exercitarea ei, inovație și descoperire. Om ai unui timp îmbibat de materie și pasiunea de a cuceri cele mai nobile probleme puse de către știință, savantul cu renume național și mondial domnul Ion Manoli este pilonul ce formează generații de discipoli pentru a contempla funcția vieții în elixirul înțelegerii științifice. Dumnealui este un Maestru care nu are cei mai mulți studenți / deși pe parcursul anilor au fost sute și mii de tineri și tinere/, ci cel care creează cei mai mulți Maeștri fapt atestat prin criticile obiective aduse de către Mult respectatul Profesor în calitate de referent oficial la 19 teze de doctor și doctor habilitat.

Multilaterală sa activitatea științifică, contribuția personală pe care a adus-o la dezvoltarea științei filologice naționale și internaționale, participarea demnă la viața socială a Institutului Pedagogic de Stat „A.Russo” din Bălți / 1992-2006/ și a Universității Libere Internaționale din Moldova /2006 -2010/ în calitate de decan și munca cu dăruire de sine pe care o desfășoară în prezent la catedra Filologie Romanică “Petru Roșca”, ULIM constituie un exemplu elocvent de savant modern, dovada unei concepții filozofice superlative față de misiunea omului în general și cea a cercetătorului-lingvist în special.

Privită per ansamblu, biografia domnului Ion Manoli este țesută din muncă perseverentă, din responsabilitate și curaj, din grijă pentru tânăra generație de discipoli. Prin bogăția sufletului a pus preț mereu pe cele mai sacre valori umane: Adevărul, Frumosul și Binele.

Mult stimat domn Ion Manoli!

În ziua frumoasei aniversări, permiteti-mi să exprim admirația, respectul și recunoștința față de pasiunea cu care Vă dedicați profesiei, dorința de a face întotdeauna bine și dinamismul activității cotidiene să reprezinte în continuare un crez spre desăvârșirea propriei personalități.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Anii ce au trecut au format o adevărată grădina de flori în viața Dvs., o grădină de trandafiri încântători. Vă doresc ca aceste capodopere ale naturii să Vă aduca zâmbetul pe buze, să Vă aline tristețea și grijile, iar când Vă veți uita la ele să simțiți ca sunteți înconjurat de persoanele care Vă prețuiesc, Vă respectă și Vă iubesc. Fie ca anii ce vor urma să fie plini de împliniri, fericire, sănătate, multă dragoste și liniște sufletească!

LA MULȚI ANI!!!
HAPPY BIRTHDAY!!!

CUM SE SIMTE O TOAMNĂ ÎN LUNA IUNIE...

Zinaida CAMENEV,
conferențiar universitar, doctor, ULIM

*„Tu mic n-ai să-mi pari, bătrîn nicicînd,
Vei fi la fel cum te-a-ntîlnit privirea.
Nu te-ai schimbat...”(W.Shakespeare,sonetul 104)*

Numărăm toamnele și în luna mai, și în luna iunie...

Și ne bucuram ca un copil cînd în plină toamnă soarele mai străluce, prietenii încă nu te evită, o carte se mai cere re-cită. Shakespeare răsuflă ușor că nu e uitat. Stilistica ca știință a mai cîștigat un admirator. Încă nu ați ghicit despre cine doresc să vă vorbesc? -Despre domnul Ion Manoli. Cine nu-l cunoaște, cine n-a auzit de profesorul dr. habilitat, decanul decanilor de la Universitatea „Alec-Russo” din Bălți (1976-2006) și de la Universitatea Liberă Internațională din Moldova (2006-2010)?

Din toate cîte le-a văzut, le-a realizat, din toate calitățile frumoase care i-au adus bucurie și satisfacție mie mi se pare că una este de netăgăduit: arta de a dăscali aidoma unui părinte,

Mon unique roman: *Les Lettres*

fiind mereu lîngă altarul sufletelor tinere și de multe ori rătăcite. A diriguit cursuri universitare de suflet, care i-au dat posibilitatea să improvizeze, să inventeze, să zidească și... să dea „zidirile” sale cu var alb imaculat.

Citea din Lamartine, cum mai citește acum din Byron,

Și azi conchide strict și așezat,,
Lîngă un rînd umbrat de epenteze
Toate să plîngă în vis cutremurat...

Mă bucur de fericirea colegului meu de breaslă universitară că a avut și mai are cel mai frumos loc de muncă din lume: catedra sau cum îi mai zice Dumnealui Amvonul bisericesc, unde ai numai un singur drept: să urci și să rostești adevăruri. Este un loc de unde nu poți și nici nu ai dreptul să trișezi, să jonglezi, să trădezi...

Uneori mi se pare că a mai avut o funcție, una practică invizibilă, dar simțită: cea de a sta la paza Cuvîntului din Poetică, din Stilistică, din lexicografie, din limbă, în general. Nimeni nu l-a obligat să fie „paznic de cuvinte”. S-a făcut el singur și păstor, și paznic, și căpitan, și matelot. Este binevenit să vă mai spun că păstoria aceasta Dumnealui a avut-o nu numai în domeniul cuvîntului matern, ci și în cel al limbilor și culturilor franceze, ruse, spaniole.

Să prezentăm aici doar câteva cifre lipsite de expresivitate, dar elocvente în măsura muncii efectuate pe parcursul unei jumătăți de veac: 5 monografii, peste 200 de articole și studii filologice, 3 manuale, 180 teze de licență, 40 teze de master.

A fost referent oficial la teze de doctor și doctor habilitat de 15 ori... Sunt doar niște cifre, care ascund o muncă enormă în algebra și geometria Cuvîntului francez și matern și, bineînțeles, o responsabilitate și o exactitate de ceasornicar.

Dacă ar trebui să construiesc un mic glosar de cuvinte-cheie din viața acestui pedagog cu „har și binecuvîntare divină”,

Mon unique roman: *Les Lettres*

apoi pe prim plan ași pune „Poemul, Poezia, Poietul” și apoi toate acestea își vor obține suflu și anvergură în universul filologic, în lingvistică. Chiar viața lui personală îmi pare că este și ea un poem, în care s-au adunat ca într-un coș de mere coapte și visele dulci din dureri, și turbulența evenimentelor trăite (a cunoscut și a trăit în epoci lugubre și minciunoase), și... bucuria de prieteni și de frați. Fără ca să vreau un catren cules de undeva mă ajută să-mi termin gândul:

Și-am să-ți citesc al meu poem
Din doruri scrise și din blestem,
Din toamne lungi și ierni cu ghiață,
Din tot ce încălzăște-o viață.

Mă bucur pentru colegul meu, care azi își marchiază o aniversare mai deosebită, că încă nu a venit vremea de a scrie testamente. Din contra, a venit ora când El poate scrie cărțile pe care n-a reușit să le compună în tinerețe, a sosit ceasul când te mai poți juca cu toamnele, care tot bat la ușă, închizându-le în nas portița, a venit timpul când fulgi de nea se mai topesc rapid și mortal din cauza căldurii și energiei pe care le poartă acest septuagenar.

Răsfoiesc din frumoasele amintiri pe care le țin vii în forul meu interior ca să găsesc versul, gândul, maxima cea mai des repetată de colegul și prietenul Ion Manoli și mă bucur că mi se pare că am și găsit:

E din Rudyard Kipling din poemul său „If...” (Dacă...):

De poți rămîne tu în marea gloată;
În regi tot tu, dar nu străin de ea;
Dușman, om drag, răni să nu te poată;
De toți să-ți pese, dar de nimeni prea;
De poți prin clipa cea neiertătoare
Să treci și s-o întreci gonind mereu,
Al tău va fi Pământul ăsta mare,
Dar mai mult:vei fi Om, colegul meu!

Mon unique roman: *Les Lettres*

(Trad. Dan Duțescu).

Vroiam să-i spun domnului Manoli atît de mult și de multe cu ocazia acestei aniversări, dar parcă s-a întîmplat ceva, un „nu știu ce”. Dar am s-o fac cu prilejul altor aniversări, care vor veni cu certitudine, căci colegul meu, eu îl cunosc: este ospitalier, cu zîmbetul pe buze și în suflet și își întîlnește iunii-raci cu o nonșalanță și o bucurie neprefăcută din legenda dacilor de unde își trage viața.

PROFESORUL ȘI SAVANTUL ION MANOLI LA VÂRSTA ÎMPLINIRILOR

***Ana MIHALACHI,
conferențiar universitar, doctoR, ULIM***

Un jubileu este totdeauna un prilej de a face totalurile activității efectuate pentru a reliefa anume acele calități, virtuți, fapte și argumente care ar întregi pe deplin personalitatea omagiatului. Acum, la vârsta împlinirilor, multiple sunt aspectele pe care le putem trata vizavi de personalitatea multidimensională a savantului și pedagogului Ion Manoli, specialist cu merite deosebite, recunoscute și apreciate.

Domnul Ion Manoli este un profesor universitar modern, un specialist excelent de Literatură Universală, un pedagog înnăscut cu har de povestitor, un model de succes în viață, unde își dau mâna vocația, măiestria și adevăratul talent.

Pe parcursul anilor domnul I. Manoli s-a impus nu numai ca pedagog de vocație, dar și ca savant talentat, cercetător științific neobosit în domeniul teoriei și istoriei literaturii

Mon unique roman: *Les Lettres*

franceze și universale, lexicologiei, stilisticii, semanticii, poeziei, lexicografiei etc.

La ULIM vine de la Universitatea de Stat „Aleco Russo” din Bălți, unde mai bine de 25 de ani s-a aflat în fruntea Facultății de Limbi și Literaturi Străine, manifestându-se ca un minunat profesor și decan, care știa ca nimeni altul să păzească focul căminului educațional – simbol al voinței, demnității și dragostei.

În anul 2006 domnul Ion Manoli a fost numit decan al Facultății de Limbi Străine la ULIM. În postura de decan Domnia sa dă dovadă de competență în luare de decizii și dispune de un talent organizatoric deosebit. Prezența spiritului științific, a talentului, măiestriei, a inteligenței în cea mai largă accepție a cuvântului – toate aceste calități sunt solicitate în activitatea complexă a domnului Ion Manoli.

Ca profesor universitar, domnul I. Manoli este un specialist de înaltă calificare în domeniul lexicologiei, stilisticii și literaturii franceze.

Eforturile sale profesionale sunt orientate spre optimizarea procesului de studiere a literaturii franceze și universale prin implementarea elementelor de creativitate ca: expresivitatea, originalitatea, plasticitatea și motivația. Dumnezeu atenționează discipolii săi că creativitatea are un rol important atunci, când inteligența este îmbinată cu eforturile de studiere. Stimularea creativității tineretului studios se poate realiza printr-o bună pregătire teoretică și practică.

Domnul profesor universitar ca un adevărat „**meșter Manoli**” știe să expună materia de studiu cu atâta măiestrie, că studenții prezenți la prelegerile dumnealui rămân îndrăgostiți de creația literară a scriitorilor și poezilor iluștri, iar miracolul divin al poeziei pătrunde în sufletele lor tinere pentru totdeauna.

Are Domnia sa un crez divin – puterea magică a literaturii de a modela spiritele sensibile ale discipolilor. Dumnezeu cunoaște bine tainele literaturii și o servește cu credință.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Cunoașterea subtilă și selectă a versurilor fascinante din creația poetică a lui Charles Baudelaire, Honoré de Balzac și alții îi permite să-și exprime elocvent gândurile sale, să atragă atenția studenților sau colegilor de breaslă, să aprindă dorința de a descoperi și a învăța pe de rost versurile poeților dragi.

Domnul Ion Manoli este un om optimist, vesel și plin de energie, înzestrat cu un spirit mărinimos și un suflet generos. Pe fața dumnealui radiază mereu un zâmbet binevoitor care emană în jur energie pozitivă.

Activitatea științifică și didactică efectuată la facultatea de Limbi Străine la ULIM confirmă cu surplus de argumente faptul că talentul, asistat de vocație, constituie reperul unei cariere profesionale marcante. Concepția științifico-didactică afirmată, conturată și cristalizată și-a găsit reflectare în cursurile universitare elaborate, în conținutul și metodologia procesului de predare-învățare a literaturii franceze și universale, în coordonarea tezelor științifice ale studenților, precum și în numeroasele sale lucrări științifice și metodico-didactice: 5 monografii, 3 dicționare, peste două sute de articole științifice etc.

Savantul și profesorul universitar Ion Manoli decenii la rând a reușit să se realizeze prin inteligență, talent, măiestrie și vocație, încât acum, la vârsta împlinirilor se simte fericit, practicând în continuare activitatea căreia i s-a dat cu trup și suflet.

Cu prilejul frumosului jubileu Vă doresc multă sănătate, prosperitate și succes în toate.

ION MANOLI - PROFESOR, SAVANT ȘI POET

Zinaida RADU,
conferențiar universitar, doctor, ULIM

*On n'habite pas un pays, on habite une langue,
c'est cela et rien d'autre.*

E.Cioran

L-am cunoscut pe profesorul Ion Manoli venind la Universitatea din Bălti ca președinte al comisiei de licență la Facultatea Limbi și Literaturi Străine. Era decan la această facultate. O avea ca prodecan pe doamna Tamara Ceban, o doamnă cu mare experiența în învățămîntul universitar. O cunoșteam din prima zi a activității mele ca profesor la aceeași facultate. Domnea între ei o atmosferă de înțelegere și mare responsabilitate. Mai era și membru al comisiei examenelor de licență. Nu putea să rămîna în mod continuu în comisie, era de multe ori chemat la decanat, rectorat dar cînd era prezent asculta cu atenție și respect studenții și zîmbea cu plăcere cînd cineva din studenți propunea un răspuns mai argumentat și mai original.

Domnul profesor Ion Manoli a devenit binecunoscut în domeniul educației autohtone. Reușește prin fapte și har profesional să-și facă un nume onorabil în domeniu. A înțeles din primii ani de activitate că pedagogia și știința pot avea valoare doar fiind exercitate și onorate în egală măsură. Le-a îmbrățișat pe ambele. Este profesor care a exercitat această funcție timp de 50 de ani. A susținut teza de doctor habilitat (1989). Mai continuă și azi aceste activități îndrăgite și este mereu în căutarea și perfecționarea acestor domenii și ale altor adiacente care cer competențe și zel. Este formator al specialiștilor de limbi străine, îndeosebi al celor de limbă franceză atît la nivel

Mon unique roman: *Les Lettres*

universitar cît și extrauniversitar. Este membru de onoare al Asociației profesorilor de limbă franceză. Se află în colaborare intensă cu majoritatea universitatilor din Republică. Este în continuare a căutare a perfecționării și revalorizării conceptului educațional. E fericit cînd descoperă intelect și propagă ideea modelului intelectual. În funcția sa de membru al consiliilor științifice pentru susținerea tezelor de doctorat promovează cu responsabilitate cadrele tinere în știință, folosind cu abilitate în mod diplomatic, uneori și mai categoric, experiența și bagajul de cunostințe literare, lingvistice, metodologice pe care le posedă cu prisosință.

Este un propovăduitor al cărții și intelectului, prieten al bibliotecilor, urmărește tot ce e recent și fundamental. Îl vezi vorbind despre achizițiile din librării, ținînd o carte de care e mândru că a decoperit-o și a cumpărat-o. Impărtășește bagajul de cunostințe acumulat cu toți cei ce-l inconjoară. Posedă simțul umorului. Predă stilistica și iubește poezia. Găsește mereu un vers, mai ales din Baudelaire, pentru a-și exprima gîndul și a adăuga ceva frumos la situația de comunicare. Avînd o mare experiență pe altarul cercetării și practicii educaționale, el perseverează cu succes în teoria și practica lingvistică, literară cu un conținut european. Domnia sa ține prelegeri în diferite limbi, nu numai prelegeri legate de tematica care figurează în planul individual, dar și de cea condiționată de situații recente, de necesități ale timpului și societății, le realizează înaintea celor mai diferite auditorii. Cursurile predate sunt în diferite limbi. Cultivă cu abnegație simțul frumosului, simțul umorului.

Publicațiile semnate de profesorul Manoli prezintă plăcere, fiindcă găsești o admirație vădită, o îngrijorare din partea autorului pentru tot ce analizează dar și pentru faptul că și cititorii săi să înțeleagă acea valoare pe care o descrie Măria sa. Să urmărim cîteva din aceste argumente: « Consemnăm 140 de ani de la trecerea în lumea celor drepte a lui Charles Baudelaire .

Mon unique roman: *Les Lettres*

Evenimente legate de « fenomenul Baudelaire » au fost marcate în Franța și în lumea francofonă. Baudelaire e poetul cel mai mare și autentic al Franței. Grație lui poezia franceză a cucerit poetica universală. Poezia baudelairiană a impus lumea s-o citească și s-o cunoască. » (cuvinte rostite și de Paul Valery) .

Bogăție de idei, expresii poetice care-ți încălzesc sufletul. După ele dorești să-l cauți pe Baudelaire. Nu uită profesorul-savant și de cei cărora le destinează rîndurile scrise. Găsește lucruri și pentru a îndemana cititorul și mai încearcă să le prezinte în 2 sau mai multe limbi, apel parcă adresat cititorului policultural, european și nu numai:

<i>Lecteur paisible et bucolique,</i>	<i>Cititorule, care emti calm si bucolic,</i>
<i>Sobre et naif homme de bien, Jette ce livre saturnien</i>	<i>Sobru și naiv, făcător de bine, Aruncă această carte, plină de venin</i>
<i>Orgiaque et m'élancolique.</i>	<i>Și de urgie amară, și de melancolie.</i>
<i>Mais si, sans se laisser charmer,</i>	<i>Dar dacă, însă rămîne-va-i singur</i>
<i>Ton oeil sait plonger dans les gouffres,</i>	<i>și ochiul tău abisul va străbate</i>
<i>Lis-moi, pour apprendre à m'aimer;</i>	<i>Citește-mă, ca să mă poți iubi;</i>

Parcă autorul vrea să afirme e vorba de un poet al lumii. Atenție, dragă cititor.

Propune autorul un buchet de date, de argumente: Baudelaire s-a dedicat căutării nu în universul naturii, ci în abisul și întunericul conștiinței. Baudelaire este un autor care și-a ratat viața în schimbul salvării grădinii cu « Florile răului. » În analizele sale nu se limitează doar la realizarea obiectivului principal legat de un singur domeniu (literatură, spre exemplu), dar unește revelații ce se raportă la diferite viziuni științifice:

Mon unique roman: *Les Lettres*

traductologice, spre exemplu: necesitatea elaborării unei tipologii a textelor traduse axată pe strategiile de transpunere pe care le implică ele, traductibilitatea sau intraductibilitatea poeziei, formulează niște exigențe a fi respectate în traduceri în viitor. Mai exprimă autorul și niște preziceri cine ar putea fi traducătorii lui Baudelaire din cadrul specialiștilor de azi, de la noi, de aici. Nu uită savantul Ion Manoli și apelurile cu dimensiune didactică: Citește, observă, iubeste, să comparăm, dacă ar fi să...ce ai ... ? etc.

Iubeste literatura, lingvistica, didactica, traductologia, soția, copiii, neamul, dar îndeosebi poezia. Să Vă amintesc și eu o poezie:

Dorul și Limba
Cerul e țesut din stele
Luncile din floricele,
Numai dorul strămoșesc-
Din cuvântul românesc
Din pământ izvorul- iese,
Graiul – din semințe dese.
Numai dorul strămoșesc –
Din cuvântul românesc.
Razele ne vin din soare
Iar miresele din floare
Numai dorul strămoșesc
Din cuvântul românesc.

Poate mâine, poimâine vom citi și scrie ceva și despre “limba perfectă” a Europei. Acum să rămîneți păzit și captivat de poezie sinceră și universală, de poezia adevărului. Mai adaug, că simte Omul, Ion Manoli, roata vieții, aleargă după ea și încearcă să o modernizeze, să o adapteze la un ritm mai moderat, la cerințele epocii și situațiilor reale.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Sănătate, Domnule Profesor, Savant și Poet, verișor drept al lui Ilarion Matcovschi, MULȚI Ani cu Soare, cu bucurii și liniște alături de cei dragi.

O FORȚĂ DE DARUIRE EXEMPLARĂ ...

***Ana VULPE,
conferențiar universitar, doctor, ULIM***

Încercând să-l descrii din punct de vedere fizic și, mai cu seamă, spiritual pe Profesorul și Omul Ion Manoli, ai temerea să nu-i știrbești ceva din calitățile umane deosebite. L-am cunoscut nemijlocit, „pe viu” abia când a devenit decan al Facultății de limbi străine științe ale comunicării la ULIM., și mult mai mult de când zi de zi ne salutăm fiind membri ai aceleiași Catedre de filologie romanică.

Întâi și întâi, este impunătoare imaginea Domniei Sale prin cei 50 de ani continui de muncă pedagogică – „ o viață de om”, cum se exprimă Domnia Sa. „ Doamnă profesoară, vă puteți imagina? Eu de 50 de ani la rând, de la întâi septembrie și până la finele anului de învățământ, sunt prezent în sălile de studii. Și pe parcursul acestei lungi perioade, nu am avut decât un singur concediu medical, atunci când am avut acea intervenție chirurgicală serioasă la inimă” – sunt cuvintele ce mi le-a spus cu maximă sinceritate nu o dată dl profesor Ion Manoli. În carnetul de muncă nu a avut decât trei însemnări privind încadrarea în câmpul muncii: 1) învățător la clasele primare (1960-1961) în comuna Lingura, Cahul; 2) asistent, lector superior, conferențiar și profesor la Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți și 3) profesor la Universitatea Liberă Internațională din Moldova.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Nefindoielnic, imaginea pedagogului și omului de știință Ion Manoli se impune și prin cele peste 200 de lucrări didactico-științifice (printre care 5 monografii, 3 manuale, dicționare, articole, recenzii, teze, avize, publicistică, cronici etc.), rod al unei munci asidue, în care abordează diverse probleme de stilistică, lexicologie, lexicografie, semantică, teoria limbii, teoria literaturii ș. a.

Compartimentul activitate științifică îl prezintă pe Dl Ion Manoli și în ipostaza de mentor și îndrumător al discipolilor în calitate de conducător științific, de consultant științific sau referent oficial.

Astfel că profesorul Ion Manoli a arat adânc, într-o complementaritate perfectă, atât în ogorul didactic, cât și în cel științific.

Dintre calitățile pur omenești ce-l caracterizează pe Dl Ion Manoli am remarca firea-i deschisă și receptivă, modestia, rigoarea, exigență, dar și frumusețea-i sufletească, cumsecădenia și bunătatea. A trecut și dânsul prin momente grele, l-a provocat destinul, probabil, nu o dată, dar acestea nu i-au marcat calitățile frumoase.

Dl Ion Manoli a fost și este omul dominat întotdeauna de sentimentul demnității, al dragostei neprefăcute față de valorile nepieritoare ale neamului, fiind în acest sens, prin tot ceea ce a făcut și face, o forță de dăruire exemplară, un promotor neobosit al limbii, istoriei și culturii române. Fiind întrebat într-un interviu cine ar putea să pună capăt disputelor privind denumirea limbii oficiale a Republicii Moldova, dânsul a răspuns fără să ezite că „dacă lumea politică din Republica Moldova ar tinde spre Adevăr, Lumină și Onestitate științifică..., apoi cu certitudine că această lume ar numi corect limba lui Eminescu și Mateevici ...”.

Am remarcat supra mai multe calități extraordinare ale Dlui Ion Manoli. Dar nu pot să nu pomenesc și de capacitatea

Mon unique roman: *Les Lettres*

uimitoare de a memora. Afirm cu toată convingerea că dânsul este în acest sens un fenomen rarissim. În orice discuție, pe orice temă, poate să intervină cu un fragment de poem, de proză, cu o poezie, cu un citat, cu o maximă rostite ad-hoc pe de rost în diferite limbi.

Mult onorate, dle Ion Manoli, ați împlinit o vârstă extrem de frumoasă și de semnificativă prin conținutul ei. Vă doresc ca nici după împlinirea acestei vârste să nu cedați necazurilor și dezamăgirilor, care vă mai încearcă sau care vă însoțesc în viața de toate zilele, să vă păstrați întotdeauna calmul, fie și aparent uneori, și neapărat, forța de creație, care, de fapt, menține tinerețea spirituală.

Chiar dacă timpul nemilos nu iartă pe nimeni, ori vorba neobositului lingvist și om de cultură N. Mățaș: "O roată de olar ni-i viața noastră, Pe care timpul, crudul, ne-o tot mână Ca vântul, ca valul, zi de zi", avem deplina încredere că Dvs. sunteți încă tânăr și plin de viață. Or, privindu-vă, constatăm cu satisfacție că scurgerea timpului nu prea vă afectează. Aveți vreun secret, probabil.

Având binecuvântarea bunului Dumnezeu, să ne mai trăiți încă mulți ani în stare de sănătate perfectă și fericire deplină, astfel încât să dați în amurgul vieții târziu de tot, iar sporul de ani să nu vă domolească energia de creație și vocația de pedagog.

Fie ca roadele activității pedagogice și științifice, și nu doar, să Vă aducă satisfacție dumneavoastră și celor din jur încă mulți ani înainte. Să aveți parte de multe bucurii de la cei dragi inimii, de respectul colegilor de breaslă și de recunoștința acelor sute și sute de absolvenți ai Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, ai Universității Libere din Moldova, cărora v-ați dat total, a celor ce au și vor avea pe masă, în față, lucrările Dvs. Or, un om nu îmbătrânește frumos, dacă nu simte gratitudinea și simpatia contemporanilor. Dumneavoastră, cred, le aveți din plin. La mulți ani!

ION MANOLI - PROFESOR ȘI OM DE ȘTIINȚĂ

*Angela SAVIN-ZGARDAN,
conferențiar universitar, doctor, ULIM*

Figură proeminentă a vieții noastre universitare, reprezentant de seamă al lingvisticii romanice, doctorul habilitat Ion Manoli, profesor universitar, decan pe parcursul al multor decenii, împlinește vârsta de 70 de ani.

Născut în satul Mateuți, județul Orhei, la 22 iunie 1942, Ion Manoli urmează cursurile școlii medii din satul Șoldănești, raionul Rezina și apoi ale Facultății de Limbi Străine a Institutului Pedagogic din Bălți. Pleacă în anul următor, ca bursier, la doctorat la Moscova, la Institutul Pedagogic de Limbi Străine „Maurice Thorez”, unde va rămâne până în 1972. Aici studiază și își pregătește teza de doctor în filologie privind problema neologismelor în stilistică, pe baza operelor scriitorilor francezi din secolul al XX-lea, pe care o susține cu succes în termenii stabiliți. Studiile urmate la Moscova au exercitat o influență decisivă asupra orientării și a formării științifice a tânărului cercetător. Ion Manoli și-a însușit vederile largi în problemele lingvisticii generale, riguroasa metodă critică, principiile de cercetare a vocabularului. Revenit în țară, activează în calitate de lector superior la catedra de Fonetica și Limbă franceză vorbită, iar apoi, în calitate de decan la facultatea de Limbi Străine al Institutului Pedagogic din Bălți, timp de treizeci de ani a stat la cârma facultății. După cum mărturisește omagiatul într-un interviu acordat unei ediții, “sunt cel mai longeviv decan din istoria de decănie universitară: am rezistat în această funcție practic fără întreruperi 30 de ani –

Mon unique roman: *Les Lettres*

record demn de Guinness Book”. Am avea de adăugat încă patru ani în aceeași funcție la ULIM și îi avem pe toți 34 de ani ce încoronează chipul lui Ion Manole în această funcție. Ulterior, după opt ani de la susținerea tezei de doctor, Ion Manole merge deja la o altă instituție științifică din Moscova, la treaptă academică – Institutul de Lingvistică al Academiei de Științe a URSS, pentru studii la postdoctorat. Va studia din nou, la o altă treaptă de pregătire profesională și științifică, lexicul limbii franceze contemporane sub aspectul teoriei, al dinamicii și al specificului.

Pentru deosebitele sale merite științifice, doctorului habilitat Ion Manoli i-au fost decernate mai multe distincții: Medalia „XX de ani de la Victoria în cel de al II-lea război mondial” (1965); Medalia „XXX de ani de la Victoria în cel de al II-lea război mondial” (1975); Medaliile „Veteran al muncii” (1976, 1978); Eminent al Învățământului public din Republica Moldova (1989); Medalia ULIM „15 ani de ascensiune” (2007); Ordinul ULIM (2010).

Îndelungata activitate didactică și științifică a lui Ion Manoli s-a desfășurat multilateral, dar în special domeniul Domniei Sale de preocupare este cuvântul. Căutător neobosit de aspecte originale, iscoditor curios de a găsi “cauza”, “sensul” adânc al fenomenelor, Ion Manoli a fost atras și către explicarea problemelor fundamentale ale lingvisticii și, mai ales, către elementul repetat la infinit, pe care îl folosim în mod banal și cu care operăm ca lingviști, dar care e departe de a-și pierde misterul: către cuvânt.

“Cuvântului” i-a consacrat mai multe studii: „Cuvântul poetic francez: Eseu lingvistico-literar scris în baza operelor literare ale scriitorilor francezi din sec. XX”. – Chișinău: Știința, 1979;

„Lexicul potențial francez” – Chișinău: Știința, 1981;

Mon unique roman: *Les Lettres*

„Lexicografia și stilistica neologismelor stilistice”. – Chișinău: Știința, 1988;

„Dictionnaire des termes stylistiques et poétiques” (II-ème édition revue et augmentée). – Chișinău: ULIM, 2012.

Teoria sa lingvistică, exprimată în stilul sintetic, în expresii generoase, uneori emfatică care îl caracterizează, este ancorată în concretul faptului cunoscut direct sau se bazează pe studii făcute de alți cercetători cu autoritate. O atentă lectură și o confruntare a citatelor alese cu tot ceea ce autorul a lăsat de o parte din restul lucrărilor citate, relevă o selectare semnificativă. Nu este vorba de simple sinteze bibliografice sau despre eclectică treceri în revistă ale diverselor opinii referitoare la teoria cuvântului, sau la neologisme, sau la stilistică, sau la vocabularul în genere. La Ion Manole selectarea materialului face parte din metodologia sa, iar prin selectare își imprimă punctul său de vedere personal.

În operele lui Ion Manole se oglindește perfect o altă trăsătură a personalității Dumisale: capacitatea sa de a surprinde ideea esențială dintr-o operă, un capitol, de a alege din multitudinea lucrărilor la un domeniu pe cele fundamentale și, totodată, de a discerne critic ceea ce, după părerea sa, poate sau nu să fie reținut dintr-un autor.

Sinteze ale ideilor culese din autorii contemporani, concluziile la care ajunge Ion Manoli definesc un punct de vedere personal, care este mai mult decât o “esquisse d’une théorie” sau un “aperçu général”. Recunoașterea internațională a rezultatelor cercetării profesorului a fost editarea „Dicționarului lingviștilor contemporani”, editat de Institutul de Lingvistică din Moscova (1990).

Ion Manole este membru în cadrul Comisiei de experți a Consiliului Național pentru Acreditare și Atestare din Republica Moldova (CNAA), membru în consiliile științifice și ale

Mon unique roman: *Les Lettres*

seminarelor de profil (ULIM, USM), președinte al Consiliului Științific specializat de susținere a tezelor de doctorat (ULIM).

Prin întinsa și rodnică sa activitate didactică, desfășurată timp de aproape patru decenii ca profesor, decan al Facultății Limbi Străine a Institutului Pedagogic din Bălți, al Facultății Limbi Străine și Științe ale Comunicării a Universității Libere Internaționale din Moldova, Ion Manoli a contribuit la ridicarea nivelului de predare a disciplinelor filologice în învățământul nostru superior, știind să inspire nobila pasiune a cercetării științifice, el a împărtășit bogatele sale cunoștințe unor nenumărate generații de studenți care îl iubesc și îl admiră.

Mult stimate și iubite profesor,

Membrii catedrei Filologie romanică a Universității Libere Internaționale din Moldova împărtășesc astăzi bucuria de a Vă sărbători în mijlocul lor și, înconjurându-vă cu afectuoasă prețuire și stimă, vă aduc cele mai calde urări și vă doresc să desfășurați în continuare aceeași neobosită activitate pentru promovarea științei și spre cinstea culturii românești.

PEDAGOG PRIN VOCAȚIE, SAVANT PRIN FORMAȚIE

Zinovia ZUBCU,
conferențiar universitar, doctor, ULIM

Se spune, că atunci când se naște un prunc Iisus îl sărută pe frunte ca să aibă minte, sau pe buze ca să cânte frumos. Pe domnul Ion Manoli Iisus Hristos l-a sărutat pe frunte și pe buze deoarece dumnealui este ingenios și cântă frumos. Bunul Dumnezeu l-a înzestrat și cu o inimă mare pentru că iubește să facă bine oamenilor. Cunoscutul pedagog, savant și decan zeci de ani, a văzut lumina zilei la 22 iunie 1942 în comuna Mateuți,

Mon unique roman: *Les Lettres*

județul Orhei. Deoarece 22 iunie e cea mai lungă zi a anului, credem că e un simbol, că dumnealui se va bucura de o viață lungă. În școala medie incompletă de 7 ani din comuna Mateuți, raionul Rezina, anii 1948-1955, au apărut primele rădăcini care au pătruns adânc și s-au despărțit în mai multe ramuri rodnice la școala medie de 10 ani din satul Șoldănești (atunci raionul Rezina), anii 1955-1958, la școala pedagogică din Orhei (1958-1960); Institutul Pedagogic „Alec Russo” din Bălți (1961-1968), Institutul de Limbi Străine „Maurice Thorez” din Moscova (1969-1972), Institutul de Lingvistică din Moscova (1980-1983). Fiindu-mi student în anul I, tânărul Ion Manoli m-a impresionat prin profunzimea gândirii, prin marea sa dorință de a cunoaște, prin curiozitatea și prin străduința sa. La orele de curs deducea întotdeauna cu raționament, lucra foarte mult individual, ceea ce i-a permis ca numai într-un an de studiere a limbii franceze la facultate să o stăpânească la nivelul ca să exprime corect ideile în scris, fapt dovedit de conținutul unei felicitări, pe care mi-a trimis-o cu ocazia Anului Nou, fiind marinăr în Sevastopol, cât și folosirea limbii franceze în comunicare, activând ca interpret în timpul serviciului militar, după care domnul Ion Manoli își continuă studiile la Facultatea Limbi Străine, IPS „Alec Russo”. Fiind cel mai bun absolvent al Facultății, dumnealui a fost repartizat la institutul bălțean în calitate de asistent titular la Catedra Limba Franceză și Fonetice (1968). Setea mare de cunoștințe, la doar un an după absolvirea facultății, îi îndreaptă pașii tânărului profesor spre Moscova la prestigiosul Institut de Limbi Străine „Maurice Thorez”. Destinul ne-a reîntâlnit și am fost colegi de doctorat, anii 1969-1971. La ședințele de catedră dumnealui adesea era numit printre cei mai străduitori doctoranzi, înzestrat cu darul investigației, fapt dovedit chiar în primele sale articole interesante, publicate în „Учёные записки” al Institutului, unde își făcea doctoratul încă în anii 1970-1972. Teza de doctor a susținut-o *con brio*, apoi a intrat pe ușile larg

Mon unique roman: *Les Lettres*

deschise ale cercetărilor științifice, pe care le-a conjugat reușit cu măiestria de pedagog iscusit. Îi captivează pe studenți prin cunoștințele sale vaste și profunde, prin numărul mare de versuri, pe care le recită la orele de literatură, prin ținuta-i de profesor și savant. Numărul mare de lucrări științifice (208): monografii, dicționare, articole, ghiduri și indicații metodice, recenzii și altele, ne uimește, întrebându-ne cum reușește domnul Ion Manoli să obțină rezultate atât de frumoase în două domenii destul de complicate, să fie un pedagog de valoare și un mare savant. Doctorul habilitat Ion Manoli e solicitat de mulți doctoranzi în calitate de prim-referent și referent la susținerea tezelor de doctorat, deoarece e un lingvist bine cunoscut, înalt apreciat, obiectiv, ingenios și mărinimos. Toate recenziile, autorizate de domnul Ion Manoli la tezele de doctor și doctor habilitat sunt favorabile, susținerea tezelor trece cu bine și la confirmarea lor de către CNAA nu întâmpină nici un stăvilor. Pedagogul și Savantul Ion Manoli a fost și continuă să fie coordonator la multe teze de licență și de masterat nu numai în universitățile unde a activat și activează ca titular, dar și în unele instituții în care e angajat prin cumul. Toate tezele de licență și de masterat, coordonate de dumnealui, sunt înalt apreciate de membrii comisiei de evaluare.

Mi-a rămas în memorie până în prezent anul 1984, când Facultatea Limbi Străine din Bălți a sărbătorit cea de-a 30-a aniversare de la fondare. Toți invitații la sărbătoare au fost încântați de manifestarea pe care a organizat-o și moderat-o atât de frumos și interesant, decanul Facultății Ion Manoli, uimind auditoriul și prin interpretarea câtorva cântece ca un adevărat profesionist. Festivitatea a avut loc în Palatul de Cultură al orașului, unde au fost prezenți foarte mulți absolvenți ai Facultății. Domnul decan și-a dat concursul întru menționarea a 4 cadre didactice cu Insigna „Eminent al Învățământului Public din Republica Moldova”.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Mult stimat domnule Ion Manoli, Vă doresc ca rădăcinile vocației de Pedagog și ale formației de Savant să se adâncească în continuu și să se transforme într-un izvor veșnic viu al succeselor Dumneavoastră încă mulți, mulți ani.

OMUL POTRIVIT LA LOCUL ȘI TIMPUL POTRIVIT

*Aliona LISNIC,
Natalia BEJENUȚĂ,
lectori superiori, ULIM,*

*„Cine nu cunoaște o limbă străină
nu are idee despre propria limbă”*

J. W. Goethe

Putem afirma cu siguranță că scopul dintotdeauna al Domnului Ion Manoli a fost și va fi ca fiecare cetățean al țării să învețe limbi străine și poate așa, după afirmațiile marelui Goethe vor învăța și limba română. Fiind studenți la Bălți nu am cunoscut alți decani. Domnul Manoli a fost omul potrivit la locul și timpul potrivit. Anii 1990 – 1991 – 1992 care au avut mare importanță istorică nu doar în Moldova, dar și în Germania, limba cărei am studiat-o cu atâta plăcere și interes.

Vă mulțumim Domnule Manoli în numele tuturor studenților de la secția limbilor germană – engleză și germană – franceză.

Vă mulțumim pentru orele Dumneavoastră de teorie a literaturii care au fost pentru toți studenții nu doar atât. Ați dat dovadă de atâta profesionalism pedagogic încât nici nu am observat când aceste ore au devenit pentru noi teoria bunului simț, teoria omeneii și responsabilității, teoria culturii universale, a familiei și a patriotismului.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Sunt lucruri în viață care nu suportă mediocritatea: Poezia, Muzica și ... Pedagogia.

Domnul Manoli a făcut tot posibilul ca aceste sfere de activitate umană să fie cât mai departe plasate de mediocritate. Vă dorim să trăiți ca stejarul în Codru. Să fiți mereu înconjurat de prieteni dragi.

Să fiți protejat de vîntul puternic și de razele fierbinți ale soarelui în miez de vară.

PE ARIPI LITERARE

Lilia STRUGARI,
lector superior, ULIM

Pe timpurile când eram studentă, dar mai ales pe la finele anului cinci, când scriam teza de licență, am făcut cunoștință « prin corespondență » cu Profesorul Manoli Ion. Consultam surse bibliografice pentru a-mi duce la bun sfârșit cercetarea, și dicționarul de termeni stilistici al distinsului Profesor a fost una din acele surse. La acel moment, nici să-mi treacă prin minte că vreodată voi ajunge să-l cunosc personal și chiar să fim colegi de breaslă.

Îmi amintesc de prima zi când m-am întors la muncă, după concediu. Am intrat în biroul dumnealui (pe atunci decan al Facultății Limbi Străine) că să-mi semneze cererea de reangajare. L-am găsit muncind, aplecat deasupra mesei, printre hârtii. Mi s-a părut cam sever. Concluzia am tras-o după ce i-am întins cererea spre a o semna. Atunci am ieșit de la decanat cam fricoasă (căci urma să fiu subalternul dumnealui), dar nu pe mult timp, căci toate conversațiile pe care le-am avut ulterior au fost destul de literare și deloc "severe". La unele recreații discutam

Mon unique roman: *Les Lettres*

despre cărțile citite. De multe ori îl ascultam recitând poezii, vorbind despre scriitori măreți, exprimându-și punctul de vedere referitor la unele opere literare. Câteodată tăceam și-l ascultam, chiar dacă eram la curent cu ceea ce spunea dumnealui, vroiam să văd dacă și eu am deslușit la fel de bine intenția autorului. Am discutat despre Francis Ponge (s-a mirat mult că generația mea îl citește pe Ponge), am vorbit despre Paulo Coelho (Alchimistul a fost subiectul cel mai dezbătut), despre Nicolae Dabija. Cât de recunoscătoare îi eram când citeam romanul *Temă pentru acasă*, căci dumnealui mi-l recomandase. Și acuma când scriu, scriu cu o mică notă de frică, căci mă gândesc cum va fi judecată scriitura mea de criticul nostru literar Domnul Manoli. Dar oricum nu mă aștept să judeca, să știți că am o scuză, am scris din inimă.

Se zice că, toate persoanele pe care le întâlnești în viață, te marchează cumva. Eu am avut norocul să întâlnesc persoane de la care am învățat multe lucruri interesante și utile, și Domnul Profesor Ion Manoli este una dintre acele persoane. Mă consider deci, norocoasă pentru faptul că am avut ocazia să-l cunosc.

Vă urez multă sănătate, Domnule Profesor!!!

O LEGENDĂ VIE A FACULTĂȚII DE LIMBI ȘI LITERATURI STRĂINE

***Elena HARCONIȚĂ, Elena SCURTU,
Biblioteca USB***

Domnul Ion Manoli mai multe decenii a fost pilonul Facultății de Limbi și Literaturi Străine de la Universitatea de Stat "A.Russo" din Bălți, care a cultivat generații de specialiști solicitați în țară și peste hotare.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Este omul care a deschis noi orizonturi în instruirea profesională și cercetarea științifică, pornind de la propria autoinstruire.

S-a format prin lecturi profunde în liniștea bibliotecilor. De la vârsta mică și-a dat seama că pentru acumularea cunoștințelor și formarea culturii comunicaționale și spirituale trebuie să-și facă prieten de viață – Cartea.

A urcat pe mai multe trepte profesionale, divinizând în continuare valorile persistente din paginile cărților. “Binele spiritual și intelectual vine dinspre bibliotecă”, spunea nu odată Dumnealui, orientând studentul spre carte și lectură.

Zi de zi, studenții de la Facultate asaltau sălile de lectură și de împrumut, căutând informație prin cataloagele clasice, prin cel electronic, prin enciclopedii, dicționare, desfășurând mai apoi o lectură asiduă a monografiilor, culegerilor, analelor, revistelor...

În timpul sesiunilor fluxul de utilizatori creștea impresionant: la catedra bibliotecarului se derula un dialog, se solicita ceva, în sală se discuta, se răsfoiau paginile cărților, se lectura, se studia cu pasiune. Sarcinile propuse de Profesorul Manoli trebuiau îndeplinite neapărat. Exigența Profesorului avea un impact deosebit asupra circulației cărților și revistelor din Bibliotecă, dat fiind că studentul nu era admis la examen, dacă nu prezenta o bibliografie a lecturilor personale și nu demonstra cunoașterea în profunzime a cărților și articolelor critice citite. Cu cât se citea mai mult și se interpretau corect cele citite, cu atât aprecierea cunoștințelor studentului era mai înaltă.

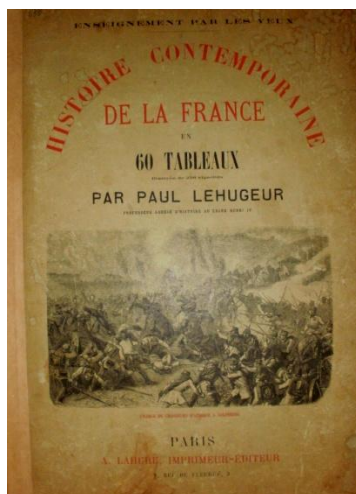
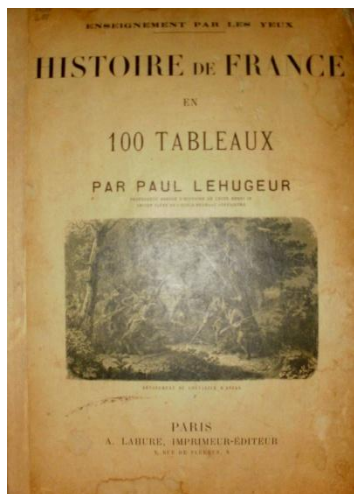
Și în postura de Profesor și Decan, cu un permanent deficit de timp, chiar dacă avea o bibliotecă personală bogată și variată, era totuși oaspetele frecvent al sălilor de lectură. Așezat într-un loc tihnit cu mai multe documente în față, Profesorul întruchipa întru totul modelul *Homo Lecturandi*. Cel puțin odată în săptămână Profesorul Manoli solicita prin telefon, cu o deosebită curtuazie și respect, o informație: unde a fost publicată o lucrare

Mon unique roman: *Les Lettres*

sau alta, cui aparțin cuvintele..., date surprinzătoare necesare pentru orele de curs sau cercetare...

A fost mereu prezent la sărbătorile profesionale ale bibliotecarilor cu cuvinte admirabile despre carte și slujitorii ei. Se îndrepta cu pași pioși, cu un buchet mare de flori spre bibliotecă, dăruind zîmbete bibliotecarilor și cititorilor, elogiind prin expresii semnificative cartea și profesia de bibliotecar – intermediar competent între valorile intelectuale și spirituale, pe de o parte, și cei pasionați de cunoaștere.

În biobibliografia *Ion Manoli*, editată în colecția *Personalități universitare bălțene* de Biblioteca Universității din capitala de Nord a Moldovei, Dumnealui mărturisește: *Am fost întotdeauna fascinat de Mîinile celui care îmi întindea cartea sosită din fonduri. O muzică indescifrabilă a gestului, a mîinilor, a înmînării cărții parcă voind să-ți spună: - Îți doresc ca această carte să-ți fie prieten. Mîinile Bibliotecarului - Mîinile celui care făurește orizonturi noi”.*

Clipe emoționante de întâlnire cu o carte necunoscută trăiește numai un bibliofil consacrat. Cu toate că punea un mare preț pe fiecare carte din biblioteca personală, totuși a dat dovadă de o

Mon unique roman: *Les Lettres*

generozitate exemplară, dăruind Bibliotecii unicate inestimabile, printre ele **Lehuteur, Paul**. Histoire de France en 100 tableaux / Paul Lehuteur. – Paris: Impr.-Ed., [1878?]. – 100 p.: il. 490 vignettes. – (Enseignement par les yeux) și **Lehuteur, Paul**. Histoire Contemporaine de la France en 60 tableaux / Paul Lehuteur. – Paris : Impr.-Ed., [1891?]. – 60 p.: il. 256 vignettes. – (Enseignement par les yeux).Anexă: L'hotel de ville de Paris + 17 f. il., care constituie un adevărat tezaur spiritual.

Colaborarea cu Profesorul Ion Manoli rămîne a fi o filă memorabilă pentru întreaga comunitate academică și, în mod special, pentru bibliotecarii de la Alma Mater Librorum a Universității bălțene.

Gestul modest de a-i dedica distinsului Pedagog și Lingvist bălțean aceste rînduri sunt prilejuite de aniversarea a 70-a a Dumnealui. Venerabilului Profesor Ion Manoli îi dorim multă sănătate, ani lungi și frumoși întru bucuria celor, care îl iubesc și respectă. Destinul să-i aducă alte noi împliniri în domeniul căruia i s-a dedicat cu mult sacrificiu întreaga viață.

“MEȘTERUL” MANOLI SAU OMUL CARE SFINȚEȘTE CUVÎNTUL

Ion GUȚU,
conferențiar universitar, doctor, USM

*Au début furent les mots. Nous venons après.
Nous venons toujours après. Nous venons pour partir.*

Les mots restent...

Victor Banaru. Le mal des mots

Mon unique roman: *Les Lettres*

Nu poți să contrazici spusele Bibliei, or la început, pare-se, chiar a fost CUVÎNTUL. Și după, tot el ramîne..

Doar un filolog-lingvist poate pe deplin să-nțealegă măreția, magia și puterea cuvîntului spus, valoarea lui de pînă și după, efectul eventual și consecințele ne/așteptate. Distinsul profesor, traducător și filosof basarabean Victor Banaru, un adevărat lingvist, cercetător și mare stăpînitor al cuvîntului spus și scris în ambele limbi romanice – franceză și română, a exprimat-o poate cel mai bine, din cîte îmi permite memoria literară, prin renumitul său eseu *Le mal des mots*. Altminteri spus, omul rămîne prin cuvînt și în cuvînt, omul pleacă, iar cuvintele rămîn.

Spun aceste lucruri, deoarece tot Victor Banaru, susținut de Anatol Ciobanu, Grigore Cincilei, Ion Dumbrăveanu ș.a., a fost cel care pentru prima dată mi-a vorbit, și-ntotdeauna cu multă admirație și deschidere sufletească, despre un alt mare lingvist, focar nestins al inspirației poetice de prin părțile basarabene, un Om care sfințește cuvîntul, deci și locul - Ion Manoli, septuagenarul (se zice) de azi. Un bălțean care știe cît valorează greutatea cuvîntului spus, cum poate fi comensurat *potențialul* ascuns al acestuia, mai ales cînd știi să-l spui la locul potrivit cu dexteritatea unui stilist de vocație. Sigur că, așa cum îi place și Măriei sale să reitereze, pentru acest talent e necesară multă... transpirație, căci, *un beau parleur* nu e o vocație, este o meserie, care se învață cu multă trudă, cu multe puduri de sare mîncate și cu foarte multă tenacitate. E ceva ce vine din meseria de PROFESOR, SAVANT, TRADUCĂTOR, FILOLOG, STILISTICIAN, dacă știi să te închini pe deplin acesteea, dacă înveți să culegi, asemeni albinuței, polenul din fiecă cuvînt, să faci să cînte acel cuvînt asemeni trilului unei privighetori sau ciocîrliei, să construiești un discurs spontan așa cum își arhitectează cuibul o pasăre colibri – lejer și cu mult gust. Trebuie să știi și să poți a sfinți cuvîntul și el te va răsplăti. Așa cum o zice un mare poet

Mon unique roman: *Les Lettres*

basarabean Vasile Romanciuc, ridicînd cuvîntu-l la rang de biserică: *Lăcașuri sfinte/ne sunt cuvintele./Ca-ntr-o biserică /intru-n cuvînt./De-aici, ajung cu sufletul/până la Tatăl nostru/carele este în ceruri,/până la tatăl meu/care este-n pămînt.* Or, tot din biserică am deprins multe din cuvintele cumsecade pe care le spuneam și le mai spunem tuturor la zile mari și mici, la sărbători și aniversări, la funerarii și botezuri...

De ce ne sunt atît de scumpe cuvintele? Poate că și am deprins noi, basarabeni, valoarea cuvîntului spus de la părinții noștri (maică-mea, dumnezeu s-o ierte, așa cum avea grijă să port cu mine în buzunar o băsmaluță curată și călcată, tot așa îmi reitera ca nu cumva să trec pe lingă cineva din sat, doamne ferește o rudă apropiată, și să nu-i zic tradiționalul, mie mi se părea banalul, *Bună ziua! Neața! Bună seara!*), a cuvintelor din colinde și cîntece populare, a celor de leagăn și de iubire. Dar atunci cînd ai cuvîntul ca meserie, cînd biserica devine UNIVERSITATE, iar dascălul - PROFESOR, nu poți să nu-l apreciezi, să nu-l valorifici, să nu-l cercetezi, să nu-l venerezi. Ion Manoli, acest Meșter Manole al cuvîntului, a făcut-o din plin – prin creații științifice și literare, prin traduceri și recenzii, prin aprecieri adresate colegilor și prietenilor, prin publicații didactice și civilizaționale, prin prelegeri și seminare creative, cunoscînd faima binemeritată dincolo de hotarele mai mici sau mai mari ai țărișoarei și ai Țării.

După atîtea prezentări elogioase venite din partea distinșilor mei profesori și colegi universitari, era timpul să fac și eu cunoștință cu Măria sa. L-am auzit pentru prima dată în 1993 la susținerea de teză a soției mele Aneta, dedicată antonimiei și unde era oponent oficial, evident la rugămintea conducătorului științific Grigore Cincilei. Avea dreptate Victor Banaru, dar și toți ceilalți – are darul cuvîntului, e spumos la vorbă, melodios la ritm, curgător la gînduri, bogat la versul scandat, persuaziv în citate, variat în limbile stăpînite, poate chiar fredonate. Ce mai

Mon unique roman: *Les Lettres*

vorbă! – un literat bine așezat la toate capitolele. E un lucru nobil și simpatic pentru un bărbat ca nu numai să știe *ce* spune, dar și *cum* o spune. Prin tagma neamului nostru, de obicei, se consideră, că femeile sunt cele care trebuie să vorbească frumos (e și normal, deoarece au fost mai citite, bărbații neamului mai fiind preocupați și de alte meserii mai puțin aristocratice...). Ion Manoli, însă, știe să le meșterească așa ca printre vorbele bine clădite cu multă bunăvoință sufletească să mai strecoare și niște sugestii critice, spuse tot cu un ton dulceag, părintesc: *qui aime bien, châtie bien*. E plăcut să ai așa un oponent, întrucît știe să te încurajeze și să-ți deschidă ochii asupra unor deficiențe surmontabile, absolut normale la etapa tînarului cercetător.

După această primă întîlnire, l-am văzut mai des pe la noi, apoi chiar am devenit buni prieteni și colaboratori activi fie pe tărîmul didactic, fie pe cel științific, inclusiv pe cel francofon. În anul 2005, atunci cînd am fost investit în funcția de șef al Catedrei Filologia Franceză a USM și cînd catedra a sărbătorit 40 de ani de la fondare, am venit cu mai multe inițiative, inclusiv atribuirea unor personalități din arealul autohton și de peste hotare a titlului de Membru de Onoare al Catedrei. Întrucît condiția de bază era să nu fi fost cu ore permanente la catedră, dar să fi colaborat activ cu catedra sub diferite aspecte, printre primii care meritau acest titlul onorific din arealul basarabean și care într-adevăr l-au obținut au fost academicianul Silviu Berejan și profesorul universitar, doctor habilitat Ion Manoli, pe atunci și decan la Bălți. Merită pe deplin acest titlul onorific, alături de mari personalități ale lingvisticii universale precum F. Rastier, C. Kerbrat-Orecchioni, H. Walter ș. a., ca o recompensă morală pentru efortul depus la stabilirea unor solide legături de colaborare didactică, științifică, culturală și umană între cele două departamente de filologie franceză de la Bălți și Chișinău, îndeosebi cu înaintașii nostri G. Cincilei, V. Banaru, P. Roșca, A. Lența ș.a.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Are un suflet de POET, așa precum o zicea și marele Vasile Alecsandri: *românu s-a născut poet*, fapt ce-i ascunde vârsta și frământările cotidianului destul de pragmatice. Totodată, știe prețul muncii, cunoaște valoarea creației, se bucură de rodul produsului bine chibzuit, care nu poate să nu necesite și o fărîmă de sacrificiu: *Il n'y a de grand parmi les hommes que le poète, le prêtre et le soldat, l'homme qui chante, l'homme qui bénit, l'homme qui sacrifie et se sacrifie. Le reste est fait pour le fouet* (Charles Baudelaire). Meseria de PROFESOR, îndeosebi de literatură sau stilistică, solicită și ea destule sacrificii și abilități, în care scop nu poți să nu fii puțin poet, puțin artist, puțin inventator. Un evantai de calități care îți permit nu numai să câștigi un ban din meserie (oricât ar fi, oricum nu e suficient pentru sacrificiul acestei meserii), dar și să primești plăcere de la ceea ce faci (anume această satisfacție te dispensează de obsesia banului) și să poți să molipsești și studenții, viitori pedagogi, de această meserie-boală. Și profesorul – poet sau poetul-profesor (exact ca în cazul lui A. de Saint Exupery, când nu știi care e calificativul de bază: scriitorul - pilot sau pilotul - scriitor ori al lui F. Mauriac: scriitorul-catolic sau catolicul-scriitor) își face în mod strălucit meseria, fiindcă are și darul și harul de la Dumnezeu.

Să ne trăiești, PROFESORE, cu toată măiestria de POET,
TRADUCATOR, ARTIST, CREATOR !
VIVAT ! CRESCAT ! FLOREAT !

Mon unique roman: *Les Lettres*

**UN MAÎTRE ACCOMPLI: LAUDATIO DU
PROFESSEUR ION MANOLI**

***Gheoghe REABȚOV, ULIM,
Gheorghe MOLDOVANU, ASEM***

En vous rendant hommage, Monsieur le professeur, nous tenons à saluer votre contribution à la linguistique moderne, française en particulier, qui sans vos recherches ne serait pas ce qu'elle est aujourd'hui. Résumer en quelques minutes vos mérites est une tâche bien difficile étant donné l'ampleur de vos travaux dont l'influence nationale sur la linguistique française, ne peut que forcer l'admiration de vos amis et collègues.

Nous nous contenterons donc de citer rapidement les domaines qui montrent votre capacité de battre en brèche des idées reçues, et votre ouverture fondamentale aux idées nouvelles, à celles qui font avancer la science du langage.

Les terrains de recherche que vous avez explorés avec le même succès sont celui de la lexicologie et de la lexicographie, de la stylistique, de la littérature, de la critique littéraire ou encore votre dernier projet sur Le Dictionnaire des termes stylistiques et poétiques.

En tant que doyen de la faculté de langues et de littératures étrangères vous vous êtes montré aussi doué dans les domaines administratif et stratégique que dans celui de la recherche. Vous avez dirigé de nombreuses mémoires de licence et de maîtrise, activité dans laquelle vous avez toujours été très apprécié pour avoir su encourager les jeunes chercheurs en début de carrière. C'est par votre intérêt et votre enthousiasme pour la linguistique que vous avez réussi à créer et à maintenir un milieu de recherche très fructueux dont ont pu bénéficier à la fois ses collègues, ses collaborateurs et ses étudiants.

Votre volonté est toujours d'inspirer et d'encourager vos

Mon unique roman: *Les Lettres*

étudiants tout en les incitant à s'émerveiller des innombrables problèmes et énigmes de la langue. Votre talent pédagogique reste hors pair: vous savez faire vivre la grammaire et la stylistique par votre enthousiasme, votre perspicacité et votre humour. Vous avez un don naturel pour la médiation et vous êtes un professeur très recherché aussi bien en Moldova qu'à l'étranger, où vos conférences et votre enseignement sont connus pour leur richesse, leur pédagogie et leur lucidité.

Membre de plusieurs réseaux de recherche au niveau national et des comités de lecture de plusieurs revues (Intertexte; Revue de philologie), vous êtes l'ambassadeur de la linguistique française dans les pays de L'Europe de sud-est. Vous avez un talent formidable caractérisé par vos grandes capacités analytiques, mais aussi par vos exigences rigoureuses dans la recherche. Vous êtes très travailleur et un auteur prolifique, ce dont témoigne votre bibliographie impressionnante comprenant plus de 350 titres.

Dans son ouvrage «The open society and its enemies» paru en 1950 dont une version complète vient d'être rééditée Karl Popper cite Périclès, l'homme d'état et l'orateur athénien du V-ième siècle avant J-Christ, comme quelqu'un qui préconise une société ouverte, c'est-à-dire une société en faveur de la liberté d'esprit, de l'honnêteté et du changement, au détriment de sociétés fermées et conservatrices. Toute comparaison cloche, mais nous pensons qu'on n'exagère pas en disant que comme Périclès a fait souffler un vent nouveau sur Athènes, vous avez fait souffler un vent nouveau sur la linguistique française en particulier. Pour terminer, nous voudrions citer les paroles d'un grand chercheur comme vous, d'une part parce qu'ils renvoient au symbole de l'Université qui est la Sedes Sapientiae et d'autre part parce qu'ils expriment une certaine modestie, qui est aussi la vôtre. Ce sont les mots de Roland Barthes prononcés au moment de sa leçon inaugurale au Collège de France: « Sapientia:

Mon unique roman: *Les Lettres*

nul pouvoir, un peu de savoir, un peu de sagesse, et le plus de saveur possible».

SEPTUAGENARUL ION MANOLI – DISTINS SAVANT ȘI PROFESOR DE VOCAȚIE

***Ion DUMBRAVEANU,
profesor universitar, USM***

Îl cunosc pe profesorul universitar Ion Manoli de vreo patru decenii și ceva, de pe când făceam studiile la doctoranură la prestigiosul Institut de Limbi Străine „Moris Torez” din Moscova (astazi, Universitatea Lingvistică), împreună cu mult regretații Victor Banaru, Ion Gârlea, Ana Darie și alți colegi, astăzi în viață, Simion Răileanu, Ana Bondarencu, Eugenia Pavel, Galina Burdeniuc, veniți să facă carte în metropola fostei URSS. Era un tânăr care nu împlinise nici treizeci de ani, dornic și el de carte și îndrăgostit de stilistica limbii franceze. Am locuit în același cămin de pe stradela Petroverigski din centrul Moscovei, în subsolurile și semisubsolurile rezidenței studențești. Era un tânăr simpatic, sociabil, muncitor și înzestrat și cu certe calități de artist: cânta deopotrivă în franceză și română cântece preferate de toți în acea vreme.

În 1972 susține în termen și cu brio teza de doctor (teza mică) în filologie cu tema: „*Problematika neologismului stilistic pe materialul operelor scriitorilor francezi ai sec. XX-lea*” și revine la *alma mater* bălțeană, unde peste câțiva ani este ales în funcție de decan al Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Institutului Pedagogic „Aleco Russo” din Bălți. Remarcăm că în această funcție omagiatul nostru a activat (și a rezistat) mai bine de un sfert de veac. Iar dacă mai adăugăm și pe cei cinci ani în aceiași

Mon unique roman: *Les Lettres*

postură la facultatea cu același nume de la ULIM, apoi domnia sa bate toate recordurile de decănie din Țara Moldovei. Rar decan care ar rezista o atare corvoadă!

În această postură, omagiatul s-a dovedit a fi un manager înțelept, iscusit, binevoitor și stimat de întreg colectivul facultății și instituției bălțene, iar mai apoi și a celei chișinăuene de la ULIM.

Capacitățile neordinare, asiduitatea și tenacitatea de invidiat a domniei sale, au devenit proverbiale. Mult regretatul profesor universitar Victor Banaru remarcă următoarele în acest sens: „Dacă ar munci toți lectorii de limbă franceză măcar pe jumătate ca Ion Manoli, sunt sigur că toți ar deveni doctori în științe”. Or, anume munca, perseverența și tenacitatea omagiatului au făcut ca, în pofida îndelungatei activități manageriale pe care a efectuat-o, domnia sa a reușit să progreseze în continuu și să obțină remarcabile succese și în știință. Astfel, în 1987, omagiatul susține cu succes a doua teză – cea de doctor habilitat în filologie cu tema „*Lexicul potențial al limbii franceze contemporane*”. De această dată în cadrul Institutului de Lingvistică al Academiei de Științe a ex-URSS. Iar numai peste un an, în 1988, omagiatul obține și titlul suprem al unui cadru didactic, cel de profesor universitar.

Profesionalismul și cunoștințele de-a dreptul enciclopedice ale omagiatului se datorează, în mare măsură, și grijei permanente ale domniei sale pentru progresul și creșterii continue a propriului nivel științific și didactic. Despre acest lucru ne mărturisesc și cursurile de reciclare profesională de care a beneficiat omagiatul la cele mai prestigioase centre universitare și academice din ex-URSS și din Europa: Universitatea „La Sorbonne” (Paris, Franța, 1968), Institutul de Limbi străine din Kiev (1968); Universitatea „Paul Vallery”, Montpellier, Franța, 1976; Universitatea „M. Lomonosov”,

Mon unique roman: *Les Lettres*

Moscova, 1976; Universitatea din București, România, 1983; Universitatea din Lisabona, Portugalia, 1999.

Astăzi, septuagenarul nostru este un veritabil filolog, în sensul clasic al cuvântului. Este un savant de o mare erudiție în domeniu și nu numai, încât îți vine greu să distingi ce prevalează în profesorul universitar Ion Manoli – lingvistul, sau literatul. Personal înclină să cred că domnia sa îmbină armonios ambele domenii filologice. Totuși, uneori ai impresia că în septuagenarul nostru literatul îl depășește pe lingvist. Mă face să cred acest lucru vastele și profundele cunoștințe ale omagistului nu numai în domeniul literaturii și culturii franceze în ansamblu, ci și în cel al altor literaturi și civilizații europene și nu numai. Mă refer nu numai la o serie de lucrări anterioare, mai vechi ale autorului, ci, mai cu seamă, la ultimele două articole mai recente ale domniei sale cu titlurile „*Conceptele poetice „imagine” și „inspirație” în viziunea lui Federico García Lorca*” (În: *Itinerarios hispánicos. Interculturalidad a través de la traducción, la lingüística y la literatura* – Chișinău: ULIM, 2011) și „*Haiku-ul, rubaiatul și aforismul în viziunea poetului și traducătorului Victor Banaru: retrospectivă și provocare*” (În: *Conexiuni și perspective în filologia contemporană, Actes du Colloque scientifique avec participation internationale organisé à l’occasion de 70-ième anniversaire de Victor Banaru*, tom 3, Chișinău, 2012). Omagiatul s-a dovedit a fi un fin și subtil cunoscător al poeziei franceze și universale. A reușit să pătrundă în tainele versului și al poeziei universale în ansamblu – de la lirica spaniolă, rusă și românească – la haiku-ul și rubaiatul persan, japonez, francez și la catrenele banariene.

Menționăm, că în palmaresul savantului Ion Manoli aflăm peste 100 de publicații, inclusiv 5 monografii și 3 lucrări lexicografice, ultimele având tangențe directe cu știința literară: „*Descrierea lexicografică a termenilor stilistici și poeticii limbii franceze*” (în limba rusă, 1983), „*Lexicografia și stilistica*

Mon unique roman: *Les Lettres*

cuvântului potențial" (în limba rusă, 1988) și „*Dictionnaire des termes stylistiques et poetiques*" (1998).

Ca profesor universitar septuagenarul Ion Manoli este un om împlinit. Prelegerile și seminarele domniei sale, ținute într-o frumoasă limbă franceză, sunt captivante și audiate cu interes în egală măsură de studenții și masteranzii facultății, domnia sa fiind un adevărat etalon al unui profesor universitar modern.

Cu ocazia frumosului jubileu îi doresc omagiatului mulți și prosperi ani înainte, multă sănătate și forță de muncă, noi realizări în domeniul științei filologice și al didacticii.

Vivat, crescat, floreat, semper sitis in flore!

EXEMPLU AL PROFESIONALISMULUI ȘI PREEMINENȚEI

Svetlana FILIPP
lector superior, USB

Destinul unei personalități nu poate să nu lase urme adânci în sufletul și memoria celor, care i-au fost alături. Pentru mine personal Domnul Ion Manoli este un exemplu al profesionalismului, pe care puțini îl pot atinge. Este un savant cu renume, o personalitate eminentă, cu merite de vază în domeniul învățământului superior.

Îl cunosc pe Domnul Ion Manoli din 1979, când activa în calitate de decan al Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Universității din Bălți. Domnul Ion Manoli este o persoană dotată, de o inteligență rară, cu un rafinament deosebit și o erudiție vastă. Întotdeauna l-am admirat pentru calitățile sale neordinare

Mon unique roman: *Les Lettres*

– capacitatea de muncă, înaltul simț al responsabilității, perseverența, abnegația și dragostea pentru ceia ce face.

Pe parcursul a 25 de ani Domnul Ion Manoli a condus cu înalt profesionalism și consacrare Facultatea de Limbi și Literaturi Străine și a contribuit mult la afirmarea ei. Succesele facultății conduse de Domnia sa au devenit cunoscute în întreaga țară și departe de hotarele ei. În anul 1994 mă aflam în Statele Unite la școala de vară organizată la Universitatea din Pennsylvania din cadrul programului Fulbright. Eram un grup de 28 de profesori universitari din fostele republici ale URSS. Am rămas placut surprinsă, când mulți dintre acei profesori (din Vilnius, Alma-Ata, Vladivostok, Lvov, Minsc, Kiev) cunoșteau despre facultatea noastră.

Domnul Ion Manoli este un profesor înscut cu vocație pedagogică excepțională. Domnia sa a căpătat toată stima și recunoștința studenților. Știe sa-i fascineze și să le inspire dragostea față de obiectul său. Întotdeauna mi-au trezit admirație cunoștințele Domnului Manoli din domeniul culturii și literaturii universale. Generații de studenți au avut ocazia să-l cunoască și să-i audieze captivați discursurile. Cei, care au asistat la prelegerile sale, spun că rămâneau fascinați de rafinamentul și stilul distins al Domnului Ion Manoli.

Personal, îmi exprim sentimentele de înalta apreciere și recunoștința față de Domnul Ion Manoli, care permanent a trăit cu preocupările, succesele, bucuriile și grijile fiecăruia din noi. Întotdeauna a găsit cuvintele necesare pentru a ne încuraja și a ne susține în momente grele sau neplăcute. Posedînd arta relațiilor umane, Domnul Ion Manoli știe să discute cu oricine. Când am venit după un sfat sau o consultație, nici odata nu am rămas dezamăgiți. Chiar și acum, întilnindu-l mai rar, mă posedă un sentiment de nostalgie, dar totodată și un sentiment de satisfacție sufletească că am ocazia să mai discut, să-l mai întreb ceva...

Mon unique roman: *Les Lettres*

Domnul Ion Manoli este mereu în căutare, e persistent, corect și decis, are o voință puternică, este receptiv la problemele curente. În același timp Domnul Ion Manoli este o fire romantică, o persoană generoasă cu suflet nobil. Amabilitatea, zîmbetul cald și vorba blîndă sporesc încrederea în capacitățile proprii și speranța în bine. Oricine ar putea invidia ardoarea și spiritul său. O fostă studentă spunea: "Domnul Ion Manoli posedă un spirit particular și suflet încîntător ... un spirit, care este într-o armonie perfectă cu sufletul".

Viața își are cursul ei. Deși Domnul Ion Manoli nu activează acum la Universitatea noastră, sînt sigură că numele Domniei sale va fi întotdeauna racordat cu numele Facultății de Limbi și Literaturi Străine din Bălți.

ТОЛЬКО РАЗ БЫВАЕТ В ЖИЗНИ ВСТРЕЧА ...

Анна ПОМЕЛЬНИКОВА,
конференциар, доктор филологических наук

*"Самые прекрасные кувшины
Делаются из обычной глины.
Так же, как прекрасный стих
Создают из слов простых".
Расул Гамзатов*

«Не происходят случайно встречи...» - к этим словам невозможно остаться равнодушным. Проанализировав некоторые ситуации из своей жизни, осознаю – встреча с определёнными людьми была основополагающим

Mon unique roman: *Les Lettres*

фактором в том, какие принимались решения и действия, как складывалась моя дальнейшая жизнь.

Таким было моё знакомство с профессором Иваном Зосимовичем Маноли. Не буду останавливаться на моих студенческих годах, т.к. взгляд студента на руководителя факультета, на преподавателя, с которым у тебя не было занятий, не даёт исчерпывающей информации о его личности. Но в одном я уверена на сто процентов – я училась на лучшем факультете, у лучших преподавателей и факультетом руководил достойный, уважаемый человек. Имя этого руководителя - И. З. Маноли.

Личное знакомство с профессором И. З. Маноли состоялось в 1982 г., когда меня пригласили работать на кафедре немецкого языка (сегодня немецкой филологии). С этого времени (в сентябре будет 30 лет!). И. З. Маноли был не просто моим руководителем, но и наставником. Результатом такого наставничества стало то, что мне в 1983 г. были предложены двухгодичная стажировка и целевая аспирантура в Москве при МГПИИЯ им.М.Тореза (ныне МГЛУ). О таком подарке я даже и мечтать не могла и буду всегда благодарна Ивану Зосимовичу за это. Профессор И.З. Маноли был искренне рад моей успешной защите диссертации, с чем он поздравил меня одним из первых.

И. З. Маноли вообще, по складу своего характера, человек неравнодушный. Он не только знал каждого студента факультета по фамилии и в лицо, но и знал, какая у него успеваемость (есть ли задолженности), какая у него семейная ситуация. Иван Зосимович находил слова, чтобы показать своё участие. Точно также внимательным он и в общении с коллегами, знает очень часто даже по именам их родителей, всегда спрашивается о их здоровье. Знает, чем занимаются их дети, и интересуется их успехами.

Mon unique roman: *Les Lettres*

С 1993 г., с присвоением научной степени кандидата филологических наук, начинается моя «новая жизнь» на кафедре и факультете. Благодаря профессиональной зрелости профессора И. З. Маноли как руководителя и научного специалиста росла в профессиональном и научном плане не только я, но и другие молодые коллеги (Константин Каланча, Светлана Филипп, Лидия Добриогло, Татьяна Головка). Высокий уровень образования, педагогический опыт и компетентность профессора И. З. Маноли были хорошей основой для развития профессиональных качеств молодых преподавателей факультета. Профессор И.З. Маноли всегда был и остаётся для нас примером того, как нужно относиться к работе, к своему профессиональному долгу.

Доброжелательность и искренность - неотъемлемые черты авторитетного руководителя, каким был для меня профессор И. З. Маноли. Его энтузиазм, способность объединять людей, увлекать и вести за собой воспитывали в нас качества будущих наставников групп, будущих руководителей педагогических коллективов.

Результаты данного сотрудничества с профессором И. З. Маноли я ощутила в полной мере с момента избрания на пост заведующего кафедрой немецкой филологии, когда приходилось не только справляться с кафедральными проблемами, но и сообща решать задачи, стоящие перед факультетом. Иван Зосимович, как опытный руководитель со стратегическим мышлением, умело организует работу факультета, ставит и распределяет среди подчинённых задачи, координирует и контролирует их выполнение. Будучи контактными, коммуникабельным человеком, он легко располагает к себе людей, способен убеждать в правильности своей точки зрения.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Отзывчивость, заботливость, благожелательное отношение профессора И. З. Маноли я испытала с первых дней работы в должности руководителя кафедры. Непростым было дело управлять, быть «шефом» у своих учителей. Иван Зосимович, пережив сам такую ситуацию (ему было гораздо сложнее, т.к. должность и ответственность были гораздо выше), помог мне обрести опыт работы и уверенность в себе.

Доброе отношение и уважение к коллегам сочетаются в деятельности профессора И. З. Маноли с высокой требовательностью (к себе и окружающим) и принципиальностью. Эффективность его руководства факультета обеспечивалась, прежде всего, строгим порядком, производственной дисциплиной. Дисциплина - как установленный порядок поведения людей - позволяла И. З. Маноли как декану факультета регулировать поведение в коллективе и обеспечивать согласованность действий внутри него.

Порядок в работе факультета основывался на серьёзном отношении к работе, на высоком чувстве долга руководителя и подчинённых, умении им адекватно планировать работу коллектива, оперативно решать возникающие проблемы.

Гибкость и дипломатичность в сочетании с настойчивостью позволяли И. З. Маноли эффективно строить взаимоотношения, как с руководством университета, так и с подчинёнными. Созданный им благоприятный моральный климат, дух сотрудничества, поддержки и взаимной требовательности – были теми условиями, которые позволили эффективную трудовую деятельность в нашем коллективе с достижением высоких результатов.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Мой скромный биографический медальон был бы неполным, если бы я не рассказала хотя бы вкратце о профессиональной стороне этой личности, о И. З. Маноли как преподавателе в аудитории. Студенческая аудитория – его стихия, его песня... и его триумф.

У него были просто замечательные университетские теоретические курсы как Стилистика французского языка, История французской литературы XIX-XX веков, История зарубежной литературы, Теория литературы и другие.

Студенты – это лучшие арбитры профессора. И надо с гордостью отметить, что «арбитры» ставили ему лучшие оценки. И сейчас помнится, как он любит поэзию, особенно французскую, румынскую, русскую. Из русских поэтов он часто цитировал Расула Гамзатова. Некоторые четверостишия любимого поэта задавались как кредо жизни, как например, следующие строки:

Порой мне кажется: я целина.
То прогибаюсь я от урожая,
То чахну я и сохну, не рожая
Ни колоска, ни стебля, ни зерна.

Мне мнится: - я хранилище зерна,
Оно от хлеба ломится порою,
Порой зимою в нем лишь ветер воет.
И всем грозит голодная весна.

Нам не хватает И. З. Маноли в нашей преподавательской, и, конечно же, в студенческой аудитории. Я рада, что он в настоящее время находится в аудиториях известного Международного Свободного Университета (УЛИМ), где я также трудилась некоторое время. Так хотелось бы, чтобы ему там было хорошо.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Патриот своей Alma mater, профессор И. З. Маноли, более четверти века руководил одним из лучших факультетов страны. Хотя он уже шесть лет не руководит нашим факультетом, для многих преподавателей и студентов остаётся нашим деканом.

С днём рождения, наш дорогой декан!

ION MANOLI – INTELECTUALUL, OMUL ȘI SAVANTUL

***Elena DRAGAN,
conferențiar universitar, doctor, USB***

Din cele ce voi înșira aici aş dori să se desprindă în plinătatea sa portretul celui care se numește Ion Manoli – personalitate, savant și Om.

Mi-aș dori ca în rândurile ce urmează să mă distanțez de cadrul unei biografii plictisitoare, să fiu cât mai sobră și cât mai punctuală, referindu-mă doar la cele mai relevante momente din viața și activitatea Omului și savantului Ion Manoli.

Nu aş putea spune că sunt printre cei mai reputați discipoli ai profesorului Ion Manoli, dar cert este faptul că am fost un fan al remarcabilului profesor pe tot parcursul activității mele profesionale.

L-am descoperit pe Ion Manoli prin anii 70 ai secolului trecut, pe când finisasem facultatea bălțeană și rămăsesem să profitez tot acolo. Am avut norocul să mă aflu în preajma Domniei sale pe tot parcursul activității mele ca cadru didactic și în diferite funcții manageriale, la care profesorul Ion Manoli a

Mon unique roman: *Les Lettres*

contribuit imens, în mod direct. Îl cunoșteam și din timpul studenției, însă episodic, deoarece dânsul pe atunci se afla în perioada căutărilor de sine, perioada stabilirii eu-lui științific, făcând mereu naveta între Montpellier, Paris, Moscova, Kiev, Bălți, perioadă în care a decis să se dedice studiului "Neologismelor stilistice", care a devenit adevărata profesiune de credință a savantului Ion Manoli.

Dintre multele momente, în care am avut prilejul să mă aflu în preajma profesorului Ion Manoli, cele mai memorabile au fost acelea când am activat împreună în cadrul aceluiași decanat: Domnia sa decan, iar eu decan-adjunct. Ion Manoli mi-a ghidat întregul meu demers managerial. Cu trecerea timpului, aceste momente par să ne apropie tot mai mult. Cu această ocazie, Va adresez, stimate și iubit profesor toate mulțumirile ce vă revin și vi se cuvin.

Suntem mulți acei care-i suntem îndatorați, chiar dacă nu ne numărăm printre discipolii săi direcți.

Relația noastră a fost una prietenoasă pe tot parcursul cât ne-am cunoscut și așa a rămas și după plecarea Domniei sale la Chișinău. Între noi au existat momente de afecțiune, stimă și admirație reciprocă. Dacă profesorul M. Ioniță a fost începutul, atunci Ion Manoli a constituit încheierea și încununarea anilor mei de formare atât în plan profesional, managerial, cât și de cercetare.

Anume dumneavoastră, domnule profesor, vă datorez interesul față de o direcție puțin abordată în lingvistica modernă care este *Culturologia lingvistică*, în care, urmându-l pe marele Colos (dintr-o perspectivă cu totul nouă) al lingvisticii romanice în general și al celei românești în particular, E. Coșeriu, constatăm că în centrul atenției cercetătorului limbii se află omul și spiritul său. În acest sens, dvs. mi-ați fost drept părinte spiritual. Și astăzi îmi insuflați speranță și curaj, doar printr-un simplu sunet de telefon.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Am avut îndelungate și profitabile discuții cu profesorul Ion Manoli pe tot parcursul carierei mele profesionale. Prin felul său de a fi sincer și selectiv, Ion Manoli m-a apropiat mai mult de el, numindu-mă de nenumărate ori chiar prieten, iar eu îl consideram ca pe un frate mai mare, la începuturi crezându-l chiar inaccesibil pentru muritorii de rând.

Acum îi simțim lipsa fizică și facultatea bălțeană fără Ion Manoli s-a transformat într-un mediu mai mult decât sărac. Ion Manoli a fost un om de cultură nu doar un simplu specialist. El chema mereu tineretul studios ca prin cunoaștere să făurească o lume nouă, o lume mai bună, lipsită de impurități. El credea în tineri, zicând mereu că ei sunt acei care vor făuri istoria și că viitorul le aparține.

Prezența profesorului Ion Manoli la Bălți n-a fost pur și simplu o prezență fizică, ea a constituit o epocă care, pe bună dreptate, poate fi considerată epoca Ion Manoli în viața facultății bălțene de Limbi și Literaturi Străine. O epocă de unii dorită, de alții repudiată, dar cu certitudine o epocă fără de care facultatea bălțeană ar fi fost mult mai săracă în deplinul sens al cuvântului.

El a creat la Bălți o mică insulă de spiritualitate românească, fiind un profesor care de-a lungul anilor a știut să-și păstreze demnitatea de Om.

A beneficiat de o formare enciclopedică puțin obișnuită. A avut o pregătire teoretică excepțională, bazată pe principii filosofice, format fiind în centre lingvistice cu renume pe plan mondial din Montpellier, Paris, Moscova, Kiev, Sanct-Peterburg, Lisabona, București etc., devenind astfel produsul universităților lumii în care s-a format ca specialist și ca savant.

În tinerețe avea o forță fizică excepțională, care-i permitea să lucreze ore întregi până la uitare de sine. Nimeni și nimic nu-i putea potoli setea de carte. Anume în acea epocă, el a început să adune bob cu bob mărgăritarele cunoașterii umane, urmând să escaladeze cele mai înalte piscuri ale științei.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Ion Manoli mă fascinează prin deschiderea și simplitatea sa exemplară. Pentru mine modelul Ion Manoli se asociază cu o gamă de calități care i-au definit personalitatea: extraordinar de vioi, cu un perfect simț al umorului, stimulat și sociabil, ager, binevoitor, agreabil în comunicare și foarte informat în chestiuni de orice ordin (inclusiv politice). Foarte tenace și perseverent, obișnuind a-și atinge un scop nobil în pofida presiunilor și greutăților, oferindu-le celor din jur exemplul propriei sale vieți de muncă și afirmare. În plan profesional, Ion Manoli este o enciclopedie mergătoare, o sursă de informație foarte prețioasă pentru studenți și pentru toți acei cu care el discută și pe care îi invită la un „joc de creieri”, joc în care, fără nici o îndoială, el avea contribuția cea mai semnificativă. Cu semenii și cu subalternii el prefera să se afle în relație de respect reciproc și de o omenie profundă.

Avându-l ca model, încerc și eu să fiu un om autentic. Dincolo de marea venerație și admirație, pe care l-o purtăm toți acei, care l-am cunoscut și l-am prețuit prin prezența Domniei sale în mijlocul nostru, ne-am dat seama de măreția sufletului și vorba penetrantă și convingătoare, care l-au caracterizat din totdeauna.

Ceea ce-mi lipsea de multe ori era capacitatea de a-l concepe pe acest Om într-un tot întreg, neavând acces la orizonturile conceptuale din care el venea.

El era acela care, ca o torță benefică, putea orienta pe oricine spre adevăratul sens al activității noastre.

Domnule profesor, dumneavoastră V-ați manifestat excelent în cariera managerială de decan al Facultății de Limbi și Literaturi Străine de la Bălți, pe care ați slujit-o cu devotament în această postură mai bine de un sfert de veac. Din nefericire, nici aici nu a fost ușor, întâlnind obstacole la tot pasul, căci vorba Domniei voastre „suntem bolnavi de moldovenism”, nu știm care suntem mai mari și mai importanți. În pofida tuturor greutăților,

Mon unique roman: *Les Lettres*

ați făcut destul de mult pentru a învinge întinericul din mediul studentesc și cel academic bălțean, prin aceasta simțindu-Vă realizat profesional pe deplin.

Mă gândeam deseori cu cât patos vorbește Ion Manoli de fiecare dată când apare la o tribună, mai apoi am înțeles că acest patos vine din străfundul ființei sale, din marea dorință de a fi înțeles și apreciat la justa valoare.

Principiul după care se ghida în relațiile cu oamenii era acel al obiectivității și al umanismului. El a optat mereu pentru faptul ca ființa umană să fie ființă liberă de orice condiționare, ceea ce ar subînțelege capacitatea de a-ți apăra umanitatea în pofida obstacolelor cu care ai a te confrunta și chiar în pofida succesului sau a insuccesului care te marchează la un moment dat al vieții.

Specialist desăvârșit, Ion Manoli era convins că frumosul abordat prin literatură, va schimba lumea, o va face mai bună, mai indulgentă, mai umană, în fine. El n-a ieșit nici pentru un moment de a pune, în orice căutare a sa, în capul mesei, omul în complexitatea sa. În aceasta și constă paradoxul personalității Ion Manoli – pe mulți îi înțelegea, iar mulți nu-l înțelegeau. Se întâmpla de multe ori că striga în pustie fără ca să fie auzit; activitatea sa fiind repudiată ca ceva străin stării firești a lucrurilor, dar dânsul a știut să înfrunte și să iasă victorios din aceste capcane. Mulți, din acei care l-au cunoscut, ar fi vrut să-și facă un model din persoana lui Ion Manoli, însă ceea ce nu putem lua de la acest model este ceea ce l-a înzestrat Dumnezeu anume pe el – o finețe rară și o percepere profundă a lucrurilor, o capacitate de muncă ieșită din comun, un spirit permanent lucid și critic. Acest spirit și memoria fenomenală îi permiteau să rețină și să citeze mereu fraze de adevăr din operele citite și lucrările cercetate. Reținea chiar opere întregi din care cita cu ușurință la momentul oportun.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Profesorul Ion Manoli este o personalitate de o cultură lingvistică vastă și lecturi profunde în domeniul literaturii, esteticii, filosofiei și lingvisticii. Domnia sa este un bibliofil inveterat, posedând o bibliotecă ce se constituie preponderent din rarități bibliografice, pe care le oferă cu multă generozitate celor care au nevoie.

Ion Manoli poate, pe drept cuvânt, fi considerat un reprezentant de elită al intelectualității din spațiul românesc de la Est de Prut. El n-a iezitat niciodată să spună că limba pe care o vorbește este limba română, în pofida conjuncturii ideologice și politice nefaste ființei noastre, fiind sigur că adevărul va ieși la suprafață și că minciuna nu poate persista la nesfârșit. Dânsul ne readuce mereu aminte că trebuie să ne prețuim originea, etnia și limba. Condiția noastră zilnică, încă prefera dânsul să spună, este lupta și rezistența care să nu ne permită să eșuăm.

Activitatea profesorului Ion Manoli, în lumea științifică basarabeană, este foarte importantă și semnificativă, ea își va spune încă mult cuvântul și nu puțini vor fi acei care vor sorbi din izvorul ei nesecat.

În știință, Ion Manoli rămâne a fi un nume de referință, în multiple cercetări serioase, în varii domenii: lingvistică, teorie literară, semiotică, pragmatică, terminologie, lexicografie etc. În lucrările lui Ion Manoli se conturează contribuția manoliană în toate aceste domenii de cercetare. Ca savant, dânsul se caracterizează prin capacitatea de autoanaliză, de formare a concepției proprii, nu obișnuiește a merge pe drumuri bătătorite. Sugestiile sustrate din multiple lecturi îi conturează personalitatea și-i permite înțelegerea mai rafinată și mai profundă a faptelor investigate. Opera manoliană va învinge timpul și posteritatea o va aprecia la justa ei valoare.

Anume tineretul de azi are nevoie de această operă pentru a se racorda mai bine, cu demnitate la noua civilizație a vechiului continent european.

Mon unique roman: *Les Lettres*

Demnitatea se obține prin carte, spunea dânsul adesea studenților, și pe calea unei continue intelectualizări a propriei ființe. Omul trebuie să-și dea seama de dimensiunea sa spirituală.

Aș avea încă mult de spus referitor la Ion Manoli, Omul și savantul, dar aș depăși cu mult spațiul rezervat.

În cele din urmă, nu-mi rămâne decât să conchid că la cei 70 de ani împliniți, Ion Manoli dă dovadă de o viabilitate uimitoare, de o luciditate fenomenală și de același simț al umorului care l-au caracterizat pe parcursul întregii sale vieți.

Așa să Vă știm, domnule profesor, și să ne fiți mereu alături, căci exemplul dumneavoastră ne îndeamnă la lucruri frumoase.

Vivat, Crescat, Floreat!

TIMPUL DE AUR AL PROFESORULUI ION MANOLI

***Eufrosinia AXENTI,
conferențiar universitar, doctor, USM***

*Pentru cel prost – e o povară bătrânețea,
Pentru naiv – o iarnă grea,
Iar pentru omul de știință
e „timpul de aur al toamnei”.*

(Voltaire)

L-am cunoscut în anii “80 ai secolului trecut, atunci când finisam teza de doctor și aveam nevoie de un recenzent. Regretatul profesor, conducătorul meu științific Grigore Cincilei, m-a sfătuit să mă adresez profesorului Ion Manoli de la Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți. Chiar de la prima întâlnire mi-a lăsat cele mai bune impresii: competent,

Mon unique roman: *Les Lettres*

binevoitor și un bun povățuitor. Mi-au ajutat mult sfaturile Domniei sale și m-am bucurat mult că a acceptat să vină la Moscova și să-mi fie referentul principal la susținerea tezei.

De atunci au trecut mulți ani, dar n-am pierdut legăturile cu acest nobil om de știință, i-am citit cu atenție lucrările, i-am urmărit treptele creșterii profesionale. Venind la Chișinău, în calitate de decan și profesor la ULIM, a păstrat legăturile cu colegii de la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine de la USM. A acceptat cu plăcere propunerea de a fi membru al Seminarului Științific de Profil, al cărui președinte am fost pe parcursul a 10 ani. În toată perioada aceasta profesorul Ion Manoli a citit și recenzat mai multe teze de doctor în filologie, care au fost discutate la seminarul nostru, îndrumându-i pe cei tineri să facă cercetări științifice.

Ajuns la frumoasa vârstă de 70 de ani, profesorul Ion Manoli a intrat cu demnitate în „timpul de aur al toamnei”, făcând totalul realizărilor sale, dar și având și mai multe planuri pe viitor.

Fiind prin excelență un Om al Științei, profesorul Ion Manoli este și un bun pedagog, dar și un mare patriot. Apreciat în mai multe centre universitare din lume, profesorul și-a spus și continuă să-și spună propriul cuvânt în știința lingvistică. Posedând o cultură interioară deosebită, cu modestie, dar și cu demnitate, știe să aprecieze adevăratele valori pe care le împarte cu generozitate cu discipolii săi, dându-se cu tot sufletul nobilei profesii de pedagog.

Onorabila vârstă la care a ajuns profesorul Ion Manoli e un prilej potrivit pentru a-i exprima recunoștința și a-i dori noi realizări pe tărâmul muncii pedagogice și științifice.

VARA JUBILIARĂ
A DISTINSULUI PROFESOR ION MANOLI

Angela SOLCAN

*Dlui Profesor Ion Manoli,
Cu profund respect si cele mai sincere urări de sănătate la
acest frumos jubileu,
la care puteți privi în urmă cu mindrie
și înainte cu tărie...
De la una din numeroasele admiratoare și discipole,
Angela Solcan*

Sunt onorată să mă numesc discipola Domnului Manoli și realizez în plină măsură cât de favorizată am fost având în calitate de dascăl și decan un profesor de o probitate exemplară, un suflet mare și senin, o minte lucidă de o inteligență rară.

Știu că viața trece peste noi mult prea repede, și, mereu prinși în mrejele preocupărilor noastre cotidiene, mai mult sau mai puțin mărunte, nu mai găsim nicicând răgazul de a ne spune cât de mult ne prețuim unii pe alții. Îmi deschid sufletul acum și încerc să dezvălui câteva din gândurile mele.

Întreaga activitate a lui Ion Manoli, în calitate de profesor universitar, decan, astăzi, coleg este, în mod cert, ghidată de maxima latina ***Profice sic aliis, ut sis tibi carus ipse***. (În așa fel sa-i ajuți pe alții, încât sa fii tu însuși mulțumit de tine).

Aflat la o frumoasă aniversare când bilanțurile vin să încununeze eforturile unei vieți trăite în numele studenților, iar spiritul neobosit nu-ți permite să te mulțumești cu cele obținute, Domnul Ion Manoli poate constata cu mândrie și bucurie că în decursul acestor ani frumoși a dăruit lumina și dragoste acumulând o experiența de invidiat. Domnul profesor a săpat conștiincios, răsturnând brazde adânci și astăzi, când strânge

Mon unique roman: *Les Lettres*

roadele, culege laurii recunoștinței discipolilor săi, care îi sporesc importanța și destinația.

Prelegerile și seminarele dlui sunt mai mult decât niște simple lecții. Ele sunt o încercare a profesorului de a iniția studenții într-un anume stil de a gândi și a vedea frumosul prin literatura franceză. Este un îndemn generos de a-l urma prin efortul și exercițiul minții pe culmile adevărului științific, într-o lume necunoscută lor, dar atât de familiară și importantă pentru el.

Dânsul a luptat mereu împotriva întunericului din noi. Fiind un intelectual de marcă, Domnia sa, mare știutor de carte, înzestrat cu o deosebită capacitate de conceptualizare, este capabil oricând să teoretizeze fapte și fenomene literare, dar și invers, are aptitudinea de a transpune cu ușurință și cu farmec concepte științifice sofisticate și teorii literare în realitatea concretă.

Domnul profesor are darul de a face vii și savuroase disciplinele literare în care cercetează și pe care le transmite studenților și doctoranzilor săi, știind să transforme această materie dintr-o provocare personală, în sensul întregii sale vieți, contaminând cu grija și ardoare atâtea generații.

Având onoarea să-l vezi și să-l asculți măcar o singură dată, nu poți să spui că ai plecat de la universitate fără a fi legat cu un fir invizibil de principiile manoliene.

În imaginea celui ce se numește Ion Manoli, se desprind destul de bine conturate mai multe ipostaze ale activității Domniei sale – cea de Om, cea de savant cercetător, cea de manager iscusit și cea de tutore al celor cărora le dă aripi să zboare – discipolii săi. În acest sens, Ion Manoli prezintă un model uman, intelectual și profesional.

Meritele sale academice, pasiunea pentru rigoare, eleganța stilului, generozitatea, modestia și discreția cu care știe să se

Mon unique roman: *Les Lettres*

facă cunoscut în comunitatea științifică din țară și din străinătate și, nu în ultimul rând, relațiile speciale pe care Domnia sa le are cu Universitatea Pedagogică, mă determină să-mi exprim, încă o data, satisfacția spirituală de a avea ocazia să dedic acest elogiu profesorului și OMULUI Ion Manoli.

La vârsta și la anii de muncă pedagogică și de cercetare pe care îi are Dlui, manifestă o tinerețe sufletească de invidiat, de aceea, la acest popas, în drumul lung spre noi urcușuri îi urez din suflet să rămână tot atât de energic, hotărât, dinamic, cu aceeași atitudine respectuoasă față de premergători și cu atitudine părintească față de generația tânără.

În această vara jubiliară și în acest context de sărbătoare academică este o bucurie și o onoare pentru mine să-mi exprim aprecierea și prețuirea pentru întreaga activitate științifică și didactică a ilustrului profesor Ion Manoli.

Vă urez, domnule Profesor, multă sănătate pentru a simți plinătatea vieții, multa credință pentru a nu permite tristeții sa Va umbrească chipul.

Să aveți viața plină de bucurii, în preajma celor dragi – a soției, doamnei Larisa Manoli, profesoară remarcabilă de limbă franceză a cărei elevă am fost și eu, și a fiicei – Mihaela în care Va regăsiți cu prisosință.

PORTRAIT D'UN PROFESSEUR

Pierre MOREL,
Professeur universitaire, Docteur, ULIM

Lorsqu'on évoque l'Université, son rôle dans l'éducation des jeunes, sa fonction sociale, il est normal que l'on s'attarde

Mon unique roman: *Les Lettres*

avant tout sur les deux pôles essentiels de son activité que sont l'enseignement et la recherche. Le premier est la base de l'existence des universités, la seconde est en train d'y prendre une place croissante suite à la prise de conscience de la nécessité pour les enseignants de rester en contact avec l'évolution du savoir scientifique et d'y participer. Certains ajouteront à ces deux piliers l'engagement communautaire, fondamental pour des établissements qui veulent agir avant tout en faveur de la société, et qui devient de plus en plus un critère d'évaluation de l'action universitaire.

Pourtant, lorsque nous évoquons les souvenirs de notre passage à l'université, c'est souvent tout autre chose qui nous revient en mémoire: des visages, des gestes, des regards, des paroles, des intonations... Ce qui s'évoque avant tout, ce sont les grands professeurs, hommes ou femmes, qui nous ont marqués et qui nous ont formés, non pas tant par ce qu'ils nous ont appris que par l'empreinte qu'ils ont laissée sur nous et, souvent, le modèle qu'ils ont représenté.

Le Professeur Ion Manoli est de ceux-là. Sans avoir été - je le regrette - son étudiant, je l'affirme sans hésitation: sa personnalité, son aura sont celles des Maîtres, et les conversations que j'ai pu avoir avec certains de ses anciens étudiants, qui m'ont exprimé l'admiration qu'ils avaient et ont encore pour lui, me le confirment.

Bien sûr, ce rayonnement a d'abord sa base dans la connaissance, ou plutôt, dirons-nous, dans *les* connaissances. Non pas un savoir étroit et spécialisé, mais une vaste culture qui est autant une manière de comprendre le monde que de l'analyser; non pas un triomphe de l'érudition mais un souffle qui bouscule les idées reçues et ouvre l'horizon à l'infini.

Le secret est que des personnalités de cette envergure sont littéralement habitées par la science. Si la littérature - qui est pour moi la plus grande somme de connaissances que l'humanité

Mon unique roman: *Les Lettres*

ait jamais accumulée – a une demeure à l'ULIM c'est bien le Professeur Manoli.

Mais cela ne suffit pas. Il faut également des qualités d'expression et d'argumentation, et nous savons tous que le Professeur Manoli excelle dans l'art oratoire, et, surtout, les vrais Maîtres sont des personnes qui ont la passion de transmettre. Les fondateurs de la pensée occidentale, Socrate, Platon ou Aristote, n'ont pris cette place dans notre culture que parce que leur recherche de la vérité, leur amour de la sagesse, se sont accompagnés d'une volonté permanente de diffuser leurs idées.

C'est pourquoi l'Université est un lieu d'épanouissement pour ces êtres précieux. Dans d'autres contextes ou d'autres temps, ils brillèrent dans les salons – dont certains étaient des foyers d'activité intellectuelle exceptionnels – ou dans telle ou telle de ces tertulias où bouillonnait la vie intellectuelle hispanique, comme à Salamanque où le café Novelty accueillait des personnalités aussi éminentes que Miguel de Unamuno, Ortega y Gasset ou Torrente Ballester. Aujourd'hui de tels lieux n'existent plus, mais la flamme ne s'est pas éteinte. Au-delà de son rôle de formation de professionnels compétents, l'Université, et l'ULIM, université libre, plus que toute autre en Moldavie, a repris le flambeau de la pensée. Noble mission, dont le Professeur Manoli est l'un des artisans les plus distingués.

En ce jour particulier pour lui, nous tenons à le remercier pour cette ferveur et cette foi humanistes qui semblent ne jamais le quitter, et nous espérons pouvoir longtemps encore nous appuyer sur lui dans notre travail d'éducation commune.

HOMMAGE AU DOYEN DES DOYENS

**Ana BONDARENCO,
profesor universitar, doctor habilitat, USM**

Au premier et au meilleur étudiant d'une enseignante débutante, au chercheur du mot et de sa valeur, de sa potentialité et de sa métaphorisation

Au professeur, au collègue de culture, de l'esthétique et en même temps de la terre, de dialogue de compréhension et de pardon, Brillant intellectuel Cher Ion

Je te témoigne que j'ai mis beaucoup de temps pour choisir la langue, le français ou le roumain, dans laquelle je devais t'adresser mes hommages les plus respectueux à l'occasion du jour mémorable de ta vie, le jour de ton anniversaire et en même temps d'une ancienneté évidemment consistante de ton activité académique, administrative, d'activité scientifique et de combat pour le français et par cette langue, pour la Francophonie, activité de citoyen où tu as ta contribution considérable dans la renaissance nationale. A ce niveau la communauté pédagogique francophone du pays te situe à côté des deux de nos personnalités pédagogiques et scientifiques marquantes de la défense des valeurs nationales, en particulier, de la langue, M. le Professeur Gr. Cincilei et M. le Professeur V. Banaru qui avaient attribué une dimension politique à notre existence et à notre vie académique et pédagogique. Toi avec tes fidèles collègues M. V. Jitaru et son épouse E. Jitaru, M. I. Popa, Mme T. Ciobanu et nombre d'autres collègues, vous étiez à la tête de ce mouvement national des enseignants du nord du pays.

Ecrire, adresser un message à un des premiers étudiants des années 60 du siècle passé, en effet, au meilleur étudiant de la première promotion d'une enseignante débutante, à un étudiant qui avait devancé son professeur et tous ses collègues par

Mon unique roman: *Les Lettres*

l'obtention du titre de Docteur ès lettres et devenir le premier Docteur d'Etat en Sciences du langage de l'Institut Pédagogique « A. Russo » de Bălți, au Doyen des Doyens du pays, ce n'est pas facile. Il n'est pas facile de parler d'une personne, qu'on connaît depuis environ 53 ans et dont le parcours est tellement riche. Ces souvenirs créent un état particulier et me font revivre en quelque sorte les années de notre jeunesse.

Le choix de la langue pour rédiger ce texte a plusieurs motifs. Même à l'époque du régime communiste où tout locuteur qui attribuait un caractère littéraire à la langue maternelle était qualifié de pro roumain, toi tu parlais notre langue d'une manière impeccable. Etant encore jeune, n'ayant pas la possibilité de bénéficier d'entendre la voix des Roumains, car nous étions séparés de notre source par des fils barbelés, tu prêtais une attention particulière à ta parole, à la structure de la phrase, en identifiant le mot qui convienne à sa distribution et qui produise l'effet auquel tu t'attendais.

L'acquisition des compétences verbales en français, a servi de source pour enrichir et compléter nos lacunes lexicales de la langue maternelle. La parenté des langues a eu des effets particulièrement bénéfiques sur le parler de tous ceux qui étudiaient le français, c'était l'unique source qui nous rapprochait et effaçait les distances entre le pays source, la Roumanie et la Bessarabie. Ta parole se distinguait dans toute situation d'énonciation par l'utilisation des mots venus du français, des œuvres littéraires roumaines que tu te procurais dans des librairies de Moscou, surtout dans la librairie, rue Vesnina.

Ta passion évidente pour la littérature, en particulier pour la poésie de nos vieux poètes et des poètes contemporains est, certainement connue dans les milieux pédagogiques. La finesse de ton esprit se marie parfaitement avec ton penchant pour le texte littéraire, y compris pour la poésie française, devenues

Mon unique roman: *Les Lettres*

pour toi l'air que tu respirez, une saveur dont tu t'alimentes et alimente ton esprit, c'est une condition de ta vie, un mode de vivre. On ne connaît pas un francophone qui ait appris par cœur et récite tant de poésies françaises que toi.

La poésie sert pour toi de support didactique pour transmettre au cœur et à l'esprit des jeunes, le beau, le sensuel, l'esthétique imprégné du métaphorique pour les faire ressentir la force du vers. Tu es sûr que la poésie récitée aboutit à changer le comportement et la parole de l'étudiant. Les cours de littérature française, terrain favorisé, néanmoins, par nombre de jeunes, exercent une fonction modificatrice sur tes étudiants, ils les rendent plus sensibles, meilleurs par rapport à l'autre. La poésie répond à tes besoins intérieurs, elle apporte quelque chose de différent, de moins perceptible, mais sensible à la formation esthétique des étudiants.

Ta parole, toujours parlante et touchante, jamais stéréotypée, se caractérise toujours par son affectivité, expressivité et émotivité, ceci a déterminé ton style à dire, à interagir par la voie verbale avec l'autre, car, selon Boileau, le style c'est l'homme. Ton parler est truffé de métaphores, d'accents et de tonalités qui deviennent une musique pour l'oreille de l'auditeur. Tes interlocuteurs restent toujours fascinés par ces tonalités, par l'humour fin qui y persiste, par la plaisanterie particulièrement croustillante. Ton mot, ta citation que tu mets dans une situation ou le vers que tu cites est une thérapie pour ton interlocuteur.

Je te consacre ces quelques pages, que tu mérites beaucoup, ayant plusieurs motifs, ils sont de nature psychologique et intellectuel, ils tiennent de la prise de conscience de ce que tu représentes pour la construction et le développement du système universitaire du pays, pour la science nationale, précisément, pour les Sciences du Langage en Langues Romanes. Lorsque tu avais soutenu avec brio ta thèse de Docteur

Mon unique roman: *Les Lettres*

ès lettres à l'Université d'Etat de Langues Etrangères « M. Thorez » de Moscou, en 1980, ce fut un événement historique dans la vie scientifique de l'Université Pédagogique « A. Russo » de Bălți, dans la vie académique du corps professoral des départements de langues étrangères de cette Université, pour la communauté scientifique du pays. Ce fut un moment inoubliable et mémorable pour tes proches, pour ta famille, ton adorable épouse et ta fille qui fait honneur au pays, Mihaela, et surtout pour tes anciens professeurs, dont certains, comme Mme Eva et M. Efim Gleibman, M. I. Roșcovan, M. Leizerman qui émigrèrent en Israël. Lors de mon voyage en Israël, j'ai eu un grand plaisir de les voir se souvenir avec émotion de leurs anciens étudiants, surtout de ta soutenance, dont ils étaient fiers et le constataient avec beaucoup de satisfaction devant leurs concitoyens.

Aujourd'hui, je te témoigne que ta soutenance avait incité ton professeur à abandonner le poste administratif qu'on détenait pour me consacrer à la recherche. C'est pour cette raison, aujourd'hui, quand on étudie un phénomène de la langue et on éprouve un plaisir particulier de creuser dans la matière, je te dois cet état, ces moments de satisfaction à toi, mon cher étudiant, collègue, mon ex-Doyen.

Avant de parler de tout ce que te doit le système éducationnel, en particulier l'enseignement supérieur et par ce dernier le secondaire, je souhaite remonter à l'automne de 1961, année du début de tes études universitaires. C'est aussi l'année de mes débuts d'enseignante de français. Je dois fouiller dans ce qu'a imprimé ma mémoire des années 60 du siècle passé, car c'est l'époque de la formation spécialisée d'un étudiant et d'une autoformation didactique et linguistique d'une enseignante pour laquelle toi et tes collègues avaient été tellement bienveillants. Cette qualité ainsi que la gentillesse des étudiants et la compréhension des difficultés qu'avait une enseignante débutante ont beaucoup facilité mon travail.

Mon unique roman: *Les Lettres*

La culture dont tu fais preuve dans les relations interpersonnelles, ta faculté intellectuelle évidente ainsi que la sagesse dont tu es doté, avaient exercé une influence bénéfique sur le groupe, sur l'atmosphère de travail assidu que vous aviez créée dans le groupe et dont le rôle déterminant te revenait à toi et à Hélène Jacot. J'ai gardé des souvenirs des plus agréables de votre groupe, des premiers jours du mois de septembre 1961, le moment où j'étais entrée dans la salle et j'avais vu parmi les jeunes filles, deux jeunes hommes qui me fixaient des yeux curieux, comme s'ils me demandaient : - qu'est-ce que tu vas faire avec nous, Mademoiselle ?

Il y avait, à côté de cette interrogation, un sourire au bout des lèvres d'un des jeunes dont le nom était Manoli, un nom significatif. Ton sourire s'accordait avec tes yeux curieux, des yeux qui examinaient attentivement le professeur. Dans tes yeux on voyait une lumière particulière qui brillait et répandait autour de toi une chaleur, elle faisait chaud au coeur et me tranquillisait, cet état déterminait la manifestation du professeur.

Tu te distinguais par ton avidité de connaître, de creuser dans le problème proposé et de venir avec ta vision à toi. Le livre et la lecture constituaient et constituent la source d'où tu puises ta force intellectuelle. Tu as toujours dans ta hotte, dans ton dépôt intellectuel une citation, une thèse ou une idée pour les placer au moment opportun dans un dialogue, débat ou analyse d'un fait social ou phénomène linguistique. Lorsque tu parlais, un silence s'établissait dans la salle, parce que chacun savait que Ion devait apporter quelque chose de différent par rapport à ce qu'on savait. On se sentait et on continue à se sentir à l'aise dans ton entourage, dans l'atmosphère chaleureuse que tu sais créer. En un mot, vous aviez été merveilleux, et vous m'aviez aidée à devenir professeur et nombre de motifs vous restaient inoubliables. Hommage à toi, à tous mes anciens étudiants !

La recherche dans la vie d M le Professeur

La communauté pédagogique du pays honore en toi à côté de ton activité administrative le chercheur, le lexicologue et le lexicographe en termes de stylistique française. Dans l'espace national, le **Dictionnaire de termes stylistiques** est unique dans son genre. Bientôt le chercheur en langues romanes va bénéficier d'une nouvelle version et édition du Dictionnaire.

Le rapport qui existe entre le terme et le mot a défini l'objet de tes centres d'intérêt scientifique. C'est sa Majesté **le Mot** qui a été pris pour objet d'étude de ta thèse de docteur d'état, mais tu n'as pas choisi les mots connus par le locuteur francophone, tu as préféré **le mot potentiel**, un mot particulier, le mot en puissance, selon Kant. C'est l'unité lexicale qui, étant un produit, une créativité d'un locuteur particulier, ne fait pas encore partie du système de la langue, il appartient uniquement à la parole d'un seul locuteur. Son utilisation dans la parole et, par suite, sa fréquence pourraient assurer son admission au système de la langue.

On trouve difficilement des mots de ce genre, il faut lire des pages et des pages pour tomber sur le mot du type **nostalgérie**, nostalgie de l'Algérie, créé sur le modèle dérivationnel du mot **nostalgie**. Le mot potentiel cité désigne la nostalgie des Français pour l'Algérie qui, rentrés en France après le mouvement de libération du régime colonial dans ce pays, avaient le mal de ce pays. Imaginez-vous le nombre d'œuvres littéraires, de textes lus par M. le Professeur pour collecter 4000 mots potentiels. Les exemples de ce travail sont rares, une œuvre littéraire pouvait comporter au maximum un, deux mots de ce genre. De quelle ténacité il fallait être doté, combien de temps il a fallu mettre pour lire des centaines, voire de milliers de pages pour collecter ce nombre de mots potentiels ?! On s'imagine les nuits passées à la lecture des œuvres littéraires, unique source de la constitution du corpus d'exemple, les outils des NTIC n'étaient pas encore mis

Mon unique roman: *Les Lettres*

au service de l'homme, on s'imagine la joie lorsqu'on tombait sur un mot potentiel. Le chercheur avait besoin de constituer le corpus d'exemples qui devaient être ensuite examinés, c'était une riche matière à réfléchir. A notre avis, il est difficile de trouver une étude en Sciences du langage qui s'appuie sur un corpus d'exemples tellement consistant. C'est un exemple d'abnégation, de travail sans faille de la part d'un futur docteur ès lettres, il est unique dans son genre et il honore le chercheur.

J'ai un grand plaisir de reproduire un dialogue entretenu par M. le Professeur Ion Manoli avec la regrettable Mme le Professeur Liudmila Ilya, éminente romaniste russe, linguiste qui a son immense contribution à la formation des professeurs titulaires de notre pays. Elle avait dirigé la recherche de plusieurs doctorants de notre pays. Lorsque M. I. Manoli avait parlé du thème de sa recherche, le mot potentiel, Mme le Professeur L. Ilya avait exclamé:

- И сколько таких слов Вы найдёте ? Ну, примерно, 20 !

Par ces deux phrases interrogatives et exclamatives on démontre l'incertitude de la linguiste dans la possibilité de trouver le nombre nécessaire pour la mise en place d'une étude de ces unités lexicales. La force de ta volonté, soutenue par ta fermeté, ta vocation, l'entêtement dont tu as fait preuve comme chercheur ont assuré le succès de ta recherche qui avait suscité un vif intérêt chez les membres du jury de soutenance de ta thèse.

M. le Professeur Ion Manoli, Doyen de la Faculté de Langues et Littératures Etrangères

Tu as exercé la fonction de Doyen de la Faculté des Langues et Littératures Etrangères de l'Université Pédagogique d'Etat « A. Russo » de Bălți durant plus de 25 ans et durant 4 ans de Doyen de la Faculté de Langues Etrangères de l'Université Libre Internationale. On ne connaît un autre Doyen de l'Université d'Etat « A. Russo » ou Doyen des universités du pays

Mon unique roman: *Les Lettres*

qui ait offert à l'histoire de son universitaire un stage de 29 ans d'exercice de cette fonction administrative. C'est pour cette raison que tu es qualifié à juste titre comme **Doyen des Doyens**. Les significations de cette tautologie en ce cas-ci se résument tant à la signification du superlatif, celle du plus ancien, qu'à la signification d'être le meilleur parmi les meilleurs.

C'est un record d'ancienneté administrative qui appelle notre respect, l'admiration et la reconnaissance sincère pour tout ce que tu as reconstruit et bâti de nouveau en qualité de Doyen, dans la gestion des problèmes académiques, dans le rajustement de l'enseignement des langues étrangères aux nouvelles conditions de l'évolution sociale dans une institution située au nord du pays, dans le développement du système éducationnel du pays par la formation des milliers de futurs enseignants de langues étrangères pour l'école nationale, de chercheurs de haute qualité scientifique, choisis par les institutions scolaires et universitaires du pays. Tu as défini pour cette Faculté une stratégie à long terme. Finalement, ta prodigieuse activité y a inscrit une page notoire dans le développement du système universitaire du pays et nous en sommes fiers. L'image et le prestige de la Faculté des Langues Etrangères de l'Université Pédagogique « A. Russo » de Bălți continuent à te préoccuper, à faire tressaillir ton coeur au moment où l'on en parle.

En qualité de Doyen, tu as travaillé à côté de trois Recteurs de l'Université Pédagogique « A. Russo », des regrettables M. le Professeur Ion Borchevici, M. Boris Coroliuc et M. le Professeur N. Filip. Il mérite de mettre en valeur la confiance que t'avais montrée M. le Recteur I. Borșevici, personnalité marquante du pays, pour avoir proposé ta candidature à M. P. Lucinschi, Secrétaire du Comité Central du PC de notre pays.

Ce qui t'a permis d'imposer ta personnalité aux autorités de l'université et au corps professoral de la Faculté, c'est avant

Mon unique roman: *Les Lettres*

tout ta culture et ta diplomatie de l'interaction professionnelle, ce sont aussi tes qualités humaines d'apporter une réconciliation, un savoir à dominer la situation embarrassante dans laquelle il nous arrive de nous trouver. Il fallait être muni d'une diplomatie qui convienne aux goûts et aux couleurs des tous les recteurs. Tu as identifié et appliqué ces diplomaties pourvu que la Faculté continue à prospérer et que les élèves du nord du pays puissent s'y inscrire et suivre leurs études universitaires.

Les enseignants de langues étrangères, surtout ceux qui enseignent à l'heure actuelle le français dans des écoles du nord du pays, ce sont des anciens diplômés de la Faculté que tu as dirigée. Tu y as investi le meilleur de toi pour maintenir le prestige de cette Faculté à travers des années et des nouvelles temporalités instaurées par la démocratie. Ta prodigieuse activité pédagogique est reconnue et hautement appréciée par la communauté pédagogique du pays

La contribution que tu as apportée à la construction du prestige de la Faculté est incontestable, ton attachement, ta fidélité méritent la reconnaissance et l'appréciation de la part des autorités universitaires et ministérielles.

Tu as tiré des leçons de chaque difficulté, réussite, voire échec, le dernier n'a jamais eu de pouvoir sur ton penchant et respect de l'autre.

Les devoirs de ta charge n'ont jamais altéré, diminué ta densité humaine. Tout ton être est créé pour comprendre la nature humaine, enseigner à comprendre et à pardonner, d'apporter la paix intérieure à chacun de nous dans une situation tendue. Comme tous tes proches, j'apprécie beaucoup ta réserve, ton don de peser les choses, de les examiner et ensuite apporter un jugement de valeur qui ne puisse pas être contesté, qu'on devrait accepter.

Tu me fais honneur de t'avoir eu comme meilleur étudiant, de professeur d'excellence des étudiants, de chercheur, d'un

Mon unique roman: *Les Lettres*

intellectuel profond qui a un sens élevé de notre national, d'un chercheur qui a devancé son professeur, de Doyen de performance, d'un grand-père particulièrement chaleureux qui a transmis à ces petits fils et à ses étudiants la portée des valeurs nationales, de collègue avec qui on collabore fructueusement sur le terrain de la recherche, de militant ardent de la Francophonie. L'amitié que tu me manifestes demeure la fierté de ma vie.

JOYEUX ANNIVERSAIRE !

PENTRU ION MANOLI

Ion MĂRGINEANU,
conferențiar, doctor, ULIM

*„Nu există o altă mai plăcută și mai de folos
zăbavă decât cetitul cărților”*
Miron Costin.

Ceea ce îl smulge pe **Ion Manoli** din rândul celor mulți, este cultura sa miruită de taina din „Cetitul cărților”. Mi-l amintesc încă din anii de studenție de la Alma Mater din Bălți. Mai potcovit decât noi toți la toate disciplinele, pentru că la baza formării sale ca personalitate, se afla „Școala familiei”, ori altfel zis „Cei șapte ani de acasă”.

Binevoitor, colegial, înțeleghător, cu zâmbetul lui Mihai Ulmu la binețe și cu gura strânsă pungă la nedumerire, exigent, mai întâi cu sine, dar și cu cei din jur. Datorită acestor calități a promovat pe scara profesională onorându-și titlurile, funcțiile și obligațiunile scrise și nescrise. Îndrăgostit de literatură face din ea Poezie, atât de captivant, încât și cei „surzi” încearcă să se pătrundă de înțelepciunea vorbelor sale. Cu o retorică chibzuită,

Mon unique roman: *Les Lettres*

plinită cu mărgăritarele unor glume spirituale, măsurat cu vremea, e în stare să cucerească atenția celui mai pretențios public. Când vorbește el- toți tac, iar după ce a vorbit el, alții nu prea au ce spune.

Curios lucru! Sapiența lui- opreliștea lui. Quoi faire!?
El continuă să-și multiplice elementele culturii... și citește, or zăbava cea mai plăcută și mai de folos „iaste” cetitul cărților.

Cu plecăciune I. M.

